THE LIBRARY – THE UNIVERSITY OF JORDAN

הצפה

ב״ה, יום ששי, י״ט שבט תשל״ה (31.1.1975)
שנה ל״ז — גליון 11893 — המחיר 2.20 ל״י

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז״ל

דו״ח „ועדת אגרנט" נמסר לראש הממשלה

בחלקים מהדו״ח שהותרו לפרסום קובעת הוועדה שאלוף גונן אינו יכול למלא תפקיד פיקודי בדרג על־עוצבתי * מקבלת דעתו של אלוף שרון שבמקרים מסויימים מותר למפקד להפר פקודה מבצעית * קובעת שמבחינה חוקתית אין בסמכותו של שר הביטחון להנחות את צה״ל לפעולות אופרטיביות * מוקיעה חמורות ליקויים במשמעת

ביקורת נוקבת על האלוף שמואל גונן על פיקוד כושל בימי ההיכוה הראשונים במלחמת יום הכיפורים יחד עם את ביטול המלצתה הקודמת בדבר השעייתו מכל תפקיד בצה״ל — מסקנות אלה הן הבולטות בדו״ח „ועדת אגרנט" החלק שהותר לפרסום והוגש אמש לראש הממשלה אחרי עבודת חקירה שנתמשכה למעלה משנה.

בדו״ח המתמצה המשתרע על פני 1512 עמודים (הדו״ח המלא כולל 1512 עמודים) נמנעת הוועדה מלהסיק מסקנות כלפי מפקדים אחרים בצה״ל. בחלקים שפורסמו מסתבר, כי הוועדה מסתרת את האלוף א. ארן (ברן) [illegible] האשמות גונן של ויופים זמן ובהלילי הקלטה של אוגדתו. דעתה גם דוחה האשמות גונן כלפי אלוף שרון וקיבלה את דעתו בעניין פרות המשמעת שבקו הראשון.

עיקר הביקורת על פקוד הצפון [illegible] על טעויות בשיקול בעוד שביום הכוחות לא היו ערוכים, לא צדה והתמונה היתה מחולשת מבחינה מודיעינית וכו׳.

הוועדה גם תיקנה מסקנה אחת במסקנותיה הקודמות לגבי הרמטכ״ל [illegible] והיא שראש [illegible] הוא שהכריעה על גיוס מילואים לפי הצעת הרמטכ״ל.

הוועדה קיימה 156 ישיבות, שמעה [illegible] עדים. עם ביטולה את המלצתה הקודמת בדבר השעיית אלוף גונן, אין הוא יכול למלא בהצלחה תפקיד בדרג על־עוצבתי או תפקיד במטכ״ל.

עם זאת אין הוועדה מביעה [illegible] אם יש להטיל [illegible] התפקיד על האלוף גונן [illegible]. הוועדה מציינת, כי דבר זה הוא [illegible] של המפקדים על כך. [illegible] של פעולותיו של האלוף [illegible] 6 באוקטובר [illegible] לא עמד במבחן [illegible]. לדבריה, לא התכונן לקרב, לא הכין תכנית מיבצע [illegible] קיבל החלטות [illegible].

ריעות על הזזת אוגדה, שינה תכרפת משימות לאוגדות וגרם לכרסום הדרגתי במטרה ובשיטה שהטיל עליו הרמטכ״ל.

הוועדה קיבלה דעתו של אלוף שרון שבמקרים מסויימים מותר למפקד להפר פקודה מבצעית

הוועדה התייחסה לדבריו של אלוף (מיל.) אריאל שרון, שבמקרים מסויימים מותר למפקד, שלא לקבל פקודה מבצעית שקיבל. בסוגיה זו כותבת הוועדה, שמקובלת עליה השקפתו של האלוף שרון, כפי שתיאר אותה בפניה, והיא עולה בקנה אחד עם צרכי המשמעת הצבאית. בעת קרב יכולים לקרות מקרים נדירים מאד, כאשר כשוכבע מקבל פקודה, שאילו ידע המפקד את העובדות בשטח לא היה מורה על ביצועה.

המודיעין כמעט שלא פעל

בעניין פעולתו של המודיעין מציינת הוועדה, כי ביומי פתיחת הקרבות כמעט שלא פעל למעשה מודיעין שדה. היא גם מצביעה על ההשתעבדות המחשבתית של המודיעין למה שמכונה „מודליסט". בחקירת קרבות הבלימה בדרום נמצא, כי הליקויים במודיעין השפיעו במידה רבה על מהלך הלחימה.

בפרק על קרבות הבלימה נאמר עוד, כי למרות שהקרבות נכשלו בכך שלא הסיגו את המשימה שהוטלה על פיקוד דרום, הרי אין ספק שהיתה להם משמעות רבה להמשך מהלכי המלחמה.

הוועדה מציינת, שבשדות הקרב שבהן התחוללו המערכות בימים 8 ו־9 באוקטובר בחזית הדרום, היו גילויי הקרבה וגבורה, שאין למעלה מהם, הן של טוראים והן של מפקדים.

באשר לקרבות הבלימה בצפון בשני הימים הראשונים של המלחמה, מדגישה הוועדה, שעליה לציין, כי לאחר סיומם עבר פיקוד הצפון ממצב שבו חדר האויב עד לקרבת הירדן ושיכן את הגליל המזרחי, להתקפה נגד שבסופה מצאו כוחותינו את עצמם בקרבת ביירות האויב ובשליטה על שיא החרמון.

בדו״ח המלא 8 חלקים ראשיים: מסכר ומשמעת, יחידות מחסני חירום, הקדמה על קרבות הבלימה, דיון על קרבות הבלימה בדרום ב־8 באוקטובר, דיון על קרבות הבלימה בצפון ב־6 וב־7 באוקטובר, סיוע מודיעין בימי המלחמה שולימת המפקדים. החלק השמיני עוסק בנפילת חיילי צה״ל בשבי.

בנושא נפילת חיילי צה״ל בשבי לא נכנסה הוועדה לעבי הקורה. עם זאת רואה חובה להפנות את תשומת לב הוועדה להעביר קטעים מעדויות ששמעה בעניין הנפילה בשבי לידיעת הרמטכ״ל.

בעניין שליטתם של מפקדים ברשות שזוגות במצב ובגייסיה, שתחת פיקודם, מצאה הוועדה שורה של ליקויים בנהלים ובתפיסות. הוועדה מצביעה בדו״ח המפורט על הליקויים האלה. היא עוסקת גם בליקוים אלה מבחינתם של המערכת הכללית של צה״ל.

ליקויים חמורים בתחום המשמעת

עובדה מקובלת על הכל בצה״ל, כותבת הוועדה, שהיו ליקויים חמורים בתחום המשמעת. מיעוט בין המפקדים והשב, שליקויים אלה לא השפיעו לרעה על דרך לחימתו של צה״ל במלחמת יום הכיפורים. אולם דעתה של הוועדה שונה לחלוטין. הוועדה קובעת שיש קשר אמיץ בין רמת המשמעת של הצבא בכל ימות השנה לבין טיב הביצוע בעת המבחן העליון של המלחמה. מי יודע אלו הקלות אפשר היה למנוע מראש, אילו נתוספה על הגבורות להילחם גם משמעת בדרגה גבוהה יותר. צה״ל מסוגל לעמוד במשימה הזאת ולשם כך יש בידיו כלים וסנקציות, שאין ברשות החברה האזרחית.

בפתח הדין וחשבון אומרת הוועדה, כי רבים שלחמו בשתי החזיתות אינם עוד ולעולם לא נדע את מלוא העדות על אימת המלחמה ועל השלכת הנפש מנגד. הוועדה מרכינה את ראשה בפני מעשי הגבורה שלהם ושל חבריהם שהכריעו את הקרב.

הוועדה ראתה חשיבות רבה לנתח ניתוח נוסף את כוונותו ואת הערכותו של צה״ל לקראת המלחמה ולנתח את אופן לחימתו בקרבות הבלימה, כל זאת מבחינת הדרכה, שניתנה למפקדי צה״ל ולחייליו.

הוועדה ביקשה בכך להצביע על ליקויים יסודיים במערכת ההדרכה, בתוכן ההדרכה ובמסורתיה, במקום שנתגלו ליקויים כאלה ולהפיק מהם לקחים לצורך שיפורים בתחומים אלה.

לפיכך ביקשה מרב־אלוף (מיל.) ח. לסקוב להכין פרק מיוחד המצורף לדו״ח. הפרק מושתת על עדויות וחומר ראיות אחר שבידי הוועדה.

חברי הוועדה מציינים, כי הפרק הזה מוגש כבקשה אותו, כהווה דעת מיוחדת של רב־אלוף לסקוב, שהעמוד בפני עצמה.

על אחריותו של שר הבטחון לגיוס מילואים

הוועדה מזכירה כי כבר בדו״ח החלקי שהגישה לפני כמה חודשים קבעה, כי ברור מבחינה חוקתית, שלא נקבע מעולם ששר הביטחון הוא מעין רמטכ״ל — על הוויב להנחות את צה״ל בתחום אחריותו שבשטח האופרטיבי, או שהוא בחזקת מפקד עליון של צה״ל מכוח היותו שר הביטחון.

בדו״ח הנוכחי הרחיבה הוועדה את הדיבור בנושא זה. היא אומרת שפקודת צה״ל נוסחה במונחים כלליים וסתמיים. נאמר בה, ששר הבטחון ממונה על ביצועה, אולם פקודה זו כלולה אינה דנה בנושא הפעילות האופרטיבית של צה״ל. לפיכך חוזרת הוועדה ואומרת, שאין בפקודה הזו כדי להסמיך את שר הביטחון להנחות את צה״ל לפעילותו האופרטיווית.

הוועדה קובעת כי המחוקק הניח שאת הוראות הפיקוד העליון הוציא הרמטכ״ל על פי סמכות שהוענקה לו על ידי שר הבטחון, וכי יתר הפקודות, פקודת המטכ״ל, חיל האוויר וחיל הים אינן טעונות הסמכה מאת שר הבטחון.

באשר לגיוס מילואים, אומרת הוועדה, כי סעיף 8 בחוק שירות הבטחון מסמיך את שר הבטחון לקרוא בצו לכוחות המילואים, אם הוא משוכנע שבטחון המדינה מחייב זאת. הוועדה אומרת כי צו כזה טעון אישור מטעם ועדת החוץ והבטחון של הכנסת. סמכות זו אין להעבירה.

(תמצית מורחבת של הדו״ח שהותר לפרסום ראה בעמ׳ 2 ועמוד 9).

אלוף גונן ימשיך ככל הנראה לשרת בצה״ל

מאת סופרנו הצבאי

האלוף ש. גונן ימשיך לשרת ככל הנראה בצה״ל, אחרי פרסום מסקנות ועדת אגרנט, בהם בוטלה את ההמלצה הקודמת בדבר השעייתו.

לא ברור עדיין איזה תפקיד יקבל לאור המלצתה שהוא אינו יכול למלא תפקיד פיקודי בדרג על־עוצבתי.

האלוף גונן לא הגיב על מסקנות הוועדה, שכן בצבא הוא זקוק להיתר לכך. כדי לסהר את שמו ואם לא יתנו כי בשלב מאוחר יותר יבקש היתר הכך כדי לסהר את שמו ואם לא יתנו לו הדבר הוא עשוי להחליט על פרישה כדי לבקש דרכים הנראים לו למערכת על־טיהור שמו.

יש להניח כי האלוף גונן יאבק נגד הנסיון לעשותו אשם עיקרי לכשלונות בימי המערכה הראשונים, אליהם התייחסה, כפי שעולה מחלקי הדו״ח שהותרו לפרסום.

בדו״ח ועדת אגרנט שנמסר לפרסום בולטת העובדה שהוועדה לא התייחסה לאחריות הדרג המדיני, קרי שר הבטחון הקודם לנהול המלחמה בימים הראשונים של המערכה.

עובדה בולטת אחרת היא שהוועדה אינה מתייחסת בדו״ח שנמסר לפרסום למידת מעורבותו של הרמטכ״ל הקודם בניהול המלחמה ובחולקי הרעות שנתגלו שם בפיקוד הדרום בימי הלחמה הראשונים.

דו״ח „ועדת אגרנט" יובא לדיון בממשלה רק לאחר שכל השרים יספיקו לעיין בו ולהעיר הערותיהם

מאת סופרנו יונה כהן

הדין והחשבון של ועדת החקירה למלחמת יום הכיפורים לא יובא לדיון בישיבתה השבועית הקרובה של הממשלה ביום א׳ ויעשרה עוד כשבוע ימים, לפחות עד אשר יסיימו חברי הממשלה לעיין בדו״ח ולהעיר את הערותיהם — נמסר לי ממקור ממשלתי.

הדו״ח המלא נמסר אמש בשעה 6 ע״י השופט אגרנט, יו״ר הוועדה, לידי ראה״מ, יצחק רבין, בלשכתו בקריה. כשעה לאחר מכן נמסר טופס מלא של הדו״ח לידי יו״ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, יצחק נבון בבניין הכנסת.

כל שר קבל טופס מהדו״ח ללשכת ראה״מ הובאו אמש 20 טפסים נוספים ותונחו שם לעיונם של השרים. לכל אחד מ־20 חברי הממשלה נמסרה אמש הודעה כי לרשותו העמד במשרד ראש הממשלה טופס מלא של הדו״ח והם יכולים לבוא ולעיין בו החל מאמש בשעה 8.30 עד חצות וכן היום משעה 8 בבוקר עד שעת אחה״צ, ובכל יום מימות השבוע הבא משעה 8 בבוקר עד 4 אחה״צ.

אמש „בלו את זכותם" רק שניים שלושה שרים שהסיקו „לחטוף מבט" בדו״ח המלא היום ימשיכו לעיין בו.

שרים מסרו לסופרנו כי יצטרכו לקרוא בדו״ח במשך כמה ימים עד אשר יהיו מוכנים לבוא לממשלה מצויידים בהערות לדיון במשמעויותיו הפוליטיות. הדגישו כי העיקר היא הלקחים להערכות צה״ל בעתיד שבעיקרים החלו כבר להיות מבוצעים והיישומים הלכה למעשה.

גם יו״ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת כפי שהוועדה עוקבת מכבר אחר ביצוען של ההמלצות המפסקות הבנויות בשני הדו״חים הקודמים. מר נבון ציין שהוועדה מצאה כי ההמלצה אכבם נמצאות בתהליך הביצוע, גם לגבי הדו״ח הזה, אמר, תקבע הוועדה אחר הסקת המסקנות והלקחים הן בתחום הצבאי והן בתחום המדיני.

ועדת שרים לביטחון

בישיבה השבועית של הממשלה היום ידונו המלצות ועדת צדוק, הנובעות גם הן מדו״ח ועדת החקירה למלחמת יום הכפורים, ובמיוחד בקביעה הרכבה ולהגדלת סמכויותיה של ועדת שרים לענייני בטחון, הקמת גוף אורחי מרכזי שיהיה אחראי לתחום הצבאי.

התפטרות ירדיב

בישיבתה היום של הממשלה יקריא ראה״מ את מכתב התפטרותו של אהרון ירדיב מן הממשלה מתפקידו כשר ההסברה.

לסופרנו נמסר כי לפחות בשבועיים הקרובים אין לצפות לשתות גישוש בשאלת המשך קיומו של משרד ההסברה או ביטולו, צרוף שר חדש או לאו עד לאחר הטיפול בדו״ח ועדת החקירה למלחמת יום הכיפורים.

הבעייה העיקרית שתידון עם קיסינג׳ר — משך תקופת ההסכם עם מצרים

מאת סופרנו המדיני בירושלים

חוגים מדיניים בירושלים אמרו אתמול כי הבעייה העיקרית שתידון עם שר החוץ האמריקאי ד״ר קיסינג׳ר בביקורו, תהיה משך תקופת ההסכם עם מצרים.

בכך רואים את הבעיה המרכזית והפער בין שני הצדדים הוא גדול ביותר.

ישראל מציעה שתקופת ההסכם תימשך 12 שנה ואילו מצרים מוכנה בקושי להסכים ל־3 שנים בלבד.

נודע עוד כי ד״ר קיסינג׳ר לא יעלה רעיונות בדבר הקמת בסיסים אמריקאניים בישראל, כחלק מערבות להסכם, משום שדעת הקהל בארה״ב לא תקבל זאת. כמו״כ אין להניח שיציע הכנסת יחידות אמריקאניות בחיל החרום של האו״ם משום שזה יגרום אחריו מיד דרישה סובייטית להכניס גם יחידות שלהם. עם זאת עובדה הבעייה שארבע יחידות צבאיות של מדינות שונות יעזבו את חיל האו״ם באיזור ההייץ ההולך ומצטמצם.

באשר לידיעות על דעותיו הפרו ערביות של הסנטור פרסי שדורו הפועה בארה״ב לאחר שחזר מביקור במזרח התיכון — אומרים חוגים מדיניים שאמנם מורגש כרסום במעמדה של ישראל בארה״ב בגלל פגיעות דעת הקהל מהסכסוך, אבל מעמדה של ישראל נשאר איתן בבתי הנבחרים האמריקאיים. מאמצי החברה הישראלית מכוונים כיום לתת תדמית לישראל שהיא מוכנה לוויתורים תמורת שלום. זאת כדי לסייע לבניעת כרסום בדעת הקהל האוהדת לישראל בארה״ב.

דובר משרד החוץ: לא היה כל סכסוך בין אלון לוריב בעניין סיור קבוצת „טיים"

דובר משרד החוץ אמר אתמול שלא היה כל סכסוך בין השרים אלון ורזיב בקשר לארגון סיור קבוצת „טיים" בארץ.

הסיור אורגן ע״י השגרירות שהיו לו דרישות ספציפיות בקשר לתכנית. אי לכן לא היה כל מקום לסכסוך בין שני השרים.

דיניץ: ישראל מוכנה לנסיגה נוספת בסיני

ניו יורק 30 (יתפ״ץ) — שגריר ישראל בארה״ב שמחה דיניץ אמר היום, כי ישראל מוכנה לנסיגה נוספת בסיני, אם מצרים תוותר על מה שדיניץ הגדיר כ„לחמה כלכלית ופוליטית".

בראיון בטלוויזיה אמר השגריר: „ישראל לא תשא ותתן עם אש״פ, משום שאש״פ הציב לעצמו כמטרה את השמדת ישראל. אנו מוכנים לשאת ולתת עם כל מדינה ערבית... היינו גם מוכנים לשאת ולתת על „ישות פלשתינית". אולם על כך יש לדון עם ירדן.

„...אנו מוכנים לנסיגה נוספת בסיני אם מצרים תיטוש את לוחמתה — אם מצרים תוותר על לוחמתה הכלכלית והפוליטית".

הטלוויזיה הצרפתית:

מצרים קנתה 47 מיראז׳ים

פריס 30 (עיתי) — הטלוויזיה הממלכתית הצרפתית מסרה הערב, כי מספרם של מטוסי המיראז׳ שקנתה מצרים במהלך ביקורו של הנשיא סאדאת, הוא 47.

אחת משלושת הערוצים של הטלוויזיה הצרפתית מסר במקור [illegible] כי „מקורות צרפתיים יודעי דבר, כי עוד שערך אותו מסר מקור כלשהו. סאדאת אמר במסיבת עתונאים לפני באותו אתמול מספרם כי מספר המטוסים שרכש גופל בהרבה מ־120, בפי שנבטר בידיעות שנתפרסמו בעיתונות.

שגריר ישראל בפריס, אשר בן־נתן, אמר באותה תכנית טלוויזיה כי „עיסקה זו לא תפעל לטובת שלום במזה״ת".

„לה מונד": ביקור סאדאת יקשה על צרפת להופיע כמתווכת במזרח התיכון

העתון הצרפתי „לה מונד" כתב היום במאמר מערכת, כי ביקורו של הנשיא סאדאת בצרפת בלא ספק יגדיל את השפעתה של צרפת במזרח התיכון הערבי, אך ישגע במעמדה בישראל.

ביקור זה, הוסיף העתון גם יקשה בסידה נוספת על צרפת לטעון, כי היא מסוגלת למלא תפקיד של מתווכת במזה״ת.

הנהלת המפד״ל דנה בבעיות הקונגרס היהודי העולמי

סיעת המפד״ל בקונגרס הוסמכה להחליט אם להצביע בעד המשך כהונתו של ד״ר גולדמן

מאת סופרנו לעניני מפלגות

הנהלת המפד״ל הסמיכה אתמול את הסיעה בקונגרס היהודי העולמי להחליט אם להצביע בעד המשך כהונתו של ד״ר נחום גולדמן כנשיא הקונגרס.

מזכ״ל המפד״ל צבי ברנשטיין סקר את תולדות הקונגרסים הקודמים וציין את יחודו של הקונגרס הנוכחי בכך שהוא מאגד גופים יהודיים מכל גוני הקשת הפוליטית ממפא״י ועד למקי״. סיעת המפד״ל בקונגרס מונה 5 חברים (הרב ד״ר ש. ז. כהנא, א. שפר, ה. ניצן, ש. זילברפרב וצ. ברנשטיין) וסיעת המזרחי העולמי מונה 7 צירים.

באשר לפגישה שהתקיימה בין נציגי המרכז העולמי לד״ר גולדמן שלגביה הגיש שאילתא אליעזר שפר — מסר מר ברנשטיין כי הרשו מד״ר גולדמן, שבמקרה שלא יבחר פנחס רוזנבאום כגזבר הקונגרס — ייבחר נציג מפד״ל אחר במקומו במוסדות המצומצמים הקובעים. ברנשטיין אמר: „לא נעשתה כל עיסקה בינינו לבין ד״ר גולדמן. הידיעות כאילו התנינו את תמיכתנו בהמשך כהונת גולדמן, בבחירתו מחדש של טיבור רוזנבאום הם שקר ועלילה — הדגיש מזכ״ל המפד״ל.

כמו כן דרשו חברי המשלחת הגדולה נציגות המזרחי מארצות שונות במיוחד ארצות דרום־אמריקה, והגדלת תקציב התרבות של הקונגרס לפעילות ברוח היהדות והמסורת.

מר ברנשטיין אמר כי ד״ר גולדמן הבטיח לחברי המשלחת שלהבא יימנע מהצהרות וכי גם מה שהצהיר עד כה לא חורג מהצהרות השר בר־לב ונזכר הסוכנות י. ל. דולצ׳ין.

מזכ״ל המפד״ל אמר כי גולדמן הוא אישיות בינלאומית בעלת קשרים רבים וכי „קונגרס בלי גולדמן חמור מגולדמן בלי קונגרס". הוא הדגיש כי גולדמן הוא אותו הציבור הדתי־לאומי. בפתח דבריו קיבל בברכה את מר שרגאי כהן, מנהל הבונדס בניו־יורק, את שלום קליגר, עורך „האונזער־וועג". בטאון התנועה באירופה ואת מר ברב, מפעילי התנועה ביוון.

משה אישון התפלמס עם דברי ברנשטיין ואמר כי לא ייתכן שמוסד בקונגרס יהיה בנוי על אדם אחד. מה עוד שאדם זה מסנוור בהצהרות המשתנות על תבוסתנות. הוא קבל על כך שבמוסדות המכריעים בקונגרס לא נמצאים מייצגי רעיון הכר רשות המסורת היהודית וכי הצבעות הגדולה ביותר היא שמתבהלים ותומכי נשאי תערובה הם הקוראים להצלת העם היהודי משואה רוחנית.

לדעתו של אישון גם בעניין ייצוג המפד״ל בקונגרס פגעה הסיעתיות וכי „העם היהודי יקר מגולדמן" ולכן אין להצביע בעד המשך כהונתו.

אליעזר שפר אמר כי יש חשיבות לקונגרס בכך שהוא מאחד יהודים ציונים ולא ציונים וכן דתיים וחילוניים. אבל הוא רואה במשלחת שהלכה לד״ר גולדמן בטרם נתקיים דיון רישמי בהנהלה, מעשה פגיע

(סוף בעמוד 2)

הדלקת הנר

	ער״ש	מוצ״ש
ירושלים	4.35	5.50
תל־אביב	4.53	5.52
חיפה	4.43	5.49
אילת	4.56	5.56
באר־שבע	4.52	5.50

שליטי לבנון סוריה ואש״פ נועדו לתאום מדיניות לקראת כינוס מועצת ההגנה בקאהיר

ביירות, 30 (יתפ״ץ) — ראש ממשלת לבנון, ראשיד אלסלה, נועד היום לשיחות של תיאום מדיניות עם מנהיג המחבלים יאסר ערפאת. בד בבד שלח את שר החוץ הלבנוני, פיליפ תקלה, לדמשק, לשם התייעצות דומה עם מנהיגי סוריה.

אותה שעה הפגינו כ־30 אלף איש באזור שקם בחמש עיירים בדרום לבנון, בתביעה להגנה חזקה יותר מצד הממשלה נגד התקפות הישראליות. ההפגנות התקיימו בערים צידון, צור, [illegible] ובינת אלג׳בל.

סולח נפגש עם ערפאת לשם דיון בתיאום המדיניות הלבנונית — פלסטינאית לקראת כינוס מועצת ההגנה של הליגה הערבית העומד להיערך בשבוע הבא בקאהיר. המועצה נערך לבקשתה של לבנון, לשם דיון בהתקפות הישראליות ובהצעת סיוע אפשרי לממשלת ביירות מצד שאר מדינות ערב.

בו בזמן שראש הממשלה נפגש עם ערפאת, נועד שר החוץ פיליפ תקלה עם עמיתו הסורי, עבדל חלים קאדאם, בדמשק.

לאחר השיחה אמר שר החוץ הסורי כי הגיע עם תקלה לכלל הסכם בכל השאלות, וחזר על הצהרתו של הנשיא אסד, כי „כל מה שיש לסוריה יש גם ללבנון".

אין אישור לידיעה שאלוף לנר יתמנה קונסול בניו יורק

מאת סופר הצופה בירושלים

במשרד החוץ נמסר אתמול שאין יסוד לידיעה כי האלוף דן לנר יתמנה לקונסול בניו־יורק. בינתיים מכהן כקונסול דוד ריבלין. המינויים החדשים יבואו רק בקיץ.

„שיקאגו דיילי ניוז"

נטיה בממשל פורד לקבוע קשר בין הסיוע לישראל והסיוע לוויטנאם

ואשינגטון, 30, (עתמ״א). — ייתכן כי ממשלת פורד הגישה לקבוע קשר בין הסיוע האמריקני לישראל לבין מאמצי הממשלה לשכנע את הקונגרס להקציב סיוע נוסף לדרום וויטנאם ולקמבודיה — דיווח היום כתבו של העתון „שיקאגו דיילי ניוז" בוואשינגטון.

„לא הנשיא פורד ולא איש מעוזריו אינם מדברים במפורש על קביעת קשר כזה. אולם ברגש שהם שמים על האמינות של ארה״ב כבת ברית, ועל התחייבויותיה המוסריות כלפי מדינות הנתונות במצוקה מלחמה, מקווים הם להבליט קשר מרומז הקיים בין ישראל לבין הדרום סין" — מוסר הכתב.

עוד מוסר הכתב כי מאחר שהדמוקרטים, השולטים בקונגרס, וגם רוב הרפובליקאנים, אינם עשויים לתמוך בבקשתה של ממשלת פורד להקציב 300 מיליון דולר למשטר בסייגון, משתדלת הממשלה לגייס את תמיכתם של אותם צירי הקונגרס, התומכים בישראל.

הכתב מציין, כי שיטה זו איננה חדשה, „הנשיא ג׳ונסון ניסה להביא להגברת התמיכה הדרושה בדרום וויטנאם, על ידי נסיונות לשכנע קבוצות פרו ישראליות כי אין אפשרות לעשות הפרדות בתחום המאמצים שעושה ארה״ב לעזור למדינות הנתונות במצוקה".

נעדר מטוס טורקי עם 41 נוסעים

איסטנבול 30 (ע״י) — מטוס מדגם „פוקר 28" מחב׳ תעופה טורקיות פנימיות, ובו 37 נוסעים ו־4 אנשי צוות נעלם מעל ים מארמרה, וסבורים כי המטוס התרסק בים.

המטוס עמד לנחות בנמל התעופה של איסטנבול, כאשר הפסקת חשמל גרמה להשיכה בשטח הנמל המטוס נאלץ להסתלק. לאחר מכן לא נשמע דבר ממנו. ועתה מחפש חיל הים הטורקי אחריו.

נפתחו שיחות פורד וילסון

ואשינגטון 30 (צ״ר יתפ״ץ ע״צ), — הנשיא פורד וראש ממשלת בריטניה הארולד וילסון, פתחו כאן היום ב־2 ימי שיחות, להדגש בעניין העולמי ובאינפלציה.

שני המנהיגים אמרו לפני תחילת השיחות, כי הדרושים באמצעים יוצאים מגדר הרגיל כדי להתגבר על הבעיות הכלכליות החמורות שבפניהן ניצבות עתה ארצות תעשייתיות ומתפתחות כאחד.

שיחות וילסון־פורד יקיפו בעיות רבות — קרוב לוודאי הרגיעה בין מזרח ומערב, הסכסוך במזה״ת, משבר האנרגיה, בעיות נאט״ו ועוד.

נפטר ר׳ דוב לודמיר

בבני־ברק נפטר אתמול בגיל 76 ר׳ דוב לודמיר, ממגדלי האתרוגים הידוע ומייצרני המצות בישראל. הנבות היה יליד צפת. נפטר בעת שלמד תורה בביתו. השאיר משפחה ענפה. לוויתו תצא היום בשעה 1.00 מביתו בבני־ברק.

ע״ס סגירת הגיליון

לונדון 30 (יתפ״ץ) — כמעט ודאי עתה שבאמצע יולי תכונס ועידה לבטחון אירופה, בהשתתפות כל ארצות אירופה, ארצות הברית, בריה״מ וקנדה — מסר היום פרשן „יונייטד פרס" קרול כאלר מפי דיפלומטים של בעלות־הברית.

הוועידה יתכנס בהלסינקי, בהשתתפות 35 ארצות, המטרה היא שהיערך בעת ובעונה אחת ביום השנה ה־30 לסיום מלחמת העולם השניה באירופה.

ואשינגטון, 30 (ע״צ) — חיל הים האמריקאני יודיע בחודש הבא אם יבחר במטוס „וי.אפ.—16 של חב׳ „ג׳נראל דינאמיקס", או במטוס הדו מנועי „וי.אפ 17 של חברת „נורתרופ" — אמר היום דובר משרד ההגנה האמריקאי, הגנרל סיידל.

אולם חוגים מוסמכים כאן סבורים, כי חיל הים יבחר במטוס „וי.אפ.16, בו כבר בחר חיל האויר האמריקאי.

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית עד מעונן עם גשם לפרקים בצפון ובמרכז הארץ. השקיף לשבת — מבטרים פוזרים. הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 12, תל־אביב, חיפה, נהריה, טבריה ובאר שבע 17, רמת־הגולן וצפת 10, נצרת 13, עפולה 16, השומרון 13, לוד ועזה 18, יריחו 20, אילת 22 מצוק־שלמה 21 מעלות.

במלאת שלושים לפטירת יקירנו ראש משפחתנו

ר׳ **זאב** בן הרב ר׳ אליהו
בלומנצוייג ז״ל

נעלה לקברו בהר הזיתים
לגילוי מצבה ולהתייחדות עם זכרו
ביום ראשון, כ״א בשבט התשל״ה (2.2.75)
בשעה 3.00 אחה״צ

המשפחה האבלה

היציאה מביתנו ברח׳ רד״ק 7, ירושלים
בשעה 2.45 אחה״צ

נפלה עטרת ראשנו

באבל כבד וביגון קודר אנו מודיעים על
פטירת אבינו היקר, עטרת ראשנו,
חסיד ואיש מעשה, רב פעלים לתורה ולחסד

מוהר״ר **דב לודמיר** ז״ל

אוי לנו כי חטאנו

הלוויה תצא היום יום ששי ערש״ק י״ט שבט בשעה 1
בצהרים מביתו רח׳ הזון איש 30 בני־ברק לבית העלמין
שומרי שבת בבני ברק.

המשפחה המתאבלת

מוסד הרב קוק

ערב התייחדות
עם זכרם של
רבי **זאב בלומנצוייג** ז״ל
מנהל מוסד הרב קוק
ורבי **אברהם דרום** ז״ל
חבר הנהלת מוסד הרב קוק
במלאת שלושים לפטירתם

יתקיים אי״ה ביום ראשון, כ״א בשבט תשל״ה (2.2.75)
בשעה 7 בערב, באולם הישיבות של מוסד הרב קוק,
ירושלים

דברים לזכרם:
ד״ר יצחק רפאל, שר הדתות
דברי עיון:
פרופ׳ דוב סדן: יהדות גליציה
מר יהודה קיל: פסיקות פרשיות בספר שמואל
לימוד פרקי משניות
על־ידי הרב שלום חיים פרוש

אוניברסיטת בר־אילן
הפקולטה למדעי הטבע ולמתמטיקה
אבלה על
סגן **בן ציון יהודה** ז״ל
שנפל על משמרתו
ומביעה תנחומיה למשפחה
סגל המורים, העובדים והסטודנטים

בצער רב וביגון אנו מודיעים על פטירת
אחותנו, גיסתנו ודודתנו היקרה

גולדה נס
בת זאב והנה ז״ל

הלוויה תצא היום, יום ששי, י״ט שבט תשל״ה (31.1.75)
בשעה 11.00 לפנה״צ מבית הלוויות הצירוני, רחוב דפנה 5,
תל־אביב ותעבור ע״י ביהכנ״ס „שלום" ברחוב יהושע
בן נון 67, ת״א, — לבית העלמין בקרית שאול.

המתאבלים:
פרידה ואברהם סקפה
יוסף והנה נס והילדים

ב״ה

הבו כבוד לתורה

לגבורי החיל ולמתנדבים בעם

ביום ראשון כ״א בשבט תשל״ה (2.2.75) בשעה 7.00 בערב

תתקיים חגיגת הכנסת ספר תורה

לבית הכנסת הגדול בתל־אביב, רחוב אלנבי 110

הספר מובא ע״י הרב ד״ר מ.ד. רוזן שליט״א הרב הראשי של יהודי רומניה והמוקדש לזכר החייל מרדכי שורץ הי״ד שנפל במלחמת יום הכפורים

בתכנית:
1) תפילה: מעריב תגוגה ע״י [illegible] ומקהלת הרבנות הצבאית.
2) דברים: יו״ר ההנהלה מר אברהם תצרוני נ״י
3) נאומים: הרב הראשי לתל־אביב־יפו הגרי״י פרנקל שליט״א; הרב הראשי ליהודי רומניה הרב ד״ר מ. ד. רוזן שליט״א

דברי הערכה לזכרו של החייל ישא מפקד היחידה

האגודה להתנדבות בעם
ההנהלה הארצית

הורים יקרים,
היציאה לבת דתית במסגרת שרות לאומי —
נעשית אך ורק
באמצעות
האגודה להתנדבות בעם

המטרות הן:
לעודד ולארגן התנדבות בנות דתיות לשרותים סוציאליים וקהילתיים בתחומי החינוך * הטיפול בנוער * במשפחה * בקשיש * בבריאות ובקליטה.

מרכזי התנדבות
ירושלים והדרום — ת. ד. 7370 ירושלים טל. 62754
תל־אביב והמרכז — ת. ד. 22350 תל־אביב טל׳ 440249
חיפה והצפון — ת. ד. 2108 חיפה טל. 224256

בת דתית, פני לאחד ממרכזי ההתנדבות שלנו — והעני

לחברה ליבוא
דרוש סוכן
+ רכב
תנאים טובים מאד
לפנות 782634
לקביעת ראיון

מהיצרן לצרכן
מעילים וחליפות
מאריגים משובחים ותפירה מעולה לגברות — גם מידה גדולות למי מידה — בלי חשש שעטנז.
במחירי סוף העונה!
שלייפסקס, מקמיפיהוי 15 קומה א׳ תל־אביב.

ישיבת המזכירות העולמית של בני עקיבא
תתקיים אי״ה ביום חמישי כ״ה שבט, 6 בפברואר,
בשעה 9.30 בבקר
פרטים בהזמנות

הכנוס העולמי השלישי של בתי כנסת וקהילות
[illegible] ל׳ שבט — ד׳ אדר תשל״ה (11—15.2.75)

11 ימים לכנוס

שבת הכנוס
[illegible]

המצוייר השתתפותכם בכנס שיטלו בו חלק נציגי קהילות מ־25 ארצות

המחלקה הדתית לאומית — המחלקה לעניני דת

מפעל ירחי כלה

ביום ראשון כ״א שבט תשל״ה (2.2.75) בשעה 5.00 אחה״צ
פתיחה חגיגית של ירחי דכלה
[illegible] — במלון הלה, טבריה
בתוכנית:
דברי פתיחה: הרה״ג ב. צ. טכורש שליט״א, ראש חבר הרבנים
הרצאה תורנית — דיני הירושה בישראל —
הרה״ג משה לוי שליט״א, רבה של נתניה

מלוא תודות ברכות
למר **שמואל קורץ** הי״ו
נשיא הכבוד של ביהכנ״ס הגדול בחולון
בהגיעו לגיל 85
יהי רצון שיזכה להמשיך לפעול למען ביהכנ״ס מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא לתפארת המשפחה — עד מאה ועשרים שנה.
בית הכנסת הגדול בחולון
ההנהלה, המועצה והציבור המתפללים
גם אנו בין המברכים:
הנהלת הספריה התורנית שליד ביהכנ״ס הגדול

למכובדנו
מר **שמואל קורץ** נ״י
נשיא הכבוד של ביהכנ״ס הגדול בחולון
מיטב הברכות והאיחולים
במלאות לו 85 שנה
בה׳ לחי!
„הצופה" / בית המודעות

مكنز من الاصل

مكنز من الاصل

תמצית דו"ח „ועדת אגרנט" שהותרה לפרסום

המצפה

דו"ח ועדת אגראנאט

הדין־וחשבון האחרון של ועדת אגראנאט מרוכז ב„היערכותו של צה"ל למלחמת יום־הכיפורים בכלל ובנושא הפעולות שפעל לשם עצירת האוייב בקרבות הבלימה". תקצירו שהובא לפירסום, 43 עמ' מהדו"ח המלא שכולל 1512 עמ', מרוכז בשמונה סעיפים העוסקים בתחומי צה"ל: משטר ומשמעת, יחידות מחסני חירום, קרבות הבלימה בכלל, קרבות הבלימה בדרום, קרבות הבלימה בצפון, סיוע מודיעין בימי מלחמה, שליטה ושבי.

הקביעה היסודית היא, שההפתעה שהופתע צה"ל בפרוץ המלחמה השפעתה ניכרת בשלבים הראשונים של קרבות־הבלימה. זה לקח בעל חשיבות מכרעת. אמנם בהמשך המלחמה החזיר צה"ל לעצמו את יוזמתו כאשר חצה את התעלה, אך בימים הראשונים לקרבות הבלימה, במיוחד ב־8 באוקטובר, „ימים קריטיים מבחינת צה"ל והמדינה", לא עמדו במלוא המיבחנים, כמפורט בדו"ח, בתחומים הצבאיים לסוגיהם.

הדו"ח מבחין בין ההפתעה המוחלטת בדרום, הן בזמן והן בשיטה, ללא נקיטת שום צעדים אפקטיביים לקדם את הסכנה, לבין ההפתעה בצפון, שהיתה בשיטת האוייב ולא כל כך בזמן.

מכאן מסקנות הוועדה שלגבי אלוף שמואל גונן, אלוף פיקוד הדרום בימי המלחמה. בעוד בדו"ח הקודם הומלץ להשעותו מכל תפקיד פעיל בצה"ל עד לגמר החקירה, קובע דו"ח זה, שחייל אמיץ זה, בעל כושר לפקד על עוצבות נכונות, לא עמד במיבחן בתפקיד פיקודי פיקוד על־עוצבתי, כפי שהיה מוטל עליו כאלוף הפיקוד.

לאחר לקח ההפתעה, שבה עסקה הוועדה בדו"חות הקודמים, מוציאה הוועדה לקחים מקרבות־הבלימה ולגבי הפיקוד העליון, שלא הוכיח כושר, ולגבי המודיעין, שליקוייו השפיעו על מהלך הלחימה. נוסף לכך, מציין הדו"ח, בגלל בהירות היערכותם של כוחות המילואים, ליוו אי־סדרים את ההצטיידות מהמחסני החירום ואת תנועת הכוחות הלוחמים. מפקדים ברמות שונות נכשלו בשליטה.

ביקורת זו, בקווית הכללים בתקציר, ומאתרת את הפגמים בשלב הבלימה, בפיקוד, במודיעין ובאפסנאות, כדי להפיק לקחי תיקונים, בדיקוקה בגופי עובדות, מציינת, שעל אף האבידות הכבדות בקרבות־הבלימה, הריהם הכשירו את התנאים למהלכים הבאים, וב„כך נחשפה נקודת־התורפה במערך המצרי, שדרכה עתיד היה צה"ל לצלוח את התעלה". בימי־איומה אלה עמד במבחן הלוחם הישראלי. הדו"ח מציין: „בשדות הקרב בהם נתחוללו המערכות, היו גילויי הקרבה וגבורה שאין למעלה מהם, הן של טוראים והן של מפקדים".

הנספח לדו"ח על „משטר ומשמעת" הוא פרק בעל ערך רב הן להגדרת המושגים הן לביצועם בביצוע מלא עד שיעשו טבע שני. לא די באומץ־לב רב, גם בציוד משובח, לנצח במלחמה. משמעת עושה המוני חיילים גוף מלוכד ויעיל ביותר. משמעת אינה ניתנת לחלוקה, קובע הדו"ח, בפרטו שהיא מתחילה בשמירה על נקיון הנשק האישי וגומרת בקבלת מרות הפיקוד במיבצעים גורליים. הוועדה סבורה, שהיו ליקויים חמורים במשמעת, והשפעתם השלילית היתה ניכרת בקרב הלחימה.

הוועדה דורשת בצורה ברורה ביותר לתקן את המשמעת בצה"ל. לא זו בלבד שיש לתקן את הפגמים בצבא, שחדרו מן המיגזר האזרחי, אלא חובתו של צה"ל לתרום בזה גם תרומה מכרעת לתיקון המידות של החברה כולה".

בדיון על משמעת, משולב בירור עניין אלוף אריאל שרון, שכאילו האשם בהפרת המשמעת. הוועדה קובעת, שבמקרה הנידון, „השקפתו של אלוף שרון, כפי שתיאר אותה לפנינו, עולה בקנה אחד עם המשמעת הצבאית. בעת קרב יכולים לקרות מקרים נדירים מאוד, כאשר משוכנע הפיקוד המקבל פקודה ממפקדו, שאילו ידע המפקד את העובדות בשטח לאישורו, לא היה מורה על ביצועה". הוועדה קיבלה את הסברו של אלוף שרון.

בפרק מיוחד דן הדו"ח בטיפונו של אלוף גונן בדבר העלמת יומן המלחמה של אוגדת האלוף אדן, ומסיק, שלפי הממצאים שבידי הוועדה, המקנים תמונה שלימה של הדברים שהוחלפו בין המפקדים באותן שלוש דקות, מיותרת חקירה נוספת בנידון.

לפי סיכום הדו"ח אחראים לכשלונות, אחרי ההפתעה, הפיקוד העליון בדרום, המודיעין, העדר שליטת מפקדים ברמות שונות במצב ובגייסות שתחת פיקודם, אי־סדר באפסנאות, וליקויים במשמעת. הדו"ח מתייחס בפירוט לאלוף פיקוד הדרום, ללא הכרת מפקדים בעמדותיהם בתקציר, שלפיו נכשלו בשליטה. בדין־וחשבון המפורט ודאי ישמש חומר לעיון מדוקדק כדי להסיק ממנו מסקנות מעשיות מדוקדקות.

בעוד רובו המכריע של הדו"ח דן בתחומי צה"ל, בפרק סוגיות משפטיות מתייחס לאחריותו של הדרג המדיני, ראש הממשלה, שר הביטחון, או הממשלה כולה. כאן מצוטט מן הדו"ח החלקי שכבר פורסם בשעתו, ש„חסרות הגדרות ברורות לחלוקת הסמכויות, החובות והאחריות בענייני בטחון בין שלוש הרשויות העוסקות בעניינים אלה, הממשלה וראש הממשלה, שר הבטחון וראש המטה הכללי העומד בראש צה"ל".

ושם יותר הדגש על הסיעון, שהסמכויות לא הוגדרו בחוק, מובא ציטוט נוסף מהדו"ח הקודם: „דבר אחד ברור על כל פנים מבחינה חוקתית: לא נקבע מעולם ששר הבטחון הוא המטכ"ל־העל, החייב להנחות את צה"ל בתחום זה בלשכת האופרטיבי, או שהוא בבחינת מפקד עליון של צה"ל מכוח היותו שר הבטחון". הוועדה מצטטת פקודות־קבע של המחוקק, שלפיהן מוטלת בספק רב סמכות שר־הבטחון למתן פקודות לפיקוד העליון, במיוחד בפעילות האופרטיבית של צה"ל. מכאן סיכומה של הוועדה: „דברי חקיקה אלה, המובאים בפרק, אינם נותנים תשובה, ועל כל פנים אינם נותנים תשובה חד־משמעית, אם על־פי הדין הישראלי סמכות להנחות את צה"ל בנוגע לפעילותו בשטח האופרטיבי או אף בנוגע לסדר כוחותיו והיערכותם, במישרין לאחד השרים".

הוועדה התייחסה לאחריות המשפטית של הדרג המדיני, ללא בירור כאן מידת האחריות המוסרית שלו להפתעה וכיוצא בזה. נקודה זו מבוררת במידה מסויימת בדו"חות קודמים. מה שוודאי הוא, שכתוצאה ממסקנות הוועדה, יש הכרח להגדיר בצורה מדוייקת ביותר את סמכויות ראש־הממשלה והממשלה, שר הביטחון והרמטכ"ל בנושאים חיוניים אלה.

הוועדה בדו"ח, שלפנינו מעין ראשי־פרקים של הדין־וחשבון המפורט, בהצביעה על הליקויים החמורים, מציינת את תכליתה, שהימנעות מכשלונות תחסוך מצה"ל נסיונות קשים שעמד בהם.

בדין־וחשבון העניני, הצופק בגופי דברים, מסכם בפנייה למפקדים על חוסנו של צה"ל: „עם מעלותיו של צה"ל על פני אויביו, הוא יצא מנצח מכל מבחני העבר, מבינו תמיד במקום הראשון את רוח חיילינו ורמתם המוסרית. תימשך עתה ואף תגבר פלפלה פנימית לזה בתוך שורותיו ללא בדק הבית".

בהקדמתה לדו"ח שהותר אומרת הוועדה: רבים באלה שלהם בשתי החזיתות אותם שדה, ולמי־לב לא ידע את פרוא הקרב של אימת המלחמה ועל הלוכה הנפש מבגר. הקשה בייחוד ראוה מפני מעשי הגבורה של־הם ושל חבריהם, שהכריעו את הקרב.

להלן תמצית הדו"ח בהשמטות קצרות:

דין־וחשבון זה, שהוא הדו"ח ה־שלישי — האחרון — של הוועדה, עוסק בנושא היערכותו של צה"ל למלחמת יום הכיפורים בדרך כלל, ובנושא הפעולות שפעל לשם עצירת האויב בקרבות הבלימה. אלה הם הנושאים הנותרים שהוטל על הוועדה לחקור בהם, לפי כתב המינוי שלה.

עם הגשת הדו"ח הנוכחי, מאשרת הוועדה מחדש את מסקנותיה בדו"ח החלקי הראשון שפרסמה ב־ס' בניסן תשל"ד (1.4.74), שעסק בנושא ה־מידע והערכתו ובכוננות צה"ל בימים שקדמו למלחמה, וכן את ההנמקה המלאה של מסקנות אלו, הכלולה בדו"ח החלקי הנוסף מיום כ' בתמוז תשל"ד (10.7.74). הן הפכו להיות, איפוא, מסקנות סופיות. לפיכך יש לראות את כל שלושת הדו"חות יח־דיו כדין־וחשבון של הוועדה, במובן סעיף 19(א) לחוק ועדות החקירה, תשכ"ט־1968.

בכהלך החקירה קיימה הוועדה 156 ישיבות בהן שמעה 90 עדים (47 ישיבות, בהן נשמעו 33 עדים, קיימו מאז הגשת הדו"ח החלקי הנוסף ביום 10.7.74). כמו כן, גבו בשבילה אוספי החומר, שנתמנו לפי סעיף 13 לחוק, עדויות מפי 188 אנשי צבא. לוועדה הוגש גם חומר מרובה בכתב: מסמכים שהוגשו לה במישרין, אשר סומנו במספרים ראשיים, מהם רבים המתחלקים למספרי־משנה, ומהם גם כרכים שכל אחד מהם שוב מכיל עשרות מסמכים. נוסף על כך אספו אוספי החומר 131 מסמכים בשביל הוועדה.

ציפיה מוטעית לחקירה מהירה

בהקדמה שלה לדו"ח הנוכחי אומ־רת הוועדה מלים אחדות על האווירה בקרב הציבור, שליוותה את עבודת החקירה שלה במשך מרבית הזמן שהיתה עסוקה בה. כבר ערב מינוי הוועדה נשתרשה הדעה אצל אזרחים רבים, בעקבות מה שאירע תוך לציבור, שהיו מחדלים ונעשו שגי־אות חמורות על ידי גורמי שלטון אזרחיים וצבאיים, אשר נתנו אותו־ תיהם בהפתעה שהופתענו על ידי התקפת האויב ובאופן ניהול המל־חמה בשלביה הראשונים.

אין צריך לומר היום שדבר היקפו הגדול ו„רחבותה" היתה של כל נושא מהנושאים, שהיו בתחום חקי־רתה, מנעו מהוועדה לספק, מבחינת העיתוי, את רצונם של בעלי הציפיה הנ"ל, אלא שעניין זה לא היה מובן להם. מה עוד שלא יכלו לעקוב מקרוב אחרי הליכי החקירה, אשר התנהלו, על פי החלטת הממשלה והכנסת, בדלתיים סגורות ובסודיות גמורה, דבר שהיה הכרח בגלל אופיו הבטחוני הרגיש ביותר של חומר העדות. בהתחשב בדברים האלה, לא היה צריך באווירת המתיחות, שעליה דובר לעיל ואשר טרם לבשה ממדים רחבים בעת ההיא, כדי להכביד על עבודת הוועדה יתר על המידה. אולם הוועדה רואה צורך להזכיר את התו־פעה הזאת, כדי להטעים שחברי הוועדה היו מודעים, מתחילת הדב־רים ועד תום החקירה, לצורך להיזהר מאד לבל יכשלו, שעה שבאים להסיק מסקנה או מסקנות בנושא זה או אחר מהנושאים שבתחום חקירתה בדעות קדומות.

ביקורת על האשמות במשוא פנים

ואולם, כאשר בחודש אפריל, 1974 התירה לפרסום את הדו"ח החלקי הראשון על סמך השיקול שהציבור זכאי לדעת בהקדם את מסקנות ה־וועדה והמלצותיה באותם נושאים שבהם הסתיימו אז דיוני הוועדה, היו אשר לא השלימו, ביניהם אנשי צי־בור ועיתונאים, עם אלו מאותן מס־קנות והמלצות, ואשר לא השתיתו את ביקורתם השלילית הפומבית על נימוקים עניינים גרידא כי אם הא־שימו את חברי הוועדה שנהגו על דרך „משוא פנים" ומתוך נקיטת גי־שה של „איפה ואיפה". יושם לב, שכשם שהחוק אוסר, איסור פלילי, על פרסום דברי גידופין נגד שופט בית משפט בקשר למילוי תפקידו כך חל אסור זה על הפרסום ברבים של דברים מבזים ועולבים נגד חבר ועדת חקירה מסוג הוועדה שלנו, בקשר למילוי תפקידו שלו. גם אם אין מתחשבים בהוראות אלו הבאות להשוות את מעמדם של חברי ועדת חקירה, לענין ההגנה והחסינות שה־מחוקק העניק להם בסוג מקרים זה, למעמד של שופט בית משפט, הרי ברור שכשם שאחד הדברים הפוגעים ביותר והעלולים להרעיל את האווי־רה הצבורית הוא אם מייחסים לשו־פט פסיקה הנגועה ב„משוא פנים" ובמידת „איפה ואיפה", כן הוא גם כאשר נוקטים לשון מכתימה שכזאת לגבי חברי ועדת חקירה בנוגע למה שהשפיע על קביעת המסקנות או ההמלצות שלהם.

פרסומים חסרי אחריות שפגעו במבחן

לדברים הנ"ל מצטרפת העובדה החמורה, שבין הפרסומים היו גם כאלה, חסרי אחריות, שהיתה בהם הפרת דרישות חיוניות של בטחון שדה ובטחון המדינה בכלל ואשר אף הכילו אי־דיוקים וסילופים. יצויין שאין המדובר רק בשפע הפרסומים מסוג זה, שהוזכרו במכתב יו"ר ה־ועדה לשר הבטחון מיום 9.12.74, שכן קדמו להם פרסומים בעלי גוון דומה. התופעה הזאת לא רק שיש בה כדי לעורר דאגה כללית, אלא גם הפריעה לוועדה בעבודתה השק־טה, מה עוד שהוועדה עצמה היתה מנועה מלגלות לציבור את האמת כמות שהיא.

בבואה להזכיר את התופעות הללו, לא היה בכוונתה של הוועדה להבוע, במסגרת הדו"ח הזה, את עלבונה האישי דווקא. מטרתה העיקרית היתה להבהיר שהאווירה המתוחה — ולפר־קים: העכורה — מסביב לעבודת הוועדה, אשר היתה עלולה לפגוע (בין אם האחראים לכך פעלו במת־כוון או שלא במתכוון) באמינות חבריה, הפכה את משימתה, שהיתה בלאו הכי כבדה מאד, כמעט לבלתי נשוא, דבר המעמיד בסימן שאלה גדול את עתידו של מוסד ועדת ה־חקירה המתכוננת לפי החוק הנדון. אם למרות הניסיון שבו התנסתה הוועדה בהיותה חשופה להסתת ב־קורת פוגעת ובלתי עניינית — בלי שיכולה להגיב עליה בפרהסיה לשם הכרעתה — הצליחה להיות דבקה במשימתה ולהתמיד בה עד הסוף, כי אז הסיבה לכך היא: „ראינו בהשלמת המשימה משום מילוי ייעוד בעל חשיבות רבה, העשוי לתרום להכשרת המדינה לקראת עמידתה במבחני הבטחון הצפויים לה — להשפיע על הגברת חוסנו ועל שיפור דרכי פעולתו וחיזוק מבנהו של הגוף שעליו מושתת בטחון המדינה — צה"ל. מתוך ראייה זו הרגשנו כי חלילה לנו, שהקשיים שנערמו בדרך חקירתנו ירפו את ידינו ממילוי ה־ייעוד האמור בשלמותו".

„אנו סבורים נוכח הניסיון הקשה שהוזכרנו לעיל, שיש לעיין מחדש בקו הנקוט מזה שנים רבות על ידי התביעה שלא להגיש בדרך כלל מש־פטים פליליים על פי סעיף 41(א) של חוק בתי המשפט, אפילו במקרים קיצוניים כגון אלה, שקרו בקשר לעבודת הוועדה שלנו. קו זה הופך הוראת־חוק חיונית זו כמעט לאות מתה.

ד"ר נבנצאל מסתייג: לא צריך היה להפעיל חוק בזיון בית המשפט

דעת יחיד של ד"ר י. נבנצאל: גם לדעתי יש אצלנו תופעות של פגיעה מזיקה במעמדם של מוסדות שלטון שיפוטיים ומעין־שיפוטיים ד־תחרות תחת האמון שהם זקוקים לו למילוי תפקידיהם. המתדרדנות בעניין זה היא ליקוי בתרבותנו הציבורית והרת סכנות. אולם כנגד אלה יש לשקול היתרונות בחופש הדיבור וה־ביקורת. אם לא תמיד ניתן לשמור על שיווי המשקל ביניהם, מוטב שההכרעה תהיה לטובת החופש. יתר על כן, הפעלה קפדנית של החוק בדבר ההגנה על הוועדה והגבלת חופש הדיבור בנושא מלחמת יום־הכיפורים, שהיתה כרוכה בכך, מה־זה גזירה, שרוב הציבור היו מתק־שים לעמוד בה. ללוות עבודת הווע־דה במשפטים פליליים ולו רק לגבי פגיעות קשות ביותר — והיו פגיעות כאלה — היה אומר להוסיף על מצוקי המדינה בשעתה הקשה, שעה בה כל מאמצי הוועדה היו למען שיקומה. על כן אין לי ביקורת על אי הפעלת חוק בזיון בתי משפט להגנת הוועדה.

„רצוננו להעיר כאן הערה כללית נוספת, והיא: אין אנו רואים שעלינו להתנצל על כך, שישבנו על מדוכת חקירתנו כמעט ברציפות במשך אר־בעה־עשר חודשים בקירוב, וזו רק בשל ריבוי הנושאים המוזכרים ב־כתב המינוי של הוועדה והיותו של כל אחד מהם רב־היקף וסבוך ומסו־בך מעצם טיבו. לזאת יש להוסיף, שהקדשנו לכל אחד מהנושאים שב־הם דנו, דיון יסודי ומפורט, הן מבחינת התהליך של גביית חומר העדות העצום בכתב ובעל־פה ומי־נוע; והן מבחינת התהליך של בדי־קת כל החומר הזה, שקילתו בצורה זהירה והסקת המסקנות המתחייבות ממנו, דבר שהצריך כשלעצמו קיום דיונים רבים עד מאוד".

התפקיד העיקרי — התחקות אחרי שורשי התופעות השליליות

הנאמר לעיל, בדרך כלל על אפיים הרחב והמסועף של הנושאים שב־תחום חקירתנו חל ביתר שאת על נושאי ההיערכות וקרבות הבלימה. אולם, בעוד שבדו"חות הקודמים יכולנו להקיף, במידה גדולה, את הנושאים שעליהם נסב שם הדיון (המידע והערכתו; כוננות) הרי מן הנמנע היה, אם רצינו שהחקירה לא תתמשך עוד זמן ניכר, שנעשה כן בנוגע לנושאי ההיערכות וקרבות ה־בלימה, וזאת בגלל היקפו הרבים והמגוונים של הנושא הראשון והמשך שקרבות הבלימה המתיימר רק ביום 14 באוקטובר, 1973 בחזית הדרום וביום 9 באוקטובר בחזית הצפון. לגבי שני סוגי נושאים אלה לא ראינו, איפוא, שיש לנו מוצא אחר מאשר לעשות בחירה, של אותם ה־היבטים ואירועי הקרבות, אשר כדאי היה שנתרכז בהם. העיקרון שהנחה אותנו לענין זה נגזר בהשקפתנו שתפקידנו העיקרי היה להתחקות אחרי שרשיהן של תופעות שליליות שנתגלו בשלב ההיערכות בזה, ולאי־תור פגמים בסיסיים שנחשפו בשלב הבלימה מזו, וזאת כדי שצה"ל וה־מדינה יוכלו להפיק בהם את מירב הלקחים לעתיד, לא רק לטווח קצר אלא גם לטווח ארוך.

תיאורי המפקדים להחהים

על פי העיקרון הזה הגבלנו את הדיון, באשר לנושא ההיערכות, רק באותם עניינים שיוזכרו להלן, ואילו בנוגע לנושא קרבות הבלימה, ביקר־נו אותו באירועי הקרבה שהתנהלו בחזית הדרום ביום 8 באוקטובר ובאירועי הקרבות שהתנהלו בחזית הצפון בימים 6 ו־7 באוקטובר עד הצהרים. בנוגע לקרבות בדרום, ה־ארנו גם את מצב פיקוד הדרום ביום 7 באוקטובר וכן ציינו את השלכות הקרבות ביום 8 באוקטובר על ה־פעולות הקרביות של אותן היחידות למחרת היום. (בנושא המעוזים ו־המוצבים אנו דנים כאן רק במידה שהוא שייך לקרבות הבלימה, ואת ב־נוסף לעדויות רבות שהבאנו כבר בדו"ח החלקי הנוסף על מצבם של מעוזים ומוצבים עד פרוץ המלחמה. אשר לנושא של נפילת מוצב החר־מון, הרי לא חקרנו אותו, הן משום שאינו שייך לקרב העיקרי, והן מ־פני שעל מדוכת הנושא הזה ישבה ועדת חקירה מיוחדת של צה"ל, אשר אף הגישה את מסקנותיה.) ההסברים לבחירת ימי הקרבות ה־נ"ל בשתי החזיתות, אשר את תמ־ציתם נביא להלן, מבוארים בפרו־רוט בהקדמה לחלקים של הדו"ח ה־דנים באירועים הללו. ברם, גם הצ־מצום התחומים הנזכרים לחקירתנו לא היה בכוונה, בשים לב לשאיפת ה־ועדה להעמיק חקור, לצמצם את משך העיסוק בה לזמן קצר בזה ש־בו התנהלה. כך למשל, כדי לעמוד בראוי על משמעותם של מהלכי ה־קרבות הנדונים, לא הסתפקנו בתי־אור אשר שיקף את הדיונים שהתנ־הלו והחלטות והפקודות שנתקבלו וניתנו במישור הממשלתי ובמישור המטכ"לי, בפיקודי החזיתות וב־תפ"קים של מפקדי האוגדות, ואף לא הצטמצמנו בעדויות של המפק־דים הבכירים, אלא גם נשמעו תי־אוריהם של המפקדים שלחמו פנים אל פנים באותם קרבות, כולל מפקדי הגדודים וקצינים בדרגים יותר נמו־כים.

גניזת הפרוטוקול ל־30 שנה

7. בתוקף הסמכות הנתונה לוועדה לפי סעיף 20(א) לחוק ועדות חקירה, החלטנו, בשל טעמים בטחוניים מכ־ריעים שלא לפרסם את הדין־וחשבון הנוכחי, זולת הנאמר בהקדמה זו ובנספחיה. כאותם טעמים החלטנו, בתוקף סמכותנו לפי סעיף קטן (ג) לסעיף האמור, שלא לפרסם את ה־פרוטוקול של דיוני הוועדה, כולו או מקצתו. עוד החלטנו, בתוקף סמכותנו האמורה בתקנה 8 לתקנות ועדות חקירה (סדרי דין) תשי"ל — 1969, כפי שתוקנה בתקנות ועדות חקירה (סדרי דין) (תיקון), תשל"ה — 1974, שהפרוטוקול: ייגנז לתקופה של 30 שנה מיום הגשת הדין־וחשבון זה והזכות העיון בו תהיה רק על פי היתר שיינתן על ידי נשיא בית המשפט העליון על סמך פניית ה־ממשלה או פניית יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, ובלבד שהפנייה תהיה מבוססת על נימוקים שיסודם בשי־קולים הנוגעים בטובת הציבור הם מצדיקים את הסרת הסודיות. ענ־ינו של שר המשפטים הוא לשקול אם יש לתת להסדר זה גם תוקף של תקנה מפורשת על פי חוק ועדות חקירה, תשכ"ט — 1968. כמו־כן, אנו ממליצים שיוסדר בחוק שבסוף התקופה של 30 שנה יתיר נשיא בית המשפט העליון את פרסום הפרוטו־קול פרט לאותם החלקים ממנו ש־ועדה ביוזמה, שתתמנה לשם כך על ידי הממשלה באישור הכנסת, תראה צורך להוסיף ולשמרם בסוד גם לאחר מכן, מטעמים שבבטחון ה־מדינה.

עיקרי הדו"ח לידיעת דרגות שונות בצבא

8. כיון שאין אנו מתירים לפרסום את תוכן הדו"ח הזה כאמור, הרינו ממליצים, כפי שעשינו לגבי הדו"ח החלקי הנוסף (שם, עמ' 6), שפרקיו יובאו כלשונם לידיעת הדרגים ה־נאותים בתוך צה"ל, על מנת שיפיקו לקחים הכרחיים לקראת העתיד. ה־פעם בידנו להמליץ על הפצה רחבה יותר של דו"ח זה או של חלקים ממנו לבעלי דרגות שונות בצבא (אף עד לדרגת סגן בצבא הסדיר ועד לדרגת סרן בכוחות המילואים), מפני שחלק מן המידע הכלול בדו"ח זה, עם היותו סודי ביותר, אינו מגיע לאותה דרגת סודיות מיוחדת כמו מידע שהיה כלול בדו"ח החלקי הנוסף. עלינו לציין שלפי הידיעות שהגיעו אלינו, לא כל הקצינים א־שר קריאת הדו"ח החלקי הנוסף נו־עדה להם, אם קראו אותו, או שקראו רק חלק ממנו. יש להבין שההסבר לכך הוא שבהוראות שניתנו בצה"ל לשם ביצוע ההמלצה ההיא לא נקבע מפו־רשות שענין הקריאה הנהו בגדר חובה ולא רשות בלבד, וכן שסדרי הקריאה לא הביאו בחשבון את הזמן הדרוש לכך. לדעתנו, הכרחי שיינת־נו עתה הוראות מתאימות משתי ה־בחינות הללו גם יחד, הן לגבי ה־דו"ח הנוכחי הן לגבי הדו"ח החל־קי הנוסף. נמסר לנו שצה"ל יעשה עתה הסדרים נאותים כדי להבטיח את קריאת הדו"ח הזה והדו"ח החל־קי הנוסף על ידי אלה החייבים לקראם.

9. בשים לב לעיקרון הנזכר ב־סעיף 6 דלעיל ושלפיו קבענו כאמור, את תחומי חקירתנו בקשר לסוגיות ההיערכות וקרבות הבלימה, מכיל הדו"ח הנוכחי (מלבד הקדמה זו) 1512 עמודים ובהם שמונה חלקים ראשיים שנושאיהם הם:

משטר ומשמעת, יחידות מחסני חירום, קרבות הבלימה: הקדמה, קרבות הבלימה: דרום (אירועי יום 8 באוקטובר), קרבות הבלימה: צ־פון (אירועי ימי 6 ו־7 באוקטובר עד הצהרים), סיוע מודיעין בימי המלחמה, שליטה, שבי.

כמו כן מכיל הדו"ח פרק על הנו־שא הדרכה (ר' להלן סעיף 29) ו־פרק שנכתב על ידי רב־אלוף (מיל) ח. לסקוב כניתוח של הנושא „הר־תעה והכרעה" במשמעותו כמנגנון חשיבה קוהרנטית.

להלן הערות הוועדה על החלקים הנ"ל, שמטרתן להציג באופן כללי את תכנם.

משטר המשמעת: תלונת גונן נגד שרון

אנו מצרפים להקדמה זו נספח (מסומן ב') המכיל אחדים מהדברים שנכתבו על הנושא הזה בגוף ה־דו"ח, אותם ראינו כמותרים לפר־סום. במקום הזה נזכיר ענין אחר הקשור בנושא המשמעת והטעון הסבר:

בכ"ט בכסלו תשל"ד (24.12.73) העביר ראש המטה הכללי לטיפול הוועדה שורה של תלונות שהגיש לו האלוף ש. גונן ואשר הופנו כולן כל־פי האלוף א. שרון. אלה היו תלונות על הפרת פקודות שנתן ה־רא"ל (בסמכותו כאלוף פיקוד ה־דרום) לשני (אז מפקד אוגדה בחזית הדרום) בימים שונים של המלחמה.

תלונת גונן נגד שרון ב־8 באוקטובר — לא היתה מוצדקת

בסופו של דבר, לא חקרה הוועדה בתלונה המתייחסת לאירועי יום 9 באוקטובר, מהטעמים הבאים:

(א) בעדותו בפני הוועדה הודיע אלוף גונן שביטל את התלונות ש־הגיש לראש המטה הכללי נגד אלוף שרון, וזאת לא מפני שסבר — כך אמר — שאינן מבוססות אלא משום שזה „לטובת צה"ל". עוד אמר ש־לגבי אחת מהן — זו המתייחסת לאירועי 8 באוקטובר — הוא הש־תכנע אחרי המלחמה שהיא גם אינה מוצדקת.

(ב) פנייתו הנ"ל של ראש המטה הכללי לוועדה נעשתה בשלב ה־התחלתי של החקירה, עוד בטרם קבעה הוועדה שתתרכז, באשר לחקירת קרבות הבלימה בחזית הד־רום, אך באירועי יום 8 באוקטובר. מכאן לא ראתה הוועדה מקום לחקור בתלונה. במידה שתלונה זו היא חלק מהתלונה לאירועי יום 8 באוקטובר, שמעה הוועדה תוך כדי חקירתה עדויות גם על נשוא התלונה הזו (ולאו דווקא בקשר עמה) וגם מצידה שהתלונה לא היתה מוצדקת.

(ג) לבסוף יצויין שבחלק של דו"ח זה הדן במשטר ומשמעת כלול פרק נפרד, אשר בו הופק דיון עקרוני לסוגיה של „אי ציות לפקודה מבצעית". את הפרק העוסק גם על הצד העקרוני — מסכסוך שהתגלה בעבר בין שני אלופים בקשר לסוגיה הנזכרת, מביאים להלן, בנספח ב'.

יחידות מחסני החירום

במשך תקופת עבודתה קיבלה הוועדה מספר רב של פניות מחיי־לים מכל הדרגות במילואים, שהתלוננו על חוסרים בציוד או על ציוד בלתי כשיר שניתן להם במחסני החירום של יחידותיהם עם התגייסם למל־חמה, ועל אי סדרים בארגון הש־דות, התנועה ממחסני היחידות הזיחות.

משקלן המצטבר של פניות אלו והשיבותו המרכזית של הנושא ה־ביאו אותנו לחקור את בעיה ה־נוגעת לכשירותו של מערך המילואים של צה"ל כבעיה כוללת, ללא התי־יחסות ספציפית לכל פניה בנפרד, ובבעיה כוללת זו אנו עוסקים בפרק על הימ"חים ומצבם לפני יום הכיפורים.

המלצות בעניין היערכות כוחות המילואים

בחלק זה אנו עוסקים בשאלת פריסתם של מחסני החירום יחד עם תכניות צה"ל, מהיחידות השונות וגם של כוחות המילואים, מצאי וכשירות הציוד במחסנים בתוך זה, הסיבות שהביאו לאי־סדרים שליוו את ההצטיידות והתנו־עות ב־6 וב־7 באוקטובר. בשאלה אנו דנים בשאלת האחריות הנו־כבת, והלא־ברורה לעתים, של גור־מים שונים בצה"ל למערך מחסני החירום, ומוסיפים שורה של המל־צות לתיקון, לשינוי ולחיזוק המב־נה, במידה והדבר טרם נעשה.

קרבות הבלימה

קרב הבלימה של צה"ל בחזית דרום החל ב־6 באוקטובר עת החלה ההתקפה המצרית, המשך עד ה־14 באוקטובר לאחר שנבלמה הצלחה הניסיון האחרון של האוייב המצרי לפרוץ קדימה; בשלב הבלימה זו, נטל צה"ל את היוזמה וצלה את התעלה. קרב הבלימה בחזית הצפון החל גם הוא ב־6 באוקטובר אך נסתיים למעשה ב־9 באוקטובר, עת שנבלמה ההתקפה של הדיביזיה־שריון סורית, שפרצה בצפון לקוניטרה; בכך לא רק נסתיים שלב הבלימה, אלא הוכשרו התנאים לתפיסת היוזמה מידי האו־יב ולפיתוח התקפת הנגד הגדולה של צה"ל אל מעבר לקו שביתת הנשק.

בבואנו לתת את דעתנו לשאלה כיצד שומה עלינו לדון בנושא מורכב של „פעולותיו של צה"ל עד לבלימת האוייב" עמדו בפנינו שתי ברירות: האחת, לנתח במ־כלילות את כל קרבות הבלימה על ערך צה"ל, והשניה — לנתח ב־יסודי את הקרב שהיה בעל מש־מעות מכריעה בשלב זה בכל הו־ הן מבחינת תוצאותיהם המידיות קרבות אלה, והן מתוך שניתן לה־פיק בהם את מירב הלקחים הנ־עים לפגמים יסודיים. אכן, כשבח־רנו באפשרות השניה, לא נעלם מ־עינינו שקרבות מסויימים בשלב־ הבלימה, שבהם נחל צה"ל הישגים חשובים — כמו למשל שבירת ה־תקפה המצרית ב־14 באוקטובר, קרבות הבלימה ומכות הנגד ב־סורית בימים ה 8—9 באוקטובר־ לא יהיו נדונים בדו"ח של הוו־עדה. אולם, הינחתה אותנו המטרה שלשמה הוקמה הוועדה היתה לכתוב את ההיסטוריה של קרבות הבלימה (אילו באמת דבר כזה מוטל עלינו, הרי ברור אינו ניתן למימוש בדרך מעשית אלא כתוצאה מחקירה הנמשכת שנים רבות) אלא לאתר את הפגמים החשובים שנתגלו במהלך שלב ה־בלימה.

בנסותנו לבחור בקרבות המש־מעותיים מן המיבצעים הנזכרים, עלינו אף לבדוק את השאלה: ומתי השפיעו ביותר הקרבות צה"ל מבחינת הפגיעה בביצוע השיג בשלב הראשון של הקר־ב את המטרות שהציג לפניו; ושלו מימושן בנה את כוחו; איזה מהלכים וקרבות מנעו, או הקטינו יכולתו של צה"ל לבלום את האויב בקווי הפסקת האש; אם ה־ הדפו ולנקוט בהגירות ביוזמה התקפית. במלים אחרות, באיזו יושמו הלכה למעשה עקרונות הלוחמה של צה"ל, שנקבעו להשיג מטרות אלה.

(סוף בעמוד 9)

תגובות ראשונות על מסקנות הדו"ח

בגין: „הדרג המדיני גרם לאסון הסטורי"

בתגובה ראשונה על מסקנות ועדת אגרנט אמר אמש ח"כ מנחם בגין כי גם בדו"ח המסכם קובעת הוועדה כי הדרג המדיני — שבו אין הוועדה עוסקת — גרם לאסון הסטורי.

בראיון ל„שידורי ישראל", אמר בגין כי „אנחנו נתגבר על אסון זה, אבל כל דורנו עדיין יחיה תחת רישומו. לכן הדרג המדיני הזה צריך להצניע לכת בהצהרותיו לגבי ה־עתיד, הוא חייב ללמוד את הלקח כן השגיאה הפטאלית והטרגית ש־נעשתה על־ידי".

מר בגין הוסיף, כי הגברת ה־משמעת בצבא אינה סותרת אחוות לוחמים והביע אמונה שלא יקרו עוד בצבאנו דברים כפי שפורטו בדו"ח הוועדה, שהרוגים ופצועים הושארו בשדה הקרב — דברים מעולם לא קרו בקרב לוחמים יהודיים.

בהתייחסו לפיסקה הנוגעת לדבריו של אלוף אריאל שרון. שהואשם כ־אילו הסיף להפרת משמעת בצבא, הביע מר בגין שמחה רבה כי הוועדה הזיכה טענה זו.

אריאל שרון מביע סיפוק

אלוף (מיל.) אריאל שרון קיבל בסיפוק את העובדה ש„ועדת אגרנט" קיבלה את דעתו בעניין המשמעת של מפקד בקרב, אך עם זאת ציין שאינו בטוח אם נחקרו אירועי ה־8 באוקטובר עד תום.

בתגובתו, ששודרה בתכנית „היום" הזהיר ברדיו, אמר שרון: „מאז ה־מלחמה חלפו 16 חודשים יקרים מפז. לפחות עתה אני מקווה, שנדע להפיק כיד את לקחי המלחמה, להתרכז ב־בנין הכוח, כדי שנוכל לעמוד מול המערכות הכבדות שצפויות לנו. אני מאמין שבכוחם של צה"ל ועם יש־ראל לעשות זאת ע"י ההתלכדות של העם כולו, סיים מר שרון.

תגובת חיים הרצוג

אלוף חיים הרצוג אמר בראיון בטלוויזיה, כי ממסקנות ועדת אגרנט נוצרת למעשה תמונה של העדר סמכות אזרחית על הצבא, ואין כל ספק שנושא זה אם לא יתוקן מידית — יכול לגרום למצב מסוכן ביותר במדינה.

מר הרצוג ציין כי כמה וכמה מס־קנות יעוררו ללא ספק תגובות רבות בציבור. מכל מקום הספים, מקריאת הדו"ח בולט דבר אחד, שאין למעשה שום התייחסות לגורם פוליטי כל־שהו באשר למלחמה — הן לפני פריצתה והן בעת המלחמה.

אשר לנושא ה־8 לאוקטובר, מציין אלוף הרצוג, כי הדו"ח של ועדת אגרנט ממקד את כל האשמה באלוף גונן. וזוהי הכרעה חדה וחד משמעית, לאמור שהיה כאן מצב של „לבן" ומצב „שחור" ואין כל מצב ביניים. אין כאן כל התייחסות למפקדי ה־אוגדות, למפקדי החטיבות, למטה הכללי — ולא כל שכן לממשלה. ד־כאשר מטילים אחריות מלאה כזו נשאלת כמובן השאלה, האם כל מה שנעשה בשטח היה בסדר אילו פעל האיש כשורה. לדעת הרצוג זה נו־שא אשר יעורר ויכוח חריף מאוד בציבור.

תגובת פרקליטו של גונן

עו"ד דן מירקין, אחד משלושת פרקליטיו של האלוף ש. גונן, הגיב אמש בתכנית „מבט" בטלוויזיה על דו"ח אגרנט, באמרו: „אני מאושר ואתמימי, שאלוף גונן בצבא. עם כל הכבוד וההערכה לוועדה, יתכן שיהיה מה להגיד בקשר למימצאים הספציפיים שיימצאו. קשה מאד להגיב עכשיו. אם זה סוף הדרך של המאבק ומה בדיוק ייעשה. אבל מ־מבט ראשון נראה לי שיש שם קבי־עות חותכות, שנראות לא נכונות, ויהיה צריך לתת את הדעת איך ואם ומה לעשות".

יו"ר ועדת חוץ וביטחון: הדו"ח שייך לכל העם

יו"ר ועדת חוץ ובטחון של הכנסת, מר יצחק נבון אמר בתגובה על דו"ח ועדת אגרנט, כי דו"ח זה הוא אמנם צבאי ביסודו אולם שייך לכל אזרחי ישראל. בגלל העובדה שצה"ל מור־כב בעיקרו מאזרחים אנשי מילואים — יש בו המלצה שקצינים מדרגה מסויימת ומעלה חייבים לקרוא פר־קים מסויימים מן הדו"ח.

מר נבון מסר, כי ועדת החוץ וה־בטחון עקבה אחר ביצוע מסקנות הדו"ח הראשון, וביום ה' שעבר דנה ביחוד עם ראש הממשלה על יישום המסקנות בתחום המודיעין.

פרס וגור ידונו בצעדים המתחייבים מדו"ח אגרנט

שר הביטחון והרמטכ"ל ידונו ב־צעדים המתחייבים מדו"ח „ועדת־אגרנט" אחרי קריאת הדו"ח המלא ומסקנותיו. זאת אמר אמש דובר צה"ל בתשובה לשאלה.

רב אלוף (מיל.) דוד אלעזר, ה־רמטכ"ל לשעבר, אמר ביום ה' ב־ערב, בשיחה עם כתב „שידורי יש־ראל", כי לאחר שיקרא את 40 עמודי הדו"ח הגלויים ואת יתר ה־דו"ח, הוא יוכל להגיב תגובה יסו־דית ולא שטחית. לדבריו, יש הרבה דברים בדו"ח חוסרים הרבה דברים.

שר האוצר קובל על „המערכה הרעשנית" שקמה נגד הנהגת מס ערך מוסף

שר האוצר יהושע רבינוביץ יצא אמש בערב נגד „המערכה הרעשנית" שקמה בקשר ל־תקציב החדש שנתגלו טרם פורסמו. כאילו זהו תקציב אינפלציוני, ובכך „הריצו" את הציבור שוב אל החנויות ללא כל יסוד.

מר רבינוביץ התריע על כך שב־„קמפניה" זו נטלו חלק גם אחדים מחברי מפלגתו, „אשר מרימים יד נגד הממשלה ומדיניותה, הנאבקת בחירוף נפש כדי להתגבר על בעיו־תינו החמורות.

שר האוצר דיבר בפתיחת הדיון על מס ערך מוסף בישיבת מזכירות הוועדה הכלכלית של המערך.

מר רבינוביץ ציין, כי אינו רואה כל אפשרות שתקציב הבטחון יפחת בשנתיים הקרובות, וכי אין כל אפ־שרות להקטנת שיעורי המס הכוללים המוטלים על הציבור.

השלכות בשלושה אפיקים

שר האוצר אמר, כי לתקציב ה־חדש השלכות על הטיפול בשלושה אפיקים עיקריים: 1) פריון העבודה, 2) הריפורמה במיסוי, 3) מס ערך מוסף.

אשר לריפורמה במיסים, מסר ה־שר, כי הוא להזין על „ועדת בן־שחר" שתגיש מסקנותיה בראשית חודש מארס, ולאחר מכן תושקע עבודה רבה ביישום מסקנותיה. ל־תיקון העיוותים החמורים הפוגמים במוסר העבודה ובמוסר החברתי. בלעדי הנהגת מס ערך מוסף לא תיכון הריפורמה. למס זה תהיה הש־פעה מהותית על כל הפעילות המש־קית, באשר אין הוא מפלה בין ענפי התעשיה השונים, הוא בא לעודד את הייצוא ואת ההשקעות במשק. יש בו בקרה פנימית הנוגעת העל־מות מס ועיוותים שונים.

שר האוצר הדגיש, כי הריפורמה במיסוי והנהגת מס ערך מוסף לא יוכלו להתבצע ללא שיתופה והתמ־כתה של ההסתדרות.

מזכיר ההסתדרות י. משל אמר, כי בגודל הציפיות מהנהגת מס ערך מוסף — כן יהיו האכזבות ממנו. זהו המס המסובך ביותר והקשה ב־יותר לביצוע, ולדברי מדינות רבות שהנהיגו דנות כעת איך לשנותו לתקן את עוולותיו. יש בידינו נתונים מפורשים המוכיחים כי כל הסדר הקיים הוא לטובת העצמאי והסוחר ולרעת השכיר" — אמר מזכיר ה־הסתדרות, והוסיף כי מס ערך מוסף לא יפתור שוב בעיות כל עוד לא יחול תיקון יסודי בחלוקת הנטל.

הממונה על הכנסות המדינה, משה נדרפר ציין, כי בשנת 1974 חלה העמקה בגביית המס במדינה ב־שיעור 65 אחוז לעומת 1973. אולם גם בפעולות אלו שנעשו מצד האוצר אינם יכולים לתת את הסכומים ש־ידרשו בתקציב החדש. אין כל ברי־רה אלא להטיל מס עקיף כלשהו — ומס ערך נוסף הוא לדבריו צודק, גיאורלי ומהדרי ויענה על הצרכים, חרף כל הבעיות שהוא מעורר.

משקיפי או"ם הסדירו הפסקת אש לאורך גבול לבנון

ביירות, 30 (יופי"ע) — משקיפי האו"ם הסדירו „הפסקת אש" בת חמישה ימים לאורך גבול דרום לבנון כדי לאפשר לוועדה לבנונית להכנס לכפר שובא ההרוס ולהעריך את הנזק שנגרם בראשית החודש על ידי ההפגזות הישראליות — מסרו עתונאים מקומיים.

העתונאים מסרו כי הוועדה הלב־נונית, המורכבת ממומחים אזרחיים ומקצינים בדימוס, ערכה היום סקר התחלתי לגבי מצבו של הכפר.

ההפגזות הניעו את 3000 התושבים של כפר שובא לנטוש אותו ולבקש מחסה בעיירה מארג'עיון.

עוד אמרו העתונאים כי משקיפי האו"ם השיגו הבטחה משלטונות ישראל, כי לא יהיו הפגזות במשך חמשת הימים הקרובים.

גמאסי חזה בתמרוני שריון במצרים

קהיר, 30 (יופי"ע) — שר המל־חמה המצרי הגנרל מוחמד גמאסי חזה היום בתמרונים בהשתתפות יחי־דות שריון, תוך הפעלת תחמושת חיה במצרים, מסרה היום סוכנות הידיעות המזרח־תיכונית.

לא נמסר היכן נערכו התמרונים, אך נאמר כי יושמו בהם „הלקחים שהופקו ממלחמת אוקטובר".

דיין: אם המצרים אינם רוצים הסדר על אי־לוחמה יש לנו הזכות לשבת במעברי מיתלה וג'ידי

ח"כ משה דיין אמר אמש בהרצאתו באוניברסיטת בר־אילן, שאם הערבים אינם רו־צים בהסדר המבוסס על אי־לוחמה, יש לנו הזכות לשבת במעברי המיתלה והג'ידי, ואם לא נהיה מוכנים להלחם, הם יזרקו אותנו לים, ואז לא נשב — לא במעברים ולא בת"א.

מר דיין לא התייחס בדבריו לדו"ח ועדת אגרנט שפורסם באותן ה־שעות.

מר דיין שדיבר על יחסי ישראל־מצרים הוסיף, כי הוא מחשיב מאד את המעברים בסיני כאוביקט טו־פוגרפי־צבאי. משום שבסופו של דבר מדובר על שריון שצריך לעבור דר־כם במקרה של מלחמה.

אשר לאבו־רודס הביע ח"כ דיין דעה, שאילו לא היה שם נפט, אין לנו ענין להמצא שם. הסביר זאת בכך, שבמערכת היחסים בינינו לבין הערבים צריכה להיות הבנה, שאנו נשב בשארם־א־שייח כדי לש־מור על חופש השייט, אולם אנו לא צריכים לפקח על התנועה במפרץ סואץ. הוא הדגיש, כי לצורכי הגנת ישראל, אין צורך לשבת לא על תעלת סואץ ולא על מפרץ סואץ. לעומת זאת המעברים בסיני הוא דבר נחוץ.

לגבי הנפט באבו רודס הטעים, שאין לעשות מהנפט „אליל" שאי אפשר לקבל תחליף במקומו במס־גרת הסכם. הוא הוסיף, שאין הוא מאמין בשלום בשלבים, אלא בקר־ביניים, בין מצב קיצוני של מלחמה לבין מצב של שלום.

בהשיבו על שאלות חבר הפרופ־סורים אמר ח"כ דיין, שהצעתו להס־דר חלקי לא באה לידי ביצוע לפני מלחמת יום הכיפורים, כיון שכל התשובות המצריות לגישושים בענין זה היו: „לא נפתח את התעלה עד לנסיגה מלאה מכל סיני".

על שאלה שנגעה לרצועת עזה הסכים, שמעולם לא רצו המצרים לספחה ותושביה לא קיבלו אזרחות מצרית. עובדה זו בלטה במיוחד באי־שור במלחמת יוני 1967 לא תכננו המצרים רציפות טריטוריאלית עם ירדן דרך עזה, כי אם דרך מרכז סיני ומסנו התכוונו להגיע לירדן דרך הנגב.

מר דיין ציין, כי החשיבות של ה־רצועה לגבינו היא בכך, שיש בה 400 אלף פליטים וזהו הבסיס הרעיוני להתנחלות שלנו כיום דרומית לרצו־עה, עד למבואות אל עריש.

המפד"ל דנה בבעיות הקונגרס

(סוף מעמוד ראשון)

ומבוה. שפר קרא להנהגת הקונגרס להזמין את הרבנים הראשיים לערב הפתיחה כמו־כן הציע להנהלה ל־החליט שהמשלחת שנפגשה עם ד"ר גולדמן לא ייצגה את עמדת המפד"ל ולהמליץ בפני סיעת המפד"ל ב־קונגרס לא לבחור בד"ר גולדמן כ־נשיא, ולפרוש מהקונגרס אם לא יובטח למפד"ל ייצוג הולם, לפי איכות הכמות.

אהרון כהן הציע להנהלה לבחור את הרב עוזיאל מילר כמועמד ה־מפד"ל לנשיאות הקונגרס. אמר כי לא ייתכן לבחור כנשיא הקונגרס באדם שאין לו זיקה ציונית.

ד"ר צ. רוזנצבי אמר כי ד"ר גולדמן עיצב את דמותו של הקונג־רס היהודי כמכשיר ארגוני להגנת יהדות התפוצה. הוא שלל את ה־הצעה לפרוש במקרה שלא נקבל ייצוג הולם, הוסיף כי אין להאשים רק את ד"ר גולדמן בהצהרות מיו־תרות אלא גם את ראש הממשלה ושרים אחרים.

ח"כ ד"ר יהודה בן־מאיר הציע אף הוא להנהלה להחליט נגד בחי־רת ד"ר גולדמן באשר לא ייתכן כי אדם במעמד כה בכיר יתמוך בהכרה באש"פ ובגורל מו"מ עם עראפאת. ד"ר גולדמן נושא את דגל הכניעה התבוסתנות, וכי הצהרותיו גרועות אף מהצהרות הסנטור ה־אמריקאני פרסי שהיה חייב להת־נצל בפני יהודי ארה"ב. ד"ר בן־מאיר אמר שהגב' גולדה מאיר תוזה מעמד מוסכם יותר מאשר ד"ר גולדמן.

בסיום הדיון קיבלה ההנהלה את הצעתו של שר הפנים ד"ר יוסף בורג, להעביר את ההחלטה אם להמ־שיך בהמשך כהונת הד"ר גולדמן לידי סיעת המפד"ל בקונגרס.

ח. קוברסקי על כלי התקשורת

ההנהלה החלה אתמול בדיון ב־נושא כלי התקשורת במדינה. מר חיים קוברסקי מנכ"ל משרד הפנים ונציג המפד"ל בוועד המנהל של רשות השידור אמר כי הניסיון ל־הקים שרות שידור ממלכתי נכשל כשלון חרוץ. לדעתו, חוק שירות השידור הוא חיובי אך מוסדות ה־רשות לא הצליחו לעצב לעצמם מע־מד של סמכות ואחריות. הוועד ה־מנהל הקודם בראשות ד"ר קיים יחיאל ד"ל הצליח ליצור קונצנזוס יציב וברור, אך הוועד הנוכחי נכ־של בכך. במיוחד עקב אי־יכולתו של היו"ר, ד"ר ואלטר איתן, להוכיח עמידה תקיפה וכרטיס זהות ברור.

לדעת קוברסקי היחידים שנשארו בעלי השפעה הם מנגנוני הביצוע והם המעצבים את תכונות השידורים ודמותם. „יש בעובדה זו סכנה כל־לית לחברה הישראלית", אמר מר קוברסקי וקרא לצאת למאבק ציבורי על חופש השידור בישראל כפי ש־יצאו בזמנו למען חופש העתונות. מנגנוני הביצוע סגורים חברתית ו־מקצועית בפני אנשים דתיים. מר קוברסקי האשים את מנכ"ל רשות השידור, יצחק לבני, על שכינה את התוכניות הדתיות „תוכניות גיטו" ואמר שתוכניות אלו לא פותחו מ־קודמו כראוי.

כמו כן אמר שיש צורך בשידורי השבת לא רק בשל חילול השבת, אלא בשל ניצול שעות אלו להופעת שרים ואישים פוליטיים בעוד ש־משרים ואישים דתיים הדבר נמנע.

מר קוברסקי ציין כי הוא מעדיף שירות שידור ממשלתי על ממלכתי, כי אז לפחות ניתן לקיים פיקוח פרלמנטרי וישנה אחריות מיניסט־ריאלית מתאימה. הוסיף כי גם שי־דורים מסחריים שמעניקים אפשרות לברירה עדיפים על פני שידורים ממלכתיים. בסיום דבריו האשים את המפד"ל בחוסר גילוי עירנות ורגי־שות לנושא כה חשוב.

ד"ר רוזנבאום חותר על תפקידו כמזכיר הקונגרס היהודי העולמי

ד"ר פנחס רוזנבאום, מזכיר ה־קונגרס היהודי העולמי חותר על התפקיד. הוא גם לא ישתתף באסי־פת המליאה של הקונגרס המתכנסת בשבוע הבא בירושלים.

במכתב ששיגר ב־21 בינואר 1975 לנשיא הקונגרס, הודיע ד"ר רוזנ־באום, כי הוא מעדיף שלא להעמיד את מועמדותו לתפקיד הנזכר, כל עוד לא תוקם ועדת חקירה בקשר ל־מעמדו בקונגרס. רק אם מסקנות הוועדה יאשרו את יושרו, יסכים ל־המשיך ולשרת את הקונגרס.

בתשובתו הודיע ד"ר גולדמן, כי יעביר את בקשת ד"ר רוזנבאום ל־הנהלה החדשה שתיבחר על ידי אסיפת המליאה וכי ההנהלה תחליט לגבי עתיד מעמדו של רוזנבאום ב־קונגרס.

א. גואלמן: השותפות עם חוגי הצעירים היא ברכה לתנועה

אין כל סכנה של פרישת חוגי הצעירים מהתנועה ואין אמת בפרסומים, כאילו נעשות על ידם הכנות להקמת מפלגה חדשה, אמר אמש א. גואלמן בכנס אזורי של נציגי הרשימה המרכזית בסניפי הנגב.

הדבורים על מצב של מפלגה בתוך מפלגה על פלוג המתקרב ובא הם מגמתיים ומטרתם כנראה, לפגוע ב־נאמנות הצעירים לתנועה ולערפל את ההדים החיובים שנוצרו על ידי הקמת המערך בינינו.

השותפות שלנו עם חוגי הצעירים היתה לברכה לשתי הסיעות ובעיקר לתנועה כולה. באשר הקו המנחה לפעולותינו הוא כמאבק בתוך המפ־לגה. לדוגמא ציין את עמדת שתי הסיעות בהצבעה בכנסת בבחירות נציג המפלגה לועדת הדיינים, למרות אי ההחשבות חברי הסיעה בכנסת בדרישה שהובאה לפניה שמנוי זה מגיע לאחד משתי הסיעות שהיו במיעוט בדיון זה, למרות שהחלטה על חבר שנבחר ברוב קולות לא הו־צג בכנסת כמצב מצמד שני.

במבחנים רציניים. בנושאים שהיו שנויים בחלוקי דעות על דרכה של התנועה, השתוף בין שתי הסיעות הביא לצנון היריבות ושמירה על שלימות הופעתנו בכנסת.

בהמשך ההיתנים ביקשו נציגי ה־סניפים, החושת ההליכים להקמת השתוף בין שתי הסיעות בסניפים, מתוך ציון שההחלטה על הקמת המע־רך עוררה תקוות בלבות רבים שמצב התנועה ותדמיתה כואב להם, מצפים הם לשנוי המצב ולליכוד התנועה מסביב מערך חדש זה.

אש"פ מארגן „פעולת גמול" נגד אוסטראליה על סירובה לתת היתרי כניסה לנציגיו

ביירות, 30 (יופי"ע) דובר אש"פ אמר בראיון שהתפרסם ה־יום כאן כי ארגונו ביקש ממספר מדינות ערביות להפעיל אמצעי גמול כלכליים נגד אוסטראליה בשל ההחלטה לאסור את ביקור משלחת אש"פ בארצה.

הדובר, עבדולקאדר דאהר, נועד לעמוד בראש המשלחת שהוזמנה לאוסטרליה. הוא אמר כי אש"פ התק־שר עם כמה מדינות ערביות באמ־צעות שגריריהן בביירות, וביקש מהן לנקוט כל האמצעים שייראו בעיני־הן כנאותים.

ציין כי כמה מן השגרירים הבטי־חו כי ממשלותיהם יתייחסו לנושא במלוא הרצינות ויגיבו בכל תוקף.

הוא אמר להלן, כי החלטת אוס־טרליה עשויה לשמש כ„בומראנג" נגדה ולהשפיע לרעה על יחסיה עם העולם הערבי, ביחוד בתחום הס־חר.

הוסיף, כי לוב כבר הודיעה שתב־טל הסכם מסחרי גדול בינה לבין אוסטרליה בשל ההחלטה זו.

דאהר אמר, כי מהלומת הנגד ה־ערבית לא תהיה מכוונת נגד אוס־טרליה אלא מגמתה תהיה „לשחרר את העם האוסטרלי מאחיזתם הדר־דנית של הציונים על אמצעי ה־תקשורת.

מכבי ת"א — אולוויק 72:104

מאת א. אביר

קבוצת הכדורסל של מכבי ת"א, גברה אמש על קבוצת „אולוויק" משוודיה 72:104.

כל המשחק התנהל ביתרון ה־ת"א אביבים, וכבר לאחר ארבע דקות היה יתרון של 16 נקודות למכבים.

המצטיינים במכבי היו ברקוביץ ובוטרייט שקלעו 26 נקודות.

המשחק נערך באיצטדיון יד אל־יהו, לעיני 7,000 צופים.

קרן היסוד — המגבית המאוחדת לישראל

מודיעה על

פתיחת מועד קבלת יצירות לתחרות הספרותית השנתית

פרס יפה

ע"ש לייב יפה ז"ל

הפרס יינתן, כמדי שנה, ליצירה בלשון העברית, אם בצורת שירה, מסה, מחקר או ביאוגרפיה, באחד מהנושאים: עם ישראל, ארץ ישראל, גלות וגאולה, שיבת ציון בהווה ובעבר, הארץ והתפתחותה מתחילת שיבת ציון בימינו ועד היום, הקשר שבין הגולה לארץ מבחינה הסטורית, סוציולוגית, כלכלית או תרבותית.

יבואו בחשבון חיבורים בהיקף של ארבעה גליונות דפוס לפחות שפורסמו בתקופת השנתיים האחרונות.

המועד האחרון להגשת היצירה: 28.2.1975

פרטים: במחלקת ההסברה, קרן היסוד, רח' רד"ק 1 ירושלים.

תמצית דו"ח „ועדת אגרנט" שהותרה לפרסום

(סוף מעמוד 2)

מכתוב הגדול של צה"ל

על פי הנחות אלו, אף קבענו את חומר סוף שלב הבלימה, הוא השי־ב שבו צה"ל נטל מחדש בידיו ת היוזמה האיסטרטגית, ואכן, מב־נו הגדול של צה"ל, שעמד בן ב־רה מהירה, היה ביכולתו, חרף נאי הפתיחה הקשים, להחזיר לצב־י את שווי משקלו על ידי תפיסת יוזמה ולנהל את המלחמה תוך שום התורות שפיתח במשך שנים בות. עם זאת, הצורך וההכרח של בירה במצבים בלתי צפויים הע־ידו במבחן כמה וכמה מערכות פי־קידות ומנהלי מלחמה שחשבנו ש־פיקוד מן הראוי לבדוק למען מטרה המוכרת של הפקת לקחים. ויקים אלה באו לידי ביטוי בזירות ונות, בתאריכים שונים, המתחברים נוף חולקים האלה של הדו"ח. צון אותם, היה עלינו לבחור באו־ם ימי המערכה שהיו הקריטיים יותר מבחינת צה"ל והמדינה, בכך השפיעו לא רק על מהלכים טק־ים אופרטיביים, אלא ויקתם היתה ירה ומכריעה לבעיות שהצגנו ב־ינו ואף השפיעו על מהלך הער־ים בזירה המדינית והצבאית גם חר מכן, עד תום שלבי הבלימה.

ירום הפתעה מוחלטת — בצפון — הפתעה מבחינת מטרות האויב

כפי שצוין, הדברים הוא, הפתעתה בה הופתע צה"ל, השי־עה הן על הלוחמים והן על מער־ וניהול המלחמה בשלבים הראשו־ של קרבות הבלימה ואכן, הרבה הליקויים שנתגלו בשלבים אלה, ליחסם לנתון הראשוני של ההפ־ה. יחד עם זאת, יש להבדיל בנד־ זה בין חזית הדרום לבין חזית פון: בעוד שבחזית הדרום היתה פתעה מוחלטת, הן מבחינת הזמן מבחינת השיטה, ולכן לא נעקטו עשה, כפי שנתבאר בדו"חות ה־ים, שום צעדים אקטיביים כדי דם את הסכנה, הרי בחזית הצפון תה ההפתעה בעיקר הפתעה מ־ינת מטרות האויב ושיטתו, ולא כך הפתעה בזמן מבחינת פרוץ ולות איבה כלשהן. דרגי הפיקוד היתה להם — אף זאת הזכרנו — תחושה של דאגה וזהירות, ושה שהועברה על ידם גם לפיקוד ליון, וכתוצאה מכך, תוגברה ה־ הצפון עוד לפני המלחמה ב־ה ניכרת. מכאן יוצא, שכאשר באים לבחור את ימי המערכות כריעות בשלב הבלימה, שומה ע־ לבדוק בחזיתות השונות מער־ות שונות.

היכן הונחתה העתודה הפיקודית בצפון?

בכי חזית הצפון עלינו ללמוד א את שלב הפתיחה — (לרבות לה) — מתוך הנחה שכוחות של ברמת הגולן היו בכוננות ד־עבה גדולות מן הרגיל — ולבדוק ן בשלב זה הונחתה העתודה קודית הטאם והונחתה כתוצאה ליקויים נאותים ומספיקים. דבר אף מתחייב מהעובדה שאת הי־ום הגדולים והמשמעותיים ביותר ישגו הסורים דוקא בשלב זה. עתה זאת, לגבי חזית הדרום, בר לנכון שלא לבחון את הקרבות אשונים של הכוחות הסדירים ב־ות התעלה, תוצאות קרבות אלה אמנם קשות ביותר, אך הן נבעו קר של דברים, מן הסיבות ש־נו בדו"חות הקודמים. צוף קרבות הבלימה בחזית הד־ בוקר קרב שנתגלע ב־8 ב־טובר בזירה המרכזית של תע־ סואץ, ואת בעיקר מפני שהוא אמור להיות הקרב היזום הרא־ של צה"ל בחזית הדרום, קרב צה"ל מחזיר לעצמו — כך זה בעיני הפיקוד הבכיר — את

ר שלומה בפיקוד הדרום

ש לציין כי למרות שבביצוע ה־כים של יום זה ניכרת מהשפעות ההפתעה הראשו־ הרי עצם הטעיעו בקביעת ה־פה, והכנתה כבר היו בידי כפי שנעו מראים בעת שאנו חזים את הקרב, מה שגרם — בין — לשיבוש מהלכי ההתקפה. ה סטיה מכרסמת במטרת הקרב שהוגדרה על ידי הרמטכ"ל חוסר שליטה של הפיקוד וארי־ות לקראת את מהלכי הקרבות ה. לא זו בלבד, אלא כמה ליכים שנעקבו באותו יום על ידי הפיקוד השונים, נובעים במבר אר בתהליך תת־הכרתי מרשמותי של המפקדים, שנובשו זמן רב מלחמת יום הכיפורים, ולא עת המצב באותו שלב. אכן, לא כאן לסתור או לאשר הנחות אלא רק לבדוק באיזו מידה מקום ליישמן בנתוני הפתיחה שנתקיימו.

עלה מן האמור, שקרב זה מן אי שיילמד בכל פרטיו ועל כל עותיו ולקחיו, ביחוד מפני לו אף השפעות מרחיקות לכת בל האסטרטגיה שנקמה בידי במלחמת יום הכיפורים לאחר ואף היו לו השלכות מדיניות על אף בפנה.

קרבות הבלימה: דרום אורדעי יום 8 באוקטובר

יון הפקיד, שהקדשנו לקרבות המשתרע על 746 עמודים, מת־ לארבעה חלקים, שכותרותיהם: (1) בנין הכוחות, (2) התכ־, (3) המערכה ב־8 לחודש (הדרג יני, המטכ"ל והפיקוד), (4) ה־ות בקרב. במקום הזה נזכיר באופן כללי ובתמצית הקיצור הדברים בהם אנו עוסקים שם.

קויים בתכנון ההתקפה

היוזן הזה פותחת הוועדה ב־ר התגייסותם של כוחות המיל־ים שנעלו בזירת הדרום, הצמיד־ ויוריתם לחזית. תיאור זה ה־ להבנת מצבם של הגייסות כב־ם ללחימה, מצב שהיתה לו ניכרת על מהלך הקרבות ו יום והתצאותיהם.

אחר מכן עוברת הוועדה לני־ השתלשלותו של רעיון התקפת בגזרת התעלה מראשיתו, עם ום של כוחות המילואים הרא־ם לחזית, ועד לקביעה מהלכי קפה על־ידי אלוף פיקוד דרום, הדיונים שהתנהלו על כך ב־ המדיני, במטכ"ל ובפיקוד. ב־ של חלק זה מצביעה על שור־ של ליקויים ותקלות שאירעו ב־ של תכנון ההתקפה, שהש־ לאחר מכן על מהלכיה.

לק הבא עוסק במהלכי הקרבות על אותו משתי האוגדות שאמור־ היו ליטול חלק בהתקפת הנגד בגת לאותו יום, לרבות השי־, ההחלטות, הפעולות והיוזר־ ברמות האוגדה והחטיבות, הל־, כאשר היתה לכך השפעה על תוצאות הקרבות, גם ברמות נמו־ יותר.

ות אי־ההצלחה — בלבה אוגדת התקדמות האוייב.

בות ה־8 באוקטובר, אנו מציינים, בין השאר, את הליקויים הבאים:

(1) למרות שהתכנית הכללית וב־שלו בכך שלא השיגה את המטרה שהוטלה על פיקוד הדרום, הרי אין ספק שהיתה להם משמעות רבה ל־המשך מהלכי המלחמה, וראשית כל בכך שהתמו והכילו את ראשי הגשר של האויב ומנעו בעדו מלהשיג ב־שלמות את השלב הראשון במשימתו.

(2) אוגדות מילואים אותן אמנם לא הצליחה בביצוע המשימה של השמדת ראשי הגשר המצריים, אולם הלחימה הקשה של האוגדה באותו יום תרמה רבות לבלימת התקפות האויב ותיאומו ובכך הכשירה את הקרקע להתקפת הנגד הגדולה של צה"ל, שבסופה צלח את התעלה מערבה.

הקרבות גילו נקודות התורפה במערך המצרי

(3) אם כי אוגדת המילואים תא־הרת לא נלחמה במערבית היום הנ"ל (וזאת מסיבות שלא היו תלויות בה ושעליהן עמדנו בגוף הדו"ח) ולמ־רות שבקרבות ה־8 בערב וה־9 ב־בוקר סבלה אבידות קשות, הרי הכ־שירו קרבותיה אלה את התנאים ל־המשך מהלכיה. ביום ג' אחרי־הצה־רים (9 בחודש) נערכה האוגדה ל־התקדם מערבה. הנסיון לא עלה אמנם יפה אך בסיומו של הקרב לקראת ערב, הגיע אחד מגדודי האוגדה לקרבת התעלה, ועל ידי כך נחשפה נקודת התורפה במערך המצרי, ש־דרכה עתיד היה צה"ל לצלוח את התעלה.

לבסוף, יש לחזור ולציין, כי ב־שרות הקרב, בהם נתחוללו המערכות הנ"ל, היו גילויי הקרבה וגבורה שאין למעלה מהם, הן של טוראים והן של מפקדים.

קרבות הבלימה צפון (אורדעי ימי 6 ו־7 באוקטובר עד הצהרים)

גם לניתוחם של קרבות אלה הק־דשנו דיון מפורט, המשתרע על 311 עמודים. נסתפק אף כאן אך בהזכרת מקצתם של הדברים העולים מתוך חלק זה של הדו"ח.

כמה עובדות יסוד איפיינו את מצבו של פיקוד הצפון בפרוץ המלחמה ובשלביה הראשונים. הפיקוד היה, כפי שכבר ציינו, ער לאפשרות של התפרצות פעולות איבה, ונקט בצע־דים לקדם פני אפשרות כזאת. סדר כוחותיו תוגבר, ואם כי היה קטן מסדר הכוחות שנחשב כדרוש להג־נת רמת הגולן במקרה של מלחמה כוללת, הרי לא היו אלה יחסי כוחות בלתי נסבלים. רמת הגולן היתה בנויה למגר, אף כי הועמדו גם בה מחיצות פעולות האויב בפתיחת המלחמה ומ־שכוזיון. הכוחות הסדירים שלחמו ב־רמת הגולן בשלבי הלחימה הרא־שונים הצטיינו בדרך כלל בלחימתם העיקשת ובדבקותם במשימותיהם, ו־כך היה הדבר גם בקרב כוחות ה־מילואים בשלבים הבאים של הלחימה. גם כאן, בדומה לדרום, היו גילויי הקרבה וגבורה של כל הדרגות, שאין למעלה מהם. יצויינו גם התושיה של כוחות מגוע — כולל מפקדים זוטרים ומפקדים בדרגי שדה שהנסיבות חייבו אותם לפעולה עצ־מאית ובמקומים, אף מבחינת ה־השפיע על גורל המערכה כולה.

טעויות בהערכה מוטעית

בנוסף לתיאור הקרבות שניהלו יחידות השריון המוצבים, אנו עוס־קים בחלק זה של הדו"ח בשיקולים ובהחלטות המרכזיות של מפקדת פי־קוד הצפון של התעצבות שהיו כפר־עות לה בשלב זה. כאן נעשו כמה טעויות, בשלבים השונים של הקרב, אך עם זאת יש להדגיש שטעויות אלו לא נבעו מרשלנות או מאי־מיצוי אחריות, אלא מהערכה מוטעית של כוונות האויב ומשיקוליהם של מפק־דים תוך כדי קרב בתנאים קשים ביותר.

בסכמנו את קרבות הבלימה הנ"ל, אנו מציינים שלאחר סיומם עבר פיקוד הצפון ממצב שבו חדר האויב עד לקרבת הירדן, וסיכן את העמק המזרחי, להתקפת נגד, שבסופה מצ־או כוחותיו את עצמם בקרבת בירת האויב ובשליטה על שיא החרמון.

המודיעין בשדה כמעט שלא פעל ביומים הראשונים

בנושא המודיעין עסקה הוועדה ב־הרחבה בדו"חות הקודמים שלה. שם דנה בו בהתייחס לתקופה שקדמה למלחמה. חקירת נושא המודיעין ב־תקופת המלחמה הצטמצמה במיב, ב־ארגון ובעבודה של המודיעין שהיו ברקע התקפת ה־8 באוקטובר וב־מהלכה בחזית הדרום, ובמודיעין ש־הגיע לכוחות שנטלו חלק בקרב. ה־וועדה מצאה שחלק מן הלקחים ה־נובעים מפעולותיו ודרכי עבודתו של אמ"ן ערב המלחמה נכונים גם לגבי פעולותיו ודרכי עבודתו במלחמה עצ־מה. במיוחד מצביעה הוועדה בדו"ח הנוכחי על כך, כי בימי הפתיחה מודיעין שדה כמעט שלא פעל למע־שה, וכן היא מצביעה, בין היתר, על השתעבדות המחשבתית של ה־מודיעין ל„מדלים".

בחקירתה את קרבות הבלימה ב־דרום מצאה את תחום המודיעין כתחום שהליקויים בו השפיעו, ב־מידה רבה, על מהלך הלחימה. כא־מור, ציינו ליקויים אלה מבחינתם המוסדית בלבד.

ש ל י ט ה

בעיה מרכזית בקרבות הבלימה ב־דרום, ובמידה פחותה גם בצפון, היתה מערכת שליטתם של מפקדים ברמות שונות במצב ובגייסות שתחת פיקודם. בשלב פרוץ המלחמה נבעה בעיה זו במידה מרובה מקשיי יישום של תורת השליטה הדיוות במעבר הפתאומי והמהיר, ללא התרעה או בהתרעה קצרה ביותר, ממצב של רגיעה למצב של מלחמה כוללת. יחד עם זאת, ההמשכותם של קשיי ה־שליטה מעבר לשלב הראשוני של המלחמה הביאה את הוועדה לבדוק את האלמנטים השונים המרכיבים שליטה של מפקדים בקרב כפי ש־יושמו בקרבות הבלימה, ומתוך כך מצאה שורה של ליקויים בנהלים ובתגויסות, שעליהם היא מצביעה ב־חלק זה. כמו בחלק המודיעין, גם כאן עוסקת הוועדה בליקויים אלה מבחינתה של המערכת הצה"לית ב־תורת שכזאת.

ש ב י

תוך כדי גביית העדויות שמעה הוועדה על תופעות הקשורות במצ־בים שונים, שהביאו לנפילה בשבי. הוועדה לא נכנסה לעבי הקורה של ענין זה. יחד עם זאת, היא ראתה חובה להפנות את תשומת לב הרשו־יות המוסמכות לצורך לדון ולהח־ליט בנושא האמור, שעל כמה מה־בטיו מצביעה הוועדה, בלי למצותם, בגוף הדו"ח; ולצורך זה החליטה להעביר את הקטעים הרלבנטיים מה־עדויות הנ"ל לידיעת ראש המטה הכללי.

ליקויים במערכת ההדרכה

הוועדה ראתה חשיבות רבה בניתוח נושא של כוננות והיערכותו של צה"ל לקראת מלחמת יום הכפורים ושל אופן לחימתו בקרבות הבלימה, וזאת מבחינת ההדרכה שניתנה ל־מפקדי צה"ל ולחייליו בתקופה לפני המלחמה, בנוגעה להצביע על ליקויים מוסדיים במערכת ההדרכה, בתוכן ההדרכה ובמטרותיה, במקום שנתגלו ליקויים כאלה, ולהפיק מהם לקחים לצורך שיפורים בתחומים אלה. לפי כך ביקשה מחבר הוועדה רא"ל (מיל) ח. לסקוב, שהיה בשעתו ראש אגף ה־דרכה והמפקד פיקוד ההדרכה ב־צה"ל, להכין פרק מיוחד על נושאים אלה, המצורף עתה לדו"ח זה. פרק זה מושתת על עדויות וחומר ראיות אחר שבידי הוועדה, ומסקנותיה בנוש־אים רבים, הוא מוגש כחוות־דעת נפרדת של רא"ל לסקוב. הוא משתלב במידה רבה בפרקים אחרים של ה־דו"ח הזה ושל הדו"ח החלקי הנוסף שלה, ובמובן זה הוא בא להרחיב את הדברים שנאמרו שם ולחזקם, למשל בפרקים על המודיעין הקרבי, על משטר ומשמעת, על המי"חים ועל קרבות ה־8 באוקטובר — הכל מנקו־דת המבט של ההדרכה.

המלצות הוועדה

בנוגע לפגמים הליקויים היסודיים, שנתגלו במהלך חקירת הנושאים ה־נדונים, ראתה הוועדה שלא להסתפק תמיד בהצבעה עליהם או בציון ה־לקחים שהפקתם מתחייבת מהם, אלא גם מצאה לנכון להעלות — בחלקי הדו"ח שבהם הם מוזכרים — המל־צה או המלצות קונקרטיות, כיצד לתקנם. המלצות אלו מתחלקות ל־שלושה סוגים: (א) המלצות אשר הוועדה משוכנעת ואיתנה בדעתה שדבר הגשמתן דרוש לתיקון הלי־קויים האמורים; (ב) הצעות פתרון, שהוועדה מציגה לא קבעה בהן מס־מרות, אך אשר לדעתה הן ראויות לכך, שהרשויות המוסמכות יתנו להן תשומת לב מירבית וישקלו אותן ב־כובד ראש; (ג) המלצות לעריכת חקירה מקצועית מדוקדקת על ידי צה"ל בשאלות בעלות אופי צבאי־מובהק, בהן נתקלה הוועדה, אך אשר לא ראתה מתפקידה לפסוק בהן.

מסקנות הוועדה והמלצתה לגבי האלוף ש. גונן

ביום 19.1.75 הגיש אלוף גונן ל־ועדה סיכומים נוספים בכתב על טע־נותיו, בהתאם לרשות שקיבל מאת בית המשפט הגבוה לצדק בבג"צ 469/74. בגוף הדו"ח הקדישה הוועדה דיון מפורט לטענות אלה.

מסקנות הוועדה לגבי אלוף גונן במישור האישי והמלצתה לגביו מוב־אות בזה במלואן, כלהלן:

בקשר להמלצות האישיות שפרסמנו בדין וחשבון החלקי הראשון, (פרק רביעי, עמוד 19 ואילך), היינו אנו להזקק עתה לאחת מהן בלבד, היא זו הנוגעת לאלוף שמואל גונן; הסיבה לכך היא שהמלצתנו דאז היתה ל־השעותו מכל תפקיד פעיל בצה"ל, עד לגמר חקירותנו. וכך כתבנו ב־נדון: „הגענו לכלל דעה שבימים הר־אשונים למלחמה, ובימים שלפני כן, לא עמד כראוי במילוי תפקידו, והוא נושא בחלק ניכר של האחריות למצב המסוכן שבו נתפסו כוחותינו בדרום ביום הכפורים כאשר תקף האויב המצרי". והמשך: „בשלב זה אין אנו מגישים המלצה סופית לגבי כשירותו של אלוף גונן למלא תפ־קידים בצה"ל, אולם אנו ממליצים שלא ימלא תפקיד פעיל עד שתשלים הוועדה את חקירותה, גם במה שנוגע לשלב הקרבות לבלימת האויב".

ההמלצה הסופית

עתה, כאמור, משהשלמנו את חקירתנו בנדון, היינו אנו לאמר את דברינו בענין המלצתנו הסופית.

האלוף ש. גונן, היה מאז תחילת שירותו בתחום ההגנה, ולאחר מכן בצה"ל, חייל אמיץ ולוחם ללא חת. התגייס להגנה בהיותו בן 14, וב־היותו בן 17½, גוייס ב־2 לנובמבר 1947 באופן מלא לשירות בהגנה (פרטים אלו ולהלן, על סמך עדותו, עמ' 1897 ואילך). הוא נלחם בגוש עציון, באזור ירושלים ובנוה־יעקב. היה „מפעיל להביור" ביחידה נגד טנקים שאורגנה בירושלים. במשך קרבות מלחמת השחרור נפצע כמה פעמים. הוא שירת בגדוד השמיני של חטיבת הראל, בה הגיע לתפקיד של מפקד מחלקה. ביולי 1949 התנדב ליחידת טנקים, ומאז שירת בשריון. בחיל זה עבר למעשה את רוב תפ־קידי הפיקוד, ממפקד טנק, מפקד מחלקה, סגן מ"פ, מ"פ, קצין אג"ם חטיבתי, מג"ד, תפקידי מטה שונים במפקדת הגיי"ש, סגן מפקד, ולבסוף מפקד חטיבה 7. לתפקיד אחרון זה מונה ביוני 1966. האלוף גונן השתלם בין היתר אף בבית־הספר לפיקוד ומטה באנגליה, ובאוגוסט 1969 נת־מנה כמפקד אוגדת המילואים, בפי־קוד הצפון, הועלה לדרגת תת־אלוף. ב־1972 נתמנה כראש מה"ד במטכ"ל, וביוני הועלה לדרגת אלוף. היה לו אז גם מינוי־חירום לפיקוד על אוגדה. ב־15 ביולי 1973 מינה אותו הרמטכ"ל כאלוף פיקוד ה־דרום.

האלוף גונן השתתף באופן פעיל במלחמות מדינת ישראל: מלחמת השחרור, מלחמת סיני ובמלחמת ששת הימים", ב־1948 זכה לקבלת „אות הגבורה", ואילו ב־1956 קיבל מה־רמטכ"ל צל"ש, שהפך לאחר מכן ל־„עיטור העוז". ידוע ברבים, שהאלוף גונן לחם בגבורה במלחמת ששת הימים בפקדו על חטיבה 7.

האלוף לא עמד במבחן הנדרש מאלוף פיקוד

מן המפורסמות הוא, והיו דברים מעולם בתולדות הצבאות, כי לא כל מפקד אמיץ והניחן בתכונות הדרו־שות בכדי לפקד על עוצבה נמוכה, ניחן ממילא גם בתכונות הדרושות לפקד על פיקוד על־עוצבתי או עוצ־בה ברמה גבוהה יותר. על סמך ה־חומר שפירטנו בשני הדו"חות ה־חלקיים ובדו"ח הנוכחי, מצאנו כי קיים היה ניגוד בין הישגיו של ה־אלוף גונן במסלול התקדמותו בצה"ל לבין האפקטיביות של פיקודו על פיקוד הדרום, לפני המלחמה וב־ראשית המלחמה.

לשם פיקוד על עוצבה דרושים, בין היתר, אומץ לב ידע מקצועי ומקיף בטכנולוגיות ומומחיות בהפ־עלת האמצעים שצה"ל משתמש בהם. אלו היו לאלוף גונן במידה רבה מאד. כדי לדעת היכן ומתי יש להניע כוחות של עוצבה בקרב, אין צורך במומחיות מיוחדת, בנוסף לתנאי־היסוד הדרושים למפקד על עוצבה שהגדרנו אותם; אבל דרושים מומ־חיות וידע פיקודי ומנהלי מיוחדים בכדי לרכז כוחות של פיקוד מהדבי זירותי בזמן ובמקום הנכונים, על אף הקשיים ולהתמיד בביצוע משימה זו. לשם כך נדרש ממפקד שיהא ניחן אף באומנות פיקוד ברמה גבוהה, בכושר מנהלי מעולה וביכולת ניתוח של גורמים שונים החורגים מן השי־קולים הטקטיים גרידא. רק בצורה תבונות אלו יוכל להניע את כוחותיו לקרב ולערוך אותם על עוצבותיהם, לתחזק אותם ולסייע להם בהתאם לצרכים ולמטרות האסטרטגיות של הפיקוד.

כאשר עמד האלוף גונן במבחן של כל אלה, נמצא חסר. למסקנה זו הגענו לאחר החקירה המקיפה ש־הקדשנו לקרבות של ה־8 באוקטובר 1973 בחזית הדרום. מניתוח הקרב הזה וניהולו על ידי האלוף גונן ושליטתו בכוחות, מתקבלת לעתים תמונה של מפקד המפעיל עוצבות ברמות גבוהות כאילו הוא מפקד עדיין על עוצבה נמוכה. ניתוח ה־הכנות לקרב ה־8 בחודש וניהולו בתאריך זה, שכנע אותנו שהאלוף גונן לא עמד במבחן הנדרש כאלוף פיקוד כפי שפרטנו לעיל: לא הת־כונן לקרב באופן יסודי; לא הבין תוכנית מבצע כפשוטה, ולא דאג שפקודת מבצע תוצא ותגיע למפקדי עוצבותיו; לא ידא שאכן הצבא־כוחותיו נערכו כנדרש לקראת ה־מבצע; לא דאג לראות את תוכניתו בחקירה הנמצע לכן בהאוצרך; במהלך הקרב, ניהלו ללא בקרה שליטה ומחדות ממנה אספקטיביים, נכנע מל־פקד פנים־אל־פנים של ביזנהיו, ועל ידי כך אף לא עמד מקרוב על העקה בשדה הקרב; קיבל החלטות מבילייטות של הזזת אוגדה מגזרה ל־גזרה בתחפזה ובלי וידא בכל ה־אמצעים, שאכן העתה המשתמשת כפי שהגדרה לו על ידי הרמטכ"ל, בתנאי להזזת האוגדה; שינה הכתפה משי־מה לאוגדה והטיל עליהן משימות חדשה, ללא הערכה מדע לכוחותיו ועל האויב; גרם ל־כרסום בהגדרה במטרה ובשיטה של הוטלו עליו על ידי הרמטכ"ל, ב־היותו להורס אחרי חצית מהירה של התעלה, בלי שנתבררו התנאים ההכר־חיים למהלך כה מכריע.

לא הזמין על הפקת מסקנות אישיות כלפי מפקדים אחרים

לא כל כשלון בקרב מצדיק נקי־טת אמצעים נגד המפקד שניהל את הקרב; יש שגורמים אוביקטיביים מר־בצים את ההצלחה על אף כל בכשכה כנדרש. אך אין בדעתנו לומר שכל המפקדים הבכירים האחרים פעלו כראוי בקרבות אותו היום. במקומות שונים בדו"ח זה אנו ממליצים על עריכת חקירות מקצועיות נוספות ב־תוך צה"ל בקשר לפעולת מפקד זה או אחר ובמיוחד בקשר לליקויים מוסדיים שבלטו באותו היום וש־עליהם הצבענו שם. יחד עם זאת לא מצאנו יסוד להמליץ מצדנו על הסקת מסקנות אישיות נגד מפקדים אחרים.

שונה הדבר לגבי האלוף גונן. ה־תמונה העולה כלימוד הקרבות של ה־8 לחודש מראה שהוא לא עמד כראוי במבחנים הקשים של אותו יום גורלי, דבר שהשפיע רבות על תוצאות הלחימה באותו יום בגזרת התעלה. בצרפנו למסקנתנו זו את ה־בקורת שכבר מתחנו עליו בדו"ח החלקי הראשון לגבי פעולותיו ב־פרוץ המלחמה, ראינו להגיש עתה את ההמלצה הסופית, המובאת להלן ביחס לתפקידים שהוא יכול למלא בצה"ל:

יכול למלא תפקיד על־עוצבתי או המקביל במטכ"ל

אין האלוף גונן, עם כל היותו לוחם מצטיין ומפקד טוב בעל כו־שר של כוחות עוצבתיים, יכול למלא ב־הצלחה תפקיד פיקודי על־עוצבתי, או המקביל לו במטכ"ל. הפיכך אנו ממליצים כי המלצתנו הכוללת להש־עותו מכל תפקיד בצה"ל, תוך סיומת הטי"ג הנזכר. יחד עם זאת אין אנו מביעים דעה — לכאן או לכאן — אם יש להטיל עתה תפקיד אחר על האלוף גונן, ואיזהו התפקיד. דבר זה הוא כמובן בסמכותם של המוסמכים לכך.

*

עם סיום התפקידה, מביעה הוועדה את הכרה וההודה לכל אלה שהיו לה לעזר בביצוע משימת החקירה. מן הראוי להזכיר ביחוד את עוז־רים של האנשים הבאים:

אלוף (מיל) יוסף אבידר, אלוף (מיל) משה גורן, תת־אלוף (מיל) שמעון גלבוע, אלוף־משנה (מיל) ישראל כרמי, אלוף־משנה (מיל) יה־שע נבו, אלוף־משנה (מיל) משה הביר.

תודה מיוחדת נתונה לאל"מ יעקב חסדאי, ולרב סרן (מיל) יואב גלבר שסייע לוועדה רבות כבעל ראשית החקירה, בעד העבודה הבצירנית ה־בלתי נלאית, אותה השקיעו שניהם בריכוז הארגון חומר הצורה העצום. נוסף לעבודתו זו מילא אל"מ חס־דאי גם תפקיד הס"ב של אוסף חומר.

עוד מודה הוועדה לסגן מזכיר הוועדה עוה"ד אהרן אברהם, בעד שירותיו הנאמנים שלו לוועדה.

לציון ביוחד ראוי מזכיר הוועדה, השופט דוד ברטוב, בעד הצורה ה־מועלת ביותר, בה מילא את צרכיה המנהלים הכרוכים של הוועדה; הוא שרת אותה לענין זה על כל צעד ושעל מהיום בו הוחלה עבודת החקי־רה ועד לסיומה.

לבסוף, מודה הוועדה גם לעובדי הסגל המשרדי, הטכני והמנהלי של הוועדה, שפם היותם מעטים במס־פרם היו יעילים מאד בעבודתם.

למען יתוקן המעוות תיקון

סוף דבר. בטרם נחתום דו"ח אח־רון זה, רצוננו לומר את הדברים הבאים. אף אם תהיה בכך, משום חזרה על מה שכבר נאמר על ידינו. כמו הדו"חות הקודמים, כך גם הדו"ח הנוכחי הוא בעל אופי ביקורתי מוב־הק. ברור, שענין זה נובע מטבע התפקיד החקירתי, שהוטל עלינו ל־מלא. עם זאת, חשוב שנדגיש כי דברי הביקורת הכלולים בכל אחד מהם לא באו אלא כשעינינו צופות לעתיד של צה"ל והמדינה — למען יתוקן המעוות תיקון.

צה"ל עמד בנסיונו הקשה

כמו שנאמר בדו"חות הקודמים, ב־מלחמת יום הכפורים עמד צה"ל „בפ־ני אתגר מן הקשים ביותר בו יכול למצוא את עצמו צבא כל שהוא — וידו על העליונה"; שהרי מבחנו האמיתי של צבא אינו רק בכך שהוא נחל נצחון בנסיבות כאשר היוזמה בידו אלא דוקא כאשר היה נתון ב־מצב של מצוקה גדולה מבנו יצא חייל לאויב. אולם, משהיינו עדים לצורה המזהיר, שבה עמד צבא העם בנסיונו הקשה, הברור שנשקוד עתה שלא יהיה עוד צפוי לעמידה בנסיון דומה לעתיד; ההלא למניעת מצב כזה היו נשואות עינינו בעריכת שלו־שת הדו"חות. מי יתן, והלקחים ש־עליהם הצבענו ילמדו, יופקו ויוד־שמו ושההמלצות שהמלצנו ישאו פרי ויגשמו הלכה למעשה.

ולאחרונה: בלכתנו את הדרך ה־ארוכה שעשינו עד לגמר החקירה, יכולנו לחוות — במידה שהדבר ניתן להיעשות על פי שמיעת העדו־יות — את חוויותיהם של חיילינו, על גילויי ההקרבה והגבורה שלהם. הנה, נסיון זה רק חיזק בקרבנו את ההכרה שאכן, מילוי התפקיד ש־הופקד בידינו לא היה רק מילוי חובה ציבורית כבדה, אלא היתה זאת גם זכות גדולה.

העדויות מיום: התבינות מדברי מפקד שיש להפסיק לנבור בעבר

לסיכום הפרק הזה כולו נביא מ־דבריו של אחד המפקדים, שהיה בעת המלחמה מפקד חטיבה, כדי להסתייג מהם להלוטין. וכה אמר המפקד ב־עדותו:

„צריך במידה מסויימת איפה שהוא להפסיק לנבור בעבר, כי מרוב נבירה בעבר מפסיקים לעי־סוק בעתיד... הבעיה המרכזית של צה"ל היום, זו לא המשמעת, הבעיה המרכזית של צה"ל, לפי דעתי, זה האמון של האזרחים כלפי הצבא. האמון של המדינה כלפי הצבא והאמון של המפקדים כלפי החיילים שלהם, כתוצאה בכל מה שקורה מאז מלחמת יום הכפורים".

אינגו מטילים ספק בכנות רצונו של מפקד זה, אשר נלחם במלחמה באומץ לב, לעבור ל„סדר היום", שבו הוא וחבריו עסוקים. אך עלינו לדחות גישה כזאת וביטויים כאלה, כאשר עוסקים בחקירת כשלונות ו־סיבותיהם; שאם לא כן, מי לידנו יתקע, שמחר לא יקרו כשלונות דומים מסיבות דומות.

עובדה מקובלת על הכל בקרב צה"ל היא, שהיו ליקויים חמורים בתחום המשמעת. יש מי שחושב — וזה מיעוט בין המפקדים — שלי־קויים אלה לא השפיעו לרעה על דרך לחימתו של צה"ל במלחמת יום הכפורים. על יסוד כל הראיות ש־בפנינו דעתנו היא אחרת. הסברנו לעיל שיש קשר אמיץ בין רמת ה־משמעת של הצבא בכל ימות השנה ובין טיב הביצוע בעת המבחן העליון של ההלחמה. נכונות להקרבה וכושר אלתור, כפי שנתגלו שוב במלחמת יום הכפורים — ואלה אינם תחליף למשמעת — חילצו את הצבא במידה רבה מן המיצר. אבל מי יודע איזו הקלות אפשר היה למנוע מראש, אילו נתווספה על הנכונות להלחם משמעת בדרגה גבוהה יותר.

אין לקיים את האמון בצה"ל, ב־מידה שהוא נפגע, על־ידי הצהרות ודרישות שתכסיות ליחס של אמון מ־צד ציבור האזרחים. הצבור שלנו קשור באלפי נימים אל הצבא, ו־חיילי המלואים יודעים יפה מה נעשה בתוכו. אם החייל והקצין הישר פועלים בתוך אקלים של משמעת נכונה, של מילוי פקודות־הקבע ה־צבאיות ושל מינהל תקין הנוהג לפי כללים קבועים מראש, כי אז גוברים האמון ההדדי בתוך שורות הצבא, הרצון להתקשר אליו בשרות קבע והזיקה והמסירות של החייל בכל הדרגות. ממילא תיעלם גם התופעה המצערת של חיילי מלואים המוציאים את דיבת הצבא רעה, ויוחזר לצבא מלוא האמון בקרב הצבור, שלו הוא זכה בעבר.

איך לדחות את המאמץ לתיקון המעוות

את עשיית המאמץ לתיקון המעוות אין לדחות: הוא חייב להיעשות ב־משולב עם המשימה הקשה של הרח־בת סדר הכוחות וחיזוקו הפיסי. כי קיים יחס גומלין הדוק בין כל אלה. צה"ל והחברה הישראלית אכן חד הם, כי ממנה הוא בא ולמענה הוא קיים. משום כך על צה"ל דווקא, ובראש ובראשונה על דרגי הפיקוד שלו, להתעלות ולסלול את הדרך ל־חיסול הפגמים שהחלו לחדור מן ה־מגזר האזרחי גם אל בין שורותיו; ולתרום בזה גם תרומה מכרעת ל־תיקון הבידזה של החברה כולה. צה"ל מסוגל לעמוד במשימה קשה זו, שהנה בתחום אחריותו של הדרג הבכיר שלו, ולשם כך ניתנו בידיו כלים וסנקציות שאינם עומדים לר־שות החברה האזרחית.

עם מעלותיו של צה"ל על פני אויביו, שבזכותן הוא יצא בשלום מכל סבכי העבר, ביניהן הבולט כ־מקום הראשון את רוח החייל והמפק־ד המורלית, תלבשו עתה ואף תגבר בלמלה פנימית עתה כתוך יהדות־למען כי הבית הדוה שעל עד־צותי הצבענו בפרק זה. מה שהי־היה זאת חייבת להיות בין דאגותיהם העיקריות של המפקדים על הבל שב צה"ל.

שיטה חדשה להצתה טרמו־גרעינית פותחה בטכניון חיפה

צוות מדענים בטכניון גילה כי באמצעות מימן כבד ניתן להצית כורים טרמו גרעיניים ולגרום להצתה בלחץ גבוה ובחום נמוך המלווה בתגובות שרשרת ובדרך זו להפיק אנרגיה גרעינית רבת עצמה — מסר אתמול כתב עה"ים מאיר שושני.

פרופ' עבירם רין, בצוות המחקר, שעליו נמנים גם פרופ' ארנון דר, פרופ' אשר פרס ומספר פיזיקאים נוספים, מסר על כך בהרצאתו בפני חברי „רוטרי־כרמל" בחיפה, כי בעקבות משבר האנרגיה הגביר צוות הפיסיקאים בטכניון את עבודתו המדעית.

המדובר באנרגיה רבת־עצמה, שתעלה עשרת מונים על האנרגיה האטומית והכורים שפותחו עד כה.

האיפול על המחקרים בנושא האנרגיה הטרמו־גרעינית הוסר בחלקו רק בשנתיים האחרונות. בארה"ב מתבקר החוקר להביא ההצתה של כורים טרמו־גרעיניים באמצעות קרני לייזר רב־עצמה. באירך, מדעני הטכניון אשר נכנסו לתמונה רק לפני כשנתיים גילו כיוון חדש בחקר. ותופעה פיסיקלית זו לא היתה ידועה עד כה.

הפיסיקאים בחיפה גילו כי באמצעות „חומר קל" (מימן כבד) ניתן להצית כורים טרמו־גרעיניים ולגרום להצתה בלחץ גבוה ובחום נמוך המלווה ב„תגובות שרשרת" ועל ידי כך ניתן להפיק אנרגיה גרעינית רבת עצמה. ההליך זה נבחן עיונית בטכניון בחיפה בעזרת המחשב האלקטרוני, אך טרם עמד בנסיון מעשי.

פרופ' עבירם רין הביע תקוה, כי אם יושקעו בפיתוח כורים טרמו־גרעיניים אמצעים בדומה לאמצעים שהושקעו בתכנית החלל, יש סיכוי להקמת מערכות אנרגיה טרמו־גרעיניות כבר בעשור הקרוב, דבר שיביא לפתרון במשבר האנרגיה, בו נתון העולם.

במפלגה ובתנועה

תנועת האשה הדתית לאומית

ירושלים: עונג שבת במכון הרי פישל, פרשת השבוע — הרב יעקב בלוי, עיונים בתפילה — הגב' שוש־נה הולצברג, בבית הכרם במעון מרגוע. פרשת השבוע — הרב דוד שפירא.

בתל־אביב

במעון הירקון בליל־שבת: עונג שבת המרצה: יוסף דיה.

במעון עולים „קסטי" בשבת: עונג שבת המרצה: יצחק שפירא.

פרשת השבוע

המשך שינקין: בבית הה' סאוב, גבורי ישראל 48. המרצה: מר דושינסקי.

קרית־שלום: בבית הה' מלכה שכ־טר: המרצה: הרב שולמן.

בני־ברק: במועדון „לחברה" רח' דניאל 3, עונג־שבת לקשישים ב־3.30 אחה"צ: המרצה — מר יחיאל רוזביץ על פרשת השבוע.

גבעתיים: בבית קלינמן רח' הדס 1 ב־5 אחה"צ מסיבה ש"י בשבת במסגרת חוג פרשת השבוע. המרצה — שושנה סמרוה.

המספר"ל הפוהמ"ז בת"א

במועדון אהבת חסד רח' נחמני 61 (ע"י שולחנות ערוכים) בליל־שבת ב־8. ירצה: הרב יצחק שפקס: חיינו לאור פרשת השבוע. המנחה: הרב משה ברנשטיין. זמירות שבת ע"י החזן: ר' חיים אדלר.

במועדון „בילו" ע"י ביהכ"נ בילו תיכון צירוני הי' (רוטשילד 124) — שעור בפרשת השבוע ע"י הרב משה הרשטיק. זמירות שבת בצוותא — כיבוד קל. שעור שבועי קבוע.

שיעורי תורה השבת

במועדון סניף נוה עדת בשעה 11 שעור במדרש מפי י.ש. שפירא.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בנוה צה"ל ב־4 שעור תורה מפי הרב י. יודי.

בביהכנ"ס עולי אפגניסטן בכפר שלם א' ב־4 שעור תורה מפי הה' יצחק רבי.

בביהכנ"ס „תפארת ישראל" רח' המעפילים בשעה 4 שעור תורה מפי זכריה כהן.

בביהכ"נ „זכרון קדושים" ביפו שעור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת מפי הרב אלעזר הגר.

במועדון „ביצרוף" דם המכבים 19 בשעה 3 שעור במסכת יבמות מפי א ארנברג.

בביהכ"נ „היכל מנחם" (פלורנטין 73) ב־6 שעור תורה מפי הרב פנחס הכהן רבין.

בביהכ"נ „שושנה" (יאיר שטרן 11) של פלורנטין ב־5 שעור תורה מפי הרב פנחס הכהן רבין.

הוקם מועדון לסופר הדתי

בעקבות מפעלי ההתעוררות של הסופרים הדתיים החליטה ועדת ה־סופרים הדתיים בת"א להקים מועדון לסופר הדתי שישמש כמקום מפגש חברתי וכבמה ציבורית לסופרים ו־הערכות ספרותיות.

המועדון יקויים באופן זמני בבית הנוער בת"א על־שם מגיד והוא פונה לחברים הסופרים המעוניינים להשתתף בפעולות המועדון להתקשר אתה לפי הכתובת: בית הנוער ה־דתי, הרבורג 3 ת"א, ליד ועדת ה־סופרים הדתיים.

חיפה

הרב רפאל סולידאנו

ידרוש בשבת על פרשת השבוע ועניני היום בביהכ"ס בשכת חיים (החלוץ 14) ב־4.00 אחה"צ.

בית כנסת לנוער בבי"ס מבו"ך „יבנה — נצח ישראל"

התפילות בכל ליל־שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר ב־7.30. לפני התפילה שעור בתלמוד ע"י המורה הרב ישעיהו נגר, ב־8.15 תפילה והעוברים לפני התיבה הם בני־נוער. לפני קריאת לימוד מש־ניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל ד' שעל שמם נקרא בית הכנסת.

בחוג הרמב"ם הרוב

הערב ב־8 „מסיבת עונג שבת", בבית הרב נחמה ראסה (רחוב איינ־שטיין 27). הרצאה בנושא: „עשרת הדברות לאור משנתו של הרמב"ם".

ב־3.30 אחה"צ שיעורו של הרב נ. ראסה, בבית הכנסת „בית אבות כרמל" (אידר 12/1) במס' „פסחים" ובשמונה פרקים להרמב"ם. תפלת מנחה וסעודה שלישית ושיחה: „קבלת התורה בשרשרת הדורות" מפי הרב הנ"ל.

קריית מוצקין

השבת: בבית הכנסת לנוער בשעה 11 לפנה"צ. ירצה מר מאיר לוי — על פרשת השבוע.

פעולת הסוכנות להגדלת מקומות העבודה בנתיבות

מאת ש. יוגב

מר אברהם ציגל הממונה על מפעלי הפיתוח בסוכנות היהודית הודיע בימים אלו לראש המועצה בנתיבות ולחברי המועצה הציבורית על הסכמתה של הסוכנות להרחבת מפעל התריסים „רהיטי־מבט" ב־נתיבות.

הפנייה להרחבת המפעל יצאה לפני זמן לא רב מטעם המועצה ל־קליטת העליה המועצה המקומית לאחר שהלכו והתמלאו מקומות ה־תעסוקה בנתיבות.

המצב גרם להפסקת הפניית עולים חדשים לעיירה ועל כך התריעו פעילי הציבור המקומי.

מר ציגל מסר שהרחבה של אל־פים מכ"ר תשקיע הסוכנות למעלה משמונה מיליון ל"י. כמו־כן מסר שהודות לכך יוכל המפעל — שמייצר כיום ארונות מטבח — לקלוט שנים עובדים נוספים כבר בשלב ראשון, ובשלב מאוחר יותר עוד ארבעים עובדים.

פעילי הקליטה בנתיבות הודיעו על כך לאנשי משרד הקליטה ד־ביום אלו נעשים מאמצים להגברת פעילות הקליטה בעיירה.

העלאת מחירי המקררים

חברת „קורעוד" קבלה אישור להעלות את מחירי המקררים בכ־15%. המחירים החדשים יכנסו ל־תקפם החל ב־15 לפברואר 1975.

ירושלים

ב„היכל שלמה" לוותיקי התנועה בירושלים

השיעור ב„פרשת השבוע לאור זמינר, מטעם ארגון ותיקי התנועה בירושלים, יתקיים מחר, ב־3 אחה"צ, בהיכל שלמה. את השיעור ילמד ר' משה גבירצמן, יו"ר הארגון בעיר.

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול בת"א (אלנבי 110)

השבת יעבור לפני התיבה החזן מר א. בר־נוי. ערבית 4.50. שח־רית 8.

„אהל־שם"

ב־10 י. סברסקי — תנ"ך; ב־11 הרב פרידלנדר: תלמוד; ב־4 ב־מסיבת „עונג שבת" ירצה פרופ' משה דיין על הנושא: „הסקר ד־משפט בשירה היהודית". הפותח: יו"ד „אהל־שם" — משה גולדשטיין. דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

באגודת „אהבת־חסד"

במועדון של „אהבת־חסד" (נחמני 61) ב־8 בערב מתקיימים: בליל שבת: מסיבת „עונג שבת ע"י שול־חנות ערוכים, בהשתתפות רבנים ו־חזנים אורחים.

ביום שלישי: שיעור בתנ"ך „יחזקאל" בחוג נשים „אהל־אברהם" מפי הרב שמעון פרנקל.

ביום רביעי: שיעור ברמב"ם — שמונה פרקים, מפי ד"ר יהודה מוריאל.

בבית־הכנסת לתלמידים „בילו"

בליל־שבת בין קבלת שבת ל־מעריב „פסוקו של יום" ע"י עו"ד עקיבא לקטר. בשבת ב־7 בבוקר שעור בתלמוד ירושלמי ע"י מר פרץ גרוס. ב־4 תפילת מנחה, שלוש סעו־דות ושעור בתלמוד בבלי ע"י הרב מ. ש. הלוי מובשוביץ. ביום ראשון ב־6 חוג להרמב"ם ע"י הרב מרגנ־שטרן, בימי שני וחמישי ב־7 שעור בתלמוד בבלי ע"י הרב מובשוביץ.

אסיפה כללית מיוחדת של חברי אגודת העתונאים

היום, יום ששי, תתקיים בבית סוקולוב, ב־10.30 לפני הצהרים, אסיפה כללית מיוחדת של חברי אגודת העתונאים בת"א. על סדר היום: הצעת שינויים בתקנון.

כתיבה במכונה

תלמדי היטב ב־12 שעות

בבית הספר למסחר

ר י מ ו ן

ת"א, דיזנגוף 85, טל' 281985

שיטה עיוורת ● פיקוח ממשלתי

לוח הצופה

● פיליפ הקונה רהיטים אנטיקות פרידיזרים, טלוויזיות וירושות — 864938 בערב 876852.

● הודי, 37/168, אשכנזי, דובר צרפתית, בעל מפעל טקסטיל בפריז, מעונין בהיכרות, לא גרושה, דוברת צרפתית, יפה, כסף לא חשוב. לכתוב תולדות חיים ושמות מכרים לת. ד. 2045 ירושלים למספר 757.

● דרוש גובה לבית־הכנסת בר"ג, סוקולוב 18 ובעל קורא ושמש. לפנות מנחה מעריב לגבאים.

● למוכר השוב דרוש פועל נקיון טל' 781857 ת. ד. 1526 בני־ברק.

● למכירה צמיגי אוויר־נים בגד־לים שונים ובמחירים זולים, חלקי חילוף לטרקטורים פיאט 70 סי. רומנים מכל הסוגים „אמבינים" טל. 063—22533.

● מרכז מכונות גילוח חשמליות, מכירה, חלקים, צצפס, ביאליק 12, רמת־גן 736164.

● להשכרה מידית דירת 2½ חדרים ברח' סבריה בני־ברק טל' 784897.

● דרושה מזכירה כתבנית ל־משרד עו"ד בבני־ברק להתקשר טל. 783 447.

● להברה מסחרית גדולה ד־רוש מנהל מסחרי בירושלים. לפנות לת. ד. 7095 ת"א עבור מס' 4.

● להברה מסחרית דרוש מנהל חשבונות עצמאי לסניף בני־ברק ולסניף בירושלים לפנות טלפנה 782161 למר גלבלום.

● בפתח־תקוה בקרית הרב סלומון, בהזדמנות 2½ חדרים מיידי 919765 בערב.

● למכירה זכות לחלוקת מזון להתקשר טל. 917817.

● למכירה 3 חדרים, כמעט חד־שה, קיב. רייגס 2, בני־ברק. אשכנזי.

לוח ירושלים

● באבוה, בדמים דירת 3 חדרים, כל הנוחיות. אפשרות בתשלומים. 02—285 789.

● להשכרה בירושלים, בבנין בן 32 חדרים בשכונת בית וגן, כולל חדר אוכל ומעלית, מתאים לישיבה, מוסד, בית אבות ולכל מטרה אחרת. לפנות 7583 ירושלים בציון פרטי המעונין.

● דרושה בירושלים מוכרת ב־מכולת, שעות עבודה נוחות. הבאים טובים. טלפון: 02־263191 02־261994 — 02־263165 שלוחה 21.

● קבלני ירושלים בעיה, אגריפס 8, טל. 225916 מציעים דירות בנות 3—4—5 חדרים, עבור מסורתיים, חנויות ומשרדים ברחוב כתב סופר 30. נשארו עוד דירות מאר במחי־רים שלפני הפיתוח. פרטים באתר הבניה ובמשרדנו בין השעות — 10.00—12.00 לפנה"צ ו־16.00 — 18.00 אחה"צ.

דירה למכירה

3½ חדרים קומה ד' שכון מזרחי חיפה

טלפון: 531380

מחיר: 135,000 כולל ארונות לכסירה מידית

תורנות בתי מרקחת

בליל־שבת

ירושלים: אשר, מרכז מסחרי קר־ית היובל טל' 415841; תוהגניאן, רובע הנוצרים טל' 283401.

תל־אביב: ככר המדינה, ה' ב־אייר 48 טל' 258046; פרנקל, המלך ג'ורג' 28 טל' 223721; שלבה ה' מלך, רח' שלמה המלך 78 טל' 246461.

רמת־גן: אסותא, רח' ז'בוטינסקי 41 טל' 731874.

בת־ים: בת־ים, בלפור 45.

חולון: אסותא, רח' טרומפלדור 4.

בני־ברק: אסותא, ז'בוטינסקי 41 ר"ג.

פתח־תקוה: מרכז השרון, חובבי ציון 40 טל' 911078.

הרצליה הסביבה: ד"ר ברניקר, סוקולוב 28 הרצליה.

נתניה: המגן, ויצמן 13 טל' 23866.

באר־שבע: יונה, שכון ב' רח' ביאליק 5.

בשבת

ירושלים: הרצל, רח' יפו 36 טל' 225059; אל שעב אל גדידה בתוך שער שכם טל' 283 401.

תל־אביב: בוגרשוב, בוגרשוב 60 טל' 298046; ככר המדינה, ה' באייר 48 טל' 258046; גורדאן, בן יהודה 183 טל' 242673; יאני, יהודה הלוי 67 טל' 12474.

רמת־גן: עביר, מודיעין 130 טל' 722954.

בת־ים: גני בת־ים, רח' הנביאים 3.

חולון: בריאות, קראוזה 46.

פתח־תקוה: רסל, רוטשילד 89 טל' 911406.

הרצליה הסביבה: קדמה, נוה מגן מרכז מסחרי.

נתניה: הנשיא, ויצמן 36 טל' 22739.

באר־שבע: רמב"ם, שכון ד' מרכז.

במוצ"ש

ירושלים: בית הכרם, בית הכרם 19 טל' 521009.

תל־אביב: הנביאים, רח' המלך ג'ורג' 72 טל' 286740; צפה, יהו־דה המכבי 33 טל' 449995; יאני, יהודה הלוי 67 טל' 474 612.

נרשמו לנשואין

הרבנות הראשית והמועצה הדתית ירושלים

כהן יהושע חי בן יצחק (רוק) ירושלים—ירושלים; אלילי כרמלה בת מאיר (רוקה) ירושלים—ירושלים.

בקר קעיה לייב בן דוגל (גרוש) ברי־היב—ירושלים; גוטוב צאוליה בת שאול (רוקה) ברוק—ירושלים.

ברגוב חיים בן בכלוף (רוק) מרוקו־ירושלים; ארגון כוכבה בת יהודה (רוקה) ירושלים—ירושלים.

ליפינסקי מיכאל יעקב בן ברסון (רוק) ירושלים—ירושלים; חזון דורית (זהבה) בת אליהו (רוקה) ירושלים—ירושלים.

אלה (נכורתי) אברהם חיים בן יהודה (רוק) ירושלים—ירושלים; לוי אספר בת ציון (רוקה) ירושלים—ירושלים.

מיכאלוב יעקב בן טקס (נכשא) (רוק) תל־אביב—ירושלים; פרי (פרץ) דינה בת וולף (זאב) (רוקה) אנגליה—ירושלים.

כספי (פרידה) יעקב בן מיכאל (רוק) אלביר—ירושלים; אליכלך חנה בת בכלוף (רוקה) ירושלים—ירושלים.

בכן דוד בן יצחק (רוק) יהואל—ירושלים; יהואלי טובה בת דניאל (רוקה) ירושלים—ירושלים.

הירשטיין חליל אלברטו בן נח (רוק) ארגנטינה—בת־ים; הנחו יהודית בת עדי (רוקה) תל־אביב—בת־ים.

פבל כפה (גבור) בן דוד (רוק) הונ־גריה—ירושלים; רתן (רוזנשטיין) (ספאב־יין) צליפיה ביאטריס (נחמה) בת משה (גרושה) ארגנטינה—ירושלים.

ביטם דוד בן באיר (רוק) מרוקו—בכפרה ציון; אילת (ספר) רבקה (רייכמן) בת אביי (חיים) (גרושה) מרוקו—ירושלים.

ביטונה ככבה בן פנחס (רוק) אירן—ירושלים; סבל תקוה בת שלמה (רוקה) רומניה—ירושלים.

גולדברגר יהושע בן פנחס (חיים) (רוק) ירושלים—ירושלים; קלמהולץ עליזה טובה בת מרדכי דוד (רוקה) ירושלים—ירושלים.

בולבר דוד בן יעקב (רוק) ירושלים—ירושלים; פרידמן רינה בת יהודה (רוקה) ירושלים—ירושלים.

הררי רפאל בן אביל (סמעוה) (רוק) קהיר—ירושלים; ביטון שרונה בת סלומון (רוקה) ירושלים—ירושלים.

עפר (מהררי) דני בן אורי (רוק) ירו־שלים—ירושלים; רביע ליאורה בת יעקב (רוקה) ירושלים—ירושלים.

שרייבר ולקו (רמי) בן אביל (רוק) גרמניה—ירושלים; וחבר (יהושע) ארק (רוקה) פרס—ירושלים.

ביבהור ביזאן (בניכין) בן יהודה (רוק) אירן—ירושלים; ארבוניב פולה בת צבי (רוקה) פולין—ירושלים.

בן־הברון (הללי) אבשלום בן יצחק (רוק) צפולה—ברבולו; בן־יאסו שרה בת יעקב (רוקה) ברוקו—ירושלים.

ריבאב בריסה (גבריאל) בן יוסף (רוק) ברית"מ—ירושלים; איברניב אסתר בת אפרים (רוקה) ברית"מ—ירושלים.

רוזנבורג ישראל בן נפתלי (רוק) ירו־שלים—ירושלים; דובדבני שרה־כנחום בת אברהם (רוקה) כפר סבא—ירושלים.

מורחי יעקב בן יהודה (יהודה) (רוק) ירושלים—ירושלים; עכון זכירה (סמרה) בת עכון (רוקה) עירק—ירושלים.

והקין שבואל בן נהן (רוק) ירושלים—ירושלים; אלקלעי אסתר בת יהודיאל (גרו־שה) ירושלים—ירושלים.

של (סובנוהפט) ביכה בן פינה (רוק) רחובות—רחובות; ישי אפרת בת יצחק (רוקה) ירושלים—ירושלים.

יאיר אהרן בן גורג'י יאיר (רוק) עי־ראק—ירושלים; נבליאל דליה בת בנחם (רוקה) ירושלים—ירושלים.

כביר (כחדר) דן בן אליהו (רוק) ירו־שלים—ירושלים; בסס פרה (סועד) בת עובדיה (רוקה) עירק—ירושלים.

בתביאס אברהם בן ברוך (רוק) ירוש־לים—ירושלים; צבר זהבה זהרה בת יצחק (רוקה) מרוקו—סדרות.

ביזאן יהודה בן חי (רוק) ירושלים—ירושלים; כור (כוסאה) אביבה (חביבה) בת דוד (רוקה) ירושלים—ירושלים.

בקוסי סאבי (שכנאל) בן חכים (רוק) עירק—ירושלים; בגלול (בגאלול) סול (סולה) (רוקה) סנג'יר—ירושלים.

פרי (סלאום) אריאל בן חיים (רוק) ירושלים—ירושלים; שי (צייקבין) רבקה בת נחום (רוקה) ירושלים—ירושלים.

פרויזר יהודה בן אברהם (רוק) ירו־שלם—ירושלם; כרמל (וינברג) שלומית בת אליהו (רוקה) ירושלם—ירושלם.

חסנו שבואל בן אהרן (רוק) ירושלם—ירושלם; סיני רות בת אברהם (רוקה) פרס—ירושלם.

אלתרד דניאל בן יעקב (רוק) מרוקו—ירושלם; אדרי אילנה בת צבח (רוקה) רחובות—ירושלם.

לוין אדוארד (ישראל) בן אמנואל (בנחם בנדל) (רוק) ארה"ב—ירושלם; קוסטר מיר כל בת קוקאל (רוקה) ירושלם—ירושלם.

אפשטיין יוסף בן בנימין (רוק) ארה"ב—קבוץ גל און; קאנטכן קסי בת שאול (רו־קה) צרפת—קיבוץ גל און.

בידי יוסף בן מנחם (רוק) ישראל—ירושלים; מזרחי ירדנה בת יוסף (רוקה) ישראל—ירושלם.

שוכי מרדכי בן סלמן (רוק) עירק—ירו־שלם; פסל רבקה עפרה בת אליהו (רוקה) ישראל—ירושלם.

וקסטין דניאל בן ויקטור (רוק) ארגנ־טינה—עפולה; גילדה רעיה בת זאב (רוקה) ישראל—ק. שדות־ים.

בירבין משה בן אליהו (רוק) ישראל—ירושלם; ליפשיץ אסתר בת נחום (רוקה) ישראל—ירושלם.

פרידמן מנחם בן אריה (רוק) ירושלם—ירושלם; בבארש (בן־הרוש) יפה (יקוס) בת בסעוד (רוקה) מרוקו—ירושלם.

סלם מנחם בן בנין (רוק) עין־אור יהודה; ברוך יהודית בת יעקב (רוקה) ירושלם—ירושלם.

זיור דוד בן סימה (צבח) (רוק) ישר־אל—כפר זכריה; הלואה יהודית בת יחז־קאל (רוקה) ירושלם—ירושלם.

כשה דוד בן יצחק (רוק) ירושלם—ירושלם; סולכביאן אכהר (עזאת) בת אבין (רוקה) פרס—ירושלם.

כהן חי בן אליהו (רוק) סוריה—ירוש־לם; קורין חנה בת יעקב (רוקה) ישראל—כרטב חורית.

בזרחי שמעון בן יוסף (רוק) ישראל—ירושלם; כהוס אסתר בת באיר (רוקה) ישראל—ירושלם.

לשכת הרבנות — זכרון־יעקב

מרן גיורא בן אליהו (רוק) ישראל—בית לחם הגלילית; פרנץ רבקה בת אברהם (רוקה) ישראל—נהלל.

רדלי רח־יוסף בן צבי (רוק) ישראל—אלוני אבא; פפו חוה בת צבי (רוקה) פולין—הרצליה.

היום

יום ששי, י"ט שבט תשל"ה, 31.1.75

פרי יתרו

הפרק: ירמיה יז־יח; המשנה: אהלות ה, א־ב; הדף: חגיגה כו; ההלכה: אורח חיים הפס, ב־ה.

שבת — הפרק: ירמיה יט־כ; המשנה: אהלות ה, ג־ד; הדף: תמורה כז; ההלכה: או"ח הפס, ד־ח.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי התכניות לעולים (ב) עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומניה 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

08.10 „בעקבים בוסיקליים בוריאציות" 09.05 מהקלטות התזמורת הסימפונית ירו־שלים — רשות־היסוד 11.00 עברית לעם 11.15 שידורים לתלמידים בבתה"ס 11.30 לקראת שבת — לבחנת הגבוהה 12.05 „הקובצים שלי" 13.05 „זוברים צהריים" 14.10 לאב הילד והילדים הגדולים 15.05 „קבלת שבת" — פרשה „יתרו": קריאה בטעמי המקרא מפי בכינון בוהרי ואב קצנלבוגן, שיחה על הפרשה — מאת הרב איסר יהודה אונטרמן, פרקי חזנות, שיחה בהלכות שבת — מאת הרב עובדיה יוסף 16.11 המזרח הקיכון.

רשת ב'

06.00 „בה טובר" 06.10 התעמלות בוקר 06.20 „בעקן בוסיקאלי" 07.35 „זכור זכור לך" 07.55 „אור ירוקי" 08.15 „בוקר טוב" 10.05 „כאן בביה" 11.40 לאן הערב" 12.05 „בבקצב יתבר" 12.30 שירים מכלנו 13.05 „בחלי היבה" 14.10 „עד ארבע" 16.10 רגע של עברית 16.11 „אנשים זמי־רות" — שירים ופרקי קריאה לבוא שבת.

טלוויזיה כללית

15.00 מיבנהן 15.25 שלום לבוא שבת — לפרשה „יתרו".

טלוויזיה לימודית

14.00 הארגב הזב — פרס בבריד 14.10 משפחה בבאבה — עבים וארצות 14.40 והלכר וקוני בבית — אנגליה למבוגרים — שדור חוזר.

רשת א'

18.05 „אבני האתבול" 18.40 שירים ביידיש 19.05 יומן השבת 19.50 פרקי היום בתנ"ך: ירמיהו, פרקים י"ז, י"ח — קריאה כפי יוסף רוזן ושיחה באה ד"ר בבשה הראל 20.05 החרות קהמב רדיופונית 20.07 „רכיכלי" 21.05 „הבבדילי" — „מלווה מלכה" — הרים בוקלפים בערב רעיונות שירה ודיה ב„היכל הלבה" 22.05 „שירים שבגבות לגעת" 23.05 „מוסיקה קלאסית כבקשתך" 00.10 רגע של שיר.

רשת ב'

18.05 השירים של אז 18.30 מכבים הפצורים 21.05 „בהזכר" 21.45 „מצאדי ספורט" 22.05 „בהווי המזרח" 23.05 „רדיו־סקי" — פזמונים.

טלוויזיה כללית

18.00 חדשות 18.04 דייב עם סיור (ערביה) 18.32 הידהיב והבבאוה 18.45 „פרברי הצייר" 19.30 הדשות, (ערבית) 20.00 אהבפיזאר 20.30 בבר להחזה 21.00 כבב ספורט 21.45 „באדיבן בבאפולי" 22.55 פסוקו של יום והדשות.

האופרה הישראלית

מייסדת ומנהלה: א. דה־פיליפ

ת"א: 1.2 * 9.2 * 15.2 * 17.2 * 25.2 * 3.3 * 11.3 * 18.3 * 29.3

הרוזנת מריצה

אופרטה מאת קלמן

ת"א: 4.2 * 8.2 * 4.3 * 8.3

כרמן ● ביזה

תל־אביב: 19.2 * מוצרט

נישואי פיגרו

תל־אביב: 6.2 * דוניצטי

דון פסקואלה

תל־אביב: 12.2 * ורדי

לה טראוויאטה

תל־אביב: 16.2

ריגולטו ● ורדי

הצגות בכורה: ת"א 22.2 * 24.2 * 26.2 * 1.3 * 15.3

חיפה: 6.3 * ירושלים: 10.3

סיפורי הופמן

מאת אופנבאך

ת"א: 10.2 * פוצ'יני

לה בוהם

מחר מוצ"ש 1.2

הבימה:

מקי־בט: באולם הגדול

בסע ארוך: באולם הקטן

הבימורתף:

על קלות דעת

הקאמרי:

ביקור הגברת הזקנה:

שלוש משיבה: ירושלים

התיאטרון העירוני חיפה:

גן הדובדבנים

הצופה

עתון יומי

HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ, העורך: ש. דז'ידזיא. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66. טל. 35421. ת"ד: 4045. חשבון בנק הדואר 41144 * סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148. טל. 234910, בערב טל. 228344 35605 * סניף חיפה רח' ארלוזורוב 3. טל. 663628 דפוס העשור בע"מ ת"א, רח' המסגר 66. טל. 821554.

●

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולסגנונן

مكبر من الاصل

مكتز من الاجل

בעקבות הידיעות ב"פיננשל טיימס" —

חוגים בנקאיים: אי־מכירת "א"י־בריטניה" ל"בנק־הפועלים" – משגה

מאת סופרנו הכלכלי

המלצות נגיד בנק ישראל מן הבבר שלפיהן ההלוואה הממשלה, לא למכור את בנק א"י—בריטניה ל"בנק הפועלים" נתגלה כבריטנה

המור — הגיבו חוגים בנקאיים בכירים בעקבות הידיעה שהופיעה מה"פיננשל טיימס" בעניין ה־לחצים ההזקים המופעלים על ישראל לשלב את ההזרבות של

הבניה הלוהרני של א"י בריטניה.

כל המהלך הזה של העברת הבנק לשליטת בנק ישראל הוא איוולת — אמרו המקורות מכל הזויות ה־מכל נקודות הראות.

הלחצים המופעלים הם כבדים ר הכשלה לא הוכל לעמוד בכך ל־אורך ימים. מערכת הבנקאות האמ־ריקנית כה חשובה מבחינה ישרא־לית, שגם אילקבלת האחריות ואי־תשלום החובות יסתכם במחיר כבד שאי־אפשר יהיה לעמוד בו. נגיד בנק ישראל הוזהר מזכנו כי לא יו־כל "לגמור בשלום".

במקרים דומים אפילו לונדון נ־הגה אחרת הטעימו. הזוברים ופמזה באחורי בנקים אנגליים. רבים כדי לא לקלקל את קשריה עם מערכת הבנקאות האמריקנית.

כדוגמה נוספת לחוסר יכולת של בנק ישראל לטפל במצב שנוצר מוז־כרת "מכירת הזהב" בנק ישראל מ־שיקולים ממלכתיים מכר את הזהב בשיא השפל, בעוד שגורמים פרטיים יכלו להמתין ולהקטין את הנזק ש־נגרם לקופת המדינה.

שני חשודים בגנבות ממטוסים נלכדו בלוד

פתחו מזוודות של נוסעים לאחר שקילה

תעלומת העלמם של תכשיטים ודברי ערך בחפציהם של נוסעים לחו"ל פוענחה בסוף השבוע עם לכידתם של שני סבלים, שלפי החשד גנבו הפ־צים מתוך תיק של תיירים והמשיכו את הגניבה כגרב.

השניים היו מופקדים מזה שנתיים על חפצי נוסעים. אחד כבר נעצר בעבר כחשוד בהשתייכות לכנופיה של גונבי תכשיטים מהמטענים.

היה זה מארב מסטרתי שהתמקה זמן מה אחר דברים כתורים שחזרו וקרו בחפצי נוסעים: על פי תלונות שהגיעו מחו"ל נפרצו מזוודות, לי אחר שכבר עברו את דוכני השקילה של חברות התעופה. מסיבה זו נתגלו הגניבות רק בחו"ל ולרוב בביתו של הנוסע. במקרים רבים כלל לא נראו סימני פריצה. מזוודות ותיקים ננעלו חזרה, לאחר שהוצאו מהם בוריות דבר ערך בעיקר תכשיטים.

במשך שבועות עקבו שוטרים לבושי אזרחית אחר תנועותיהם של העובדים המטפלים במטענים וב־מיוחד אחר אלה, שבמשמרתם הוזו וקרו הגניבות. שני סמלי המשטרה, אפרים מאיר ומשה גן, רשמו הב־ע הישג בהתמדה ובמהירות פעולה כ־אחד. כאשר הגיחו מן המארב ת־פסו את הגנבים בשעת מעשה.

פתחו מזוודות

במחסן המטען, בו הוכנו מזוודות למטוס "אל על" לפרנקפורט, הב־חינו בשני עובדים שפתחו תיק של נוסע, הוציאו ממנו בוריות חב־לה קטנה והטמינה בתוך גרבו של ה־אחד. למראה השוטרים שיצאו מן המארב, ניהרו השנים להוציא את המטען הגנוב מן הגרב ולהטמינו חזרה בתוך התיק, אך היה כבר מאוחר. השנים נעצרו ותוך שעה קלה אותרו בעלי התיק זוג תיירים מגרמניה, שזיהו את המטען.

שני החשודים נעצרו לחקירה ש־התנהלה על ידי רס"ר ראובן ספל. לפי שעה נתגלה, כי אחד החשודים נעצר כבר קודם לכן בקשר לפרשת גניבות של תכשיטים בנמל התעופה. צעשים שנתפסו עמו נדונו לתקופת מאסר שונות ואילו הוא שוחרר ב־חוסר הוכחות והנהלת הנמל קיבלה אותו בחזרה לעבודה.

פנייה אל קלארמן לחזור מהתפטרותו

בישיבת מליאת ההנהלה הציונית שנתקיימה אתמול בבוקר בירושלים, פנה יו"ר ההנהלה מר פנחס ספיר אל מר יוסף קלארמן וביקש ממנו לחזור בו מהחלטתו לבקש את מפ־לגתו לשחרר אותו מתפקידו כחבר ההנהלה הציונית.

כל חברי ההנהלה תמכו בפנייתו של מר ספיר.

מר קלארמן הודה למר ספיר ול־חברי ההנהלה. הוא מסר, כי בישיבה של ההנהלה העולמית של חירות־הצה"ר שנתקיימה ביום ד' בערב, נתקבלה החלטה לדחות את פנייתו.

מר קלארמן אמר, כי יקח בחשבון את הפניות האלה וכי יחליט בדרך שתהיה לטובת העניין.

זכו בהגרלת הפיס

בהגרלת מפעל הפיס שהתקיימה אתמול זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 500,000 ל"י המספר 683943.

בסך 250,000 ל"י זכה המספר: 327884.

בסך 100,000 ל"י זכה המספר: 630470.

בסך 50,000 ל"י זכו המספרים: 735733, 204815.

בסך 12,500 ל"י זכו המספרים: 224197 160028.

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: 690692 653653 467534 262102.

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים ה־באים:

116154 091960 033502 026736 023431
175618 151091 149251 126739 124265
269078 262801 250408 242478 197736
358425 357835 351695 309441 286358
468805 439160 410645 382890 358537
573169 571761 565938 564219 502835
699916 694377 678620 676539 577833
799588 780827 769973 730049 717337

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 6006 6075 9100 7284 6538.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 03233 10581
69429 68183 63218 49115 33831
97552 96892 93163.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 02874 06387
27790 25604 18911 13287 08107
37519 31800 25293 27905 28148
64557 63795 45865 44911 38919
94300 89289 76813 73415 68984
91821 96171 94353.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 1579 2568
8352 7775 7763 6502 4838.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 0005 0626
2366 2358 1753 1748 1673 0773
4100 3951 3509 3460 3349 2600
5149 5073 4871 4503 4309 4276
5927 5914 5710 5698 5663 5260
7647 6803 6372 6216 6012 5950
8613 8574 8209 7905 7891 7719
9854 9621 9179 9075.

בסך 6.— ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרות 0 ו־8.

משרד הדתות ישפץ בית הקברות היהודי בפקיעין

משרד הדתות ישפץ את המצבות שנפגעו בבית הקב־רות היהודי בפקיעין ואת גדר בית הקברות.

על כך מסר מר ישראל ליפל, סמנכ"ל משרד הדתות, שעמד בראש משלחת, ששלח שר הדתות ד"ר יצחק רפאל לפקיעין בעקבות הפירסומים האחרונים בדבר חילול בית הקברות שם.

בעת ביקור המשלחת נמסר להם בילדי־דעת של קבוצת חיילים דרו־זים, תושבי פקיעין, אשר מחו־נמר־צות נגד הפרסומים, שהיו לאחרונה בעניין חילול בית הקברות וטענו, שמשמיצים את תושבי פקיעין מבלי שטורחים לבדוק את האמת. אנשי המקום טענו שהמצבה נפגעה ע"י ילדים ולא היתה כל כוונה לחלל את הקברים. הם גם דחו את הטענות בדבר ההתנכלות למשפחת זינתי ותיארו אותם כפרי הדמיון.

מר ליפל מסר, שסוכם עם אנשי המועצה המקומית, שמשרד הדתות יגדר את בית־הקברות היהודי לאחר שיקבעו סופית תחומיו ושבמקום יוצב שומר.

כמו־כן סוכם עם ראשי המועצה המקומית שהבנין הכב"ש החדש ב־פקיעין ייעשה בתאום עם משרד הדתות ויופקד שבסלילתו לא תהיה כל פגיעה בבית הקברות.

במשלחת השתתפו: מר ישראל ליפל, הרב דב פרלא, מנהל המחלקה למקומות קדושים, האדריכל דוד קסוטו יועץ שר הדתות לענייני תב־נון ומר משה זליקוביץ'.

עורכי־הדין הדתיים נערכים לקראת הבחירות ללשכה

בפגישה רבת־משתתפים של עורכי הדין הדתיים במחוז ת"א שהתקיימה בבית הפרקליט, הוח־לט על הגברת פעילות תא עורכי הדין הדתיים בלשכת עורכי הד־ין.

עורך הדין בן ציון לנגנטל חבר הוועד המרכזי של לשכת עורכי הדין בישראל ופרופ' יעקב נאמן חבר המועצה הארצית של הלשכה מסרו דו"ח על פעולות התא במסגרת מו־סדות הלשכה בתחומים השונים ב־תקופה שבין בחירות לבחירות.

מרבית המשתתפים בדיון צדדו בהגברת פעילות תא עורכי הדין ה־דתיים וחיזוקו. צויין כי קולו של המשפטן הדתי כציבור מגובש לא נשמע במאבקים הציבוריים והחבר־תיים במדינה במיוחד בשאלות זכו־יות האזרח ויחסי הדת והמדינה.

עם התקרב מועד הבחירות ללשכת עורכי הדין ד' אדר (18.2) החליטה האסיפה, כי הדרך הטובה ביותר להשגת מטרות התא בבחירות ה־קרובות היא להופיע גם הפעם כתא במסגרת "הרשימה המאוחדת למען מקצוע חפשי", רשימה המורכבת מ־תאי עורכי הדין של הליכוד, ל"ע, ופרקליטים צעירים אשר בראשה עומד ראש הלשכה הנוכחי עוה"ד יצחק טוניק. ההסכם עם הרשימה המאוחדת מבוסס על שלושה עקרונות שנתקבלו עוד בבחירות הקודמות ו־הם:

● הלשכה לא תנקוט עמדה בנוש־אים דתיים השנויים במחלוקת ב־חברה הישראלית.

● הלשכה תמשיך לנהל את פעו־לותיה החברתיות והתרבותיות מבלי לפגוע בקדושת השבת ברגשי ישראל ובענייני הכשרות.

● התא יהיה שותף בעשרים וחמ־ישה אחוז בכל נושא, ועדה, או מינוי הן פנימיים של הרשימה ה־מאוחדת והן חיצוניים בכל מוסדות הלשכה.

האסיפה שנוהלה ע"י עוה"ד ברוך שבתאי בחרה בהנהלת התא של 11 חברים בהרכב עורכי הדין: יהודה אורנה, שמואל אלפלוף, יוסף גולדברג, גרשון גרכון, אריה האן, יהודה זפט, בן ציון לנגנטל, עקיבא לקסר, אריה מולודיק, אליהו כירון ומשה שוב.

הילכות כשרות בקורס דיילי "אל על"

הדיילות והדיילים ב"אל על" ילמדו בקרוב הילכות כשרות מרב מוסמך — מסר ביום ד' כתב עתי"ם.

לקורס לדיילים המתקיים ב־נמל התעופה יוזמן רב מוסמך לסדרת הרצאות על דיני כשרות המזון, בשר ודגים, שימורי המ־זון, הזהירות מפני מאכלי טרפה וכו'. נושא זה הוכנס לקורס הדיילים במגמה לשפר את ה־שירות לנוסעים דתיים המקפי־דים על כשרות.

צעיר נהרג וצעירה נפצעה בתאונת דרכים

צעיר ששמו טרם נמסר ל־פרסום נהרג בתאונת דרכים שארעה אמש, בהתהפך מכו־נית בה נסע במורד הקסטל. צעירה שישבה לידו במכונית נפצעה.

כפי שנמסר ארעה התאונה בק"מ ה־ד' של כביש ירושלים כאשר ה־מכונית עשתה את דרכה לכיוון ירו־שלים. ההרוג והפצועה הועברו ל־בית החולים שערי צדק בירושלים, שם קבעו הרופאים את מותו של הצעיר.

צוות חקירה יצא למקום התאונה, כדי לבדוק את הנסיבות.

נעצר נער חשוד בסחיטה

פקודת מעצר לשבעה ימים הוצאה אתמול נגד נער בן 16 שניסה לסחוט 5000 ל"י ממשרד אדריכלים בת"א.

לפני יומיים ניסה לסחוט באמצעות שיחה אנונימית, 5000 ל"י מבעל המשרד באיום לשרוף את המקום.

אמריקאנים שביקשו "לקפוץ" מקהיר לירושלים עוכבו בלוד

מטוס אמריקני שיצא מקהיר נחת אתמול אחה"צ בנמל התעופה בן־גוריון, במפתיע.

כתב עתי"ם מוסר, כי 6 ארכיאולוגים אמריקנים ויפאנים, שהיו בדרכם מקהיר ללונדון במטוס מנהלים מדגם "ברוקר" שהחליטו "לקפוץ" לישראל ולבקר אחד מחבריהם באוניברסיטה העברית בירושלים. כיוון שלא תיאמו מראש את הטיסה לישראל, לא הודיעו על כך ולא קיבלו רשות נחיתה, הופתע מגדל הפיקוח בנמל בן־גוריון לקבל הודעה דרך ניקוסיה, כי "המטוס של חברת "גולדסטריס" שיצא מקהיר מבקש לנחות אצלכם".

במגדל הפיקוח ביקשו, כי המטוס יתקשר אליהם ישירות ואכן הואם התדר וקברניט המטוס הדו־מנועי פתח בקשר עם מגדל הפיקוח. מן המגדל נתקבלו הוראות ביחס לנתיב הטיסה ומועד הנחיתה.

המטוס נחת בקצה המסלול, שם המתינו שוטרי משמר הגבול ואנשי בטחון. תוך שניות לאחר הנחיתה נכנסו אנשי בטחון לתוך המטוס ובדקו אותו לפני ולפנים. כן נבדקו הנוסעים והמטען.

לאורחים הבלתי צפויים נאמר, כי אין זו הדרך המוצלחת ביותר לבקר בישראל ולאחר תדלוק ובירורים המשיכו בדרכם מבלי לבקר בירושלים.

מנהל מחלקת החלב במכון וולקני זוכה מאשמת שוחד

ד"ר איתן בן צבי להב (בר־בר), מנהל מחלקת החלב ב־מכון וולקני בבית דגן, זוכה אתמול מאשמה של לקיחת שו־חד ומעילה באימון.

השופט המחוזי, מ. צ'רנובילסקי בתל־אביב, קבע שהתביעה לא הו־כיחה שד"ר להב קיבל בסוף 1971 שוחד בסך 3000 ל"י בבית החרושת "כפיר" בעד מתן אישור בכתב על בדיקה של גבינה ממפעל זה, והעל־מת תוצאות של בדיקה שלילית קוד־מת.

ד"ר להב, מנהל מחלקת החלב במכון וולקני, השייך למשרד ה־חקלאות היה ממונה על ביצוע בדי־קות מוצרי חלב וכן היה אחראי על עבודת הטכנאי, ביאר.

התביעה טענה, כי בנובמבר 1971 נבדק טיב גבינה של ביח"ר "כפיר" והתוצאות היו שליליות. הטכנאי מר באייר, שוחח על כך עם בעל ביח"ר "כפיר", מר צבי פרנקנטל. לאחר השיחה סיפר מר באייר לד"ר להב, כי מר פרנקנטל ביקש לבצע בדיקה חדשה בגבינות ולהעלים את תוצ־אות הבדיקה הראשונה, תמורת תש־לום סכום כסף ניכר. התביעה טענה כי ב־23.12.71 קיבל מר באייר 5000 ל"י ממר פרנקנטל, ומר באייר נתן 3000 ל"י לד"ר להב.

השופט צ'רנובילסקי אמר, כי ל־מר באייר, כתורת שותף לעבירה, היה ענין להטיל את האחריות על אחר.

ה"הסתדרות" תנהיג פיקוח מתמיד על מנהלי מפעליה

מאת סופר "הצופה"

בכל מפעל הסתדרותי, הן משקי והן תעשייתי יכהן ליד מנהל המפעל גם יו"ר מועצת מנהלים — מסר אתמול מז־כיר ההסתדרות י. משל ב־ישיבת הועה"פ של ההסתד־רות.

בדברו על דיונים הנערכים ל־רפורמה ניהולית של משק העובדים אמר, כי לא רק במוסדות ה"הסת־דרות" צריכה להיות נציגות של ה־עובדים, אלא גם במשק הציבורי והממלכתי.

לגבי השלום בעד תרופות בקופ"ח אמר, כי הענין יידון בוועדה המר־כזת ולאחר מכן יובא לאישור הוועד הפועל.

הוא מסר, כי עלו על הדרך של מציאת דרך ליחסי עבודה מתוקנים בין ההנהלה והעובדים ב"אל על" ותיתכן הקמת מועצת עובדים אחת.

ביחס למדיניות המסים אמר, כי יש לחלק את השכירים ל־3 קבוצות: קבוצה אחת שאין להטיל עליה בכלל מס; קבוצה שניה, בעלת הכנסות של 2000—5000 ל"י לחודש. קבוצה זו הגיעה לידי סתף בהכנסה הפנויה לרגל השיטה הקיימת במסים המס השולי אצלם הוא גבוה. בקבוצה השלישית אין להקטין המס.

הוא הביע התנגדות בכל תוקף שהמשק ההסתדרותי יופיע יחד עם המשק הפרטי כמייצג התעשיינים בארץ.

בתשובה לדרישה יו"ר ארגון עו־בדי עיריית ת"א ח. קאופמן וי. צבן ממקף לדון בבילוש נגד עובדי ה־עירייה אמר י. משל, כי הנושא יידון בהסתדרות הפקידים ובאיגוד המק־צועי. הוא אמר, כי בבילוש יודעים היכן זה מתחיל, אבל אף־פעם לא יודעים היכן זה נגמר. הוא הוסיף כי עובדי העירייה חייבים לדעת שכשם שיסייעו בידי העובדים לקיים הסדר והמשמעת בעבודה כן לא ניתן שיהיו סדרים מיוחדים בעיריית ת"א.

הועה"פ אישר ברוב קולות את תקציב ה"הסתדרות".

40 ק"ג זהב נתפסו במירדף אחרי תושב מזרח ירושלים

40 ק"ג זהב בערך של מיליון ו־600 אלף ל"י נתפסו ביום ד' במהלך מבצע של מחלקת החקי־רות של המכס בירושלים. הזהב הוברח מגראה, דרך גשרי הירדן.

לאחר מעקב ממושך הוצבו ביום ד' מארבים בנקודות המכס ליד ביתו של תושב מזרח ירושלים. בשעות אחר הצהרים הבחינו העוקבים בבעל הדירה כשהוא נכנס למכוניתו וה־עוקבים נסעו אחריו. כשהבחין האיש באנשי המכס, ניסה לברוח והתפתח מרדף לאורך 8 ק"מ ברחובות ירו־שלים אשר במהלכו השליך החשוד חפצי זהב שונים מן המכונית לצד הדרך. בסופו נתפס האיש.

שתי חוליות של המכס הופעלו לאיסוף הזהב שהושלך ובמקביל יצאו החוקרים אל ביתו של החשוד ובמרתף מצאו 25 ק"ג של זהב ב־מטילים, מטבעות אמריקניות, אנ־גליות, ספרדיות ובתכשיטים. החיפוש אחר מסמכים נוספים נמשכים. מן הנמנע כי בימים הקרובים יבוצעו מעצרים נוספים בקרב אנשי אותה רשת ההברחה.

הזהב הועבר לבנק ישראל וה־חקירה נמשכת.

שמו של החשוד: ג'ורג' פניאס־פולוס, יווני־נוצרי ממזרח ירושלים.

מכונית הידרדרה למסילת הרכבת

מכונית ריקה שהידרדרה אתמול ב־בוקר במורד הכרמל, בקרבת מערת אליהו, נתקעה במסילת הרכבת בקר־בת הק"מ ה־5.

צוות הנדסה של הרכבת שהגיע למקום הוריד את המכונית ופינה את המסילה.

הנסיעה ברכבת הנוסעים שעמדה לצאת בשעה 10 בבוקר מחיפה לתל־אביב בוטלה ויתר הרכבות איחרו לצאת. לא נפגע איש.

הופסק הייצור במכתשים בבאר־שבע בגלל צחנה

ריחות חריפים שמקורם ב־מפעל הכימי "מכתשים" מור־גשים מאז שעות הבוקר של אתמול בבאר שבע. בשעה 9 בבוקר היה עדיין חלק של ה־עיר מכוסה בעננים סמיכים. שמקורם מפליטות עשן מארו־בות המפעל שבעיר וההנשימה קשתה.

מן המפעל נמסר בשעות הבוקר לכתב עתי"ם, כי בעקבות התלונות על הריחות והעשן הורה מנהל ה־מפעל על הפסקת הייצור. לכתב עתי"ם נמסר כי חלו הקלות במתק־נים וכי הצחנה החריפה התפשטה ע"י הרוח שנשבה אל אזורי ה־מגורים.

בראשית השבוע שלח מזכיר מלרי"ג מר דוד סיוון, מכתב לשר המסחר והתעשייה, שבו ביקש התערבותו ל־מניעת סבלם של תושבי באר־שבע מריחות "מכתשים". במכתב מגולל מר סיוון את הטיפול הנמשך כזה 10 שנים במטרד האקולוגי והוא מותח ביקורת על משרדי הבריאות הפנים ואת עיריית באר־שבע, ש־לדעתו לא עשו מספיק כדי לאכוף על המפעל את מניעת המטרד.

מנהל "מכתשים" מר משה קרש מסר אתמול, כי תוך חדשיים יופעלו מתקני מניעת זיהום משוכללים, ש־יפסיקו כליל את פליטת הצחנה. כבר כיום מופעל מתקן שטיפה בשם "סקרבר". השוטף את הגזים הנפל־טים ממכונות הייצור ולדברי המנכ"ל הוא מונע כ־95 אחוז מהריחות ה־רעים.

יועץ המפעל לעניינים אקולוגיים, מר יהודה גולדשמידט, אמר לכתב עתי"ם, כי עתה מנסים שני מתקנים אשר פותחו בארץ למניעת זיהום האוויר והריחות. מתקן אחד מבוסס על פחם אקטיבי והשני על השגים באמצעות קיטור, המפרק את הגזים בטמפרטורות גבוהות.

נמסר גם, כי בחודש נובמבר — ינואר נושבת רוח מכיוון המפעל ל־אזורי המגורים בבאר־שבע במידה רבה יותר מאשר בחודשים האחרים של השנה.

"מכתשים" מייצר חומרי הדברה וכימיקלים אורגניים לתעשיה. זהו ה־מפעל הכימי הגדול ביותר בארץ. המעסיק 1100 עובדים. מחזורו השנתי ב־1975 הגיע ל־400 מיליון ל"י ו־היקף היצוא שלו היה 5 מיליון דולר.

מנכ"ל המפעל מסר, כי ב"מכת־שים" מועסקים 9 מהנדסים במחלקה לאקולוגיה, המטפלת אך ורק בחיפוש פתרונות למפגעים אקולוגיים.

רמז: אם תנועת המטענים לא תגדל צפוייה אבטלה בנמלים

אם לא יחול תוך החודשים הקרובים גידול משמעותי בתנו־עת המטענים דרך הנמלים, עלו־לה להיווצר בנמלים, בעונת ה־קיץ, אבטלה ניכרת של עובדים, מסר מר אהרון רמז, מנכ"ל רשות הנמלים בישיבת מליאת מועצת הרשות.

מר א. רמז אשר סקר את המצב התיפעולי הדגיש כי השנה לא רק שאין צפיפות והמתנת אוניות בנמלי הים התיכון אלא יש אף לפיהים בטלה די ניכרת של צוותי עובדים, בעיקר בנמל חיפה. הוא ציין, כי לאור זאת נמנעו השנה הנמלים מתוספת עובדים עראיים לעונת ה־חורף, והם עובדים בתקן־קיץ שהוא קטן ומצומצם יותר. כמו־כן הופסקה העבודה בשבתות ובחגים וקוצצה באופן ניכר העבודה בשעות נוספות.

למרות שבעיקבות המדיניות ה־כלכלית החדשה חלה ירידה בכמה סוגי מטענים, ירידה שנגעה עד כה בעיקר במיטענים המיובאים בעיקר דרך נמל חיפה, כמו צנים, בולי עץ וכדומה. ציין א. רמז כי ניתוח תנועת המטענים ב־3 חודשים ה־אחרונים (נובמבר 74 — ינואר 75) לעומת החודשים המקבילים בשנים הקודמות מורה כי, לא שחלה ירידה בטונז' הכללי אלא, קיימת ירידה בקצב הגידול שהיה צפוי, מאידך, חלה בנמלים עליה רצינית בתפוקה של צוות עובדים — עליה זו ב־תפוקת עובדי הנמלים נבעה בעיקרה מתהליך המכלה שלא הואט, המ־שך האחדות מיטענים ושיפור ציוד השינוע בהם הצטיידו הנמלים וכן מיתר התמחות ומיומנות של העוב־דים שהביאו לעליה בפריון העבודה.

בהתייחסו לנושאי כוח האדם ציין א. רמז, בין היתר כי המו"מ לחי־דוש הסכם העבודה הסתיים למעשה עם מרבית הסקטורים בנמלים.

בדיון שהתקיים, נדונו נושאי תק־ציב 75/76, כוח אדם, פיתוח ועוד.

עבור הישיבה הגדולה ללמודי הנגלה והנסתר
שבת פרשת יתרו "שער השמים"
למגבית שובבים
בעיה"ק ירושלים ת"ו

פעולה נמרצת של ראש עת"א נגד הפעלת קולנוע בליל־שבת

מאת שאול מיזליש, סופר "הצופה"

ראש עיריית ת"א מר שלמה להט הודיע אתמול בפגישה עם נציגי המפד"ל בת"א, כי יפנה היום למשטרה בדרישה לסגור את בתי־הקולנוע שיפע־לו בלילות־שבת.

ראש העיר אמר זאת בפגישה דחו־פה שביקשו סגן ראש העיר ח. מ. בסוק, יו"ר המועצה הדתית בת"א ח"כ פ. שיינמן, ד"ר ד. רוזן־צבי חבר מועצת העיר, סגן ראש העיר הרב י. מ. אברמוביץ, א. פישלר, מזכיר סניף תל־אביב.

מר להט הודה, כי חילול השבת ההמוני הכרוך בפתיחת בתי־הקולנוע בעיר היא הפרת הסטטוס־קוו. הוא הדגיש, כי סגירת בתי־הקולנוע בלי־לות־שבת תהיה טוטאלית, היינו כולל אלה שפעלו בשבת בקדנציה הקודמת.

ראש העיר אמר כי העקרונות עליהם התחייב בפני מנהיגות ה־מפד"ל, למנוע חילול־שבת בפרהסיא שרירים וקיימים והוא יפעל, אף באמצעות המשטרה, לחסל התופעה, בהתאם לסעיף בהסכם הקואליציוני.

ראש העירייה הודיע כי יפגש היום עם נציגי המשטרה, אך סגירת בתי הקולנוע תהיה החל מן השבת הבאה. מלבד ראש העיר השתתפו בפגישה גם סגניו י. גריפל וד. שיפמן.

כבאי תל אביב יפעילו סנקציות

כבאי תל־אביב פתחו בשביתה חל־קית והולו מעבודות חוץ כגון פת־יחת דלתות, שאיבת מים, החזקת ציוד, רישוי ומזכירות.

בתחנת הכבאים ברחוב בזל מש־חקים הכבאים השובתים בכדור עף ורק יוצאים לכיבוי דליקות והצלת נפשות.

דובר ועד הכבאים, שלמה הררי, אמר לכתב עתי"ם, כי הסנקציות ננקטות נגד העירייה שאינה ממלאת אחר התחייבויותיה לכבאים בקשר ל־תשלומי שעות לילה, מסלולי קי־דום, יציאה לפנסיה ועוד.

דובר עיריית תל־אביב, מר עמיקם שפירא אמר בתגובה על הסנקציות שהכריזו הכבאים, כי הנהלת העירייה באה בדברים עם ארגון העובדים והיא מקווה שהנושא יבוא על פת־רונו תוך כמה ימים.

ח"כ שחל תוקף את ח. גרוסמן על מכתבה לאגרנט

מאת סופרנו בחיפה

בביקורת חריפה נגד ח"כ חייקה גרוסמן על "התערבות בהליכים מש־פטיים שיש בהם פגיעה חמורה בערכי־רוגות הדמוקרטיה" בקשר למכתבה לשופט אגרנט על עבודת ועדת הח־קירה ופרסומיה המוקדמים יצא את־מול ח"כ משה שחל.

הוא כותב לה, כי מכתבה יש בו כדי לפגוע באמינות של ועדת אגרנט וליצור דעת קהל נגד מסקנותיה הוא מציע לה לבקש מנשיא בית־המשפט העליון את הכתב חזרה. הוא מדגיש במכתבו שתגובה חברת הכנסת גרוסמן אל השופט דווקא ערב פרסום מסקנות הוועדה, נועד לשמש לצרכים פוליטיים ועל אנשי ציבור לגלות אחריות לאומית, להמנע מלהביע דעה ומלהתערב בהליכים משפטיים לפני פרסומם, כדי לחנך את הציבור לאחריות ולהדגיש בפני העם את העצמאות ואי־התלות של הטריבונלים השיפוטיים.

אושרה הקמת נמל תעופה בינלאומי ליד באר שבע

הוועדה המחוזית לתיכנון ולבניה של מחוז הדרום שעל יד משרד הפנים בראשותו של יצחק ורדימון, אישרה בישיבתה ביום ד' הקמת שדה תעופה בינלאומי ליד באר־שבע. שדה־התעופה ומיתקניו השו־נים ישתרעו על פני שטח של 40,000 דונם ויכלול 2 מסלולים ארוכי טווח, מסופי נוסעים ומטענים ושטחי קרקע המיועדים להקמת תעשייה אוירית ומפעל לבדק מטוסים.

נמל האוויר החדש ישמש כנמל האוויר הבינלאומי השני בחשיבותו לאחר נמל האוויר בן־גוריון ובמשך 30 השנים הבאות מתוכנן להעביר כ־40% אחוז מהטיסות הבינלאומיות דרכו.

ועדת הכספים ביקרה במרכז לשיקום טנקים

ועדת הכספים של הכנסת ביקרה אתמול במרכז לשיקום ואחזקת טנ־קים בצה"ל ובמפעל ליציקות פלדה. בסיור ניתנו סקירות על תהליכי העבודה וההתפתחויות לעתיד על־ידי אלוף (מיל.) ישראל טל, קצינים בכירים ומנהל המפעל.

אישים ומוסדות

מר מאיר וגנר סופר "הצופה" ב־שוויץ הגיע לארץ להשתתף ב־קונגרס העיתונאים היהודיים.

כולל בירושלים
בשעות אחה"צ
בשילוב פעילות להפצת היהדות
מוכן לקבל לומדים
*
לפנות בהקדם בכתב עם פרטים וקורות חיים אל: ת. ד. 20700 — ירושלים

חדש! מעבדה לאנית לשפות
מעבדה לשונית לשפות
לימוד בביתך בקלות ובנוחות
אנגלית ● צרפתית ● וערבית
בשיטה מהפכנית ובמחיר מרשים
נציגנו מבקר בביתך להדגמה ללא כל התחייבות מצדך
פרטים: המכון להקניית שפות, ת.ד. 37492 תל־אביב, טל. 03-782421

נעליים — חיסול מוחלט!
500 זוגות נעליים לילדים וילדות תוצרת "אוזוז"
לגברות נעליים תוצרת חוץ.
הכל בחצי המחיר
נעלי אביב, מגדל רמה, ביאליק 77, רמת־גן

המועצה הדתית הרצליה
ב"ה
מכרז להפעלת סאונה
המועצה הדתית הרצליה מבקשת בזה הצעות להפעלת סאונה לנשים ולגברים (בימים נפרדים) כולל עיפוי בבית המרחץ המרכזי ברחוב סירקין הרצליה.
פרטים ניתן לקבל במשרדי המועצה, רחוב סוקולוב 11, הרצליה. אין המועצה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר. מועמדים רציניים מתבקשים להגיש את הצעותיהם בכתב למועצה לא יאוחר מיום ג' באדר תשל"ה, 14.2.75.
יעקב יוסף
יו"ר המועצה הדתית

קורסים מזורזים
בוקר צהרים ערב
נפתחים ביום חמישי
● הנהלת חשבונות
● פקידות ומזכירות
● ניקוב I.B.M.
● כתיבה במכונה
שרוטל
תל־אביב, אלנבי 140
תל־אביב, דיזנגוף 82
ירושלים, מרדכי בן הלל 10
רמת־גן, ז'בוטינסקי 54

דרושה
מזכירה
הכישורים: כתיבה במכונה וניכוי עוברים גמישות בשעות עבודה
טל. 251685
מ־4.30—6.30 אחה"צ

פנסיון לקשישים בבני־ברק
חדרים מרווחים עם פנסיון מלא כל ההוויות והשירותים לזקנים.
פניות בכתב לפי הכתובת: "פנסיון לקשישים" ת"ד 522 בני־ברק

הבי בי סי, לונדון
מעוניין לצלם טקס נשואים של זוג יהודי
לתוכנית טלוויזיה בינלאומית בנושאי דת
זוגות שינשאו בתאריכים 19.5.1975 — 7.6.1975 והמעוניינים להשתתף בסרט, יפנו אל: דומעיס ת"ד 7139, ירושלים.

חברת החשמל לישראל בע"מ
מחוז הדרום תל־אביב
מכרז מס' 356/100/75
מתבקשות הצעות: לחפירת יסודות לעמודי קו מ"ע 150 ק"ו אופקים — הבשור.
את הפרטים על העבודות הנ"ל אפשר לקבל במשרדי החברה ברחוב החשמל 16 תל־אביב טל' 614345 — עו"ד פולצ'ק, החל מיום 6.2.75 תמורת תשלום של —.50 ל"י.
את ההצעות יש להחזיר עד יום 20.2.75 שעה 12.00.
הרשות בידי החברה לבצע את כל העבודה או חלק ממנה ואין היא מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.
השתמשו בחשמל בתבונה

כרמל מזרחי
מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

מחלקת
התרבות וההסברה
המפלגה הדתית לאומית • הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

משרד החנוך והתרבות — המחלקה לתרבות תורנית

בתאריכים הרשומים מטה עורכת המחלקה לתרבות

"שבתות עיון וחברה"

לזוגות נשואים עם ילדיהם
בבית הארחה בית יהושע
מיום שישי אחה"צ ועד למוצ"ש (כולל ארוחת ערב)

שבת	י', י"א אדר תשל"ה	פר' תצוה	21—22.2.75
שבת	י"ח, י"ט אדר תשל"ה	פר' כי תשא	28—29.3.75
שבת	כ"ה, כ"ו אדר תשל"ה	פר' ויקהל— פקודי	7—8.3.75
שבת	ב', ג' ניסן תשל"ה	פר' ויקרא	14—15.3.75
שבת	ט', י' ניסן תשל"ה	פר' צו	21—22.3.75

במשך השבת ניתנת שיחה על פרשת השבוע, הרצאות בנושאים תורניים.

בחג הפורים מיום שני, י"ג אדר (24.2.75) אחה"צ ועד ליום רביעי ט"ו אדר (26.2.75) נערוך בבית הארחה בית יהושע סמינריון, מסיבת פורים לילדים ולמבוגרים (בנפרד), וקריאת המגילה.

המעוניינים יפנו אל המחלקה לתרבות של הפוהמ"ז, אבן גבירול 166, תל־אביב חדר מס' 302־303, טל' 316־440.

מחלקת
התרבות וההסברה
המפלגה הדתית לאומית • הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

מוצש"ק — כ' שבט תשל"ה (1.2.75)

רמת גן — במועדון הותיקים תתקיים מסיבה חגיגית בשעה 7.30 בערב בהשתתפות: הרב ש. ריבלין, י. קיסאי, מ. פוקס, י. נוריאל.

יום ראשון — כ"א בשבט תשל"ה (2.2.75)

חוג הרמב"ם בתל־אביב, רח' יהושע בן נון 48, ימשיך ש' צבי חיוס ב"הלכות יסודי התורה להרמב"ם". בשעה 7.00 בערב.

חוג תנ"ך — יתקיים אי"ה במועדון בר־אילן בהשתתפות הרב י. ריבלין.

חוג תלמוד תורה — יתקיים אי"ה במועדון הותיקים ע"י הרב מ. י. ארשפוזאי בשעה 11.00 בבוקר.

חוג הרמב"ם — יום ג' 4.2.75 יתקיים אי"ה במועדון בר־אילן בהשתתפות ד"ר ג. ר. ברבר בשעה 6.30 בערב.

מודעה עירונית מס' 14/75
בדבר הספקת ציוד מכני — לעבודה במזבלה העירונית בחיפה

1. עירית חיפה מזמינה בזה הצעות מאת קבלנים המעוניינים בהספקת ציוד מכני — מעמיסים (שופלדוזרים) לעבודה במזבלה העירונית בחיפה.
2. את ההצעות יש להגיש על טפסים שאפשר לקבלם במשרד שרותי הנקיון רח' ביאליק 3 חיפה, בכל יום בשעות העבודה הרגילות. כן במקום ינתנו גם הסברים נוספים לכל דורש.
3. ההצעות, במעטפות רשמיות סגורות, הנושאות כתובת "הספקת ציוד מכני לעבודה במזבלה העירונית בחיפה", תוכנסנה לתיבת ההצעות שבחדר 321 בהיכל העיריה, לא יאוחר משעה 2.00 ביום ג', 11 בפברואר 1975.
4. בעת הגשת ההצעה ישליש המציע בידי גזבר העיריה סך 10,000.— ל"י במזומנים או בערבות בנקאית מידי בנק מוכר שתוקפה חדשיים לפחות.
5. אין העיריה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה.

י. צייזל — מ/ראש העיר

מדינת ישראל / משרד הפנים
הממונה על מחוז ירושלים

ירושלים, 1.1975
מס' תיק 2357/

לכבוד
אגודת בית העדות
ת.ד. 778
העיר העתיקה
ירושלים

א. נ.,

הריני מתכבד לאשר בזאת קבלת מכתבכם בצירוף הודעה לפי סעיף 6 של החוק העותומני לאגודות על יסוד אגודה כדלקמן:

1. שם האגודה: אגודת בית העדות.
2. כתובת האגודה: הר ציון, ת.ד. 778 ירושלים.
3. המשרד הראשי של האגודה: כנ"ל.
4. מטרות האגודה: להעלות זכרונה מירושלים העתיקה ומקהלו פולין שנהרגו ומחייו של הרגש"ר כהנא רבה של ירושלי העתיקה וקהלת ורשא. זכרונות ותורות ומחשבות כמנו וכב משפחתו הרבנים הסופרים ותלמידיו ולהפיצם ברבים בב השפות — על ידי ספרים, תערוכות, הקלטות, מחברות, מוכדו לימוד, סרטים, טלוויזיה, הרצאות, צצרות ועריבי לימוד, סמינ יונים וירחי כלה והלויה לרגל וכו'.
5. המנהלים האחראים:

השם	
ד"ר כהנא שמואל ז.	רח' לונץ 14, תל־אביב
ד"ר מ. לוינהיים	קרית היובל, ניסן 18, ירושלים
ד"ר מאיר שחב שוחטמן	רח' נרקיס 7, ירושלים
דב אריה שפיר	רח' יהודה הלוי 8, תל־אביב
ישראל משה כהנא	רח' סוקולוב 43, תל־אביב

בכבוד רב,
י. כהנא
סגן הממונה על מחוז ירושלי

יהדות התפוצות מחפשת בישראל את המאור שביהדות

שיחה עם הרבנים יצחק גרינברג ושלמה ריסקין בני הדור החדש של רבנים שקם בארה"ב

מאת שמחה אהרוני

פגשנו את הרב פרופסור יצחק גרינברג, ואת הרב פרופסור שלמה ריסקין בקיבוץ לביא, בעת ההפ־ גשות במדרשה הרעיונית בין רבנים אורתודוקסים מארה"ב לבין אנשי הקיבוץ הדתי.

בדרשיה זו, שבו הועלו בעיות אי־ דאולוגיות אשר נסבו על נושאים עומדים ברומו של העולם היהודי, זוהי את המפגש הראשון בין חברי קיבוץ הדתי לבין חוגי הדעות מ־ ב יהדות ארה"ב.

אנחנו פנינו לשני הרבנים, המייצ־ ם את הדור החדש של רבנים ב־ ה"ב ושוחחנו אתם, על השפעת ה־ מלך בין ישראל להתפוצות ועל דמו־ של רב ומנהיג רוחני.

התביעה המרכזית המעסיקה כיום ת היהדות בעולם. היא עצם קיומה של מדינת ישראל" — אומר הרב פרופ' יצחק גרינברג, מנהל המחלקה ללימודי היהדות באוניברסיטת ציר־ ק, והוא מסביר: "בהקמת מדינת ישראל לאחר השואה יש לראות את מקור רציפות ההבטחה של נצחיות היסטורית. אם גם השלום יתערער ־גם קיום המדינה יתערער כליל ־אלת האמונות בנצחיות עם".

הרב גרינברג ממשיך: "כיום שורר ־ים רב בקרב יהודי ארה"ב לגבי ־זמה של המדינה. זה החל בהופעת ־אזוה של יאסר ערפאת באו"ם ש־ בלטה בכל אמצעי התקשורת, כש־ ־יה נלווים ידיעות מדאיגות על ־נבות צבאיות בגבולות. היהודים הד־ ־ים, כאן גם הבעיה המרכזית ב־ ־שר הדתי היות המקור של דתיות ־מינו היא התחושה של קיום ישראל. ־אלת השאלה כיצד להביע תחושה ־להפסקת מסקנות דתיות".

היהדות הדתית בישראל לא השתלבה בחיי העם

שאלנו, אנו עדים, בעיקר בישר־ ־ראל, לשתהוות להה, בעיקר לאחר ־מלחמה, אולם לאחר הקיפה קצר־ ־רה מן נעלמות. מדוע זה קורה?

— משיב הרב פרופ' גרינברג: ־אחר המלחמות היו הרבה תקוות ־עם יעשה תשובה. אין ספק ש־ ־אורעות הגדולות, הקמת המדינה ־לחמות ישראל הן כעין התגלות ־קית שהיתה לנו. זה היה, שהד ־ין, שנשלח אלינו, אולם לא היו ־יצו הכלים המתאימים לקלוט שדר ־לתרגמו ולהעבירו לעם. נדמה לי ־היהדות האורתודוקסית בישראל לא ־ה להשתלב באורח החיים של ־ה, להשתמש בכלים שלו. היא ־נה בתוך עצמה. על כן קודת, ־ה... ־ו, מצד ההנהגה ... ־יבה, כאשר צריך להביע יש מאד־ ־ות המביאים לפתיחות בקרב ה־ ־בור בישראל, אך הביצוע תלוי ב־ ־היגות הרוחנית שלנו. כאן בארץ ־כה התפיסה של קיום יומיומי ל־ ־ר כובן מאליו ולחלק מהחיים ה־ ־ומיים. אולם בינתיים, השתנה ־זה. התרבות השתנתה והתפשטות ־ם וקוק הנוער שידברו אליו ב־ ־פה. כאן ישנו מתח מסויים. בין ־כים נצחיים לבין מקום הזמן. דבר ־מצריך השלובת עדינה — והשאיפה ־הופך הדבר לטרגדיה היסטורית. ־האמנציפציה שתרמה רבות ליהדות, ־ראה לקרע בתוכו, בין היהדות ה־ ־ות לבין אלו שנהרו להשכלה. ה־ ־דות האורתודוקסית לא הקימה ־יין את הכלים החדשים להשתמש ־רכים הנצחיים שברשותה.

־ה לא קל. הרבנות בארה"ב, ניסתה ־שתמש בכלים אלו, היא עיה ל־ ־יסה של חיי העולם הזה, לחוויות, ־א עשתה זאת אולי בלית ברירה. ־ היה לה מנוס, אם לא היתה מס־ ־לת לאורח החיים, לא היה לה אל־ לדבר, הקהילה לא היתה נותנת ־ מקום בתוכה. אם רצה הרב להיות ־ם משפיע בקהילתו היה נאלץ ־מוד, לסיים אוניברסיטה, ולדבר ־ירי תורה בשפת המאה העשרים. ־עם, שילמנו מחיר בעד זה בין ־ר, פחות העמקה דתית, פחות לי־ ־ד שורשי, אולם הרבנות מצאה ־ת כשותפות, שרקע תרבותי משותף ־יהם.

־יש פרדוקס גדול בין הרב בארץ ־בארה"ב. שם הרב חייב ללמוד ־ החוויה הדתית, היא דבר הכרחי ־בילו על מנת שיוכל לרדים אותה ־עבירה לאנשי קהילתו בשפתם. ־ בישראל המצב הפוך, הרב אינ־ ־ב ללמוד את החוויה הדתית, הוא ־אותה, אולם אין לו את הכלים ־עוד להסבירה לנוער שאינו חש ש־ ־א עובר חויה דתית.

־אני מעודד גם מן העובדה שהרב־ ־ם הריפורמים והקונסרבטיבים הוד־ ־תו לשלוח את ראשי קהילותיהם ־ינות השתלמות בארץ. זה יוסיף ־היה הדתית שלהם. מצד שני אני ־שב שכל יהודי ,,לא דתי" כביכול, ־יך לראות את יהדות ארה"ב כדי ־לום את הכלים להם היא זקוק, ־ שיתפוס את היהדות ולא רק את ־ראליות.

־נו צריכים איזה סינטזה בין ה־ ־תלבות בתרבות המערבית עם ־מקה בתורה ובמקורותיה. השאלה ־פנינו היא איך יוצרים זאת?

־ישוב בחיי היהודים ארה"ב

— בכל זאת אנו רואים שעל אף הכל היתה ההתחזקות ניכרת של הנוער היהודי בארה"ב כ־ ערכי היהדות.

מסביר הרב גרינברג: ישנו קיטוב ־ים היהודי בארה"ב. הדור השני ו־ ־ר השלישי העבירו את הנאמנות ־ארות, אל המודרניזציה, משום ש־ ־ להשתלב בעם האמריקאי. השבר ־ כך ישארו יהודים. אולם ל־ ־שה הסמכות העליונה — המוח — ־ לאמריקה להרבותה ולאורח ־ת, ורק הנוסטלגיה — הלב, ־אר ביהדות.

־אולם הדור החדש מתחיל להסיק ־קנות. אינו מוכן להיות חצוי. חלי־ ־מחלים על מדיניות מוצהרת ש־

ראשית־כל חשוב לו קיום העם היהו־ די. אבל זה לא כולם. הרבה הורים רואים כיום את התוצאות על בניהם, ומבינים שאותה שיטה של מודרני־ זציה ו,,יהודי בביתו" היתה רק אש־ ליה, שאי אפשר לחלק את הנפש והלב לשניים. זהו קיטוב ביהדות ארה"ב. מצד אחד יהודים שמגיעים ל־ מסקנה להיות קודם כל יהודים, ומצד שני, נוער שנכבש לחיי העולם הזה, טובע באמריקניזציה, המורצת מכל אמצעי התקשורת, חי בסגנונות חיים שונים. על כן הצעתי לשילוב, היא מסוכנת, אבל היא אולי הדרך כיצד להיות ראשית כל יהודי בכלים של המאה העשרים.

דומה, שגם הדור השני והשלישי, היה מודע לכך, אבל ניסה לדחות את ההכרעה. אולם לחץ המאורעות שקרו בדור האחרון, השואה והקמת המדי־ נה, העמידו את היהודים לפני ה־ שאלה הסופית הם ידעו שהם עומדים עתה בקו האחרון ושואלים כיצד ל־ המשיך?

ואני נוכח בזאת בארה"ב. הרבה פונו תורה ליהדות, נוער מחפש את הערכים היהודיים. אנו צריכים להיות פתוחים לכך. כל חלקי היהדות, לתת לכל אחד הרוצה לחזור אפשרות של בחירה, אבל העיקר שיחזור.

נדמה לי שהאווירה כאן בארץ היא של הסתגרות מה. שיש פחות מוי רגישות לזה הסובב אותנו. לדעתי זו תקופה של פתיחות, של רצון לקבל ידע בקרב הנוער לאפשר לו, בכליו, להבין ולהתקרב חזרה אלינו.

גם הרב הפרופסור שלמה ריסקין, פרופסור לתלמוד ב,,ישיבה יוניברסי־ טי" בניו־יורק סבור כי הנוער בחו"ל מחפש ערכים, שואף לאידיאל מסויים ומוכן לעשות הכל כדי למצוא את האידיאל ולהגשים אותו.

שאלנו: מדוע רק חלק קטן מהנוער היהודי מגיע אליו?

משיב פרופסור ריסקין: ,,יש חוסר במנהיגים רוחניים. מצד אחד אנו רואים התבוללות נוראה ומצד שני אנו עדים לחזרה עמוקה ולתשובה גמורה. בכל מקום שישנו מנהיג רו־ חני. אפשר לראות מקרים רבים של חזרה בתשובה, של שמירת שבת, יכו־ לים להיווכח בזאת בבתי הכנסת. כי יום אפשר לראות אלפי בני־נוער ש־ באים כל שבוע ללמוד תורה, ואלו בני נוער שרובם ככולם לא למדו אף פעם בישיבות.

מי ידביק את מי: ה,,גויאיש" או ה,,גוי"?

— מה גרם לקטסטרופה זו בקרב הנוער היהודי בארה"ב?

אומר פרופסור ריסקין: ,,אם נש־ תמש במונחים תורניים להגב: ,,לא על הלחם לבדו" לפי הנוסח הישן של תרגום אונקלוס, הוא מבחין בין קיום לבין חיים. באמריקה, בדור היה, יש קיום. היהודי אינו דואג ללחם שלו, לפרנסה שלו, אבל הוא דואג ל,,חיים", להיגוך שלו. הפחד הוא מי ידביק את מי במירוץ להמשך — הגויאיש או ה,,גוי". אני מרבה להרצות בקמפוסים ואני רואה שישנה שיבה גדולה של נוער יהודי למקורות. בבית הכנסת שאני מכהן בו, מתקיימים במשך ה־ שבוע שלושים קורסים לנוער, החל מקורס של לימוד אלף בית ועד ל־ קורס ב,,ראשונים" ובפילוסופיה יהו־ דית. יש מוסד מיוחד ,,בישיבה יוני־ ברסיטי" לתלמוד המיועד לנוער ש־ אף פעם לא למד גמרא — והקורסים הללו מלאים עד אפס מקום.

היום מפיצים יהדות. נוסעים ממקום למקום. אלא שהכבסים הם יותר אינ־ טלקטואלי, הוא כרוך בקורסים ולי־ מוד והוא מתבסס על העולם המודרני. הנוער החוזר ליהדות, הוא נוער אינ־ טלקטואלי, אבל באותו זמן אי אפשר לשלול את נושא הרגש. איני סבור שיהדות היא רק של השכל בלבד. היהדות צריכה לדבר בכל הגוונים של האדם, הן בשכלו והן בליבו. צריך ללמד תורה ולחנך לתורה ויחד עם זאת ,,לשיר ולרקוד ביהדות". צריך את שניהם. וזה תפקידו של המנהיג הרוחני למצוא את הסינטזה הזאת.

— מה לדעתך צריכה להיות כיום דמותו של מנהיג רוחני?

אומר הרב פרופסור ריסקין: הדבר החשוב ביותר, רב צריך להיות ,,מחנך תורה". באירופה, היה הרב צריך להיות ידען גדול בתורה. הוא ישב בביתו ואנשים באו אליו לשאול שא־ לות. באמריקה, אנחנו צריכים ל־ הלהיב את היהודים שישאלו. איננו יכולים להיות ה,,אינציקלופדיה" על מדף" להמתין עד שיבואו אלינו. עלי־ נו לצאת אליהם, לעורר אצלם את הרצון והחשק ללמוד. אין זה מספיק רק ללמד את דף הגמרא צריכים ל־ הראות להם אורח חיים.

(סוף בעמוד 7)

רבין מחכה ל...אלמוגי

מאת יהודה עוזריאלי

בתוך סערת השמועות ושלל הפרסומים על חזרתו של ח"כ דיין לבמה ההתמודדות בצמרת הפוליטית של מפלגת ,,העבודה", הועמדה מחדש במרכז ההתרחשויות דמותו של יוסף-אלמוגי, ראש עירית חיפה. אלי, יוהר, בקלף במשחק, שטרם הוחל, על מקום בצמרת, על גיבוש קבוצה חדשות, במאבק הפנים־מפלגתי הצפוי אחרי פרסום הדו"ח המלא של ועדת אגרנט. גם לגבי אלה המבט־ לים בכפרא דארצא את השמועות והליחשושים כי טיהור שמו של דיין על־ידי הוועדה (מבחינה משפטית...), צריך לחולל שינוי ולנעוץ את אמות הספים של הרכב הממשלה וראשותה. עדיין מהד־ הדת באוזניהם שיחת הטלפון הראשונה שיזם דיין אל אלמוגי, אחרי ההתפטרותה של גולדה מאיר ופירוק ממשלתה.

הנכון ,,להאם צמודות" עם חיפה המיכתו הכוצהרת של דיין באל־ מוגי בכובדבות לראשות הממשלה — כאשר האמרון נומל לו בהכרזה על הצורך ההיוני בממשלה אחדות לאומית, שמקומו של דיין היה מוב־ טח בה בסיטואציות מסויימות — העיבו כבל על האפקים הפוליטיים של יצחק רבין, בדרך הקצה של גיבוש מנהיגותו.

אלמוגי ,,מרויח זמן"

בינתיים, נקפו החודשים ואלמוגי ,,מרויח זמן" כדי לגבש את כבודו בחיפה. אין זה סוד, שלרבין היו הרסוסים בתחילה, שמא אלמוגי אינו מייצג בכללו שכן המילה את ה־ סניף המפלגתי הגדול ביותר של מפ־ לגת ,,העבודה", המונה 42 אלף ו־ 500 חברים — וניסה להחדיר נציג אוהד לממשלה, את ח"כ משה שהל, גם כדי לפתור בעיה עדתית שלחצו עליו. אולם, לבסוף הוא העדיף להשאיר את מחלקת־התקשורת ,,פתוח" להתפתחויות פוליטיות נוס־ פות. וההתרחשויות שרחשו באח־ רונה סביב חיפה, כאשר אלמוגי נחל נצחון מפלגתי אם כי דחוק בבחירת, בה, כאשר נציגו אורי אגמי נבחר בהצבעה חשאית כמזכיר העבודה ב־ חיפה וגבר על ח"כ שחר, הוכיחו לרבין שכדאי לחכות לאלמוגי. כדאי להמתין ולראות כיצד כס ראש־העי־ ריה מהקר בשולש המנהיגותי ה־ מסורתי של חיפה המפלגתית, בין בית־העיריה, בית מועצת הפועלים ו,,הבית האדום" של המפלגה, בבכר סולל־בונה.

עד בחירתו של ח"כ אלמוגי כ־ ראש־העירייה, ובאו פטירה של תורשי דיל היתה ,,הפרדת רשויות" מוחלטת בין הבתים הללו. ח"כ משה ורטמן היה ה,,בוס" של המפלגה, אליעזר מולק כנצח על בית־הפועלים ו־ ראש העיריה המנוח ב. פלימן ו־ אחריו יהב"לא ירוחם צייזל, ניהלו את העיריה ולא בחשו בקדירה ה־ מפלגה, אם כי זכו לגיבויה.

גיבוש מנהיגות פוליטית

בחירתו של אלמוגי התוצאה של הבחירות היו במידה רבה היסגנו האישי הביאו בהכרח לשינוי במפה הפוליטית הפנימית. הכל ציפו לר־ אות כיצד יימשך בחודים ראש־ה־ עיריה החדש שהוא מנהיג מפלגתי מנוסה וטוכח. לכפשה, לא נמצא איש שינסה להצר את צעדיו ומרוב שלטונו, אם כי, רבים וטובים מחברי המפלגה, ניסו לא־אחת ללחוש ל־ אוזנינו, כי לא ישלימו עם ,,בוס" חדש לחיפה, כל אלה, התברר, היו מיפעם שהצביע נגד מועמדותו של אורי אגמי כמזכיר המפלגה. בינ־ תיים, פרש ורטמן מתפקידו החי־ פני ונקבעו עובדות חדשות בתחום המפלגה.

על הנסיונות של מולק, מזכיר מיפעות, לגבש מוקד של מנהיגות מפלגתית ישנם יותר שמועות מאשר אכזיות. על פגישתו עם רבין, ביוזמה עצמית וב,,ארבע עיניים", סירב מולק להרחיב את הדיבור. וכאשר שאלנו אותו על המשמעות של הפגישה, השיב קצרות ומדוקדקות: ,,פניתי אליו והוא הסכים לקבלני. שוחחנו כשפה על עניני עבודה ומדיניות. הצבעתי על ,,רב־גוניותה" של חיפה (קרי: שלא איש אחד מייצג אותה...), ,,וכי יש בה מאויים שונים, שטוב שידע אותם. וכי אני נגד ממשלת אחדות לאומית". בניגוד לעמדתו ה־ ברורה של אלמוגי.

,,איזון" בין מוקדי ההשפעה

מקורביו של ראש־העיריה מבט־ לים את הנסיונות של שהל ומולק ליצור לעצמם מנהיגות משלהם ו־ מגדירים זאת כ,,גיחות מבוטלות", שאינן מעלות ואינן מורידות במשקל הסגולי, האמיתי, של חיפה, מ־ בחינה מפלגתית. להיפך, הם מאמ־ רים, כי אלמוגי ישקוד גם בעתיד על איזון מסויים בין מוקדי הכח ההשפעה וכבודם של אנשי בית־ הפועלים המפלגה במקומם מונח. זה כבר למשה מכבדו ומבצעו של ראש־העיריה להתמודד עימם. אי־ לוסטרציה נאמנה לכך יכולים לקבל מרשימת ההזמנות לאירוח אישי מדי־ נה (והמפלגה), המבחה על שולחנה של חיפה.

על הזמנת דיין המליץ אלמוגי

מתי מעט יודעים כי על הזמנתו של משה דיין להרצות במועצת־ הפועלים במסגרת המועדון החדשי, המליץ דווקא אלמוגי. בכיסו של דיין היו שלש הזמנות להרצות ב־ חיפה, בפורום מפלגתי, מאוניברסי־ טה ובמפית. עצתו של אלמוגי הכ־ ריעה את הכף, שמולק יארח את שר־ הבטחון לשעבר. נאומו מעל במה זו היותה ,,פריצת הדרך" לתרושה ה־ שמועות על חזרתו לבמה הפוליטית המרכזית ,,לכשיטהר שמו" על ידי הוועדה.

הרקע להזמנת רבין לחיפה

מהשיחה ה,,היסטורית" של אלמוגי עם ראש־הממשלה, שאגב התקיימה באותו מועד בדיוק, ביום ששי 17 בינואר, שבו הופיע דיין בחיפה, נולדו הרבה שמועות וגם ההזמנה לביקור ממלכתי בחיפה, השבוע. ד־ שוב, רבים יודעים, כי בכיסו של ראש־הממשלה מונחת הזמנה נוספת, שהוא נענה לה ברצון, להופיע ב־ חיפה כאורח המפלגה. אולם אלמוגי הכריע שקודם הביקור יהיה ממלכתי, כאורח העיריה. ובעוד כשבוע יופיע רבין בפני מועצת הבהוה של מפלגת ,,העבודה" בחיפה. הכל למען ,,האי־ זון", וכדי שהצדק גם ייראה. ,,איזון" זה יושלם בחודש הבא, כאשר פנחס ספיר יופיע כאורח המועדון החדשי של מועצת־פועלי־חיפה. ההזמנות טרם נשלחו, אבל הן צפויות בקרוב, ויפתיעו רבים.

אלמוגי יסכים לשר בלי תיק, או סגן ראש ממשלה

הזמנתו של רבין כאורח עירית־ חיפה היתה מקרית לכדי. השיחה בין שני האישים קלחה על פסים בלתי מחייבים — ,,כאשר כל אחד מת־ עניין בשלום עמיתו ובעבודתו". אנ־ שי אלמוגי בחיפה מסבירים כי לא היתה כל מטרה ,,קואליציונית" ב־ פגישה עם רבין — וכל הפרסומים על הצטרפותו לממשלה כשר־התק־ שורת, הם פורבא פרח ומגוחכים. אלמוגי לא יעזוב כיום את כהונתו בחיפה, תמורת ,,תיק רגיל" ולמטה מכנו, בממשלה. נטישתו תיחשב כ־ מעילה באיכון ובגידה במפלגה וב־ ציבור הבוחרים, הרוצים לראות אותו לפחות קדנציה אחת עם כסא ראש־ העיריה. אלמוגי יראה כמחווה, אם יוצע לו להיות שר בלי תיק, כדי שיוכל להמשיך בתפקידו כראש־ה־ עיריה. או לפחות כהונה בכירה ב־ ממשלה, כמו סגן ראש־הממשלה ל־ ענייני רווחה, תפקיד בו רכש נסיון בשש שנותיו המיניסטריאליות כשר השיכון והעבודה.

לדיין ידידות מסורתית עם חיפה

במצב זה, כאשר ההסלבתות מת־ חילה להכות שרשים במפלגת ,,העבודה" הקוטביות מאריפה בין הקבוצות השונות המתגבשות לקראת ההתמודדות הצפויה עם פרסום דו"ח ועדת אגרנט, הופך אלמוגי מבלי

(סוף בעמוד 6)

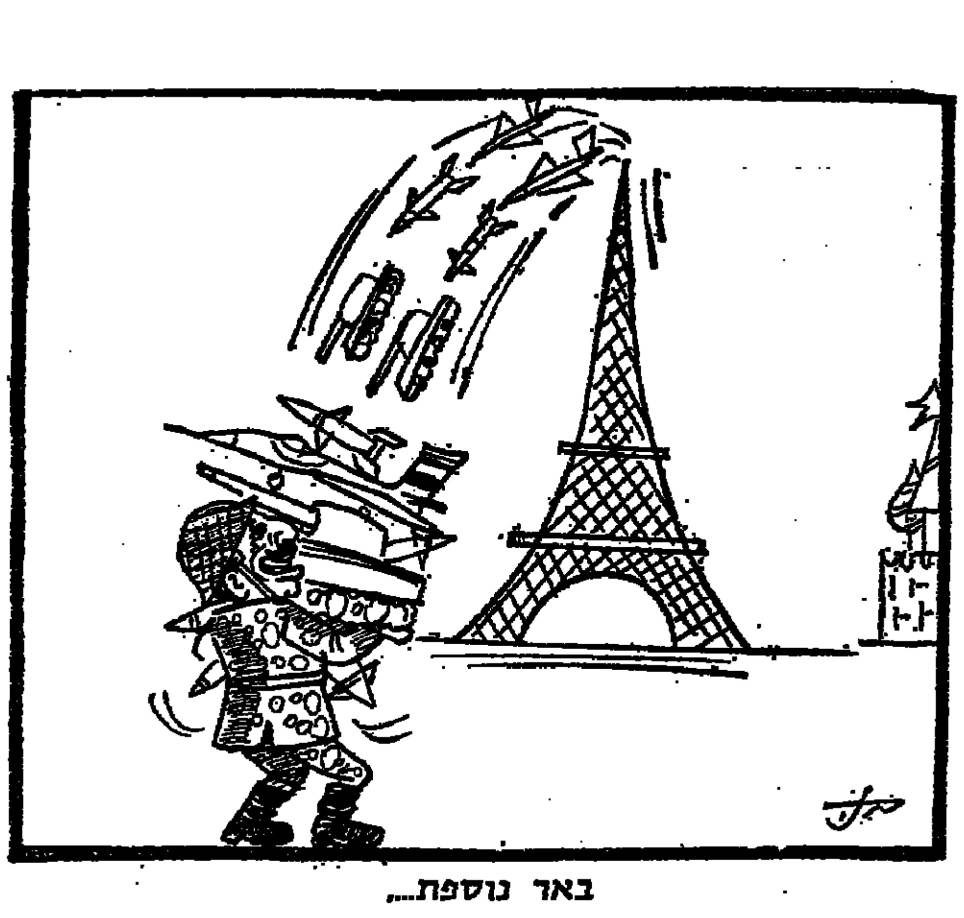

באר נוספת...

...והיה אם נלך לג'נווה

מאת יעקב אדלשטיין

הרעיון של הליכה לג'נווה, להידוש ועידת השלום, מעורר מחלוקת בין מדינאים. ד"ר נחום גולדמן, נשיא הקונגרס היהודי העולמי, הצטרף השבוע לאלה הטוענים שעלינו להסכים ללכת לג'נווה, משום שבלי שיתוף הרוסים, לא יתכן שלום במזרח התיכון. רק בג'נווה — אומר גולדמן — יש לסובייטים מעמד. הוא שלל את שיטת התיווך של קיסינג'ר, משום שהוא אינו משתף את הרוסים. שר הבטחון שמעון פרס סבור, שאין להשוש מג'נווה, משום שישראל יכולה לנהל שם מו"מ ממושך בלי להנזק, וגם בלי שתבוא התלקחות כתוצאה מכשלונה. לעומת זאת יש סבורים שהליכה לג'נווה לא רק שאין בה תועלת, אלא שהיא אף עלולה להחיש פתיחה למלחמה חדשה.

אם ננסה לערוך סצנריו, מה יקרה בג'נווה אם תתחדש ועידת השלום, ניתן להסריט כמה תמונות הגיוניות. לפי התקדים של ועידת לוזאן הבר־ שלת בשנת 1950, יש להניח שכל משלחת ערבית תבקש להראות קיצו־ נית יותר מן השניה. לכן אף אחת מהן לא תוכל לנהל מו"מ של ממש בפומבי, אלא מאחורי הקלעים. ה־ רוסים יופיעו כלפי חוץ כמתהלכים, אך בכל פגישה הם יצדדו בערבים ויתמכו טיעונים הגיוניים לכך. זאת כדי להתחרות עם האמריקנים. אלה האחרונים ינסו לתווך ויבקשו את עז־ רת הרוסים בפיתוי הערבים. הרוסים ינהלו כאן משחק קלעני. כלפי חוץ יופיעו כמתווכים, בשיחות פנים, הם יחזקו את הקיצוניות הערבית. כל זה בטרם נתברר מעמד אש"ף בוועידה, נושא שיכול לפוצץ אותה בטרם נפ־ תחה.

תמונה שניה יכולה להיות, הערבים יופיעו במשלחת אחת כולל אש"ף, ובכך יפתרו את בעיית הייצוג. מש־ לחת זו תבקש לנהל מו"מ על גורל ירושלים, נושא כמוקש, לפני מו"מ על גבולות. זאת הוא כוונה לפוצץ את הוועידה מיד בתחילתה. סוריה תבקש לדון מיד אחרי זה על רמת הגולן. מאידך ישראל, תבקש לשוחח על מהות השלום. אף אחת מן המשל־ חות הערביות, לא תהיה מוסמכת ל־ דון על כך. אף אחת מהן גם לא תוכל להציע שום הצעה ריאלית, משום ש־ הקיצונים יאיימו מיד בבגידה. ה־ תוצאה הצפויה — כשלון כולל. בשאלת השאלה: מה יהיה אחרי ה־ כשלון? ההגיון אומר שאז יצטרכו הערבים כלפי העולם, אין דרך לשלום, הדרך היחידה היא מלחמה, והם גם יפתחו בה.

קשה להגיע לפתרון

יש כמובן אפשרות להסריט תמונה אחרת במקצת. היריבים ישבו בוו־ עדות, לכל נושא ועדה. אין להניח שאפשר יהיה להגיע לפתרון בנושא כלשהו. בשל חילוקי הדיעות בין ה־ קיצוניים המתווכים. אבל הוועידה בג'נווה אם אמנם תמשך הרבה זמן, תתן לישראל מרווח של זמן. אך על הזמן יש עדיין ויכוח, אם הוא אמנם פועל לטובתנו או לרעתנו. שיתוף הרוסים, הוא אמנם ענין חשוב כמובן. בתנאי שהרוסים ישנו את העמדה ה־ מדינית שלהם ויופיעו כמתווכים ולא כמצדדים בצד אחד. אך במקרה כזה, אין לרוסים מה למכור בוועידה כזו, משום שכל כוחם הרי נובע מכך ש־ הם תומכים בערבים, ומחרחרים על הסכסוך.

ממילא אין גם לצפות לתוצאות מוועידת ג'נווה. יתר על כן, הערבים מצפים כל הזמן שהמעצמות תכפינה הסכם על ישראל, בעזרת האיום שלהם במלחמה ובחרם נפט. בג'נווה יושבות שתי המעצמות, ובמצב מסויים, עשוי זה שתי המעצמות לכפות הסכם, שהוא לא יהיה לטובת ישראל, משום שהרוסים אינם מעוניינים בשלום. ו־ אילו האמריקנים יודעים שבמצב ה־ נוכחי אין אפשרות להשיג שלום, אלא מצין אתנחתא בלבד, הסכם ביניים עד לקרב הבא. כך תאבד ישראל את הקלף העיקרי שבידיה, את השטחים ותצא מן הוועידה בלי השטחים ובלי הסכם של שלום.

אמנם ישראל וארה"ב נקטו עמדה האומרת שאין להבהל מוועידת ג'נווה ובאין ברירה יהיה צורך לכנס אותה, ויש סבורים שישראל יכולה לצאת בוועידה זו בנקודה העמולתית לטו־ בתה, כשום שהיא תציע שלום תמורת שטחים והערבים לא יקבלו שום הצעה על שלום. אבל תעמולה בלבד, עדיין אינה קלף במו"מ כזה. דעת הקהל משתנה מיום ליום בעקבות המאו־ רעות. במהרה ישכח מה קרה בג'נווה ויופיעו נושאים אחרים שיעיבו על מהלך המאורעות ואז העמדה התע־ מולתית הישראלית תשקע. גם ישראל וגם ארה"ב מתכוונים לג'נווה כצעד להפגנה ומתיחות, למניעת מלחמה, אבל לא כצעד להשגת הסכם.

ההצעה למנות שגריר לוועידת ג'נווה

בפתיחת ועידת ג'נווה לפני שנה, הציע שר החוץ הסובייטי אנדרי גרו־ מיקו לשר החוץ לשעבר אבא אבן, שישראל תשאיר שגריר קבוע לוועידת ג'נווה, כשם שבריה"מ עשתה זאת. אבן שאל, מה יעשה השגריר באין דיונים? גרומיקו ענה: ילך וישוט באגם. אבן התייעץ אז עם קיסינג'ר, וזה המליץ שלא להשאיר שגריר, משום שהרוסים מעונייניים בהתייאשותה של ועידת ג'נווה רק לשם הפרעה לשיחות השלום. יש סבורים כיום שגרומיקו התכוון ששגריר כזה יעמוד במגע עם השגריר הסובייטי לוועידה וכך תיווצר אפשרות לדו־ שיח בין ישראל לברית המועצות. לכן יש כיום הרהור שני. אם אמנם הצעד שלא להשאיר שגריר בג'נווה היה צעד נבון. ישראל זקוקה לדו־שיח עם ברית־המועצות, ובאין דו־שיח כזה, הרי שהיא תלויה לגמרי בצד האמריקני. גם אם גרומיקו התכוון שהשארת שגריר ישראלי, יסייע לרו־ סים להחזיק את ועידת ג'נווה במצב פעיל, הרי היה בכך גם תועלת לישר־ ראל, על ידי יצירת צינור דיפלומטי שיקשר בינה לבין ברית המועצות, וזה היה צינור נוח ביותר. שלא שאין להחזיר את הגלגל אחורנית. בה ש־ היה אין להשיב.

השיטה ששר החוץ אלון מצדד בה, היא קיום המו"מ עם כל מדינה ערבית לחוד, זאת על סמך הנסיון של שיחות רודוס, שהביאו להסכם שבי־ תת הנשק. מצרים היתה הראשונה שחתמה על הסכם ואחריה הלכו יתר מדינות ערב. מצרים היתה תמיד ל־ דוגמא ליתר ארצות ערב. אלון הס־ ביר שיטה זו לעמיתיו בארה"ב בביקו־ ריו האחרונים ואף הם מצדדים ב־ שיטה זו. הביקור שיערוך ד"ר קיסינ־ ג'ר בעוד שבועיים, באיזורינו, לא יהיה ביקור לפי שיטת ,,דיפלומטית הדילוגים". זאת משום שאין עדיין בסיס להסכם.

ארה"ב זכתה לאחרונה לכמה היש־ גים במזרח התיכון, והיא לא יכולה להרשות לעצמה לפגוע בהן על ידי כשלון של תיווך. משום כך הכריז קיסינג'ר כבר עכשיו כי מסעו יהיה מסע של מחקר. הוא עשוי להציע ביחול מו"מ בהגעת הקילומטר ה־101, או במצרים בנוסח שיחות רודוס. או שיחות קירבה בוואשינגטון. אבל הוא לא יסתכן בתיווך. למעשה צמצמה ארה"ב את ההשפעה הרוסית לשלוש מדינות ערביות בלבד — לסוריה, לעיראק ולדרום תימן. עבור ההשפעה בסוריה משלמים הרוסים מחיר גבוה מאד, בשלחם לה ציוד צבאי מן ה־ מובחר. עיראק מתחילה לפנות לעבר המערב, בשל היותה מבודדת בעולם הערבי. דרום תימן היא נקודה השו־ כבה חלשה מאד במזרח התיכון.

מצרים דוחה ו...מתקנינת

אף שמצרים דחתה את הצעת ה־ עקרונות הישראלית של נסיגה תמו־ רת הסכם מדיני, ההענייה בכל זאת בתאריכים של מו"מ. גהו עמדה מגו־ בדת. משום שמצרים יודעת היטב, שמלחמה הוא ענין בכובד בשבילה. מעמדה של סאדאת איננו כל כך איתן במצרים שהוא יכול להסתכן כיום במלחמה שאין לדעת את תוצאותיה. ברור לו לסאדאת, כי ישראל לא תכנע לאיומי מלחמה, וכה שתחזור היא תעשה זאת דווקא בלי מלחמה אלא במו"מ. שר החוץ יגאל אלון חזר מ־ וושינגטון, במצב של אופטימיות מבוקרת. הוא סבור שהפערים הם גדולים בין מצרים לישראל, אבל הוא מזכיר את המצב שהיה בהפסקת הבכרים בקילומטר ה־101 לאחר מל־ חמת יום הכיפורים. אז דרשה מצרים נסיגה ישראלית לקו אל עריש—אבו עגילה, ואילו ישראל הציעה שכל צד יחזור למקומו. כמעט עברי התעלה. בכל זאת הושגה פשרה. אי לכן סבור הוא שלמרות הפער העמוק, יש מקום לגשר על פניו. אם המצרים יגלו נכונות למו"מ הגיוני. ואם מצרים תוכל להשתחרר מקשריה ומחששותיה מפני סוריה ואש"ף.

יש להניח כי ביקור גרומיקו באיזור לא ישבש את המהלכים של קיסינג'ר. התיזה הישראלית אומרת שהשפעת ארה"ב באיזור מחזיקה דווקא בגלל קשריה עם ישראל, ואילו השפעה הרוסית הצטמצמה בשל ניתוק קש־ ריה עם ישראל. מעריכים שברז'נייב ביטל את ביקורו במצרים משום שאין לו סיכוי לשנות את המהלך של סא־ דאת, נוסף לסיבות אחרות, ביניהן של בריאות. תיווך אמריקני פעיל מסכן את היציבה שלה במזרח ה־ תיכון, במקרה של כשלון, יאז עשויים להפעיל לחצים על ישראל לוותר. לכן מעוניינת כיום ישראל שקיסינג'ר יכין את הקרקע למו"מ בדרך כל־ שהי, אך לא יתווך בעצמו. זה יוציא את המצב מקפאונו.

יש להניח שקיסינג'ר יתחיל ביקורו בישראל. הוא יפגש כאן עם צוות השרים. יקבל הסברים מדיניים על העמדה הישראלית המעודכנת. מכאן יצא לביקורים במדינות ערב, כדי ל־ חדש את הקשרים מאז ביקורו האח־ רון. במסגרת זו יש להעריך את הצ־ הרות קיסינג'ר שאין קשר בין בעיית הנפט לבין הסכסוך המזרח התיכוני. עם זאת יש לומר כי מתחיל כרסום בעמדה האמריקנית האוהדת לישראל, מתוך עייפות מן הסכסוך. למרות זאת טרם הופיעו הלחצים על ישראל ב־ צורה ממשית. אבל הם עשויים ל־ הופיע. בנקודה זו פועל הזמן לא לטובת ישראל.

נכס ,,ואינטרסים

הנשיא פורד התבטא בראיון אחד שישראל מהווה נכס לארה"ב, ואילו בראיון אחר התבטא שבסופו של דבר יקבעו האינטרסים של ארה"ב בבואה לעסוק במזרח התיכון. ישראל צריכה ללחום חודש אחר חודש, על קיום הסכמי סיוע עם ארה"ב. למרות הסכמים מוקדמים, יש הדברים מת־ עכבים. לפעמים רואים זאת כתחבולה ללחצים, ולפעמים אין זה אלא עיכוב פורמלי. אבל לארה"ב יש אפשרויות ללחצים על ישראל, ועלינו להלך בין הטיפות כדי להמנע מלהגיע לעימות. אבל הכרסום בעמדתה של ארה"ב כלפי ישראל הוא ענין שיש לקחת אותו בחשבון.

המצרים המורים שומרים על ה־ אופציה הצבאית, כדי להשתמש בה בעת הצורך. מטרתם הוא באמצעות פתיחת אש, לאלץ את ארה"ב ללחוץ על ישראל. מפני מהלך כזה חוששת ארה"ב, זאת למרות שאין סכנה היום

(סוף בעמוד 7)

,,עולם התמורות" של ד"ר גולדמן

מאת יהושע שמש

בוועידת היסוד של הקונגרס היהודי העולמי, שנערכה בג'נווה בשנת 1936, הותוו העקרונות והמדיניות של מסגרת יהודית עולמית זו. בין היתר, נקבע כי הקונגרס היהודי העולמי מושתת על יסוד וולונטארי ומהווה ארגון לשיתוף־ פעולה של נציגי הקהילות היהודיות בעולם המסונפות אליו; כל יהודי רשאי להשתתף בקונגרס היהודי, בלי הבדל השקפה פוליטית או חברתית; הקונגרס היהודי משמש מסגרת להח־ לפת דעות ולחיפושי פתרון לבעיות ה־ שונות בחיי היהודים בעולם כולו.

הנושא המרכזי של אסיפת המליאה הששית של הקונגרס היהודי העולמי, שתיפתח בראשית ה־ שבוע הבא בירושלים, יהיה ,,האומה היהודית ב־ עולם של תמורות". מאז הקמתו של הקונגרס ה־ יהודי העולמי עבר העולם היהודי תמורות רבות — שהבולטת בהן היא, כמובן, הקמת מדינת ישר־ ראל. מטבע הדבר, שתמורות אלה הטביעו את חותמן על מהלך עבודתו של הקונגרס היהודי, ובעיקר בשנים האחרונות גברו קשריו עם מדינת ישראל והתנועה הציונית. מהי בעצם מהותו של הקונגרס היהודי העולמי? אומר מזכ"ל המפד"ל, מר צבי ברנשטיין, ותיק העסקנים של התנועה בקונגרס היהודי העולמי, המייצג את המפד"ל בהנהלה העולמית של הקונגרס ובהנהלה הישרא־ לית, שהוא משמש כגזברה: ,,הקונגרס היהודי ה־ עולמי הוא מוסד המייצג את יהדות העולם — לא את מדינת ישראל ולא את התנועה הציונית. הקונגרס, כגוף לא ישראלי ולא ציוני, יכול להגיע למקומות ולתחומי פעולה, שנציגי ישראל או התנועה הציונית אינם יכולים להגיע אליהם. מובן שהקונגרס תומך בכל לבו בתנועה הציונית ובישראל, אך הוא מייצג את היהדות העולמית כולה. בתור שכזה הוא מצליח, למשל, לקיים קשרים עם מדינות סטליניות, דבר שאי אפשר להעלותו על הדעת לגבי נציגי המדינה או התנועה הציונית. היו אמנם שנים שד"ר נחום גולדמן, שימש גם כנשיא התנועה הציונית, אך הדבר לא נבע מתפקידו כנשיא הקונגרס".

כאמור, נתחזקו בשנים האחרונות הקשרים שבין התנועה הציונית ומדינת ישראל, לבין הקונגרס היהודי. אולי סמלי הדבר שאסיפת המליאה ה־ ששית היא הראשונה, המתקיימת בירושלים. ועידה זו היתה צריכה להתקיים לפני כשנה בהאג, ב־ הסכמת ממשלת הולנד, אך ברגע האחרון התעוררו חששות מפני מעשי טירור של ארגוני מחבלים. ד"ר גולדמן צידד בקיום הוועידה בוואשינגטון, ולא בישראל, בטענו כי בארה"ב צפויה השתתפות רבה יותר של אישים יהודים ולא־יהודים. אך לנוכח עמדתן הנחושה של הסוכנות היהודית ו־ ההנהלה הישראלית של הקונגרס היהודי, הוחלט לקיים את אסיפת המליאה הששית בישראל.

לקראת אסיפת המליאה נוסח הסכם משותף ל־ הנהלה הציונית ולהנהלת הקונגרס, שאמור היה להאשר אתמול. לקראת אישור ההסכם, שכלל, בין השאר, בחירת הנהלה בת 11 איש הנהלה מצומצמת — נתגלעה בהנהלה הציונית מחלוקת, שנשזרו בה טענות נגד בחירתו מחדש של ד"ר נחום גולדמן כנשיא הקונגרס היהודי.

האם ייבחר ד"ר גולדמן מחדש לנשיא הקונגרס, שהשתתף בוועידת היסוד שלו, שימש משנת 1949 כיו"ר בפועל ומ־1953 מכהן כנשיאו? נראה, כי על אף כל קיתונות הביקורת המוטחים כנגדו, רבים סיכוייו להיבחר מחדש, מה גם שהצהיר בימים אלה בראיון לעתון אנגלי, כי לא יהיה מועמד למלוא תקופת כהונה של חמש שנים וכי ברצונו שייבחר לו גם יורש. ויתכן, שאילו היתה עולה על הפרק מועמדותה של אישיות בעלת משקל ובעלת מעמד, היו מתלכדים כל מתנגדיו של גולדמן ומנצפים המשך כהונתו. אך מכיוון שאין בנמצא מועמד בעיין זה, דומה כי ד"ר גולדמן ימשיך לנחות את בציריני הקונגרס היהודי ו...לעורר גלי ביקורת לנוכח הצהרותיו והתבטאותיו שאינן עולות בקנה אחד עם האינטרסים של מדינת ישר־ ראל.

,,אני נון־קונפורמיסט"

ד"ר נחום גולדמן בן ה־81 הוא גם לדעת מת־ נגדיו המושבעים, בעל כשרונות מגוונים. שופע פיקחות ושנינות, בעל קסם אישי וקשרים בלתי רגילים עם מדינאים וגדולי עולם. מצד שני, אין גם רבים מהסירים מתוכחים בהצהרותיו המעוררות חילוקי דעה ובוהמות ביוזמות שלו שאינן נעשות בתיאום עם ממשלת ישראל. כינו אותו ,,אזרח העולם", ,,השליח הנודד של יהדות העולם", ,,שתדלן" ועוד כהנה וכהנה של כינויים והגדרות. אך דומה שד"ר גולדמן היטיב להגדיר את עצמו. באמרו בבמה הזדמנות כי ,,אני נון־קונפורמיסט מטבעי". יש לי נטייה, מודעת או בלתי מודעת, לעורר סערות בהצהרות ובהכרזות. ואף כי הוא מנוסה בהכחשת דברים המצוטטים בפיו. לאחר שגוררים לסערות ולהדים שליליים, הרי דומה כי במרבית המקרים אין אלה פליטות־פה או ניסוח בלתי־מוצלחים, אלא דברים הנועדים להתסיס ולהסעיר.

ד"ר גולדמן נוקט יוזמות ומשמיע הצהרות מר־ גיזות גם בעת שהדבר עלול מראש לפגוע בו מבחינה ציבורית. כך, למשל, באפריל 1968 קיים שיחה עם יו"ר ועדת החוץ של הסנט האמריקאני, וויליאם פולברייט, שאינו נמנה, כידוע, עם ידידי מדינת ישראל. פולברייט סיפר לאחר השיחה כי גולדמן ביקש ממנו ,,למתן את ישראל" וללחוץ על ממשלת ישראל לשנות את מדיניותה הנוקשה. על אף שפולברייט ניסה לאחר־מכן לתקן את רושם הדברים, עוררה הפגישה סערה רבתי ושרי ממשלה הביעו תרעומת קשה. פגישה זו היתה מהסיבות העיקריות שבגללן לא נבחר ד"ר גולד־ מן, בקונגרס הציוני הכ"ז שנערך חודש לאחר מכן, כנשיא ההסתדרות הציונית, תפקיד בו כיהן ב־ משך כ־12 שנה.

לפני כשלוש שנים הופיע לפני ועד שליחי הקהילות של בריטניה והשמיע דברי זלזול בקשר לעליית יהודים מבריה"מ והיקפה הצפוי. היה זה זמן קצר לפני הקונגרס הציוני, ובגלל כך בוטלה ההזמנה שינאם בפני באי הקונגרס.

אף לאחרונה לא שם ד"ר גולדמן מחסום לפיו. לפני כשלושה שבועות, בשיחה לעתון הצרפתי ,,לה מונד", אמר כי ישראל נתונה בסכנת קיום בעיקר בגלל מדיניותה של מדינת ישראל ב־26 שנות קיומה, ועוד קודם לכן — של התנועה ה־ ציונית. בהופיעו לפני כמה ימים בפני ועד שליחי הקהילות היהודיות בבריטניה, אמר ד"ר גולדמן כי קיומה של מדינת ישראל אינו נתון בסכנה, אולם העם היהודי כולו חייב לדעת כי התקופה הטובה שהיתה ליהדות מאז מלחמת העולם השניה מתקרבת לקיצה. לאחרונה סיפר ד"ר גולדמן כי שלש פעמים עמד להיפגש עם יאסר ערפאת, אך מבוקשו לא ניתן לו, משום שממשלת ישראל אסרה זאת עליו. הוא גם קרא להכיר באש"ף, אם זה יכיר במדינת ישראל ויפסיק את פעולות ה־ טירור. על־כל־פנים, דובר אש"ף הכחיש כל וכל את הפגישה שעמדו להיערך עם ערפאת...

ה,,פגישות" עם ערפאת מזכירות את אחת הסע־ רות הגדולות שד"ר גולדמן עמד בבירכה. היה זה לפני קרוב לחמש שנים. לאחר יוזמה של דיפלומאט יוגוסלבי והעתונאי הצרפתי הפרו־ ערבי אריק רולו, שיחה עם מיסחי ממקורביו של גמאל עבדול־נאצר, נמסר כי נאצר מוכן ל־ שוחח עם ד"ר גולדמן על הסדר במזרח התיכון, בתנאי שממשלת ישראל תרשה את כוחו לדבר בשמה. ד"ר גולדמן סיפר על כך לראש הממשלה דאז, הגב' גולדה מאיר, והיא שיתפה את חברי הממשלה בסוד ה,,פגישה". הענין ,,דלף" הממ־ שלה לא סמכה, כמובן, את ידה על ה,,שליחות" שכל־כולה עמדה על כרעי תרנגולת. לאחר מכן התברר כי לא היתה כל נכונות ליכר מצד גורם מוסמך במצרים. אך בינתיים הספידה הפרשה את הממשלה במצב מביך ובלתי נעים, וקבוצות שמאלניות אף ארגנו הפגנות רחוב נגד הממשלה, על שהיא דוחה ,,יוזמות שלום" להסדר במזרח התיכון.

בעימות עם עמדות הממשלה

השקפותיו של ד"ר גולדמן הן ,,סופר־יוניות", ולא פעם ניצב מול עמדותיה ותפיסותיה של ה־ ממשלה. באפריל 1970 פרסם ברבעון האמריקאני רב היוקרה ,,פורין אפיירס" מאמר, בו ציין, בין היתר, כי מאות אלפי יהודים נאלצו לעזוב מדינות מוסלמיות בגלל המלחמות בין ישראל וערב. יהודי רוסיה ואחרים, צוין, ניצבים לפני בעיות חמורות בגלל מדיניותה של ישראל. באותו מאמר קבע, כי ישראל איננה יכולה למלא כיום את תפקידה להבטחת קיומו של העם היהודי ברחבי העולם, אם תוסיף להיות נתונה בסכסוך עם הערבים. במאמר זה קרא להפוך את ישראל למדינה נייט־ ראלית, שתהיה בחסותה הקבוצתית של האגודות כולה...

מאז מלחמת ששת הימים השמיע ד"ר גולדמן פעמים רבות דברים נגד מדיניותה של הממשלה. הוא השמיע את דבריו בעת שכיהן כנשיא ההס־ תדרות הציונית, הקונגרס היהודי העולמי ועוד גופים יהודיים מרכזיים. תמיד טען כי הוא מדבר בשמו הפרטי ואינו מייצג את הגופים שעומד בראשם. הסבר זה לא התקבל, כמובן, על הדעת וכל ,,ההבהרות" בכיוון זה לא הפיגו את גלי התרעומת שכוונו כנגד הצהרותיו. אף כשנועד בספטמבר 167 לשיחה עם נשיא יוגוסלביה, וללא תיאום עם שלטונות ישראל דן עם טיטו בתכנית שלום למזרח התיכון — ספנו מקורביו כי יצא ליוגוסלוויה כ,,נחום גולדמן" ולא במסגרת הרש־ מית של תפקידיו היהודיים הציוניים.

בראיון עתונאי לפני מספר שנים, נשאל בשם מי הוא מופיע אצל מדינאי עולם, ועל כך ענה: ,,בשמי. כאיש אשר רוצים לדעת את דעתו... רו־ אים בי איש שכדאי לשמוע את דעותיו ועצותיו. אילו הייתי מתפטר מחר מכל כהונותי — היה הדבר נכשה בדיוק כך".

ד"ר גולדמן מטפח קשרים אמיצים עם נציגים של בריה"מ וחזר פעמים אין־ספור על עמדתו כי ,,השלום באזורנו יבוא דרך מוסקבה". אך על אף קשריו עם שגריר בריה"מ בארה"ב, אנטולי דוברינין, ונציגים סובייטיים אחרים, לא ניכרה כל תוצאה ממשית מהיחסים הטובים. רבות מהערכותיו על דרכי הפעולה למען יהודי בריה"מ — נתבדו. עמדתו שצידדה ב,,דיפלומטיה שקטה" התבררה כלא נבונה, ודווקא פעולות אזעקה פומ־ בית ומאבק ציבורי נשאו פריים לפתיחת שערי בריה"מ ליציאת יהודים. בשלהי 1972, בעת הטלת גזירת ,,כופר התעודה", אמר כי לא תהיה כל ברירה והיהודים החפצים בעלייה יצטרכו ל־ שלם את ה,,כופר". גם הערכה זו נתבדתה.

ד"ר גולדמן, שאמר בזמנו כי ,,כנשיא ההסתד־ רות הציונית אני מבלה את מרבית זמני במוסדים ומשום כך אין לי מגע יומיומי עם הבעיות של ההסתדרות הציונית", מספיק לנדוד ברחבי ה־ עולם. מאז 1964 הוא אזרח ישראלי אך לפני כמה שנים קיבל גם דרכון שוויצרי. האיש, שמפעלו הגדול הוא הסכם השילומים עם גרמניה. נכנס מדי פעם לעימות עם עמדותיה של הממשלה ו־ בהצהרותיו ה,,אישיות" גרם לא פעם נזק. הוא שעמד בראש גוף המייצג את יהדות העולם, אמר זמן קצר אחרי מלחמת ששת הימים, בספטמבר 1967, כי ,,טעות היא לחשוב כי מגמתה העיקרית של ההנהגה הציונית היתה הקמת מדינה יהודית. מטרתה היתה שימור העם היהודי מפני ההיפעות וההתבוללות". אין הוא מהסס מהזדמנות לקרוא תגר על עמדותיה של הממשלה.

ציוני — או לא?

באחת ההזדמנויות סיפרה ראש הממשלה לשע־ בר, הגב' גולדה מאיר כי בפגישה עם גולדמן שאל אותה האחרון: אינני מבין כדיוק את גנדי... הרי לא תוכלו להעמיד ציוני בראש הקונגרס ה־ יהודי העולמי? הוסיפה הגב' מאיר: ,,ואז התחל־ תי לשאול את עצמי — האם נשיא ההסתדרות הציונית לשעבר, הוא ציוני או לא..." במפגש מסויים תיארה הגב' מאיר את ד"ר גולדמן כאדם הבא לשדה תעופה, כשענגים כבדים מכסים את פני השמים. המטוס ממריא, והוא נהנה מהשמש הזורחת, כשלמטה מוסיף לרדת גשם. ד"ר גולדמן, אמרה הגב' מאיר, הוא בהחלט אותו אדם שטס למעלה ונהנה מהשמש. העם היהודי זקוק לאדם שיהיה למטה ואם יש צורך, גם יירטב מהגשם...

השבוע ,,האשים" ד"ר גולדמן את עצמו, ואמר בראיון לעתון הגרמני ,,דר שפיגל": ,,אני מאשים את עצמי על שבשנות מנהיגותי בציונות לא הדגשתי יותר את הצורך במו"מ עם הערבים". ,,הלקאה עצמית" זו איננה מבשרת, כמובן, תפנית בגישותיו ובעמדותיו של ד"ר גולדמן. אך נראה כי כשם שהחזיק בכהונותיו הרמות עד כה, ימשיך לכהן כנשיא הקונגרס היהודי העולמי. אומר לנו מר צבי ברנשטיין, נציג המפד"ל בהנהלה העול־ מית והישראלית של הקונגרס: ,,סילוקו של ד"ר נחום גולדמן מהנשיאות יהווה מכה קשה ביותר לקונגרס היהודי העולמי, כי הוא מקיים את ה־ קונגרס פחות בכוח המוסדות והפעולות מאשר ב־ כוח אישיותו. יש לזכור גם את ההישגים העצו־ מים שלו בהסכם השילומים מגרמניה, לכל צורו־ תיהם, את היחסים האישיים שלו עם מדינאים וראשי מדינות, שנותנים מימד מיוחד למעמדו של הקונגרס היהודי בעולם. קשה לתאר את ה־ קונגרס היהודי העולמי בלי ד"ר נחום גולדמן. אשר להצהרותיו, הרי אלה מעוררות מורת־רוח. לכרוח מעמנו שאלו הן הצהרות אישיות שלו ועל דעתו הפרטית. אין לקבל את הטיעון הזה — כי אף אחד אינו מבחין בין האיש לבין המוסד שהוא עומד בראשו. עליו לדעת, כי כל הצהרה שלו מיוחסת ממילא לקונגרס היהודי, ועליו להיות זהיר בהכרזותיו. אגב, כדאי לזכור, שגם שרים בממשלה אינם נזהרים מהצהרות דפיטיסטיות. על כל פנים, ד"ר גולדמן שומר על מעמדו בכוח אישיותו, למרות שאינו מייצג אף מפלגה, ואינני רואה את האישיות בעלת קשרים, השפעה וקסם אישי כמוהו, שתוכל לנווט את הספינה של ה־ קונגרס היהודי העולמי".

איש שיחנו מציין, כי הוא סבור שהמפד"ל תתמוך בהמשך כהונתו של ד"ר גולדמן, אך הדבר יוכרע במהלך הוועידה. מר ברנשטיין מוסיף כי החותם של ד"ר גולדמן מוטבע באופן כה בולט על הקונגרס היהודי ומוסדותיו, עד שאין לדבר על הכרעה דמוקרטית. רק הנציגות הישראלית נקבעת בצורה דמוקרטית, לפי יחסי הכוחות של הבחירות לכנסת, אך הנציגות בארצות אחרות איננה נקבעת באורח דמוקרטי, בצורה המשקפת בפרופורציות נכונות את קשת הדעות וההשקפות. בגלל חוסר דמוקרטיה מיוצגת היהדות הדתית ב־ קונגרס היהודי בשיעור הנמוך ממשקלה האמיתי.

בגליון החדש של ,,גשר", רבעון שבהוצאת ההנהלה הישראלית של הקונגרס היהודי העולמי, כותב ד"ר גולדמן, בין היתר: ,,איש בעל משקל סגולי בלתי רגיל. החן, הקסם והברק שבאופיו האפילו על חולשותיו והעלו את סגולותיו. היתה לו מידה רבה של מה שנקרא בפי הצרפתים ,,פרזנס" (הופעה). הוא הרשים בעצם נוכחותו, ועל אחת כמה וכמה בכוח השכנוע היוצא־מן־ הכלל שלו, שנבע מחינו, שנינותו וכושר הטיעון הרטורי שלו... הוא היה נואם מבריק הרבה יותר בפולמוס עם מבקריו, מאשר בהצגת מדיניותו. הרושם הגדול של נאומיו נבע לא מדבריו אלא מאישיותו שהשתקפה בבעדם". בחלק מהדברים הללו, על נשיאה הראשון של מדינת ישראל, ד"ר חיים וייצמן ז"ל, שמלאו 100 שנה להולדתו, אפשר למצוא הקבלה לתכונות וקווי אופי של... ד"ר נחום גולדמן. שירש את ד"ר וייצמן בתפקידו כנשיא ההסתדרות הציונית.

ד"ר נחום גולדמן, ,,השליח הנודד של יהדות העולם". אם ייבחר מחדש כנשיא הקונגרס היהודי העולמי — ייבחר תוך הכרת מעלותיו ובגרעונותיו. השאלה היא, אם בעתיד ימשיך הקונגרס לפעול בתוך השראתו הבלעדית של נשיאו, או שימצא אפיקים חדשים של דרכי פעולה, שאינם דווקא צמודים לגישותיו ולעמדותיו של ד"ר נחום גולדמן.

نسخة من الاصل

مكبر من الاصل

עיטורי

סופרים וספרים

כנס סופרים דתיים

מאת ש. קורא

הכנס הארצי של סופרים דתיים, שנערך השבוע בירושלים, דן כנראה בעיקרו בעניינים אירגוניים ומעשיים, כגון בירור הצטרפות כחטיבה בהתאחדות הסופרים, יסוד קרן לפירסום דברי־יצירה, הקמת ספרייה עממית להוצאת סיפורת, שירה ומסה, שילובם של סופרים דתיים כמועמדים לקבלת פרסים שנקבעו על־ידי הממשלה והרשויות מקומיות, וכיוצא בהם. אנשי־עט הרואים את עצמם שותפים לאידיאה ודרך, סבורים, שהתארגנותם בחטיבה עשויה לקדם את מגמתם בבחן אפשרות להקדיש זמן לכתיבה ובפירסום דבריהם בספרים והפ־צתם בקרב קהל קוראים.

הסופרים הדתיים שהשתתפו בכינוס, ברובם עוסקים בספרות יפה ובמסה, מהם שכבר פירסמו בספר דברי סיפור, שיר, עיון וביקורת, המבקשים סיוע ועידוד ליצירתם. בין עשרות המחברים ישנם בעלי יכולת ניכרת, שלפי פירסומיהם עד כה מגלים כושר בתחומי יצירתם. בעל כשרון ספרותי ודאי מגיע לידי התבטאותו, כשהזמן בידו לעבודה מליאה וממושכת, ויש נכונות לפרסם את דבריו גם כשהדבר כרוך בהוצאות לא־מעטות.

בשנות המדינה הגיעה הספרות התורנית־מחקרית לידי פריחה. האנציקלופדיה התלמודית, רמב"ם לעם, ש"ס מנוקד ומבואר בביאור חדש, התחלות לתרגום עברי של התלמוד, פירושים למשנה, הוצאת ספרי ראשונים עם ביאורים, אוצר הפוסקים, אוצר מפרשים לתלמוד, ועוד ועוד, מהם בעלי־ערך לדורות. בערכים של האנציקלופדיה התל־מודית מושקעת עבודה שבה יצירה בגיבוש ובנוסח. נציין את „דעת מקרא", פירוש מסורתי מעולה לתנ"ך.

ליד פירסום דברי ראשונים וגדולי אחרונים מכתבי־יד ובצילום, בתוספת ביאורים ופירושים, מופיעים ספרי־הלכה של מחברי זמננו, מהם העוסקים בשאלות ושנתעוררו בדור הטכנולוגיה החדישה ובדור המדינה. מאות ספרים של מחברים תורניים יצאו בעשרים וחמש השנים האחרונות, בכללם בעלי ערך בפרשנות ובפסיקה. למדנים מופלגים, בחלקם הניכר צעירים ילידי הארץ, מחדשים חידושים בש"ס ומפרשיו, בשולחן־ערוך ופוסקיו, ודבריהם ערוכים בסדרנות מדוקדקת ובלשון רהוטה.

אף בספרות הדרוש יש לציין שפע של ילקוטים לתורה, דרשות בנוסח הזמן, ומהדורות של ספרי דרוש, חסידות ומוסר נודעים, שיש להם דורשים.

הוצאות־ספרים תורניות, מחקריות ופרשניות, שבראשן מוסד הרב קוק, מפרסמות מדי שנה בשנה ספרים מרובים, ישנים במהדורה מחודשת וגם של מחברי זמננו, ספרי הלכה ומחקר תורני, ספרי אבות החסידות והמוסר, ביוגרפיות של אדמו"רים ורבנים נודעים, אוספי מאמרים פרשניים, וכיוצא.

חבורות של תלמידי־חכמים מובהקים, ראשי ישיבות, מורי הוראה ומרצים עוסקים במפעלים התורניים הגדולים, שיצרו ויוצרים ספרייה חיונית לכל בן־תורה ומבקש ביאורים ופירושים למקורי היהדות. בחבורות אלו גדולי התורה, חכמי המקרא וסופרים מובהקים.

לעומת היצירה התורנית, המחקרית והפרשנית, שהגיעה להישגים רמים, נראית צנועה היצירה הדתית בספרות יפה. ש"י עגנון, גדול המספרים העברים, שומר־מצוות באורחותיו, אין להגדירו כ„סופר דתי". בתחומים של הגות יהודית מקורית היו וישנם כמה וכמה בעלי שיעור קומה.

ישנם הסברים שונים למיעוט סיפורים ושירים דתיים בעלי־ערך. לפי הסבר אחד, שומרי־מצוות, שהצניעות היא במהותם, נרתעים מעיסוק בתהומי יצריו ומעמקי נפשו של האדם. מצד השני יש בסיפורים כותבים בכוח־יצר רב משום גילוי צלם הבורא בנברא, וגילוי המיוחד בחיי היהודים ויהדות. סיפורים של יצרים ותאוים, שבהם מתוארים בעומק מאבקי יהודים מאמינים ושומרי־מצוות, בינם־לבין־עצמם ובינם־לבין־חילוניים, כמעט שלא נכתבו עד כה.

אין מייצרים יוצרים אמיתיים בקרנות ולא בפרסים. אך יש לספח כשרונות ולצפות מהם שיחברו ספרים ראויים לקריאה. יש צורך בספרייה שתפרסם דברי סיפור ושיר, הגות ומסה, שיעוררו עניין בין קוראים. ספר כתוב בכושר ובטעם, בין בסיפורת ובין במחשבה, מעורר הדים. יש צורך בספרים אלה, שעד כה מספרם מועט ורובם אינם חורגים מבינוניות. ספרייה מסוג זה תצטרף לפרסם גם ממיטב הדברים של סופרים מדורות קודמים, במיוחד בהגות, ולתרגם מן המעולה בלשונות אחרות, הן בסיפורת יהודית והן בסיפורת אנושית.

איגוד הסופרים הדתיים, שמחדש את פעילותו, יתקרב ליעדיו כאשר ברוחב־דעת יעודד את אלה הראויים לעידוד בזכות כשרם לחבר דברים הראויים לקריאה. כאשר יהיו בידיו אמצעים בלתי מבוטלים, ובתבייד ברמה המעודדת הערכה, משימתו העיקרית להתחיל ביסוד הוצאת־ספרים המיועדת לספרות יפה ולספרי עיון והגות, מנוי־יצירה דתיים שיש בהם מחסור.

תפיסה ניאו־יהודית בספרות

מאת אברהם בלאס

בראשית שנות השבעים הוטבע מונח חדש בשם „ניאו יהודית" אשר זכות היוצרים עליו שייכת לאיתמר יעוז קסט, אחד המשוררים הצעירים אשר פירסם אותה עת מחזור שירים „גוף עשן" — פרקי ברגן בלזן, על רקע של ילדות בשואה.

קריאה זאת הותוה מעין אתגר מקוטב לאידיאולוגיה הכנענית, וזאת במגמה להעמיק את ההודעה בשלמה של יהדות בתהומי האמונות השונים מזווית ראייה מודרנית. תחושה זו צמחה מתוך רצון לבטא את השוני שבכמיהה ואוריינטציה, בד בבד, בצד השוני בביאוגרפיה וגורל. קריאה זו היתה מלווה בהצגת „ילדי הצל" לבן ציון תומר ופסקה במשבר הזהות של צעיר ישראלי ב„ילדי סהר" — נולדה במיקלין ספרותי מתוך ריאקציה לקו בולט ומתוך היווצרות פער באשר שייכות בספ־רות העברית הצעירה.

היו אלה מניעים פסיכולוגיים אשר דירבנו קבוצת סופרים לגלגל את „המונח" הזה, שאם כי לא גובש למושג — הוא עלה ובצבץ בבמות שונות כתיזה ספרותית אשר איתמר יעוז קסט מגמה עכשיו להפכה להשק־פת עולם שלימה על רקע חברתי ספרותי ופילוסופי. *)

דיוקן יהודי נוכח דיוקן ישראלי

ב„במת יחיד" שלו — במסה — על התפיסה הניאו יהודית הוא בונה פירמידה שלמה המושתתת על סופ־רים דו־שורשיים וילידים, דיוקן יהודי נוכח דיוקן ישראלי, ופער בין הדמוגרפיה החברתית לבין המבנה התרבותי, היינו רוב אוכלוסיה — לעומת תרבות של מיעוטים. התפיסה „ניאו יהודית" הזו מה סיבה? ה־מחבר מפתח רעיונות מבריקים ש־ביסודם הם באים לבטא את הזיקה הפרוגמטית למפגש מחודש עם עולם היהדות במישור הלאומי והדתי, ול־התמודדות עם ערכים ניאו יהודיים, אך הוא נבלם באמצע הדרך, ולא עבר את הרוביקון. הוא מודע אמ־נם למחשבה שהשיבה לעולם היהדות אינה יכולה להעצר במעגל הלאומי החברתי, ומי שמקבל על עצמו עול יהדות ומסורת, אינו יכול רק להת־פרק על מוטיבים שאובים מהקבלה, כי אם חייב לפרוץ לשערי העולם הנגלה והנסתר כאחד, ולקבל עול מלכות שמים, אך שיבה „זו אינה קבילה אף לא צפויה, עקב מצב אובייקטיבי, של העדר „מהיהודי" נפשית לנסיונות והמורה רוחנית תרבותית במתכונה הדתי.

הסופר מצטט את כותב השורות הללו (בספר „תחומים וחותמי") ש־התריע „על כי לא קם לו לצבור הדתי בדור האחרון משורר או מספר בעל שיעור קומה אשר יביא בשורה ספרותית, ובעוד בספרות העברית הצעירה חלו תהפוכות הרי היצירה הדתית נשארה קופאת על שמריה," וכן את השגותיהם של הרב עדין שטיינזלץ וד"ר אביב עקרוני הסבו־רים שספרות צומחת מתוך משבר רוחני, ואילו היהדות הדתית בארץ מתנהלת על מי מנוחות.

למוד תורה והוויה אמנותית

קביעה זו על המצרך התרבותי הדתי של היהדות שהגיעה אל ה־מנוחה והנחלה — אינה עולה בקנה אחד עם האמת ההיסטורית, שכן כל תורה, חוויה דתית בפרט, עו־מדת תמיד בסימן של אי שקט וטל־טלה נפשית, ואילו את ציבור או הנוער הדתי בארץ אין לשבץ ב־מסגרת „השאננים בציון". על כן לא זאת היא הסיבה להעדר ספרות דתית, כי מקורה עמוקה יותר, והיא נעוצה ברובד ההיסטורי. היהדות הדתית טיפחה בתקופות אחרונות את למוד התורה כערך עליון, ולא רא־תה צורך לבטא את ההוויה בדרך אמנותית כערך מהנך. על כן רק שבור ערכים של תפיסה חדשה עשו־יה להצמיח ספרות דתית מהדרגית, וכניסת אלמנטים חדשים של דורשי תפיסה ניאו יהודית יכולה היתה לסייע לרענן ולספח תמורה רוחנית זו.

איתמר יעוז קסט הסתפק בהשגו־תיו האסתטיסיות, אך דחה את ההת־מודדות עם מגמה דתית מסורתית ועל כן הפקיע את החיזור וההזדהו־תו עם עולם חדש זה ונותק מהמעגל הדתי.

דור חד־שורשי

הפלוגתא הערכית אשר מוצאה את בטוייה הנוקב במסתו של איתמר יעוז קסט היא איפוא הכתה שבדו־אליות בין ארץ ישראל לגולה, או בלשון המחבר של דור חד שרשי צברי, אשר עבר אל הצד האסתטיסי והצורני, בעוד שדור כפול השרשים, נאחז בצד התימאטי התכני.

הסופר מפליג ואומר, שמבחינת השייכות למבנה הספרותי חברתי של מדינת ישראל נודעת חשיבות מרובה לשאלה, אם אדם הגיע ארצה לפני הקמת המדינה או לאחריה. עובדה זו נראית לו קובעת לתד־מית הישראלית הגורל היהודי, כ־כפל פנים של דמוי עצמנו אשר נח־שף בעקבות מלחמת יום הכפורים ו„לאחריה".

„מחד גיסא — הבטחון העצמי „ה־ילידי" היונק משורת הצלחות של התמודדות בכוח הנשק עם בני ה־סביבה („כאן לא יהיה אושוויץ" כאן לא יהיו פוגרומים"); ומאידך גיסא הפרעונות של ניצולי השואה והרדיפות כשאלה האחרונים שמהים לדבוק בהרגשת השאננות הבוטחת של הראשונים..." „לאחר מלחמת ששת הימים התגבר בתוך האוכלוס־יה היסוד הראשון, הוא הדיוקן ה־ישראלי והציף את הרחוב בתחושה בצונן ועז, ואילו בעקבות מלחמת יום הכפורים הרים ראש היסוד ה־יהודי כשאנשים רבים באוכלוסיה נתקפים חרדת שואה.

קיטוב זה בין ישראלים אשר נטלו את גורלם בידיהם להיות בתור ישות לאומית חפשית שהצליחה לשנות את כוון ההיסטוריה שלה — מול התדמית היהודית של עם נרדף על צוואר — לובש כאן מימד מיוחד והוא מתייחס לפרובלימטיקה של ה־אוכלוסיה כולה.

מאחר שמירב „נותני הטון" של התרבות הם בעלי רקע ישראלי ילי־די, בעוד שרוב האינטליגנציה היש־ראלית הצעירה שצמחה צמיחה שר־שית מנועה מפעילות תרבותית שלי־מה מחמת מעצורים נפשיים. פולמוס ספרותי זה אשר החל בו איתמר יעוז קסט הופך לדוקטרינה ספרותית מעל ומעבר לכל מסגרת הוויכוח.

תולדות האמנות והמצב ההכרתי נכרכים ביהודיו, המטען הרגשי מת־מקד לכדי כתב אישום נגד הצבור החוסם את הדרך בפני בני העליות ההמוניות. אמנם גם בעבר, בדורו של ביאליק ושלונסקי, היו „כפולי שרשים", אלא שאלה מצאו סביבם את מרבית היוצרים כשותפים להוד יתם ולבעיותיהם הבסיסיות ופעלו בעולם ספרותי מתוליסי, בעוד ש־סופר בן דור העכשיו הוותר להעניק בטוי להויה ניאו יהודית מוצא ע־צמו כמו אדיש ולעתים אף עוין.

תגובה זו היא בוודאי הד למצב אובייקטיבי מסויים של מבנים או תאים ספרותיים, אך מכאן ועד ל־סכנה וחלוקה חד משמעית של „ילידים ומהגרים" — הדרך היא רחוקה מאד ואף לא מציאותית.

התמודדות של הסופרים עם ה־הויה אינה נעוצה במרכיב הביאו־גרפי או אסכולה ספרותית, וחייבת למצא את בטויה בתנופה אמנותית בכח היצירה הבסיסית, והיאור הנור־מאלי של חיי החברה היהודית על צרכיה ובשורתה. רחוקה עדיין ה־ספרות העברית הצעירה מכיבושים של ממש, וכל הסיפון על „עמודות כוחי לפוכת „עמדה בחוזה" של ילדים וסופרי חוץ, אינו תופס ב־מציאות.

מסע אל ערכים

הרצאת הדברים או קוי המיתאר של התפיסה הניאו יהודית ראויים לעיון ולחקר, אך אין להיתפס ל־סראומות.

איתמר יעוז קסט ביקש לחתור לשני תחומים. האחד המגמה הדתית המסורתית כדי למצוא את התשובה להתכחשות והשכחת הזהות המקו־

(סוף בעמוד 8)

*) על התפיסה הניאו יהודית ב־תחומי הספרות האמנות, מאת איתמר יעוז קסט, במת יחיד תשל"ה.

„ספר השירים והבלדות"

מאת מ. בן־אסתר

לפני שנים אחדות הוציא המשורר הותיק ב. מרדכי אוסף ספרי פואימות הגות „ספר הפואימות הליריות" (קרני, תשי"א, ע. 528); באחרונה הופיע ספרו „ספר השירים והבלדות" (קרני, תשל"ד ע. 415), הכולל אסופת ספרי שירה לירית מובהקת, שחו־ברו במשך עשרות בשנים.

אם הספר הראשון מוקדש לבעיות שהן מעבר לזמן ולמקום, הרי השני הוא אוסף שירים על גלגולי נפש אוטוביוגרפיים בתקופות שונות שב־חיי המשורר, מאז הגיעו לארץ ב־שנות השלושים, כאדם צעיר מאד. ועד עתה. השירים הללו אינם מ־ספרים על המשורר בלבד, הם מה־וים מסמך על רחשי לב של דור שלם, דור של חלוצים וחולכים ר בונים.

ופזורים נפשיים רבים עוברים על בני דור זה — ראשיתם נסיונות של היאחזות בארץ הוך הרגשת ה־קשר הנצחי בינה לבין האדם מיש־ראל. במשך אלפי שנים לא נותק הקשר ביניהם. הוריזות והשקיעות, ההרים המרוחבים, הכול מחדש ת־חושה, שהיו מוסתרות ביהודי ב־משך דורות. „הרגו הקדמון בכל קול יזוני, ירושלים — „לא השתנתה העיר מעט מזו עזבתיה". עולם חדש עו־מד לצאוה באויר, כל צעיר — עולה ראה את עצמו כמהיל אותו מלסף ומבורך מהמחר הכמוס, מחר שאורו גם אוניברסאלי „את חיינו שתלנו בשדות / יצמיחו בא תג לתבל־שם, בגולה, בירושלים דליטא, היה המשורר רק אבן, בבואו לארץ „היי־תי עץ / בעמיק שרשיו / כבד על ענפי".

אבל אין גם הינתקות מוחלטת מהעבר הקרוב והרחוק. העליה ל־ארץ היא המשך התגשמותו של ה־יום עתיק, ציפור הבוקר בארץ ממ־שיכה בשיר, ששרה אמו של המשו־רר על ערשו. יש בו במשורר הרגשת הרציפות של מאה דורות „ככה ישב־נו גם אזי, בבוא הפליט מירושלים ועל שפתיו נהי־חורבן ובעיניו ער־נים... / ככה נשב פה מאד, מלפני עדן ועדנים / ותוגה עמוקה בכל לב — צפיה למשיח". ועולים ממר־פילי העבר הרחוק דמויות, שהן גם מציאות וגם סמל — כרבי עקיבא, כרבי יוחנן בן זכאי וחן צועדות ומוליכות אף מאות הצעירים אל מעבר למחר, אל מעבר לבאות.

והנה מאורעות תרצ"ו—תרצ"ט ו־שירי תפילה — „חזקנו נא גם ה־פעם...".

ופתאום — השואה ודמות האב ו־קול האם תעלום הולך ונחרב והוד־הות עם כל הדורות מימי רומא העתיקה דרך ימי טורקוומאדו, חמל־ניצקי ועד היטלר — שירי יאוש ושבר, שירים מזעזעים כבימת „אי־כה" מכאן ושירי נקם מכאן. וקונ־טראסט קיצוני בין האופטימיזם של הספר הראשון לזוועות שבשני. ועם כל המאיים המחריד שבהדי השואה — ניצוץ של תקוה: „ידעתי הליל ידעך ולא אנו בדעכה, / באסוף את צעצמנו בשחר / אל פני זריחה נבר־כה / כי עלינו חיים משתתי".

ואחרי ספר השואה — ספר שירי תקומה. ושוב צבעי שמש זהב וחכ־לת. בר כוכבא בשער. הבאנו ה־דמעה להדליק שוב הזהב. נשקנו הפלא. גם הלילה בבקעו שמי הפל־סה. רקיעים בזהרים נפלו על שכמנו. מאוצרות המסורת היהודית, מהסימ־בוליקה, מהדימויים, מהמיתאפורה היהודית שוב ב. מרדכי ניצוצות ל־האיר את עולמו. מקל קודמים בוקע את הלילה. מחוף ים ומהירדן עולים מחנות־מחנות, שירת כוהנים ועמוד האש. אין אצל ב. מרדכי היקוי מקובל היום של שירה אנגלו־סכסית. לפנינו שירה, שכולה ברוח עברית. מגופות העקודים תצמח הגאולה „על שברי ושאתי / הנץ הרימון". ראי־תי היום את המשיח מוטל בסח־בות, מוטל בעריסה, אמו — פליטת כבשנים, אביו — אוד מוצל מתופת רשעה.

תחושת הזהר בוקעת בקרבו, ב־הולד לו בנו אורציון, בהרגישו את ההמשכיות שבשרשרת אב־בן־נכד. האביב הפורח מתוך הבן, שעלה מ־תוך העקדה, בה נשרף אבי המשורר.

ובכל זאת עמוק־עמוק בלב מקנ־נת גם העצבות ולפעמים גם היאוש. „יש סיתרה מיום, ומליל אין מסתור ומחבוא... ומתחת למשכת היום כבר דומם הליל הכבד. „ומוצא המשורר נחמה בהתבוננו בטבע, אותו הוא מתאר על שפע צורותיו הפיוטיות, בגעגועים לשבת „העלי הנרות, אמא ! אנו צייפים לשבת" ומעל לכול בחלום על המשיח „כל הדרכים הם לנו הליכה אל המשיח / וכל ערגון — תוגת הגאולה".

והאופטימיזם חותם את ספרו של ב. מרדכי, הקורא לפרקו האחרון „זריחה". על אף הצרות של הלאום, הסובל בדמו — זריחה והרגשה נצח האומה:

„קול סבא קדום וקול נינו / קור־אים יחד מדמי...".

„ירושלים הקטנה"

מאת טוביה פרשל

ערים בגולה אשר אבותינו קראו להם בכינוי־חיבה ירושלים, כמו ויל־נא — „ירושלים דליטא", אמסטר־דם — „ירושלים דהולנד". וגם „ירו־שלים החדשה" ו„ירושלים הקטנה", ברודי — „ירושלים דגליציה" ועוד. אבותינו קראו עריהם כך, אם בגלל שיעריהן היו מצויינים בתורה ויר־אה, אם מפני שישבו בהן לבטח כאילו היו אצלם בציון.

בקראי בספרים ובעיתונים בכתבי־עת נזדמנו לי עוד כינויים כאלה, ורצוני למסור עליהם כאן.

במאה השש־עשרה התיישבו הר־בה אנוסים שנמלטו מן ספרד ופור־טוגל בסביבתה של באיון, בדרום צרפת סמוך לגבול של ספרד. זמן רב היו מוכרחים להסתיר את יהד־תם האמיתית, אך לאחר מכן קיימו בגלוי מצוות ישראל. אחת הקהילות שנוסדו על־ידי האנוסים היתה סן אספרי. היא היתה קהילה גדולה. פעם היתה קיימת שם ישיבה וישבו בה הרבה מלומדים. בשנת 1835 גרו כאלפיים יהודים בעיר זו. מספרם ב־1875 היה 750. „בתחילת המאה הזו קראו עדיין לקהילה זו, ירושלים הקטנה", כותב „אלגמיינה צייטונג דס יודנטומס" בגליונו מן 19 לינו־אר 1875 (עמ' 58—59). עיין גם ב־עתון זה מאותה שנה עמ' 6).

בכתב־עת „קונסרווטיב ג'ודא־איזם" (חורף 1974) מספרת פרופ' רחל דלבין על חיי היהודים בעיר אבותיה יאנינה ביוון. היתה זו קהי־לה עתיקת־ימים. ערב מלחמת הע־לם השנייה ישבו בה כאלפים יהו־דים. רחל דלבין כותבת: „על אדי־קותם במצוות של יהודי העיר יעידו דברי הרבנים שביקרו בה. הם ראו בה „חצי־ירושלים".

מויסוויל היתה המושבה החקל־אית היהודית הראשונה בארגנטינה. המושבה, שנקראה על שם משה רבינו, התפתחה אחרי יסורי־בראשית רבים למרכז חשוב ובתקופת הזוהר שלה זכתה לכינוי „ירושלים דאר־גנטינה" (עיין יעקב בלר בספרו ה־אנגלי „ג'יס אין לאטין אמריקה", ניו־יורק, 1969, עמ' 191, 200).

*

באחד ממאמרי על סאלוניקי ש־היתה מכונה „ירושלים של ארצות הבלקנים", וגם „ירושלים חדשה", ו„ירושלים הקטנה".

הבאתי את מדברי שמואל אושקי, בן המאה הט"ז, שכתב בספרו „תנ־חומות ישראל": „סאלוניקי, הנך עיר ואם בישראל, מטע נאמן לתורה ולתעודה, כולך מלאה פרחי חמד ו־צצי הוד לשם ולתפארת בישראל. פריך יפיק הוד והדר, כי על מבועי הצדקה ונהרי נחלי החסד והרחמים ירוו אדמתה, בה ימצאו מזור ותרו־פה הנמלטים אליה מארצות אירופה ו־פה כל נשברי לב וכל דכאי רוח יתור חלקי ההבל, והיא תקבלם בחסד וברחמים, כאם רחמניה, אם העם הישראלי כ„ירושלים במועדיה".

לפני זמן לא רב ראיתי במאמר לאברהם דאנון „הקהילה היהודית של סאלוניקי במאה השש־עשרה" (השקפה צרפתי, כרך 40, 1900, עמ' 207) כי הוא מצביע, בקשר לדבריו אלה של ר' שמואל אושקי, על ספר שו"ת „תורת חיים" לרבי חיים שב־תי (חלק א', סימן צה). שם כתוב: והזקנים היו מכנים לשלוניקי ירו־שלים הקטנה.

אפשר שזה הוא השימוש הראשון בכתב של הכינוי „ירושלים הקטנה" לעיר בגולה.

קסמי רחק

מאת אלעזר שרביט

עיני בחמדה שוב גומעות מרחקים
והם כאילו לרצינם נגמעים
כמו הם מרחפי.

מהם ועדי
לי אורבים הרים ונגבים
ותהומות מחשכים.
ולאורך אפסי אפקים
קסמי צנים
בכותרות עתונים
באים לסמן שממון של נופי
בורקים בחדשות שחריות של יומי.
מראות מעיקים של סגריר סתוים
מדכאי רוחי וגופי
חליפות בסרוג פתאומי
מתערבים
בצבת זרי אביבים.

לקסמי מרחק
מה תכלית. מה תגמול,
ובפתחות אל הסוף
אי הקץ וגבול
ואי סופי

לפרשת השבוע

יתרו

אני חותנך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה

(י"ח—ו)

ופי יתרו, שהי"ה גדול, הי' רודף כבוד, שישלח: בא בזכותי, אלא שאין כאן רדיפת כבוד, הסרת גנאי ובזיון; שכל אדם אפילו צדיק וחסיד, מקפיד על בזיונו, מפני שחייב לכבד את התורה, ובפרט כאשר הי"ה זה משה — אם לא יצא לקראת הי"ה בזיון וגנאי ליתרו —
(מהרי"ל, כבוד [illegible])

*

עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים

(י"ח—יא)

כשהי"ה „ויי מבישמו (נושפר ידיו") אומר תורה, הי' לפסקים אומר שגיאות וקרא כמו שכתוב, והי' לו מלכות מוקות בזה. מקם אתה חזר דברי רש"י כאן: „עתה ידעתי כי גדול... שלא הניח עין (עבודה זרה) שלא עבדה. ואמר רבי: שלא הניח עולם הזה... אמר שאלוה: הרי עין היינו: עבודה זרה השיב: עבודה זרה ועולם הזה אחת היא
(ש. ש. פ. חיים)

*

ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם

(י"ח—יג)

ויהי ממחרת — מוצאי יום הכיפורים הי"ה. ומהי ממחרתו? מחרת רדתו מן ההר (רש"י עפ"י ספרי) משה יושב לשפוט את העם לאחר חטא העגל. הקש חטא הבגידה הנוראה של העם בה' ובמשה, אבל הוא עז זאת במכוון במוצאי יום הכיפו־רים, וקובע בכך קביעה לדורות לכל הדיינים, שיבואו אחריו לשפוט את העם חייבים הם באוירה ובגישה של מוצאי יום הכיפורים — באוירה של סליחה ומחילה, של רחמים רבים.
(רי"ד סולוביצ'יק. סא"ם, עמ' 11)

*

אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים

(כ—ב)

נחלקו הקדמונים אם שמעו ישראל כל הדברות מפי ה'. דעה רבים ששמעו כולם רק את הדיבורים הראשונים: אנכי ו„לא יהי"ה לך, מפי ה' ממש, לכך להם, והשאר היו למשה, ש שמעו. והנה בבחירי נאמר: בי [illegible] כבה פעמים שאמרו לנבי חל נא אני ה' אלוקיך, ולא א רו אלוקינו, משום שכל ישר' מצוה הי' רק בכללותם: אל' ישראל: אבל על אדם פרטי מהיום רק כשהוא נביא הו' גדול. והנה כאן זכו ישראל מדרגה הנבואה, שמשמעו [illegible] לכן אמר בלשון נוכח לכל ישראל: אנכי ה' אלוקיך עליהם נאמר: אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ולא אשר ברא כי על־ידי הבריאה לא [illegible] יהודים על כל פרט ופרט בכללות: „אלוקי ישראל, כאשר הוציאם ממצרים, היתה ההשגחה על כל פרט ופרט — ופסח ה' עליהם — ולא מלאך — אבי־כן ביון שיאמר: אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, גם יחיד.
(רמ"ש [illegible])

*

אנוכי ה' אלוקיך

(כ—ב)

א־נ־כ־י נוטריקון: אנא נפשי כתבית יהבית (שבת ק"ה) ריש: אני נותן לך מכתב כלומר: דבר ודאי ובטוח (ר' מאלכסנדר) עוד אמר: מה לא אמרתי: „אני". כי לשון שייכת רק להקב"ה: „אנוכי ה' אלוקיך...
(ש. ש. פ. חיים)

*

לא תשא את שם ה' אלוקיך לשוא כי ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא

(כ—ז)

כתבו המקובלים, שא לשבע על היי שלו עצמו א האם אינו מקיים נענש. לא תשא את שם ה' אלוקיך שוא: בא הראה: כי לא ינקה את אשר ישא את שמו — לומר: שמו שלו עצמו — ואב מסמך כך — שמו של קביה על אחת כמה וכמה גדול עונשה.
בשם [illegible]

*

ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך

(כ—ט)

מפרש רש"י, יהי"ה בעי כאלו כל מלאכתך עשויה. לפרש שזוהי הבטחה, שלא מר אדם, שבשביתה השבת סרהו ממלאכתו הראוי לו להפך: על־ידי שביתת שבת ליה במלאכתו ותהי"ה ה במעשי־ידיו לעשות כל מ זו. וכן: ועשית כל מלא וזהו מה שכתוב (תהלים וכל אשר יעשה יצליח — יהי"ה לו חסרון מלאכה ב התמדתו בתורה, יום ולילה כל אשר ראוי הי"ה לעשות לימוד, יצליח, בלי מעשה ברכת ה'.
(פנים י)

*

לא תענה ברעך עד שקר

(כ—יג)

הראב"ע שואל למה לא עדות שקר? ומשום לאמר עפ"י־פי שעצם העדות רק שהוא אינו עד, כגון בלי ראי"ה, או ששמע משה ויש שפלוני הרג באחר את הנפש ובא הוא והעיד בראה הדבר — גם־כן הוא שם עד שקר — אף־על־פי העדות כשלעצמה אינה שק
(משך ה)

ליקט שלמה יהל

קיצור שולחן ערוך לכל העדות

מאת משה רבי

„קיצור שולחן ערוך — מקור חיים" מאת הרב חיים דוד הלוי הרב הראשי וראב"ד תל־אביב־יפו.

ספרי הלכה פסוקה נכתבו בידי חכמי ישראל לדורותיהם בארצות שונות ובתקופות שונות. מי באורך ומי בקיצור. יש המציינים כל הלכה במקורותיה, ויש שהעתיקו הלכה פסוקה סתומה. ויש ששילבו פסקי הלכה בתוך הדרשה על פרשת השבוע.

ידועים ספר „בן־איש־חי" של הרב ר' יוסף חיים שחי בדור האחרון בעיראק, הנפוץ בעיקר בין קהלות הספרדים ועדות המזרח; ולעומתו ה„קיצור שולחן ערוך" של הרב ר' שלמה גנצפריד הנפוץ בעיקר בין קהלות האשכנזים. כל אחד מ־שני ספרים אלה שונה מחבירו ב־מהותו ויסודותיו. בן העדה הספר־דית לא ימצא הלכה פסוקה לעצמו ב„קיצור שולחן ערוך", כשם שבן העדה האשכנזית לא ימצא פסק ה־לכה לעצמו ב„בן איש חי".

הרב ר' חיים דוד הלוי רבה ה־ראשי של תל־אביב־יפו, הוציא־לאור חמשת חלקי ספרו „מקור חיים" על ההלכה, וחידושו בצדו. כל ההלכות באו בו מבוארות ו־מפורשות, מוסברות ממקורות האג־דה בש"ס ומדרשים ומיטב ערכי מחשבות היהדות. הרעיון של שי־לוב ההלכה והאגדה, ופתיחת פתח בין שני עולמות אלה למד הרב המחבר (כדבריו בהקדמתו) מתורתו של הגראי"ה קוק, ואכן כך אישר הגרצ"י קוק במכתבו שבסיסם של ספרי „מקור חיים" הוא „בהתאם להוראות אדמו"ר הרב זצוק"ל רבם של ישראל, לפתוחן הפגישה של שני צדדי התורה האלה במרום ק־דושתם".

עתה זיכנו הרב המחבר בספרו החדש, שהוא קיצור כל חמשת חלקי „מקור חיים", ובאו בו עיקרי ההל־כות בלבד בתוספת טעם בקיצור רב, וקרא לו בשם „קיצור שולחן ערוך — מקור חיים". גם בקיצור זה משתמרת לחלוחית של „מקור חיים" השלם.

לפי מנהגי כל העדות

עיקר החידוש ב„קיצור שולחן ערוך" זה, כי פסקי ההלכה באו בו כמקובל וכנהוג בכל עדה בישראל. במאות הלכות באו פירוש מדויק שכך צריך לנהוג בן עדה זאת וכך צריך לנהוג בן עדה אחרת. זהו חי־דוש שאינו מצוי בשום קיצור־שולחן־ערוך שנכתב עד כה.

מחידוש זה עשויים להפיק תועלת מרובה בבתי־הספר בהם לומדים תלמידים בני כל העדות. השימוש בספרי הקיצור שנכתבו עד היום, מביאים במבוכה גם את המורה ש־אינו יודע את הפסיקה ההלכתית של כל העדות ובוודאי שלא את השוני במנהגים, וגם את התלמידים ה־לומדים בבית־הספר הלכות ומנהגים השונים במדה רבה ממנהגי הבית או בית־הכנסת בו הם מתפללים. ע"י הלימוד בספר קיצוש"ע „מקור חיים" יכירו וידעו את מנהגיהם הם, וגם את מנהג בני עדות אחרות ב־ישראל.

עשרה שערים

הספר נחלק לעשרה שערים, ו־מכיל 425 עמודים. 1) סדר היום ובו עשרים וששה פרקים. 2) ברכות ובו עשרים ותשעה פרקים. 3) שבת ובו עשרים וחמשה פרקים. 4) חג ומועד ובו שלשים וארבעה פרקים. 5) ל־חתן ולכלה ולמשפחה ובו עשרה פר־קים. 6) יסודות הבית היהודי ובו ששה פרקים. 7) השולחן הכשר ובו ששה פרקים. 8) מצוות התלויות בארץ ובו שבעה פרקים. 9) הלכות שמחות (דיני אבלות) ובו שנים עשר פרקים. 10) יסודות דיני ממו־נות ובו שלושה עשר פרקים.

שימת לב מיוחדת מקדיש המחבר למצות החינוך. כבר בתחלת הספר בהלכות נטילת־ידים כותב: יזהיר כל אדם את בני ביתו שיקפידו על סדר נטילת ידים, ויהיה זהיר לר־חוץ ידי הקטנים כראוי. או בסעיף אחר: התינוקות מלמדים אותם בר־כות כתיקונם ואין עונים אחריהם אמן. או: תמיד תהיה תפלת האב ו־האם שגורה בפיהם להתפלל על בני־הם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ו־בעלי מדות טובות. וכן בהלכות פסח: בהתקדש ליל החג אל ישכח אדם את העיקר בלילה זה, אם ה־בנים, הגדולים והקטנים, כי הם מר־כז ה„סדר", גולת הכותרת של כל חג המצות, ויושיב את ילדיו סביבו ממש, ואת כל דבריו יפנה בעיקר אליהם. ישתדל ויתאמץ במיטב יכו־לתו להחדיר בהם את גדולת ה־מאורע ההיסטורי הגדול של יציאת מצרים.

פסקים בעניינים אקטואליים

המחבר נותן דעתו גם לחידושי ה־טכנולוגיה. הוא כותב פסקי הלכה ברורים בעניינים אקטואליים. שעון

(סוף בעמוד 8)

אורח חיים יהודי בנכר

מאת י. עמוס

הרמן ווק, זה אלי, אורח החיים היהודי, תרגם מ. הבור, ערך הרב אברהם ביק (שאו־לי), בית הוצאה כתר ירושלים, 1974.

לכאורה נדמה, שלא היה מקום לתר־גומו של הספר ללשון העברית. הספר ערוך כולו בעבה אמריקה ומכוון ליהו־דים החיים באותה יבשת, ואשר היו לנגד עיניו של המחבר, כאשר החליט לספר לפניהם על אמונתו. כידוע חיים היהודים האמריקאנים בפלגישה מיוחדת, שאין דומה להם בתפוצות הגולה, וזיקתם ל־מסורת ולאמונה, אף היא שונה מזו של יהודים אחרים.

שלושת הזרמים הדתיים־חברתיים: האורתו־דוקסי, הקונסרבאטיבי והריפורמי מקובלים עלינו, כמייצגים את אותם היהודים המעוניינים בעניינה רוחנית במסורת היהודית. הזרם הקונסרבטיבי והריפורמי פתוחים לחידושים ברוח הזמן והמקום, ואילו שלומי אמוני ישראל ממשיכים בדרך אבו־תם, וכפי שמנבאים להם, עתידים הם לגדול ול־הוסיף חוגים רחבים יותר של יהודי אמריקה. מוב־נת שאיפתו של הסופר הרמן ווק להציג לפני קוראיו את אמונתו ואת עיקריה, אך כשדבריו מתורגמים לעברית ומיועדים לקורא בישראל, נר־אה, כי קיימת מחיצה גדולה בין המחבר לבין הקוראים בנושא האמונה, ואין בכוחו להבקיע אותה, ויהיה מוכשר ככל אשר יהיה.

לאור דמותו של הסב

אך לאחר שמעיינים בספר, שכתוב וערוך בסדר ובמשטר ומלווה הסברה אקטואלית וברורה, נמוג הרושם שלפני הקריאה. אין הרמן ווק בא להיות מורה נבוכים ואין לו יומרות בתחום. הוא יודע בדיוק את שיעור כוחו, והוא מפנה אותו לכיוונה של השיחה הערה והמלבבת, שסממנים רבים של וידוי אישי מעורבים בה. הוא מדבר על עצמו ומספר על דרכו לקראת השרשיות הדתיות. הוא הוכשר לכך על ידי סבו, שהיה רב באירופה, בניו־יורק ובישראל. דמותו של הסב איננה מש מנגד עיניו ומערכי הגותו. הוא רואה בו את האדם השלם היהודי השלם. אשר הטביע את רישומו על נכדו משנות ילדותו הראשונות. הסב ישב באמריקה עשרים ושלוש שנים, וכל אותן השנים לא טעם טעם בשר, פרט לבשר־עוף, ששחיטתו והכשרתו נעשו בנוכחותו... ווק מדלג על בית הוריו, ונראה שהם לא הלכו בדרכו של הסב. אך הוא ינק מסבו את שרשי יהדותו, ואם כי דרך חייו במוסדות השכלה, בני האמריקאני. וכסופר מצליח בניו־יורק ובהוליבוד, היתה דומה לדרכם של רבים אחרים, נשמרה בלבו הגחלת היהודית, אשר גדלה לשלהבת מאירה ומחממת והפכה לכוכב חייו.

על כן יש בדבריו האישיים והכלליים רעיונות הדברים ללבב של יהודים רבים החיים בישראל, הם אינם נמנים על שומרי המצוות דווקא. אין הסבריו באים לעקור הרים ולחולל זעזועים נפ־שיים, הם זורמים בניחותא ובדרכים של תלמיד חכם, המשוכנע מראש, כי האמת אשר בלבו מסוגלת להתמודד עם בציה הזמן, כוחה גדול ושוטף ומעייניו נפוצים החוצה.

בהקדמה לקורא הישראלי כותב המחבר, כי הוא מתכוון לעורר בהם עניין משהו בהיותו. „האות היא ראייה לפנים התודעה הגלותית. ה־שנייה היא מירשם פשוט של אמונתנו העתיקה במסגרת הגות אמריקאית... אין המחבר מתיימר בלמדנות מלבד אהבה לעמו ולתורתו..." ואכן, אהבה גדולה גנוזה בספרו של ווק, והיא שערשה את לשונו ללשונם של יהודים רבים. מכוחה מבסר הסופר על רחוקים ומפנה את הזרקור לשרשיות היהודית המעוגנת בתנ"ך, בתלמוד ובמדרשים, היא חזקה ואיתנה ומסוגלת להתמודד עם אתגרי הזמן. ספרו מחולק לארבעה שערים: קריסם המו־פלא של היהודים, האמונה, חוקים ומשפטים, ו־ההווה. באחרית דבר הוא מספר על חיי התלמים של אמריקה, שהיו מנת גורלו בגיל צעיר כבר. אך כבר בימי ההצלחה המסחררת ההם נראה היה לו, כי חייו קלושים, וכי חסר בהם תוכן. את התוכן מצא בשמירת המצוות, כתוך הנחה, כי להיות יהודי אין פירושו כמקרה תפל ובלתי נוח קימעה אלא זה הדבר הטוב ביותר בחיי: וכי אין דרך גבוהה להיות יהודי יותר מן הדרך הקלאסית".

משלילה לחיוב

יהדותו התודעתית של ווק באה לו מן החיים בדרך דיאלקטית, מן השלילה הגיע לחיוב הגדול של היהדות. אלא שעינו רואה ולבו חש בצורות היהדות האחרות הקיימות בארצות הברית. כוונות מיסיונריות רחוקות מלבו, אך המערכה על יהדותו נמשכת והוא נאבק עם הדעות האחרות של הכ־פורים והאפיקורסים. חבריו ומכיריו מתווכחים אתו, הוא מביא את דבריהם, המשמשים לו בסיס ל־העמקת והוהו הפקפוקים, שהטענות שכנגד בעלות אצלו, משמשות לו אמתלא טובה להדיין עם עצמו ולהוכיח לעצמו את האמת הגדולה שלו. אמת זו אומרת לו, כי אין ההיסטוריה שלנו נטולת משמעות ושהניהיליזם הוא תעתועי־חושים של אנשים חולים. הוא מגיע לשיא ההתלהבות, כאשר הוא מכריז בסוף ספרו „האלוקים חי, ואנחנו עמו, הנבחרים להיות בשמו ובתורתו עד ליום בו יהיה ה' אחד ושמו אחד". הכרזת אמונה זו מפי סופר מצליח, המכיר היטב את עלילות החיים וגדול האדם, יש בה משהו מן הבשורה, אם לא למעלה מזה. הוא מודע היטב, לכך, כי כשאמרנו „הס־בסיני נכנסנו להיסטוריה שאפלתה מרובה מ־אורה. אבל ההיסטוריה הזו היא שמם, משייותם ותפארתם של בני ישראל".

חיי עולם

אין ווק מונן לדרך אחת של היהדות, „כל ה־דרכים כמרקחה" — הוא כותב ואולי הוא מתכוון ל„בכל דרכיך דעהו". אך הוא יודע, כי התורה לעולם עומדת. הוא פונה אל יצר הקיום של ה־יהודים כיהודים, ולא כאמריקאנים בני דת כזאת. הוא מכריז על אמונתו באל חי וקיים, כקריאתו של האני העמוק, האמיתי והטוב ביותר שבנו, לחיי עולם. ווק יודע גם על חליפות העתים ותמו־רות ההתפתחויות, ועם זאת הוא מחזיק בדעה, כי שמירת המצוות כיום הוא צעד לקראת כינונה המחודש האיתן של ההלכה במסגרת הזקה. אם כי זה יהיה תהליך ממושך ומייגע. גם בעובדה זו רואה ווק את כושרה של ההלכה להתאים עצמה לנסיבות חדשות, המופשטות צורה ולובשות צורה, ומביאות אתה שנויים בחיי האדם היהודי.

וכך — והו החידוש העיקרי בספר — מביע ווק להמשכיותה של היהדות לא בדרך הניתוחים הרעיוניים וההתמודדות הרוחנית, כי אם בדרך הישנה נושנה של קיום המצוות. אורח החיים היהודי הריאליסטי, אשר ההלכה שקודה עליו בכל הדורות, הוא הוא השער להמשך הקיום היהודי, המשחרר את היהודי של זמננו מן הציפות ה־בלתי־פוסקת בעית האקזיסטנציאליות של ימינו. אין זה רעיון חדש, ותולדותיו של ה„שולחן ערוך" ושל ספרי הפוסקים הגדולים מן הרמב"ם ועד ל־רבי יוסף קארו מעידים על כך. החידוש הוא בכך, שכאשר בא סופר יהודי מודרני ואמריקאני לברר, מהי הדרך הטובה שיבור לו האדם היהודי בדורנו. הוא קובע את שער המצוה המעשית, כפתח הכניסה המתאים ביותר ליהודי במאה הע־שרים, שהתרחק מצור מחצבתו. גרמה לכך הכרתו העמוקה, כי המשך הקיום היהודי תלוי בתורה. לעומתה נמוגים כעשן וכקצף של הגלים כל התיאוריות מימין ומשמאל, הבאות „במקום־תורת משה". גם ציונות בלי משה" אינה נראית לו כדבר, שיוכל להאריך ימים הרבה. משעה שנפש ניצלת — הוא כותב — מתעוררת השאלה: נפש זו מה יהיה עליה? הגורל, שנותן לה התנ"ך הוא התשובה היחידה ואין בלתה. וזוהי השאלה של דור; היכן טמון באמת כוחה של יהדותנו? ההוא התשובה תנתן בדורות הבאים, מצווה עלינו לפעול ולהנך את הדורות הבאים לקראת אותה הכרעה גורלית וקובעת.

בדבריו ההסבר על הסמלים שביהדות מציין ווק, כי החיים היהודים בגולה נמתחים בין תרבות האמונה היהודית, לבין התרבות של הסביבה. אך דווקא באותן תקופות של מתחים גדולים פעלו האישים הגדולים של היהדות ונכתבו החיבורים המכריעים בהיסטוריה שלה. ההתמודדות זו עם הסביבה הלא־יהודית היתה תמיד כוח מפרה וזנין, שהזיק את היהדות והוסיף לה עוצמה קיומית לא מבוטלת כלל. גם לגבי תקופתנו יפה עקרון זה, והמחבר מצפה לאותן תוצאות, לכרות רותם ה־כפירה והניהיליזם המצויות היום בשפע.

בדבריו על החגים מספר ווק כיצד הגיעו יהודי־אמריקה לחגיגת חג החנוכה בצורות מפוארות.

הדבר החל מ„חג המולד", הנחוג כאירוע חברתי גדול ומזהיר, המבטיח את שיתופם של הילדים הנוצרים. הילדים היהודים „קופחו" לעומת חברי־הם, ובשעת המסיבות העליזות בבתי חבריהם „היו כובשים חטמיהם עגמומית בחלונות". החלו יהו־דים להעמיד אף הם עצי־אשוח מקושטים, ובתי ספר יהודים החלו לחוג את חג המולד ואת חג החנוכה כאחד. מכאן קיבל חג החנוכה את צורתו, כאשר יהודים רבים, שלבם לא נתנם להעמיד עצי אשוח, נהגו לשים מנורת חנוכה בחלון ביתם. הילדים באו על סיפוקם והמנהג של הדלקת נרות פשט בבתים יהודיים רבים.

חשיבותה של התפילה מסביר ווק בכך, ש־עיקרה הוא מסירת האדם עצמו בידי האלוקים, ומסורת הימנזמית היא חידוש האנרגיה הדתית בכוחו של מעשה המבהיר על הוות היהודית ועל התקוה באלוקים.

תפילה בלשון המקור

אין דעתו של הסופר נוחה מן התרגומים האנג־ליים של חלקים רבים של התפילה, המקובלים אצל הקונסרבטיבים והריפורמים. „אולי כובה מה־צית כיכר, לחם מן העבודה בידים ריקות". — הוא כותב, אך אילו ידענו, כי קיימת אפילו הבנה שטחית של הנוסח באנגלית, ניתן היה לסבול. אך הנסיון מוכיח, כי תרגום התפילות היה צעד ראשון לקראת אבדנה של הלשון העברית, ואבדן העברית היה צעד גדול בכיוון של אבדן התורה. המנהג הוידע, ופותח שער לטמיעה. ווק עצמו ניצח בימי המלחמה על תפילות באנגלית וגם הפלל באנג־לית, עם זאת הוא מעדיף לדאוג, שילדיו יהיו מסו־גלים להתפלל בעברית ולהבין את פירוש המלות. בין היתר היה מספר ווק על אביו, שקיבל מאביו, שהיה שמש במינסק את ה„חזקה" לקרא בהפטיר יונה של תפילת מנחה ביום הכיפורים. והיה מע־שה, שניסו להפקיעו מחזקתו, והוא שילם סך של מאתים דולר, שהיה בימים ההם סכום עצום אצל המהגרים העניים, כדי לקיים את המסורת של אביו. ווק עצמו ואחיו מקפידים על המנהג הזה ושומרים עליו בכל מקום נידח, שהם עושים בו את יום הכיפורים...

על תחיית הדת אצל יהודי אמריקה בימים האח־רונים אומר ווק, כי היא מהווה שינוי חברתי ולא דתי ולא רוחני אלא שצריך לקבלו בברכה, כי יתכן, שמתוך שלא לשמו יגיע במשך הזמן לשמו. גידולה של היהדות האורטודוקסית מבשר על ש־ער גדול, אם יצטרפו אליה חוגים רחבים יותר. המחבר סוקר בקיצור רב את עדות הקונסרבטיבים והריפורמים ורואה את חולשתן בכך, שללא עידוד הם מתמידים של חניכי האורטודוקסיה עתידות הן להצטמק ולהידלדל. אך אמונתו הגדולה ב־עתידה של יהדות אמריקה גורמת לכך, שהוא רואה גם ארוחות בתנועות הללו, המקיימות שירותי דת ומסורת ליהודים, שספק רב הוא אם היו מת־קרבים ליהדות האורטודוקסית.

בסיכומו של דבר יש בספרו של הרמן ווק עניין רב לקוראים בישראל. העתקת הספר מאנגלית לעברית היא דבר בעתו.

ט״ב קדושין:

„כמדובר"

מאת הרב מרדכי פוגלמן

בספרי נחלת שבעה, סימן י״ב, מובא נוסח הכתובה הנהוג, פחות או יותר, זה מאות בשנים אצל האשכנזים בכל הארצות. הכתובה נוסח אשכנז הנהוג כעת בארץ ישראל הוא אותו הנוסח בתוספת הגאים מיוחדים לארץ ישראל. אחרי הפיסקא „והוסיף לה חתן כנגדן שליש העולה ל...״, נוהגים להוסיף בארץ ישראל: „סך הכל כתובתא דא נדוניא דין ותוספתא דא קולים ל...ק״. וכאן כותבים את הסכום הכולל של עיקר הכתובה, התוספת והנדוניה.

המטבע של הפיסקא הזאת הוא, כנראה, עתיק: מטבע לשון זה מוכר בכתובות מימי הביניים. בכתובה של ...יקן שטרות של יוסף גאון (גאון, ...ם משפטה) באוצר השטרות מאת ...גולאק ע׳ 37 שסך הכל בין נדוניה ותוספת בתתנה כך הכך הזהבים המטבע המוכר״... הוא כלל כתובתא דא מוהרא ותוספתא ונדוניה ...ך ...וכלליך את הכל, והא ...לל כתובה דא מוהרי ונדוניא ותוס־...יפין ומתנה ותוספתא ותנן דנן ק־...לה ברשותו... (שם ע׳ 30 מספר שטרות של רב האי גאון). „והאי ...ל כתובתא דא מוהרי ותוספתא ...ונית שתון ותשמה דינרין דדה־...א ועשרין וחמשה זוזי דכספא... (שם ע׳ 33)...״ והאי כלל כתובתא ...א מוהרי ותוספתא ונדוניה אלפי ...נרי דדהבא ומאה די דהבא... שם ...333״ סך שומת הכל קיבל עליו ...לוני החתן דנא באלף דינרים בזה־...ם שבר בסף צרוף; שם ע׳ 31, שטר ...רבה מספר השטרות של הר״י אל־...צלוני.

כיום ישנם מסדרי קידושין בישר־...אל שבסוף הפיסקא „סך הכל כתו־...א דא ברונא דין וכו׳ אינם כותבים את הסכום הכולל ובמקומו ...ם כותבים: „כמדובר״. מה פירוש ...ל המונח „כמדובר״? אמור לנו ...דובר והמוסכם בין הצדדים.

דין הכתובה כדין שטר חוב

הכתובה הוא שטר חוב עם זמן הבעל מתחייב עליו לגבי אשתו. ...ל דיני שטר־חוב נוהגים בו. ה־...נתקבל התנו זה ובא לידו ונעשה ...שוהו וחקי הכל על עצמו כמלוה. ...נוסח הכתובה שברמב״ם הלכות ...בום וחליצה פי״ד, הל״ד, הכתובה ...א כמו שטר חוב עם זמן... (טור ...ע אבהע״ז סימן צ״ג, ס״א).

...לשון שטר חוב צריכה להיות ב־...ורה ובהירה, ללא סתירות וספי־...ת. לא כן הוא הדבר בכתובה ...במקום הסכום הכולל את עיקר ...הכתובה, התוספת והנדוניה, כתובה ...לה „כמדובר״ מצד אחר הבעל ...ויב הגינות וכותב...״ והאוריות ...אר בתובתא דא ונדוניא דא והתו־...וא דא קבלית עלי ועל ירתאי ...ראי להתפרע מכל שפר ארג נכ־...י וקנינין דאית לי תחות כל ש־...א... כאמור כל שטרי כתובות ו־...סמות... המצד אחר הוא מסיים את ...התחייבות לא בסכום מפורש, אלא ...צה סתום ומעורפל: „כמדובר״ ...מספי בתמשיות של שטרי כתובה ...אר שטרות בכל הדורות, מן המב־...ם המעתיקים עד ימינו אנו, לא ...אנו את הביטוי „כמדובר״.

...המלה „כמדובר״ אינה אומרת לנו ...ום, הוא אינה מוסרת לנו לא את ...מת הצדדים שבניהם היתה כ־...לל „ההדברות״ — והסכם, לא ...המקום והזמן ולא את הסכום. ...שימוש ב„כמדובר״ במקום הסכום ...הכולל את עיקר הכתובה, התוספת ...נדוניה הגא לגזול בחשיבותה ו־

ערכה של הכתובה ועלול להביא לתוצאות חמורות; על ידי נעקית הכתובה לשטר חוב שאינו בר גו־בינה. מסדרי הקידושין כותבים אמ־נם „כמדובר״, אבל הם כותבים את המלה כביטוי שיגרתי ללא הידברות והסכם מוקדמים בין הצדדים; ואם אפילו היתה לפני החופה איזה הי־דברות או הסכם על הסכום שצריך להכתב בכתובה, אין לביטוי „כמ־דובר״ כל ערך משפטי ומחייב. ה־כתובה היא שטר חוב מובהק ולכן אין להסתפק בביטוי „כמדובר״ אלא צריך לכתוב הכל בצורה מ־פורשת ובמירה; ע׳ בשו״ת חת״ם סו־פר מ״ג, סכיו שמסתפקו לא מפ־קינן ממונא.

המונח „כמדובר״ שבתפלת מוסף של שלוש רגלים וראש חודש בפ־סוק: ומנחתם ונסכיהם כמדובר, ש־לושה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל ועשרון לכבש ויין כנסכו, פי־רושו: „כמו שכתוב בתורה״ הוא נזכר בתפלות המועדים וראש חודש בסידורים של הגאונים רב עמרם ורב סעדיה.

ע׳ בתוספות תמורה י״ד, ע״ב ד״ה: לא מיבעיא: „ו״ל דהתם בלישנא הכתוב בשטר דייק, דאין לכתוב ב־שטר דבר שאינו צריך״... והדברים הם קל וחומר. מה בלשון וסגנון ה־שטר אין להוסיף ולשנות, אצטריב שצריך להיות זהיר בכתיבת דברים שהם מהותיים בשטר!

ע׳ בנחלת שבעה סימן י״ב, סעיף ל״ו „ויש לדקדק בכתובה בכל דבר שמדקדקים בגט... ע׳ בשו״ת ה־רמ״א סימן ה׳ על המהרש״ל על שהקפיד על הרמ״א מפני שכתב מ־שולם מלא והפסוק כתוב חסר... ו־מזה צריך לדקדק ולכתוב בכתובה בשמות המכונה או דמתקריה וגם לכתוב שם הנהר בכתובה כמו ש־כותבים בגט... וכן הוא מנהג ה־ספרדים״... באוסף הכתובות שאצל אחי, ז״ל, בפירנצי, איטליה, מצא־תי כתובה שחתם עליה רבינו יצחק למפרונטי, בעל פחד יצחק, ובה כ־תוב כתא דיתבא על נהר פו...

מסקנת דברינו היא שאין לכתוב בכתובה את המונח כמדובר, אלא הסכום הכולל של הכתובה.

ה„סנהדרין" לפרופ׳ אברהם ביכלר

מאת מ. אונגרפלד

יצא הספר „הסנהדרין״ מאת אברהם ביכלר, מוסד הרב קוק, השלי״ת.

רבה זכותו של הפרופ׳ ביכלר, מהראשונים בהוכחת חשיבותו ה־היסטורית של החומר שנשתמר בספרות הרבנית. עד להופעתו של ביכלר בשדה המדע היהודי, היה מקובל אצל חוקרים, להעדיף את העדויות ההיסטוריות של סופרי יוון ורומא על אלה של היהדות, שנתגלתה סתירה ביניהן. שיטה זו ביטל ביכלר. הוא הוכיח, ש־הפרטים בתלמוד ובמדרשים, אם מבינים כיצד להשתמש בהם, תוא־מים את האמת ההיסטורית הרבה יותר, מאלה שנרשמו על ידי סופרי יוון ורומא. והכחה זו לדיוקם ההיסטורי של המקורות העבריים, נתנה אישוא כיוון חדש לחקר תולדות ישראל.

יש לייחס לזכותו את ההשפעה הגוברת והולכת של המחקר הספ־רותי הרבני בימינו. על זכותו זו של ביכלר, הינגה אחד העם תשומת לב עוד בשנת 1902, במאמרו „תחיית הרוח״, בכתב על מלומד יהודי צעיר מוינה, שהגדיל לעמוד בעצו ובמחקריו, בתוך במערכת ה־רוח. בעיקרונו החדש הזה, תרם בי־כלר הרבה להשקפה היסטורית נכו־נה על היהדות באחת מתקופותיה המכריעות ביותר, במאות השנים שלפני התמוטות הבצרות ואחריה. ל־תקופה זו המתוארת כרגיל על ידי היסטוריונים כ„דף חלק״, הקדיש ביכלר את מחקריו העיקריים שבפשו גנס כללי של עולם המדע.

בלשכת הגזית

בפתיחה לספרו ה„סנהדרין״, עומד המחבר על כך, שהמוסד הדתי ה־עליון בירושלים, שונה היה באופן יסודי מכל מה שתיאורהו עד כה — לא רק בפרטים, אלא אף בעצם דמותו, וכל זה על יסוד הידיעות הנמסרות לנו מפי התנאים בספרות התלמודית ובספרות המדרשית, שיש לקבל אותן כמהימנות ביותר. הנה המשנה מדות ד׳ אומרת במפורש: „לשכת הגזית שם היתה סנהדרי גדולה של ישראל יושבת״. במשנה סנהדרין י״א, נזכרת רשות זו בשם „בית הדין הגדול שבלשכת הגזית״. וכאן אין „בית דין״ אלא המקבילה העברית לתיבה היוונית „סנהדרין״. לשכת הגזית היא חלק מן המקדש והיא עמדה באותו שטח מלבבי של המקדש, שיוסף בן מתתיהו מכנה אותו בשם „החצר הפנימית״. מתוך מה שמספרת לנו המשנה על לשכה זו, יוצא, שלשכת הגזית עמדה ב־מקצוע דרומית של העזרה הפנימית. מצדה האחד היתה פתוחה לעזרת כהנים, כדי שהם יוכלו להיכנס א־ליה תוך כדי העבודה, ומצדה האחר היה בה פתח בשער המים לעזרת ישראל, שלתוכה היו זרים מותרים יכולים להיכנס לתוכה בכל עת. ל־אור שקלא וטריא בפרק השני של ספרו, בא המחבר לידי מסקנה, כי בית הדין הגדול הוא שקבע והסדיר את כל ענייניהם של חיי הדת, כפי שהללו באו לידי ביטוי בעבודת ה־מקדש, בפעולות הציבור ובפעולות הפרט. בית דין זה אינו זהה עם הסנהדרין הנזכרת אצל יוסף בן מתתיהו.

מכאן לבדיקת השאלה בעניין אבות בית הדין המופלא וראשיו. שתי מסורות מעידות, שרבן גמליאל הראשון ורבן שמעון בנו, עמדו ב־ראש מוסד, שממנו יצאה הוראה ל־כל בית ישראל, כל העניינים הנוג־עים לזוקת התורה הופקדו בידיה של ועדת סנהדרין, ולרבן גמליאל כ־ראש הועדה, ניתנה הרשות לא רק לקבל החלטות בלא התחשבות ה־סנהדרין כולה. אלא אף לפרסם הכ־רעות אלו ברבים בשם אותו גוף, שלא היה אלא חלק קטן מבין חברי הסנהדרין. רבן יוחנן בן זכאי, עמד לצדו של רבן בן גמליאל.

בית הדין הגדול ומשימותיו

חברי בית הדין הגדול בירוש־לים הסדירו קביעת השנה, הפרשתן של מתנות כהונה והלוויה משאר ה־עניינים החשובים הקשורים בעבודת הקרבנות וכו׳, היינו, חיי הדת על כל חלקיה. בכל התקנות וההוראות של רבן שמעון בן גמליאל ורבן יוחנן בן זכאי, של רבן גמליאל הזקן, של הילל, של שמעיה ואב־טליון, של יהודה בן טבאי ושל שמ־עון בן שטח — הכוונה היא לבית הדין שבלשכת הגזית. כל קודמיו של הלל, וכן של שמאי, מכונים ב־משנה חגיגה ב׳ ובמקומות אחרים בספרות התנאים, בתארים „נשיא״ ו„אב בית דין״ הכינוי „נשיא״, הוא ככל הנראה תואר מתוך המקרא, ש־הפרושים בחרו בו לציין את העומד בראש המוסד, שראה עצמו כבא ב־מקומו של „הגדול״ שבכהונה. ואילו התואר „אב־בית־דין״, שמציין תפ־קיד קודם במוסד זה, ככל הנראה מנהיגו ומנהלו של בית המדרש הקשור עם בית הדין. בראשו של המוסד עמדו שני חכמים, הנשיאים הצליחו להרחיק את שלטונם של הצדוקים לתקופות קצרות, ויכלו ל־הבטיח כוח השפעה לזרם הפרושי, באורח זמני בלבד. עד שעלה בידי־הם, בעשור האחרון שלפני חורבן הבית לפרוש את שלטונם על כל חיי הדת.

בית הדין הגדול שבירושלים, ש־מקום מושבו היה תחילה בלשכת ה־גזית אחר כן בלשכת המורה שבהר הבית, ולסוף בירושלים עצמה, לא עמד בשום זיקה אל הסנהדרין, אלא עסק אך ורק בהסדרתם של חיי ה־דת. לרוב היה מוסד זה צדוקי ב־הרכבו, ומטעם לפעם באו בו השל־טון הפרושי לידי ביטוי כל המאב־קים בין הצדוקים והפרושים על דרכי פירושם של מצוות התורה, נערכו בתוך המוסד הזה, בן שב־עים ואחד החברים. בעשור השנים האחרונות שלפני החורבן, היתה ש־ליטתם של הפרושים שלמה ללא ערעור.

מעמד הכהן הגדול

בפרק הרביעי של הספר, מבורר מעמדו של הכהן הגדול במקדש ובעם. בימי הצביעים, ירדה קרנה של הכהונה הגדולה. גם בבית הדין הגדול שבלשכת הגזית, שממנו יצ־את ההוראה בעבודת הקרבנות, ב־חוני הדתי ובקיום מצוות התורה ב־כלל, לא בכל הזמנים היה הכהן הגדול בעל השפעה בו. השפעתו נתקיימה רק בזמן. שרשויות דתיות אלה היו מורכבות מתומכי משרות השרבות של הכהונה, כלומר, צדו־קים. אולם משנקלטו בבית הדין ה־גדול, חברים מרובים פרושים בדר־הם, אז פגתה השפעתו של הכהן הגדול ההוא וסיעתו היו מחוייבים להישמע להוראותיהם ולנהוג בעבו־דת הקרבנות לפי פירושי הפרושים לחוקי התורה.

בית כהן הגדול עמד לרוב תחת השפעתם של הפרושים. שתי רשו־יות שונות זו מזו במהותן, הכוה־נים בתורת בית דין עליון, ובית הדין הגדול שבלשכת הגזית, בתורת הרשות הדתית העליונה, הם שכיוונו כל הימים מגמתם הרוחנית של חוגי הכהנים הצדוקים ושלטונם. רק ב־שנים האחרונות שלפני חורבן ירו־שלים, היו הפרושים למנהיגי העם.

עבודת נמלים עשה המחבר, ש־אסף בשקידה את החומר לספרו ב־תוך הספרות התלמודית המדרשית העצומה והאיר עליו בתבונה ובבקי־אות הסבר מוכחים.

ראדיו בבית

מאת אהרן קורה

— אבא, קנה רדיו, בכל בית יש רדיו, רק אצלנו לא — אמרה הילדה.

— הילדה צודקת — הוסיפה האשה — אתה רוצה להיות חכם מכל אדם.

איסטניס ומהרהר הירהורים לא רצה להכניס לביתו את הכלי ה־זה, שמפיו משמיעים שכונ״ פו־מנו־טרק ושירי־קלוקל ומגבירים קולו ב„שיר שכונה״ האהוב עלי־הם ושנוא עליו, רק בשעת לילה מאוחרת שמע, מבעד לקירות ביתו, קול אדם בשיחו עם כל הקסמים האנושיים ולא קול ל־ראה, אף פסיעות מעל לתקרה. קולות אלה בלילה הרעיפו מר־גוע ושנת. לסוף מוכרח היה ל־בטל רצונו מפני רצון בני ביתו. בעל התנות למקלטים שם על הדלפק מקלט שפצה ב„שיר ה־שכונה״.

— סגור, סגור — ביקש.

— מדוע — אמר בעל החנות בתמיהה — זה שלאגר!

— אינני אוהב שלאגרים.

ותמה היה בשמעו את השיר הזה לא משכניו ולא ידע על שום מה תמיהה זו.

הקול הראשון ששמע הרדיו בביתו היה אותו קול מיוחד, רק וזקיק, דק וצלול לא לפי שנותיו של המדבר. לשמע הקול הזה המסיך כיסא למקלט והקשיב. שמע הד הדיבורים שהצטלצלו ב־צילצול מתבהר באולם הכנסת, שמע רחש הנאספים כמו בשעת תפילת של חג.

— תראי, תראי איך אבא מק־שיב — אמרה האם אל בתה ב־מאור פנים.

— את יודעת מי מדבר? — פנה האב אל בתו ושאל.

— אני יודעת. בן־גוריון.

— מה בן־גוריון?

— ראש ממשלה.

— מה עוד?

— מה עוד, שר הביטחון.

— יופי.

עייף מעבודת יומו שכב מוקדם ונרדם לקול הרדיו. כעבור שעות מעטות התעורר על ידי קול ה־רדיו, ראה בבית אור כחלחל, ש־נאצל מן האור במקלט, שהשמיע שירים ומנגינות מקצווי ארץ. קולות אמני תבל, שרים ונוגנים נשמעו בבית בשעת הלילה ה־מאוחרת, ואשתו ישבה סמוך ל־מקלט והיטתה אוזן.

בבוקר בשעה היפה להירהורים ניגן הרדיו מנגינות שיגרה ו־שירי קלוקל. כיוון שהיו משוש לב בתו לא היה לו לב לכבות ממנו. לפעמים הגביהה הילדה את הקול עד שהיה כמו נהק ה־רא.

אשתו ביקשה לקנות השכלה ודעת מפי הרדיו. היא שמעה את כל ההרצאות, הויכוחים, המיזה־נים בהתסכיתים המלחינים ה־גדולים, שנשבקו חיים לפני מאה שנה, לפני מאתים שנה, קמו ל־תחיה בפי שחקנים וסיפרו על נפתוליהם ועל צרותיהם, ולצרות אחרים כרויה אוזנה היטב... ה־דיבורים הרבים האלה שהגיעו לאוזניו ולא קלט אותם גרמו לו מתיחות עצבים.

חל קילקול במקלט והוא נמסר לתיקון, אז נרגעו עצביו. כש־הוחזר מן התיקון ביקשו האם ובתה לכלאות את החוסר. תגרשה זו של פומנו־טרק ושירי קלוקל החולה ביותר שאת. הוא לקח ב־סיור־נפש ונקישת כפתור המק־לט בהיפתחו הריגותו.

ערב אחד יצא מביתו כנמלט על נפשו והמליג בשדה הסמוך, ־הנרוב, שבין תל־אביב ליפו. כאן נשם לרווחה. כאן שמע קו־לות אחרים. סמוך אליו, על יד רגליו התרוממה צפור בטפיחת כנפים, חיה קטנה חמקה בעשב בירשרוש. כלב נבח במרחק. בניחה צמומה ומעלה הד רפה. קולות אלה היו טובים לאוזניו. „איד ליפו״ אמר לנפשו ונזכר ביונה בן־אמיתי הירוד ליפו, ה־בורח.

מבן המעשעים ביפו ניצצו אורות רבים. בדרך לשם שמע משם מנגינות רחוב צורמות, מגבורות ברמקול והוא שם פעמיו לעבר בית קטן בשדה, אולי שם נוח השקט, נוה השלוה. בהת־קרבו התעורר כלב בנביחה. הוא נרתע ונתגבר, הן לא יאה לפחוד מפני יצור שקולו היה מרחוק ערב לאוזניו, וכשקרב עוד שמע, בין נביחה לנביחה, קול רדיו בוקע מתוך הבית הקטן, אז חזר על עקביו.

תוך כדי הליכה בשדה נתעוררה בו התשוקה לצאת מן העיר, ל־זמן מה. הפעם, לא כמו בכל שבת, יקדים בצאתו לבית מרגוע בכפר וישמע את הקולות החבי־בים עליו: קול אילן ברוח, רחש קנה וסוד־שיח הדממה.

הוא התכונן לצאת מן הבית בהשכמה, לפני תכנית הבוקר ב־רדיו ולא עלה בידו. היו אז ימי שרב ראשונים. גם בלילה חם היה. הוא נרדם מאוחר ותכנית הבוקר העירתהו. בהקיצו שמע מפי הרדיו „מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל״, שנאמר ב־מתיקות מופרזת. כנראה שלא היה רדיו באוהלי יוצאי מצרים, דברי בלעם למשכנות קדומים אלה נאמרו לשעתם בלבד.

המונית בה ישב החליקה ב־מהירות בכביש הבין־עירוני. עלי האילנות בצדי הדרך נצו לאטם ברוח החמה. השדה נתן ריחו ב־דממה ההבה. החום לאחר החורף נעם לו כאור. הוא נשם מלוא נשימה את ריח השדה בשרב ו־לבו רהב משמחה: המה פרשת הרדיו, לפחות לימים מעטים.

והנה עלו לפתע מתוך המכונית קולות ושרו „שיר השכונה.

הדים

האיסלאם והקאפיטליזם

„האיסלם והקפיטליזם״ מאת מקסים רודינזון. תורגם מצר־פתית לאנגלית ע״י בריאן פירס, 308 עמודים הוצאת פנתאון ניו־יורק.

מאת משה אפרת

קשה לתאר ספר אקטואלי יותר מאשר זה בו אנו דנים. הספר יצא לאור בצרפת בשנת 1966 אולם נעשה אקטואלי באופן יוצא מן הכלל היום דווקא, כש„אופק״ ה„פטרו־דולרים״ בפני כל. קומץ קטן של ארצות ערב ריכז בידיו הון כה אדיר שהוא מאיים על כלכלת העולם. אך, האיסלם וה־קפיטליזם יכולים להתקיים ב־צוותא כפי שעושים זאת הדתות האחרות, הנצרות, היהדות והבו־דהיזם.

רעיונה היסודי של המחברת אומר שהיחס בין איסלם כאיד־אולוגיה והאיסלם כשיטה פולי־טית אינו נבדל מן היחס בין דתות אחרות לאידאולוגיות או ל־מערכות פוליטיות. מה שקובע חיים מדיניים, חברתיים וכלכליים זאת לא האידיאולוגיה אלא המבני־ות היסודיות הכלכליות. זאת ניתן להבין ע״י בוטמאות דינא־מיות של מעמד.

המחברת מנסה לשכנע אותנו. שבכל ההיסטוריה ושורשות ה־מסורת לא היה כל הבדל בעצ־לות הכלכליות של האיסלם בינו לבין דתות אחרות. האיסלם עסק בהלוואות, בעסקי ריבית ובמסחר כמו כל בני הדתות האחרות. ה־רעיונות האופייניים של האיסלם כגון כניעה לרצון האל או האמו־נה היסודית בפטליזם ובפרה־דסטינציה מלאו תפקיד מבוטל לחלוטין בכלכלה הון או בינהולה. באיסלם היו תנועות שיטה בה השתמש המעמד השליט כדי ל־הסאר בשלטון המחברת טוענת שהגנוה זו כוחה יפה היום כפי שהיה בעבר.

יתרון חשוב של הספר שאינו מאבד את דרכו כמיסטיפיקציה האינו מבזבז זמן ומקום על הכוזר סרק. היא שמה דגש על האמת.

בהתחלת הספר מגדירה המחב־רת את מהות הקפיטליזם. אחר כן היא מספרת את השקפות ה־איסלם על כלכלה, צדק סוציאלי, לאחר מכן היא עוברת לתאור מדוקק של הנהגים הנעהלים המקובלים בחיי האיסלם בימי ה־ביניים, היינו לתקופה החשובה ביותר בכל תולדות האיסלם. אחר־כך באה הערכה של ההשפעה האפסית של האיסלם על נוהלי כלכלה בכלל, הן בעבר וכן ב־הווה. בפרק האחרון מגדירה ה־מחברת את השקפותיה מבוססות מתודולוגית ופוליטית בצורה ברורה למדי. היא מלומדת באופן יוצא מן הכלל. שולטת בצורה מחולטת בהיסטוריה של האיסלם ושל המערב, בסוציולוגיה, בכל־כלה ובאנתרופולוגיה, בחצי תרי־סר שפות. היא מספקת תיעוד מקיף לכל נקודה שהיא מעלה.

חסרונה היא שלא בילתה מכר־לם זמן כלשהו בקרב העמים עליהם היא כותבת. נוסף לכך היא דנה בבעיות האזור העכשוא מפרספקטיבה רחוקה למדי. היא יהודיה צרפתית, מרקסיסטית, לפי השקפותיה וחיברה עד כה שלו־שה ספרים חשובים: ביוגרפיה של מוחמד, נתחה המאבק בין ישראל לערב שאינו מצטיין ב־אהדה ניכרת לגבי הציונות ו־מחקר על התפתחות הרעיונות ה־חברתיים.

היא הוקפת בספרה את המזר־חנות המודרנית אותה אימצו כל המוסדות למזרח התיכון בימינו. זו לדעתה ממזר של נשואי ה־פילולוגיה השמית של המאה ה־קודמת עם תורת הגזע האירופית. הנה למשל אפילו החוקר הצרפתי החשוב ארנסט רנאן היה סבור ש„השמיים״ הם גזע נחות דרגה. שאינו מצטיין באף אחת מן ה־מעלות של היוונים. הקלסים או של תושבי אמריקה הלאטינית. ל־דעתו השמים הם קנאים מובה־קים, מחוסרי דמיון, רחוקים מכל נטיה לאמנות ומעלתם היחידה היא הקנאות העיונית לגבי המונו־תאיזם. רנאן נמנה על המזרח־נים הראשונים שהשפעתו היתה כה גדולה שמורגשת עד היום. הוא טבע את המטבע על הגישה השמית או האיסלמית כהיא תמיד מסוג ב׳ בהשוואה לאינדו־אירו־פית, ונחותת דרגה.

לא תהיה זו הפרזה לומר שכל המכונים האנגלו־אמריקאיים ה־פועלים במזרח התיכון, אם כי אינם מלמדים את ההשקפה הזאת. אינם עושים דבר, כדי לסתור אותה. כל מה שנאמר ונכתב על „אופי האיסלמי״ אינו אלא זיוף וסילוף או סתם פטפוט שהוא זכה בכל זאת לתפוצה נרחבת עד כדי כך שהוגים בה חשובים כגון מקס וובר או אף גוסטאב פון גרונבאום אימצו אותו ומש־תמשים בו בכתביהם.

רודינסון ניגשת מצוידת בכל הכלים והידע הדרוש, כדי להרוס את התפיסה הזאת. אסור ליפול בפח ולהתפס לרשמים של תיירים ושל אינטלקטואלים, היא טוענת. הם אינם שולטים לרוב בשפות הדרושות, רואים לפניהם דפוסי חברה השונים תכלית שנוי מאלה הנודעים להם ואליהם התרגלו. הם נוטים לראות לפניהם גוש אחיד, סגור ומסוגר בתוך עצמו. מסקנתה היא שהאיסלם בתור אידאולוגיה חסרת כל השפעה על חיי הכלכלה בכל צורה שהיא.

מטעמים של עגנון

מאת ד״ר שלמה דוד גולדפארב

סגנונו של עגנון הוא סגנוני, ד׳ טעמו כטעם המן אשר „טעמו בו כל הטעמים״. ועוד אמרו חז״ל: „בחורים מרעמים טעם לחם, זקנים כצפיחית בדבש...״ (שמו״ר, פ״ה). אין פלא, איפוא, שהדרשן מוצא בסיפורי עגנון חבילות־חבילות סיפורים ודרשות, שהוא מאכילם לקהל „אוכלי לחמו״.

הנני נותן בזה לקט קצר מתחילת ספרו הראשון של עגנון, „הכנסת כלה״. „האיל והגעגו לציין זה (של „עמו אנכי בצרה״) אספר לך דבר. מעשה בצדיק אחד שהיה חבוש ב־בית האסורים, מצאוהו תלמידיו בוכה. אמרו לו, רבי מפני־מה אתה בוכה? אמר להם, כביכול שרוי עמי בצער ולא אבכה? הוא שאמר דוד, גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, על מה אני (דוד) מיצר, כי אתה עמדי־בצער״ (שם, כ״ז)

„וזה אחד מן הדברים שלמד רבי יודיל מבעל העגלה, ופירש פסוק ב־תורה על ידו. כתוב בתורה: ויקח נח מיינו״, למה הוצרך הכתוב לכתוב מיינו? ולא „מיין״ ללמדך שנח ה־צדיק לא תלה את שכרותו באחרים, לומר נתנו לי יין ונשתכרתי. אלא שתלה את הקילקול בו בעצמו ביינו״ (שם, כ״ט).

„כמה נצטער רבי יודיל מן הנסי־עה, אף־על־פי־כן לא הירהר אחרי הצדיק מאמא שגרם לנסיעתו, אלא אמר בליבו: „אלה מסעי בני ישראל, וגו׳ על פי ה׳״, שכל מסעותיו של הישראלי הוא על פי יתברך״ (שם, ל׳ ב).

„אמר נטע (בעל־העגלה), בחיי, רבי יודיל, כביכול אינו יודע למי הוא צריך ליתן ולמי אינו צריך ליתן. אמר רבי יודיל, חס־שלום! אל תאמר כן, אלא שהעושר והנכסים מהבילים ליבו של אדם, כמו שנאמר „וכסף והזהב ירבה לך׳ וכתוב אחריו „ורם לבבך ושכחת״ (שם, ג׳).

„אם האדם אינו מקלקל את צלם־אלקים שעליו אינו מתיירא משום חיה... הוא שאמרו במסכת אבות (ג: י״): „כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו״. — בריות אף חיות במשמע. ואם הם נוחים הימנו ואינם אויבים לו, סימן הוא שאף רוח המקום נוחה הימנו״ (שם נ׳ ב).

נאסיים בדו־שיח של רבי יודיל ונטע: „אמר לו רבי יודיל לנטע, שמח אני שהגענו לכאן. אמר נטע, אלמלא לא עכבת בדרך וסיפרת סיפורי מעשיות היינו מגיעים אתמול לאושני... אמר לו רבי יודיל, קובל אני עליך, רבי נטע, שאתה קורא לדברי — תורה „מעשיות״. אמר נטע, וכי מה הוא שיחתכם אם לא שיחה בטלה, הרי אתה יודע מה שהם יוד־עים, והם יודעים מה שאתה יודע, אם כן כל שיחתכם למה ?״

„שיחותיו של עגנון לא היו בטלה אף במקצת שבמקצת, ועוד צריכות לימוד.

★ יצא לאור ★

★ פזמוני האנונימוס, יוצאים לאור בצירוף מבוא וחילופי־ נוסח וביאורים בידי עזרא פליישר, ירושלים תשל״ד, מן המפעל לחקר השירה והפיוט בגניזה בהוצאת ה־אקדמיה הלאומית הישראלית למד־עים, 353 ע׳.

★ כעשב השדה מאת מר־דכי טביב, עם עובד, תל־אביב, — תשל״ה.

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

זה עתה הופיע

הכרך הראשון של

חידושי הריטב״א

על הש״ס

לרבנו יום טוב ב״ר אברהם אלאשבילי

מסכת עירובין

יו״ל על־פי כתבי־יד ודפוסים ראשונים

בצירוף מבוא, ציוני מקורות, מקבילות,

הערות ובאורים

מאת

הרב משה גולדשטיין

המחיר: —.34 ל״י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח׳ אלנבי 87, טל. 615036

14 כרכי

האנציקלופדיה התלמודית

שהופיעו עד עתה

מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים, עד אות ח״ית, בכל שטחי ההלכה; ברכות ותפילות, מועדים ומועד, נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים, ארץ ישראל והמקדש, טומאה וטהרה איסור והיתר תקנות ומנהגים (כרכים ט״ו—ט״ז בהכנה לדפוס).

מחיר כל כרך .46.- ל״י

ניתן להחליף כרך א׳ הישן במהדורה חדשה ומשלמת — עם 10 עמודים חדשים במחיר —.22 ל״י.

רק אצל:

האנציקלופדיה התלמודית, בית־וגן, ירושלים

מכירה ראשית לא״י:

חיים גיטלר, רחוב ביל״ו 4, תל־אביב.

בימים ההם...

ספור מאת יעקב חורגין

האחד היה מוראי בצבא העותמני של אחד מדבבות הגלילים התורכים, שהורשו את הארץ בדרכם לגבול מצרים; איכר פלמוני ...ור אנטולי. ביתו — רחב גרם, לסתות בולטות, ...נים כמדוקקות בקצוות, רגלים מתוחלות בתת־...ת מזוהמות, הוא שירת בפלוגות תובלה — קרו־...ו דופנים, רתומים לצימדי שוורים מגודלים ...קרונים, שצוואריהם הדשנים היו נתונים במוטות ...ולשות וגישאות. היה מתנהל ברגל לצד קרונו, ...וש ברובה מכתף על גבו ובמלמד אריך בידו, ...ד תנועה כשוורים, מבט עיניו קהה וחסר כל ...עה כעיניהם, הצבע פניו הצהבהב עם צבע ...ים הכתום. מתמגים במעט לשיתופיות גופית יכלית.

...אותו את האחד הזה פעמים אחדות, ומשום ...נורת בזיכרוני — אולי לאו דוקא אותו ראיתי, ...א את בן דמותו, ואולם אין זה מונע את הפורד־...ט מהצטרף לרושם אחד.

...ראשונה נתקלתי בו בדמשק, בתחילתה של ...ירת הצבא העותמני אל גבול מצרים. שימשתי ...מתורגמן לפלוגת תובלה של הצבא הגרמני, ...שלה לעזרת בעלי בריתו התורכים. הפלוגה ...ה לימים מספר על שפת הברדה, הוא נהרה ...דמשק; שדות ישרות ונקיות של אוהלים ...יים, ומולם — מכוניות משא גמלוניות ד־...יזות. המכוניות היו תופעה חדשה במקומותינו, ...הצופה כהו היה מתמלא התפעלות בפני ה־...גמה של הצבא הגרמני.

...ום אחד תימר וקרב־ענן כבד של אבק מקצה ...רך, שהתפתלה בין גבעות מסודשות והשופות. ...וך האבק נסתמנה מעט־מעט התמונה הידועה, שנמה והורה והופיעה בכל הדרכים באותה ...בה: ראשי שוורים כבדים ומקרונים, כשופים ...ת עליה בשאים, חיילים תורכים ומלמדים ...לים בפים בירים, וכל השיירה מתקדמת ב־...ד צב, בתוך קאקופוניה של גניחות, קריאות ...ם גרוניות, עם שיקשוקם הצורמני של אופני ...רונות המטפחלים על פני הכביש המקולקל ...ע מהמורות ואבנים. מפקד השיירה, קצין ...גת סגן, רכוב על סוס, הניח בתורת, והקדם ...אל מאות מטרים ועצר בהמוני ליד המחנה של ...ת התובלה שלנו. מעל גב סוסו והיה בוחן את ...יבה, כשלפתע הבקיעה אי מזה קריאה כעולה ...קה לעזרה:

— המתורגמן! איה המתורגמן ?!

הכרתי את קולו של מפקד פלוגתנו, סגן צעיר־...וכן ומגולח תמיד עד חלק, שדיבורו הילוכו ...התנשאות, כאילו החזיק בידו לפתוח את ...המושאל. לפי ההבהלות שבקריאתו היתה ...ת, כי משהו נורא אירע. כמצאתיו ניצב רותח, ...פנים, מול סוסו של הקצין התורכי, כאילו ...אויב בנפש.

— שאל אותו מהו מחפש כאן?! — הטיל אלי ...זה, וכורכו בלי להביט אלי. הקצין התורכי ...בוזו להשיב על השאלה בתירגומי. ירד ב־...צה ורוחה מעל גב הסוס, הזדקף צבאית, הצדיע, ...שהיה בן דרגתו של הגרמני — ורק אז הסביר ...ימה הנכנעת של פיקוד למפקדו, כי יש בידו ...זה להחנות את פלוגתו בסביבה הזאת, למשך ...ה אחת. — להחנות כאן? — נזעק הגרמני, ...שראשו. סולפל לאחור, כאילו סטרו על פניו ...הגד לו, כי אינו מחנה גרמני ולא מחראה! ...לו, שיקח את פלוגתו עם הכינים שלהם וילך לעזאזל!

לבי לא נתנני לשפוך את עבוס הגסות הזאת בפני הקצין התורכי הצעיר, שלא שינה מעמידתו הצבאית, ועל פניו הצעירים חיוך נבוך ומתרפס. הוא לא הבין עדיין את תוכן דבריו, אבל יכול היה לשערו לעצמו מן הטון הגס, הזלזולי, שבו הוטחו בפניו. תירגמתי את תמצית הדברים, תוך שהעלמתי את דברי העלבון. הקצין הרגיש בהע־למה, אולי מקיצור דברי התירגום שלי. הפעם נתן בי את עיניו ופניו הסמוקים מזעם, עם שהטיל אלי דורך יידוי של אבנים:

— בלי ערמה יהודית, היטב שמעת ?! אתה מוסר לו מלה במלה את דברי, או אתה עף מכאן! אתה אומר לו בלשון הקופים שלו, שכאן מחנה גרמני ולא מחראה! אתה אומר לו, שייקח את הפרעושים עם הכינים שלו ויסתלק אתם לשאול! פרעושים וכינים, מלה בל תחסיר!

והוא עשה את אוזניו כאפרכסת כאשר תירגמתי את דבריו; מן הסתם השוה את אורך תירגומי לאורך המקור שלו, וכך לבדוק אם אינני מעלים דבר משלה. הפעם לא העלמתי כלום. פניו של הקצין התורכי החווירו מעט, אבל עדיין נח עליהם החיוך הנבוך. בנעימת הכנעה הסביר לי, כי הפקודה שבידו ניתנה מהמטה הראשי של ה־חטיבה, והוא אינו יכול לעבור עליה.

— הגד לו — פיעפע הגרמני, משהעברתי אליו את תירגום הסברו של התורכי — שהמטה הראשי הוא סינופת בשבילי! תגיד לו ברורות: סי־נופת!

הפעם נמוק החיוך מעל פניו של התורכי לשמע תירגומי, רק הבעת הכניעה לא נעלמה, אלא ש־עתה היתה מהולה באיבה כבושה. הוא לא הגיב, הצדיע, עלה בזריזות על סוסו, ובבעיטה אכזרית בצלעותיו, שבוראי ביטאה את עלבונו הכבוש, התרחק מזה בסערה, כבורח על נפשו. הקצין ה־גרמני נשאר עומד מזוחו, כשהוא מביט מאוכזב אחרי הסוס והרוכב, כאילו שנמלט מכבה טרפה. הסתלקותו של התורכי לא היתה לו לרצון. הוא דווקא התאווה להתנגדות פעילה מצדו, למען תינתן לו ההזדמנות להביע שנאתו בצורה ממשית יותר.

כעבור כשעה התחילה הפלוגה התורכית להקים את המחנה שלה בשכנותו הקרובה מאוד של המחנה הגרמני, ולפי הנראה נעשה הדבר בכוונת מכוון. הקצין הגרמני חרף ואיים, ואותי צרב ב־מבטי עברה, כאילו הייתי אני האשם בכך. מצד התורכים לא באה כל תגובה; הם המשיכו בהקמת האוהלים, עד שהמחנה הוקם — שורים של אוהלים, מהם מרופטים, מהם מטולאים, ועד מהרה התעטף המחנה הקטן בריחו האופייני — תערובת של ריחות גללים עם ריח זיעה של גויד, הדיחות בתוך זוד מפויח, מעל מדורת זרדים. הנה ראיתי אותו, את האחד. הוא חוזר באין רואים מן המחנה ה־תורכי אל הדך־השטח של המחנה הגרמני, והתחיל ללקט, שפוף, ברוב להיטות, בדלי סיגריות, לקט תטל לתוך גרב ארוך ורחב כשק. למזלו לא הרגיש בו הקצין הגרמני, ששנאתו לתורכים באה לו מפחדו מהכינים, וכל תורכי היה בעיניו לא רק אוצר נייד של כינים, אלא הוא עצמו מין כינה גדולה. מראה תורכי בתחומי השטח שלו עלול היה להוציא מפיו את כל החרפות והקללות ש־באוצר לשונו לא רק על ראשו של הפולש, כי גם על ראשם של כל פיקודיו, על שאיפשרו לאמן להתרחש.

לא יצאת שעה קלה והמלקט נתקל בקורפורל פריץ שהתהלך על מישמרתו בגבול החניה. כש־רובהו תלוי לו במשופע על גבו. זה היה בוואריי קתולי, שגויים לצבא מבית ספר לפרחי כמורה, ועל חלקת פניו הרציניים תמיד כבר התנכרה יראת־השמים־לראוה, של הכומר לעתיד. פריץ זה, אף דרכו רגליו במזרח התיכון, הועתק בדמיונו לימים של מסעי הצלב — התורכים והערבים היו בעיניו אותם סרקים כופרים ואויבים. הגואל, שאם לא ניתן להשמידם בגלל הברית הכופרית הכרותה בין ארצו לארצם, הנה יש לפחות לטהר את נשמותיהם השחורות באור האמונה הנוצרית ה־טהורה. בעקיבות גרמנית התחיל לנהל פעולה מיסיונרית על דעת עצמו: בלשון התנועות בידים ובראש השתדל לפעול על כל תורכי או ערבי, שנזדמנו לפניו, לפחות לעשות אות הצלב על החזה. הצלחתו רבה לא קצר, חבריו עשאוהו לצחוק, אך הוא לא הרפה ממה שראה כצוו מאת אלוהיו.

פריץ אותת לתורכי לעצור — וראשית דבר פתח בחיפוש בכליו, שכן חזקה על כופרים שהם גם גנבים. תוך כך גילה את הגרב המלא למחצה, שהתורכי הספיק להסתיר במיכנסיו הרחבים. מש־ראה את תוכנו של הגרב — נתן לו ד׳ מחשבת ישועה, שתאדיר את האמונה הטהורה. הוא שלה מכיסו חפיסת סיגריות, באיטיות מיסטית משך משם סיגריה מבהיקה בלובנה, הקריבה של ה־תורכי. זה, מופתע נעימות, ידו נרתעה אליה, מלווה חיוך של תשוקה אווילי. ואולם פריץ הס־פיק להרחיקה בעוד מועד, באומרו:

— לא בחנם, סרקני מיסכן! בכפירה השחורה שלך לא תהיה ראוי לעולם לסיגריה הלבנה! קודם כל חייב אתה להסיר את זוהמת הכפירה מעל נשמתך! הנה ראה ועשה כמוני! — אמר ועשה את אות הצלב על חזהו. עיניו של התורכי רידפו בתמיהה של אי הבנה אחרי תנועות ידו של הגרמני, בעשותה את אות הצלב על חזהו לאט, בצורה מומחשת, בסבלנות מרובה. סוף סוף נש־תפכה על חלקת פניו של הקורפורל שמחת ניצחון קורנת: התורכי עשה את אות הצלב על חזהו, ותיכף לכך שלח את ידו אל הסיגריה המתנפנפת כמעט בין עיניו.

— עוד לא, סרקני מיסכן! — שוב משך פריץ את הסיגריה אחורנית — עדיין מרובה הזוהמה של כפירה בנשמתך — הוא הציץ סביבו ומבטו נתקל בי, שעמדתי בקירבת מקום והתבוננתי משועשע במעמד זה של גאולת נשמה של כופר — אה, הנה המתורגמן! רק ד׳ שלח אותך לעז־רתי! עתה יבוא היהודי ויעזור לי לגאול נשמה לאמונה האמיתית!

לא ידעתי מה יהיה השלב השני של גאולת הכופר ובתי יגיע לשכרו, ואולם הופעתו הפתאו־מית של הסמל פון דר באנק שמה קץ למאמציו של פרח הכמורה למען אלוהים. סמל זה היה מהדם של כל חיילי הפלוגה, לרבות הסגן מפקדה. גברתן, ארוך שיער ופנים, משופם איל־וילהלם, עינים ירוקות וקשות, ופה מפיק את כל אוצר המלים המזוהמות של בתי זימה ובתי מרזח. הוא לא חשש לקלוע את חיצי לשונו אל הקיסר בכבו־דו ובעצמו ואל המפקדים הזידנים, אך חובה יתירה היתה לו להתקלס בקודשים הנוצריים, כש־המדינה משמשת לו נושא עיקרי לרימוזי זימה. דבריו נתקבלו בצחוק על ידי שומעיהם — יותר במתווה של תנופה מאשר מתוך בדיחות הדעת לשמע הרפותיו. כיום ברור לי, שהסמל פון דר באנק היה האבטיפוס של אנשי הכנופיות הנא־ציות. הסמל עבר רגעים אחדים התבונן בפריץ ובקרבנו — ומיד הסיק מהמעמד שלפניו לקח לעצמו. הוא ניגש אל הקורפורל והוציא את ה־סיגריה מידו, עם שרוטן כמו לעצמו:

— הסיגריה היא מחיר יקר מדי בעבור נשמה מכוונת לנצרות שלך! אפשר לקבל תמורתה שירותים מועילים יותר — ובפנותו אל התורכי, שתקע בו מבט מתחנן־חרד, שמא הסיגריה ה־מאווה כל כך חומקת ממנו, הוסיף — ועתה שמע בא, סינופת: בעבור הסיגריה הזאת תנקה לי יפה את שטח המחנה; מובן, ראש כבש!

לא הובן. הבעת אי ההבנה שעל פיו הפעור של התורכי היתה עתה להבעת טימטום נואשת. ואולם עלתה לו לסמל, בעזרת תנועות, וביותר בניפנופים מאיימים במטה הזזירה שלו, התלוי תמיד בשרשרת של כסף דקה לאמת ימינו, לשבור את אותו האטומה של התורכי בחפצו. עוד רגע — התורכי נראה כשהוא מפנה את אשפת ה־מחנה לתוך פח פתוח של דלק ומריקו לתוך הבור הסמוך. הנהו רוחץ במים ובסחבה את הנגביות הקידמיות של המשאיות. במשך כל הזמן עמד עליו הסמל, בפיו מרוזו לתורכי בלשונו המזוהמת, בשמאלו מנוף הפיתוי בצורת הסיגריה הלבנה, ובימינו מנוף באיום בקל הזזירה. אפשר שבמוחו של הסמל הגרמני היו עוד רעיונות כיצד לנצל את הסיגריה לעבודות נוספות, אלא שלפתע פתאום נמאס עליו כל העסק. הוא תתם את המישחק הזה באחת מקללותיו האופייניות, שלמזלו של התורכי לא הובנה לראש הכבש שלו, הטיל את הסיגריה בפני התורכי, ובניפנוף מקלו רמז לו להסתלק מיד. התורכי הספיק לתפוס את שכרו המאווה, ובתרועה שמחה ירה את עצמו אל מחוץ לשטח הגרמני.

*

ועוד פעם נתקלתי באותו חייל תורכי פלמו־ני. הדבר היה לאחר מפלתו של הצבא התורכי בחזית התעלה. יום סגריר היה אז. הדרך המרופ־שת הכהה מתהו־ובהו של בריחה. עירבוביה של רגלים ופרשים, שאיבדו את יחידותיהם, קצינים תועים על סוסיהם המיוגעים, תותחים ודפנים חורשים בכבידות בבוץ הדביק מאחורי סוסים דולפים ומהבללי שיער, וכל הגוש המבולבל הזה נדחק קדימה, תוך רעש מחריש אוזנים. ולפתע נעצרה התנועה: צמד סוסים במושכי התותחים מעד בחלקלקות של הדרך, והריהם מוטלים בבוץ, מסובכים ברתמות שלהם, ורוכביהם התותחנים — והתותחים עולים על תותחים, והחיילים מתרוצצים ומבחוהים עד לצריחות, וסוסים צונפים, ותוך כך מתגבר לפתע הילף האיטי והבלתי פוסק לגשם ולפגות, שמזיק שלו מחליש את המהומה שמסביב להדים רחוקים.

ולמרבה האנדרלמוסיה של הבריחה הופיעו ה־משאיות הגרמניות, בקולות רעם, על אופני הברזל שלהן, ללא צמיגים, נדחקו המכונות הגמלוניות, המשחירות בדלק, לתוך הגוש הצפוף של אדם ובהמה עם כלי מלחמה, ללא צפירות אזהרה, מתוך זילזול גמור בחיים או ברכוש, תוך התזות מי שלוליות וניתוז בוץ לכל עבר. כל משאית הוקפה מיד בורחים צייפים, שהתחננו להסעה ונידחו. ואלה שהצליחו לקפוץ על הרכב הושלכו ממנו בלי רחמים, תוך כדי נסיעה. חזקה הפקודה על אנשי הפלוגה הגרמנית לבלי להסיע בורחים תורכים. פקודה זו כמש כאילו הובאה מלבו של הסמל פון דר באנק, כיוון שהסבה לו כמה שעות של קורת רוח. הוא הציב את עצמו בפיתחה של המשאית הראשונה, ובלהיטות של תענוג היה מכה על כל יד של בורח, שהיתה נאחזת בדופן ה־משאית, בניסיון לעלות עליה. היד המוכה היתה נרתעת מיד, מלווה זעקת כאב או קללה בתורכית. כנגד זה היתה הפקודה למורת מצפונו הנוצרי של קורפורל פריץ. גם הוא ניצב בפיתחה של אחת המשאיות והיה מכה בקת רובה על ידים מתנש־אות של בורחים. כידים של טובעים. וגם מכותיו היו קשות ומכאיבות, לא פחות ממכותיו של הסמל, שהרי פקודה היא פקודה. אלא שבסתר לבו הצטער על הביזבוז המשווע של הזדמנויות זהב כמעט. הרי תמורת כל הסעה אפשר היה לטהר לפחות באות הצלב את נשמתו המזוהמת של סרקני כופר!

אותן שעות, בדרך מקבילה, בסיגור של כמה קילומטרים מאחורי האנדרלמוסיה של הבריחה, התנהלה לה שיירת האספקה. פרט לכך שהקרונות היו מרוקנים עתה והכוון היה צפונה, לא נשתנה בתמונה דבר — אותו קצב מהרהרי־כבד של אדם ובהמה. כמו קטע מתמונה מימים עברו; רגלי שוורים קצרות ולצדן רגלי אדם יחפות למחצה, בתוך קרעים מרופשים של סחבות, בוססות בעיסה הדביקה של הבוץ בלי חיפזון. בהתמדה של מכונה. הנה מתרומם לרגע זנבו של אחד השוורים ולתוך השלולית, נופלים נפילה אבנית כבידה כמה גושים כהים של פרש. לרגע ארוך נגלה באוויר הלח הזקר ריח המים, צבה, משיש כמעט, של זבל, שמתמזג עם כל התמונה המעומעמת של השיירה לאווירה אידילית של כפר. לפתע נרעדה האווירה לקול נפץ אדיר של פגז תותח, שהתפוצץ בקצה השדה בעמוד עשן כבד. כעבור רגעי מיספר עמוד העשן מתפוגג. הדי התפוצצות נמוגים, והשיירה ממשיכה בהילוכה המגומגם, כאילו לא אירע דבר.

האחד, אותו חייל תורכי פלמוני, מפסע לצד קרונו ושווריו, מניף לרבצים דרך מוכנית את מלמדו הארוך, זורק ברישול קריאת זירוז גרונית, שנתחמפת מיד ברוח. כאז, בכתף דרומה, כן עתה, בכוון ההפך צפונה — אותה ארשת הקהות ה־משותפת לו ולשווריו, ואולי אף לא היו מודעים שניהם לכך, שבינתיים התחלף הכוון. קר. האנשים מפסעים שכושפים ומכווצים במדיהם המרופטים ד־המרופסים, ואולם האחד הזה נושא עמו משהו שמחמם אותו בקור — והוא הגרב עם אוצר בדלי הסיגריות, שליקט מאז שהוצא מכפרו הנידח בין הרי אנטוליה וצד הנה, הברוך למותניו, בסתר מיכנסיו — לכשיתרחק המפקד, העושה לשעות, רכוב על סוס, מכונס בשיכמיה מרווחה. בשעות, סיורי ביקורת שיגרתיים לאורך השיירה, יוציא האיש בדל סיגריה מאוצרו ויעלה בה אש בציתית ארוכת פתילים. הסיגריה מוסתרת באגרופו, ופעם בפעם ירכין עליו את ראשו במציצת תאווה מבד־שכת. השור שלצדו מפול אליו במבט צהבהבי, רעב, בדמותו כי דבר מאכל חבוי באגרוף בהגו. ליותר משתים־שלוש מציצות לא הספיק בדל ה־סיגריה. ואולם די היה בהן לחמם את האחד בקור ולחפות על רעבונו.

ואז אירע הדבר. שוב ניפץ רעם של התפוצצות את האווירה האידילית. משנמוג העשן נמצאו ה־אחד עם צמד שווריו קטולים ודמיהם מעורבים. ידו של האחד היתה הדוקה בתנועת הגנה אינס־טינקטיבית אחרונה על אוצרו שבגרב. עיני האיש והשוורים היו פקוחות ובהן תמיהה. שלושתם לא ידעו מאין ולאן ומדוע. עוד פעם יפנו ההרוגים עם הקרון ההרוס מן הדרך, והשיירה תשוב להילוכה המגומגם, לנהקה מכל מה שהא־רוש יעתיד עוד להתרחש...

هكذا من الاصل

רבנים, מדינאים, עתונאים וסופרים מתווכחים:

קיסינג'ר - „בוגד יהודי", או ידיד ישראל?

מאת הרב אליעזר ברנשטיין (ניו־יורק)

היה זה מפגש רב-עניין. קבוצה של אנשי קונגרס יהודיים עמדה מול עתונאים יהודים ולפני קהל של רבנים מרחבי ארה"ב. תבנית זו של „פגש את הרבנים" התקיימה במסגרת כינוס החורף של הסתדרות הרבנים בוושינגטון לפני כשבוע באחד מבתי-הכנסת האורתודוקסים של בירת ארה"ב. אנשי הקונגרס שהשתתפו היו: לסלר (אליעזר) וואלף מניו-יורק, אבנר מקווה, מאילינוי (באיזור שיקגו), אליזבט (חיה לאה) הולצמן מברוקלין, ובנימין גילמן המייצג איזור במדינת ניו-יורק אבל לא בתוך העיר. השלושה הראשונים הם דמוקרטים והאחרון רפובליקני, וואלף וגילמן הם חברי ועדת החוץ.

המראיינים היו מרווין קלב, הפרשן המדיני של תחנת השדור CBS, ועורך הספר רב המכר „קיסינג'ר", שמואל שגב, סופר „מעריב" בוושינגטון ויצג את העתונות הישראלית, בוב כהן, נשיא אגוד העתונים היהודים באנגלית, היה השלישי. הרב ניסן שולמן, מלוס אנג'לס, נהל את התכנית.

כהן פותח בשאלה: אם הנקודה היהודית בתיקון ג'קסון-וניק הכשילה את ההסכם הכלכלי עם ברה"מ? וולף ענה שלדעתו ההגבלה שהקונגרס הטיל על האשראי לברה"מ היא שגרמה לביטול ההסכם. הוא בעצמו מתנגד להענקת אשראי לברה"מ לפתוח משאביה. היה מעדיף שארה"ב תנצל את הכסף לפיתוח מקורות אנרגיה משלה.

ש' שגב הזכיר שיושב ראש ועדת החוץ של הסנט הסנטור דזין ספרקמן, אמר שהוא תומך במדינה פלשתינאית. הוא ביקש לדעת את הלך הרוח בקונגרס. מקווה השיב שוועדת החוץ היתה דוחה תוכנית זו אבל אין הוא יכול למשש את הדופק של כל חברי הקונגרס אשר זה עתה נכנסו לתפקידם.

האם חלה ירידה בתמיכת ארה"ב בישראל?

הצירים נחלקו בדיעותיהם בתשובה לשאלה האם יש ירידה בתמיכה במדינת ישראל בין הצירים. מקווה השיב בחיוב ואמר שמטען בדואר האנטישמי המגיע אליו מדהים. וולף וגילמן שללו את הדעה של עמיתם. גילמן, הרפובליקני היחיד, הוסיף שתמיכתו של הנשיא פורד בישראל היא כתמיכת הנשיא ניקסון. אבל מקווה עמד בשלו ואמר שבאיזורו היו מצביעים נגד כל מענק לעמים אחרים ובכל אשר המצב הכלכלי יוחמר תגדל ההתנגדות לתמיכה כלכלית בעמים אחרים.

קלב הוסיף נופך משלו. הוא אמר שהממשלה בטוחה שהיא תוכל להעביר כל הקצבה לישראל. לכן היא מצרפת את המענקים לעמים אחרים כגון חיסנם ביחד עם המענק לישראל — מקווה חזק את עמדתו בטענה שמכירות האחרונות של נשק למדינות ערב הן סימן לשנוי היחס לישראל. גילמן הזהיר שמכירות כאלה לערבים היו קימות אף לפני מלחמת יום הכפורים, ואין לראות בהם משום שנוי יסודי.

שגב שאל אם הגידול של אנשי קונגרס יהודים משפיע את היחס למדינת ישראל. וולף ענה שנוסף לפנים היהודיות לא יוחזרו לקונגרס זה שונאי ציון מובהקים כמו הסנטור פולברייט והציר ה.ר. גרוס. מקווה גרס שאין לראות בבחירת צירים יהודים משום תמיכה במדינת ישראל. רוב הצירים היהודים החדשים אינם מיצגים בוחרים יהודיים.

המשבר המזרח־תיכוני והאנטישמיות

קלב — האם המצב במזרח התיכון גורם לאנטישמיות?

חוה הולצמן — הדואר מביא מכתבים אנטישמים. היא נזהרה על מספרם אנשים השונאים יהודים אבל רוב האמריקאים — היא אומרת — אוהדים את ישראל בעד גבורתה ואומץ לבה. הם גם דוחים בשאט נפש את סחטנות הנפט הערבית. ייתכן שאנטישמיות נסתרת מתגלה היום אבל המצב במזרח התיכון אינו הופך את האמריקאי ההגון לאנטישמי.

כהן — מה צריך להיות היחס של ארצות הברית לאו"ם לאור קבלת הפנים לערפאת?

מקווה — לקצץ בתמיכה לאונסקי"ו. הוא היה רוצה שגם יפחיתו את השתתפות של ארה"ב לתקציב או"ם אם כי צעד כזה עלול להזיק לישראל, בקרב החוגים אשר תומכים ברעיון שלארצות הברית תפקיד בין לאומי ועליה לשמור על קיומו של האו"ם באשר זה המקום היחיד שעמים מעמידים פניהם שלכל הפחות מדברים זה עם זה.

וולף — אם כך, הרי זה משחק „בקוביות מזויפות", מוכרחים לבדוק מחדש את היחס לאו"ם. ארה"ב משלמת 25 אחוז מהוצאות האו"ם. עם זאת, הוא מדגיש את מועצת הבטחון כגורם החשוב באו"ם כי שם לארצות הברית זכות וטו.

גילמן הסביר שבקונגרס היוצא הושמעו הרבה קולות לסגור את „בית הבינליל" (האו"ם) ובקונגרס החדש יתגברו קולות אלה בגלל אשיף.

במשך הכינוס, התווכחו רבנים נואמים על יחסו של שר החוץ קיסינג'ר למדינת ישראל והצהרות ראשי המדינה שאינו לוחץ עליהם. בערב לפני הרב־שיח השתתף ציר ישראל בשגרירות וושינגטון, מרדכי שלו, כאשר שבח את קיסינג'ר הצביע על התמיכה הצבאית והמדינית והסעד הכלכלי שישראל מקבלת מארצות הברית. המתח ברב שיח עלה במידה ניכרת כשנשאלו השאלות על קיסינג'ר ועל הצהרות ראש ממשלת ישראל ושר החוץ שלה ביחס למדיניות של ארצות הברית.

קלב, המומחה לקיסינג'ר, אמר ששר החוץ האמריקאי לוחץ קשה על ישראל כדי להציל את „הארמיה השלישית" המצרית. הוא פעל בשיתוף פעולה עם ברה"מ. הוא פנה לשגב לאשר את דבריו, שגב הסכים והוסיף שהלחץ לא היה ישיר. קיסינג'ר לא רצה בהכנעת הארמיה השלישית. התחילה אמר שיש איום מברה"מ, אחר כך איום של האו"ם, ולבסוף הבהיר שיש אלכנסים בארצות הברית שלוחצים עליו. הרמז התפרש כאיום להתערבות אמריקאית. הוא הטיל לחץ כבד ואף רמז שארה"ב תעביר מזון לצבא המצרי הנצור. גם היום לוחץ קיסינג'ר ברמזים. הוא מדליף שיחות עם הנשיא הקונגרס על עקשנות ישראל, הממשלה מביתה שאלון קרא את הסימנים בצורה נבונה, הוא גילה שתתקיף את אלון קשה בעד הצהרותיו בעת בקורו האחרון בארה"ב.

קיסינג'ר ויחסו לישראל

קלב — קיסינג'ר הוא אמן המניפולציה. הוא אינו מחזיק את אלון בשולי בגדיו. אבל הוא מצייר בקוים שחורים תמונה שחורה העלולה להקפיא כל מנהיג ישראלי. האין זה לחץ? לפי קיסינג'ר זאת הגדרת הבעיה.

קלב פנה לשני חברי ועדת החוץ ואמר שגם הם נכבשים בקורי המניפולציה של שר החוץ. הוא מופיע בפניהם רק מאחרי דלתיים סגורות ובעידן זה כבר הגיע הזמן לבקוע את השערים ושדבריו יעמדו במבחן דעת הקהל. אבל בסוף הפתיע קלב את הקהל בסנגוריה גלהבה על שר החוץ והנקודה היהודית בו התגברה על נפש העתונאי שבו. הוא אמר: אין שום עדות. שקיסינג'ר מוכר את ישראל. הוא ישן לרבנים לא להסתכל עליו בעינים אוצמות מפני שהוא יהודי, כל מה שהוא רואה זה מאמץ עקבי להביא למשא ומתן בשלבים. קלב אמר שעקב אחרי קיסינג'ר בכל העולם והשתתף בכל התדריכים שלו. הוא האדם היחידי שמסתגל להביא שלום לישראל ולמזג בין העם היהודי יותר הפלס במשך אלפיים שנה. „אתם חייבים לשאול את עצמכם מי יבוא במקומו? הוא טרם מצא אלטרנטיבה לקיסינג'ר הוא דוחה את הטענות שקיסינג'ר הוא בוגד יהודי המוכן למכור את ישראל. דבריו זכו למחיאות כפיים אבל היו כאלה אשר גם שאלו אותו אם גם הוא לא הופגש על ידי המניפולציה של שר החוץ היהודי?

רב אחד שאל האם הקונגרס יכול לפעול כנגד השקעות של כספי הנפט בתעשיות אמריקאיות.

גילמן השיב, שהקונגרס כבר התחיל לערוך סקר על השקעות זרות, ישנן כבר כמה הצעות בציונן. וולף הוסיף שזאת הבעייה החשובה העומדת לפני העולם החופשי. הערבים יוכלו לקנות כל חברה אמריקאית בכסף שהם מקבלים בעד הנפט. יש גם סכנה למוסדות הפיננסים עם זרימת הכסף הערבי לבנקים.

גם וולף וגם הולצמן שבחו את הקונגרס החדש אשר הפסיק סיוע צבאי לתורקיה. הם בקרו את שיטת הנשיאים הקודמים אשר תמכו ברודנים ביוון וציינו שתורקיה לא הרשתה לאמריקה לנצל את הבסיסים האמריקאיים אבל נתנה מעבר למטוסים סוביטיים במלחמת יום הכפורים. קלב טען שזה היא אקט אנטי ישראלי. תורכיה היא מדינה מוסלמית, אם היא תפול בידי רודן לאומי, כגון, קדפי, תיהפך לקרש קפיצה לברה"מ לדמשק ולרבת עמון. וולף הגיב שהתורכים מפחדים מברה"מ כמו אחרים. רב אחד שאל את קלב להצדיק את הדליפות כמקור לפרשנות שלו.

קלב שש לשאלה. עתונות חפשית היא יסוד הדמוקרטיה. תפקידו של העתונאי להעביר ידיעות הדליפה מקור חשוב. כשאדם רוצה למסור ידיעות, עליו לקבל את זה בלי הדליפות, המקור היחיד של חדשות, הן ידיעות משוכפלות של הממשלה. הדליפה היא חלק מן הדמוקרטיה הדליפה תרמה הרבה, ביחוד בזמן האחרון, לחיסון הדמוקרטיה האמריקאית.

— וגם על דבר התמיכה ממשלתית בחינוך התיכוני של תלמידים המבקרים בבתי ספר דתיים?

אנשי הקונגרס הסכימו שפסק דין האחרון של בית המשפט העליון בירדון נעל את הדלת.

השאלה האחרונה — איך מרכל לעזור לישראל. הולצמן השיבה שרק הקונגרס יכול לעזור ואי אפשר להשען על יחיד. היהודים מוכרחים להגיע לכל 435 הצירים. גילמן הפציר שעל הרבנים להשתדל להביא את דבר ישראל לכל האמריקאים במקומות מגוריהם.

רק פגישה מוקדמת של הדמוקרטים בבוקר הביא את הרב שיח לסיום. בפעם הראשונה, יצאו אנשי קונגרס יהודים לקראת רבנים — ודווקא רבנים אורתודוקסים בפגישה אשר עוד יהיו עדים רבים לה.

אליזבט (חיה) הולצמן — „האידיש מיידעלע" של הקונגרס

פניה הרציניות מוכרות היטב למליוני אמריקאים אשר חזו בחקירות של הסירה והדיון מהנשיא ניקסון בפרשת ווטרגייט שאלותיה הקולעות וההתגדרות משכו את תשומת לב של הקהל הרב של הצופים במסך הקטן. כשהופיע הנשיא פורד לפני ועדה המשפטים להסביר למה מנע כל עונש למפרע מקודמו, לא הסכה את שבטו לשונה מן ה

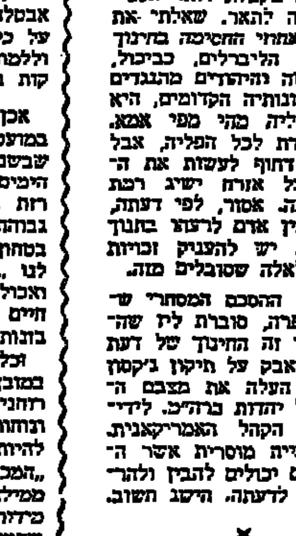

חיה-ביילה
חברת הקונגרס

נשיא ולציני כל אמריקה שאלה בתוקף למשר פעולה יוצאת דופן זו. אין ספק שאליזבט הולצמן היא בין הנשים המפורסמות בקונגרס והיא עולה אף על הצירה היהודית הותיקה בלה אבזוג, הידועה בלשונה החד החותך. השלישית של המזמן של נשים יהודיות בקונגרס היא גברת גלדיס ספרלינג שנבחרה בנובמבר ולמרות שהיא רק שבועיים בקונגרס כבר לוקחת חלק פעיל בדיונים.

מקרוב נראתה אליזבט (בת ה־33) הרבה יותר צעירה. חן יהודי נסוך על פניה ולפעמים מתפרץ מתוכה צחוק נעורים טובב. חוה ביילה אהודה מאוד היום על עמיתיה היהודים. יש שמסתכלים אליה כתוך אהדה אבהית ויש שמכבדים אותה בעד פעולותיה בקונגרס ובעד עמדותיה התקיפות. ליז, כפי שקוראים לה, נולדה וחונכה בברוקלין, היא גם למדה בתלמוד תורה ובילדותה היתה אמה. אכר באה כאיזור קיוב מספרת לה על החיים הקשים של יהודי ברוסיה. היא למדה בתיכון אברהם לינקולן בפלטבוש ומשם עברה לקולג' הידוע לנשים, רדקליף, המסיימה הראשונה מההיכון. היא סיימה לימודיה בהטניבנות ב־1962 וקבלה את התואר של עורך־דין ממכללת הרוורד ב־1965.

עוד בהיותה במכללה לקחה חלק פעיל במאבק על האזרח ונסעה לדרום הרחוק לעזור במשפטים שם. אחרי תקופה קצרה של עבודה כעורכת דין, התחילה לעבוד בעיריית ניו־יורק כעוזרת מיוחדת לראש העיר. היא „רצה" בפעם הראשונה לוועד הדמוקרטי של מדינת ניו־יורק ונצחה ברוב של 2:1, אז היא עזבה את עבודתה בעירייה וחזרה להיות עורכת דין באחת מהחברות הגדולות של עורכי דין באמריקה.

אבל היא חזרה לזירה הפוליטית. ליריבה בחרה לא פחות ולא יותר את הארי בחבורה עמנואל סלר, הוותיק בבית הנבחרים, היושב ראש של ועדת המשפטים, לא היו הרבה שחשבו שהאשה הצעירה תוכל להביס את סלר אשר שרת בבית הנבחרים כיובל שנים. היא אספה פלוגות מוזן של צעירים שנהלו תעמולת בחירות הרוצה וכך נחרץ גורלו של הזקן שבחבורה. לפני שנתיים, באה ליז הולצמן לוושינגטון בפעם הראשונה, לא הססתי להגיד לה שהודעתי מההתעה של סלר אשר יש לו עבר יהודי גאה ופעולותיו למען ישראל ומוסדותיה הן אגדה. אבל אחרי „ווטרגייט", שמותי שרצתה ההשגחה שלא ישב יהודי זקן אשר כחותיו מתדלדלים תשושי כהים להיות המרכז של המסדך הקטן.

ליז היא ליברלית גדולה. גם לא ידענו את עמדותה למדינת ישראל. כמובן כציגה של איזור יהודי מובהק כפלטבוש ברור שלא תוכל להתנגד אבל השאלה היתה האם היא רק משלמה מס שפתים, או כאמינה בלב ונפש שיש לתמוך בישראל. תמיכתה בישראל היא תמיכת בת ישראל גאה. היא כבר בקרה בארץ. היא היתה בין המבקרים התקיפים של התערבות צבאית של ארה"ב בווייטנאם אבל תומכת בסעד מלא לישראל.

היא התנגדה לבחירת נלסון רוקפלר לסגן נשיא, כשהופיע לפני ועדת המשפטים, הופתעה כאשר הוא סרב לתמוך בהגבלות על השקעות ערביות בארצות הברית. זאת אחת הסיבות שהצביעה נגדו. היא אומרת בברורות שהנשיא פורד היה צריך לסלק את הגנרל בראון ד־התוגע הכללי סקסבי בעד פליטות הפה האנטישמיות.

קשה לה להבין פשר מכירת נשק ללבנון ולערב. „איך מחזק את ישראל" היא שואלת. גם השאה הפרסי חייב את כהונו לארצות בריה ועכשיו הוא פיגל לעבר הערבים. הערבים מפיצים תעמולה גדולה על מצב הפליטים הערבים אבל הרודנים הערבים הם הגורמים והם האשמים בכך.

בעניין האו"ם, היא אומרת שהיחס העוין לאמריקה, רק בטוי סמלי. צריכים להבין למה אין לארה"ב וישראל ידידים בין עמי העולם. אמריקה בחורה להעדיף ידידים במשטרים של דיכוי. כגון בצילי יוון, דרום ויטנאם, הפילפינים. לכן, אין פלא שעמים חפשיים מתרחקים ממנה. יש לתקן את המצבות הזה ואז גם ישהנה היחס.

אין היא נתקלה באנטישמיות. כשהתחילה בעבודתה בקונגרס, הפליס לה כי שהוא שאין לה מה לדאוג מאנטישמיות, דברים אלה הפתיעו אותה, כי אף פעם לא דאגה מאנטישמיות. בזמן האחרון היא מקבלת דואר אנטישמי שקשה להאר. שאלתי את דעתה על אחוזי החסיכה בחינוך ובתעסוקה. הליברלים, כביכול, הוזכים בזה והיהודים מתנגדים לזה. מזכרונותיה הקודמים, היא יודעת הפליה מהי מפי אמא. היא מתנגדת לכל הפליה, אבל יש צורך דחוף לעשות את המאמץ שכל אזרח ישיג רמת חיים נאותה. אסור, לפי דעתה, להפלות בין אדם לרעהו בחנוך ובתעסוקה. יש להעניק זכויות מיוחדות לאלה שסובלים מזה.

על ענין ההסכם המסחרי שברה"מ הפרה, סוברת ליז שהטוב בענין זה החינוך של דעת הקהל. המאבק על תיקון ג'קסון — וניק העלה את מצבם האומלל של יהודת ברה"מ. לידיעת דעת הקהל האמריקאנית. נוצרה בעיה מוסרית אשר האמריקאנים יכולים להבין ולהרגיש. זהו, לדעתה, הישג חשוב.

*

ליז מתרכזת ברדיפת פושעים נאצים אשר טרם הובאו לפני כס המשפט. היא מדרבנת בלי הפסק את האחראים לדבר. יש תיקים פתוחים של פושעים החיים באמריקה ואירופה והיא לא נותנת להם מנוח. היא מטרידה את הרשויות באמריקה בדרישתה להעמיד אותם לדין. אשה כשרונית זו, התקיפה בקולה הרך, עשויה עוד לנקום נקמת דם עמנו השפוך.

רק כשהשועך כבר כבה את האורות נפסקה השיחה בינינו. נפרדנו בהערה רבנית נרעות, שעליה לתרום גם משהו לעתיד העם היהודי.

בחיוכה הנעים והמצמיק יצאנו אחרונים מבית הכנסת בוושינגטון.

הידוק החגורה או הרחבתה?

מאת אהרן הלוי פיצ'ניק

התכנית הכלכלית ופיחות הלירה הישראלית, מטרתה לצמצום הצריכה כדי לאזן את הכלכלה שלנו שנתקלה בקשיים ומכשולים שונים. מאידך אנו עומדים גם בפני סכנת אבטלה בממדים גדולים. כדי להתגבר על כל אלה יש להדק את החגורה וללמוד את המידה הטובה של הסתפקות במועט.

אכן, מידה טובה זו של הסתפקות במועט, מידה יהודית היא, בפרט כשבשנים האחרונות מאז מלחמת ששת הימים, נהגו אצלנו בקיצוניות מופרזות בנידון זה. עברו לרמת חיים גבוהה מיכלתנו, במיוחד במצב הבטחון שאנו נתונים בו; נוצרה אצלנו „חברת השפע" בבחינת „חטוף ואכול, חטוף ושתה", אימצו הנאות־חיים מיותרות, זלילה, ומותרות ובזבזנות שהביאו אותנו עד משבר.

וכל זה הביא גם להידוק החגורה, במובן אחר לגמרי, במובן מוסרי ורוחני: התחילו לחפש עבודות קלות ונוחות, להתעשר ולהרוויח הרבה כדי להיות ראוי הגנון להכנס לחוגים „המכובדים" של חברת השפע, וממילא זה גם הביא לשחיתות המידות. לא נדיר הוא התיזון, איך שהמשטרה כנהלת חקירה נגד אישים ידועים ומוכרים במדינה, החשודים בעבירות של „מרמה, סחיטה ועושק" וכדומה...

כולם משלמים מס שפתיים לעבודת כפיים, לעמל, לחלוציות, אולם למעשה כולם מנו עוזף למושגים „מיושנים" כאלה. עבודה ועמל נועדו לפועלים מן השטחים, אינם יהודים, ואנו עוסקים בנסיעות לחו"ל, במסחר ביות־פאר ובבזבוז כספי הציבור. עולם הפוך ראינו! במקום להרחיב ולהדק את החגורה המוסרית והרוחנית ולהדק ולצמצם את החגורה הגשמית, אנו מהדקים את המוסר והרוחניות ומרחיבים את הפער הכלכלי...

*

אם מדברים על שינוי, על „הידוק החגורה", לא די בצמצום הצריכה אלא יש לשנות גם את צורת החיים, את תפיסת העולם. דרוש יחס חדש לקיומנו ולהוויתנו. לא באנו לארץ זו, אחרי נדודים של שנות אלפיים, לרדוף אחרי מותרות ובגדי הפאר, אלא לנסות ליצור עולם טוב יותר, עולם יפה יותר, גם לנו וגם לאחרים.

אומרים שאצלנו הדתיים המצב טוב יותר. יש לנו אידאלים חלוציות בנוער הדתי הסיוגות והתנחלות של הנער הדתי הנוכחי שיש בהם חלוציות ומסירות לאידיאלים. הראה לי אחד, מאמרו של הסופר הדתי המובהק משה שמיר שכתב בהתלהבות על הנוער הדתי שלנו. ברם, אי־אפשר לנו להגיד שאצלנו לא רודפים אחרי מותרות, אחרי פרנסות קלות, שאצלנו הכל הד והלק.

קיבלתי מכתב מרב ידוע בארצות הברית. הוא כותב לי ש„אגודת הרבנים" שם, קראה לאספה ודנה בהצעה להחליף את התואר „רב", באשר כל מיני „כלי קודש" משתמשים בתואר זה ואם קורה משהו עם אחד מהם משמיצים את כלל הרבנים. העתונים בארה"ב מלאים סיפורים על „ראביי" רפורמי אחד שהוציא כספים במרמה מחברת ביטוח, וכן על אחד משלנו שהושדים בו בהערמות שהוא ויוצא חילול השם גדול.

אמנם יש לפעמים שהעתונים מגזימים ושופטים את האיש לפני שנודעת אשמתו. אבל דווקא אצלנו הדבר קשה שבעתיים מפני שזה בגדר חילול השם.

*

הנציב מוולוזין זצ"ל, כותב דבר נפלא בהקדמתו לפירושו „העמק דבר" על בראשית, כי הקב"ה נקרא בתואר „צדיק וישר" (דברים ל"ב, ד) ומשמע מזה שיכולים להיות גם צדיקים בלתי ישרים, ועי"ב הוא רוצה שאנשים ידבקו במדותיו ויהיו גם צדיקים וגם ישרים... הרי אנו יודעים שמצוות שבין אדם לחברו אין יום־הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו.

אשר על־כן יש אצלנו להחמיר בעניינים הנוגעים למוסר החברותי והציבורי ואם אנו רואים פגעים ומגרעות באנשים משלנו, צריכים להוקיע אותם.

בזמנו לי להכיר שני אישים ידועים ממחנה העבודה שנפטרו לאחרונה והם היו מהחלוצים הראשונים והאידאליסטים הגדולים במחנה זה. לעת זקנתם נתאכזבו ממוסר העבודה בהצגם הם, מהביצוריזם והפקידים הגבוהים של „חברת השפע", ונתקרבו קצת לאנשי מסורת, וקרה אפילו שהתוכחתי עמהם, שהם אמרו שאידיאליסטים מוצאים בחוגים הדתיים, ואני אמרתי שאין זה כלל גדול...

*

בחזור לענייננו, בזכור היה הדרשה שצריכה לבא בארץ. לא רעב ללחם ולא צמא למים אלא צמא לשמוע דבר השם. אין זה ענין רק לנו, כי גם החוגים הנקראים „חילוניים" מתריעים השכם והערב על הריקנות שבחיים, על העבריינות הגעגמה, על השחיתות והבזבוזות.

מי שרגיל ללמוד בכל יום, מי שיודע לקרוא ולהתעמק בשאלות החיים עלי אדמות, לא יהיה לא עבריין ולא בזבזן. מי שיודע מה זה מאור היהדות, מה זה הבלי משיח, יתרחק משחיתות ויסתפק במועט. מי שהולך בדרך ישרים לא יקשה עליו להתרחק מהיראוות, ממותרות וה„מסיבות לילות".

מבקר המדינה קבע באחרונה שמשרדי הממשלה מבזבזים שנה־שנה מיליארד לירות על דברים של מה־בכך. בחשוב מה שהיו יכולים לתקן במיליארד זה: בחינוך, בסעד, בקליטת העליה. בשיפור הפער בין איש לאיש...

באו השבון, על התפקידים הגדולים והקדושים שדורנו מצווה עליהם! על החוב שמוטל על כל איש ואשה לשפר את המעשים, להתעלות לדרישות השעה הגדולה הזאת. במחשבה טובה ובמעשים טובים נעבור את המשבר שאנו נמצאים בו, נגיע בעזרת השם, אל חוף מבטחים!

רבין מחכה

(סוף מעמוד 3)

משים לדמות מאוזנת ומרכזית. סיכויים טובים, אם תהיה „התפרצות" במפלגה — בעקבות הדו"ח ופעילותם של אנשי דיין. שר־הבטחון לשעבר, משול עתה לשותקן היושב על הספסלים הרחוקים, מתרוצץ מסביב „למגרש", נואם ומגיב וממתין לשריקת השופט, כדי לקפוץ אל הזירה. לדיין ישנה ידידות מסורתית עם חיפה, עוד מתקופות קודמות. גם בינו ובין אלמוגי נרקמו יחסים עוד מתקופת הכהונה המשותפת בממשלה. „התסריט" הצפוי של אוהדי דיין ותומכי אלמוגי, הוא שמפלגה „העבודה" לא תוכל להתעלם מהמצב החדש עם פירסום דו"ח אגרנט. מרכז המפלגה, ששם את קלפיו על יצחק רבין, העומד מהעבר השני של המיתרס, יצטרך להחזיר את הגלגל אחורנית. יהיה צורך למצוא אישיות „גיברלטרית", חזקה ומרכזית שתעמוד בראש המפלגה והממשלה. המועמדים לכך, שוב הם: חיים צדוק ויוסף אלמוגי. ועם גיבוי מפלגתי מסויים, יועדף אולי ראש עיריית־חיפה, לכהונת ראש־ממשלה.

לכן, היה נוח לאנשי רבין הנרתעמים על הקשרים המתהדקים בינו ובין אלמוגי. ולכן נענה ראש־הממשלה באחת, להתמנה לביקור ממלכתי בחיפה, ולהופיע בפני המפלגה, בעוד שבוע.

*

רבין מצפה ומחכה לתמיכתה של המפלגה בחיפה, שבמספר הבריה היא גדולה מכל החטיבות ב„העבודה". גם מבחינת העמדות המדיניות, נוח להזדהות עם אלמוגי, ולהימנע בעניינים הבריתיים ומדיניים, ישנה התלכדות בחיפה, סביב עמדה מרכזית, שאלמוגי מייצגו. חיכ שחל הוא יותר „נץ" וחיכ ורסמן קצת יותר „יונה". ביניהם מצליח ראש העיריה לגבש יותר ויותר עמדה מרכזית, ולהקרין מנהיגות על כל חלקי המפלגה. כאשר שרים ומנהיגים מהמרכז „עולים לרגלי" לחיפה ומעלים אותה על „המפה הפוליטית" הארצית, כגורם דומיננטי, שאי אפשר יהיה להתעלם ממנו בהתמודדות הקרובה.

נשמור על אחדות התנועה

מאת משה קנלר

דרכה של תנועתנו סוגה בשושנים. היא אינה והחל מימי ראשית של החלוצים, לא רק בגלל התנאים האובייקטיביים הקשים, אלא משום שעיגם של חוגים חילוניים מסויימים רעה. הם עושים כדי להצר את צעדיהם של מי שאינו נמנה עם העריש להרחיקם ממקומות עבודה השיגו בעמל רב.

למרות זאת יש לרשום לתנועתנו הישגים היסטוריים בבנין הארץ, שחלקה גדול מבחינה גשמית הן מבחינה רוחנית. היא הקימה רשת מסועפת, יסדה עשרות קיבוצים ומושבים, בהם תוססים חיים דתיים מלאים ותושביהם מקיימים סדרי חברה יכולים לשמש מופת של צדק ויושר, ונשיים של שכבות מפשי הפליות אנשים משמאל ומימין המביטים אליהם בדוג של כבוד הערצה. חברינו פתחו לרווחה את שעריהם לכל אחד האוזר רצה להכנס להתחמם בלב ועזור לכל בנה ויוצר ובמדינתנו — דווקא שליחם מנהיגיהם נשפכת תימה היצים, נגדם הערות רותחות אינן מצויות המסתפרים רעים.

*

כבר בקונגרסים הראשונים, אליהם בא המזרחי, התחיל המאבק על החינוך. אמנם רצינו להכניס תוך הציונות המדינית והתכן רוחני ולקשור את עבדו המפואר. כבר אז קשות ע"י גורמים חילוניים המאבק היה חריף, אין־סוף ללא נשוא. מבלי לדבר על שאותם הגדולים שמשר להשמצה מצד קנאים, שלא את האור הגנוז בתורת תנו הלאומית ושמו אבני בדרכם של מנהיגינו הדגו לא פעות קשה היה גביב רים של כל חבר תנועה מפני ששם הגרדף של הציונות הדתית היה רעיון מאוד אליו זכו רק יהודי סגולה חובשי המדרש וה„שטיבל" לא בכדי הייתה החלק שהיא מעט בכמות אבל רב איכות, את העילית של העם היהודי ומהווה אותו עד היום כפי שהתבטא פעם הרב גיסנבוים ז"ל.

*

התקלטותנו הייתה תמיד שה, שלמרות הכל ובלי לה חשב במאבקנו הקשה לעצם מנו, לא חדלנו לעסוק עבודה יצירה הקדשנו ישותנו לטבת ארץ ישראל ישראל ותורת ישראל. שהתערבנו בין ההמונים לים הפועלים הסינו שכם בקודות הבנייה, הקמנו בשטח הסוציאלי, מוסדות רים ומוסדות תורה, ולא לנו הזמן להגיב כדבעי התקפות התגעלויות נגדנו הזורות ונשנות לעתים מה דאב הלב שנמצאים אישים דתיים דגולים, את ידי אלה, החותרים לנו בדרכנו ובעבודתנו מזיקים לענייני הדת במדינה, אנחנו מטפלים בהם, וכן המדינה עצמה.

— ולעת כזאת מן הראוי אות את המציאות בתוכנו איך אנחנו רואים את הדווקא אנו, כשאנחנו נרצה אות את האור ואת שהשגנו במחיר כה יקר רות נפש יוצאת מן הכלל מעט קרבנות. הרי יצירה מן הדין שהלכר לגוש אחד מגובש כדי את הרצון להמשיך במפ מתוך ההאמה מלאה דית. הלא עבודתנו ומתמיד מושתתת על ואחדות. הבינותו בכל שתנאי בוקדם לכל הצל ליכוד השורות.

אלמלי צעירינו היו על השורה הנאמנה של הגדולים, מחוללי התנועה עמקו בתולדות מאבקי אחד מהם מאז היווסדה מקבלים תמונה נאמנה צעד לקראת השגת יעדיו קשור במאמצים נפשיים להקרבה עצמית. ולו יודעים את תולדות ה ראשונה של חברינו היו את החטיבה החלוצית ראשונה ליצור חיים ארץ ישראל, איך הם דים ובכל זאת נאבקו רבים בשם ולמען רעיונם ליפול לתוך יאוש, כי בצדקת דרכם ואמונתם הסופי — היו צעירים אלה כים לגמרי אחרת את הנועה הבוגרת. הרבה שהקב"ה האריך את הארץ בה תלו תקוותיהם הובבים עוד היום ש ענווים, בראותם את כפיהם. הם צריכים לסבלנות ובטחון עצמי מבוגר עבר עשיר במ מתקרב לגיל של הושבבי שה„חוגרים" שר שהם נכנסים למעגל לות של התנועה, מוריי את אלה שסללו את ה היום עומדים על משמר ולוחמים את מלחמתה את מיטב כוחותיהם ו למענה.

*

הכרעך הוא עתידה ש תנועה ועתידה תלוי בו. עליו לדאוג לשלימותה ולא רום לפילוגה.

כוח הציבורה שלנו נגד התקפות מבחוץ היה דותנו בפנים המחנה, ואחדות זאת היתה קיימת בשו פרט למקרים יוצאים מן ה שאגב שימשו לקח שלא יותר על שגיאות היסטוריות אלה. בנהיגנו הדגול, הסר חיים שפירא ז"ל, פעל בלא ליאות עד שאיחד תנועה הבוגרת עם הצעירה הקים את התנועה ה „מזרחי — הפועל המזרחי" היא בפעל חיי, אחד בין ה בים ביותר במישור הפנימי

(סוף בעמוד 7)

ביצד תוקם „ועדת שרים לעניני ביטחון"?

מאת יונה כהן

חברי הכנסת והציבור כולו, עוקבים בעניין רב אחר הביצוע הקרוב של המלצתה של ועדת החקירה למלחמת יום הכיפורים (ש. אגרנט — יו"ר, מ. לנדוי, י. נבנצאל, י. ידין וח. לסקוב), להקמתה של „ועדת שרים ל־עניני בטחון", המלצה נכללה בדו"ח החלקי של ועדת אגרנט, שפורסם בס'. בניסן תשל"ד (1.4.74).

הכל תמהים וכשתוממים לדעת האומנם, מתי אל־נכון וכיצד יחוסל ה„מטבח" בו „מבשל" כ־יום ראש הממשלה את שיקוליו והחלטותיו, בטרם יובאו לממ־שלה ולציבור. כראה כי בישי־בתה ביום ראשון הקרוב תדון הממשלה ואולי גם תחליט בני־דון.

מה קבעה הוועדה?

התחילה נזכור מה נאמר בדו"ח החלקי של ועדת אגרנט בנושא זה.

בדו"ח נאמר, איפוא, כי כיום „חסרות הגדרות ברורות לחלוקת הסמכויות, החובות והאחריות ב־עניני בטחון בין שלוש הרשו־יות העוסקות בעניינים אלה, ד־היינו: הממשלה וראש הממשלה, שר הבטחון וראש המטה הכללי העומד בראש צה"ל".

מזה הגיעה הועדה למסקנה כי „קיים צורך מיוחד להגדיר, בידי מי מצויה הסמכות להורות על ביצוע פעולות במצבים העלולים להיווצר מול איום פתאומי או באשר מהירות הפעולה היא צו־רך חיוני, כגון הפעלת כחות סדירים, גיוס מילואי השלמה או כל גיוס אחר, כאשר אין סיפק לזמן את הממשלה לישיבה, כפי שקרה ביום הכיפורים בשעות ה־בוקר המוקדמות".

אשר לוועדת השרים לעניני בטחון צייטה הועדה את השי־בוש שחל עם היעלמה של ועדה זו: „מאז כינון הקואליציה ה־רחבה (1967) תפחה ועדה זו, בתוצאת התוצאה, כדי לתת ייצוג בה לכל מפלגות הקואליציה ו־אף לסיעות בתוך מפלגות. לבסוף הגיעו הדברים לידי כך, שמכלל השרים (24) השתתפו 17 בוועדת השרים לעניני בטחון. בתנאים אלה חדלה הוועדה המיוחדת ל־תפקד הממשלה כולה הפכה ל„ועדת שרים בעניני בטחון"...

לכן ממליצה הוועדה להרכיב צוות שרים לעניני בטחון, ש־מספר חבריה יהי קטן באמת".

הצעות שיובאו לממשלה

כנגמה להתחיל בביצוען של המלצות הוועדה הגליונה הממ־שלה, והבטיחה זאת ב„קווי יסוד" „מבנית עבודתה", כי תגיש ל־כנסת חוק יסוד — צבא הגנה לישראל; תקים ועדת שרים ל־בטחון, ורה"מ ושר הבטחון הוס־מכו להחליט על מלחמה או גיוס במצב של איום פתאומי.

ועדת שרים קבועה

לישיבתה השבועית הקרובה של הממשלה יובאו המלצותיה של „ועדת צדוקי", בהן נאמר בין השאר:

תוקם ועדת שרים קבועה ל־עניני בטחון, בראשותו של ראש הממשלה, שמספר חבריה לא יעלה על מחצית מספר חברי ה־ממשלה (היינו: לפי המצב כ־יום — עשרה שרים).

מתפקידיה של ועדה זו יהיו:

✱ דיון והחלטה, במסגרת ה־מדיניות הבטחונית של הממשלה, בנושאים הקשורים למבנה צה"ל והערכותו כתנועתו וציודו;

✱ דיון במיבצעים צבאיים ואישיים לביצוע;

✱ קבלת מידע מודיעיני שו־טף והמלצה בעניינים עקרוניים של שירותי המודיעין;

אשר לעיון בפרטי־כלים של הועדה, תצטרך הממשלה להצ־ביע על אחת משתי הגירסות ש־יובאו בפניה (א) לכל חברי ה־ממשלה תהיה זכות לעיין ב־פרטי־כלים של הועדה; (ב) ל־כל חברי הממשלה תהיה זכות לעיין בהחלטות הועדה.

קבינט מלחמה

בהמלצה אחרת נאמר כי צוות שרים, בראשות רה"מ, יופקד על הכרעה בעניינים דחופים ל־ניהול מלחמה. צוות זה יהווה מעין קבינט מלחמה. עד להקמת צוות כזה, — ועד השרים לעני־ני בטחון תהיה הקבינט כנ"ל.

חוק יסוד צה"ל

עקרונותיו המוצעים של "חוק יסוד: צה"ל" יהיו: צה"ל — הוא צבא המדינה, נתון למרות הממ־שלה. שר הבטחון ממונה על צה"ל מטעם הממשלה.

לגבי הרמטכ"ל תצטרך הממש־לה להכריע בין שתי גירסות: (א) הרמטכ"ל הוא מפקד צה"ל; (ב) הרמטכ"ל מפקד צה"ל ונתון למרות לאומית.

לגבי מינויו של הרמטכ"ל יוגשו לממשלה שלוש גירסות: (א) הרמטכ"ל יתמנה ע"י הממ־שלה; (ב) הרמטכ"ל יתמנה ע"י הממשלה בהמלצת שר הבטחון; (ג) הרמטכ"ל יתמנה ע"י רה"מ בהמלצת שר הבטחון על דעת רה"מ.

הכרזה על גיוס כללי חייבת להיות בחוק.

כאמור, הממשלה פותחת ב־יום א' הקרוב בדיון על מיכלול ההצעות הללו.

הרב א. ברנשטיין בשיחה ל„הצפה"

בכוחה של התנועה בישראל לסייע בחיסול המשבר הפוקד את המזרחי בארה"ב

מאת ש. שרון

„לא מורגשת כל תפנית שלילית ביחסם של אזרחי ארה"ב לישראל. להיפך סקר שנערך לאחרונה ברחבי ארה"ב, מצביע על עליה באהדה לישראל" — אומר הרב אליעזר ברנשטיין, נשיא הכבוד של הסתדרות הרבנים המבקר עתה בישראל, במסגרת טיפוליו בישיבת כפר יבנה ו„ישיבות הדרום" השייכות להסתדרות זו.

הרב ברנשטיין: נוכחתי אישית באהדה זו, שנגברה, אחרי הופעתו השחצנית של יאסר ערפאת באו"ם. בשבוע שעבר ביקרתי בוושינגטון ושוחחתי עם חברי קונגרס, אשר הביעו בפני את רגשי הזעם שלהם כלפי הגורמים שהסכים למחות מביע זה".

כיום, לדעתו של הרב ברנשטיין, מעסיקה את אזרחי ארה"ב בעיה האבטלה המחסור באנרגיה. הם אינם קושרים את המחסור הזה ב־ישראל. גם זאת הוכיחו הסקרים.

פרשת הרב ברגמן

עיקר שיחתנו עם נשיא הכבוד של הסתדרות הרבנים, ייחדנו למצב תנועת המזרחי בארה"ב. „לדעתי מצב התנועה כיום לקוי. כמספר הב־רי התנועה יורד, הן מנקודת איכות והן מנקודת הכמות.

— מה גרם לכך?

— התשובה היא פשוטה 25 שנה של כפלגתיות בכקום תנועה, במקום אידיאלים של תורה ועבודה אשר גידלה ופיתחה את אלה שהיום נש־ארו נאמנים לה. גם המצב של ה־תנועה בארץ, ואיכות הפילוג בתוכה, אי אפשר שלא ישפיעו ולא ידכאו את אלה, שעדיין הולכים על היכים הטובים שהיו ואולי גם עתידים ל־היות.

— האם האירועים האחרונים ה־קשורים בפרשת הרב ד"ר י. ד. ברג־מן, תרמו אף הם לכך.

— לצערי, כן. וכל זאת, בטרם הועלו הוכחות פליליות, ואנו מקווים שלא יוכיחו בכיוון זה.

על צבם פרשת ברגמן אומר הרב אליעזר ברנשטיין: עלינו לדעת, כי כאן הבעייה היא משפטית. ועל בית המשפט להחליט. הרב ברגמן הוא הדורש את הזכות שבית המשפט ידון בנושא, כדי שיוכל להצדיק עצמו ולטהר עצמו מכל אשמה.

אולם כדי שיוכל לעשות זאת, כדי לאפשר להילחם על נפשו, מוכרחים להסיר את אוירת ה„לינטש" אשר עתונים מסויימים בניו יורק מלבים אותה.

יש בפרשה זו השלכה גם מ־נקודה צבורית. קיים מאבק פוליטי בין שתי סיעות במפלגה הדמוקר־טית. בראש סיעה אחת עומד ארווין סטיינגוט (יהודי) שהוא ידיד בית הבבחרים של מדינת ניו־יורק, ואשר היה קשור בקשרי מסחר עם הרב ברגמן, ומן הצד השני, הציר אנדריו שטיין, ששמו הקודם היה פינקל־שטיין, אשר מייצג את האגף הרי־פורמי בתוך המפלגה.

יש עתה בניו יורק בסם „ויליאמזבורג" אשר מאמריו עברו כל גבול הגינות עתונאית בהתקפותיו על ה־רב ברגמן.

באמריקה יש דין ויש דיין. הנשיא וסגן הנשיא, ואפילו התובע־הכללי, הודחו על פי החוק.

גם במקרה זה יש לתת לבית הדין את זכות ההחלטה בלי משוא פנים.

ב) באמריקה, החוק והמוסר היהודי קובעים שאדם נחשב זכאי כל זמן שלא הוכח כי הוא נאשם. למרות כל האשמות, טרם הגבירו כתב אש־מה נגד הרב ברגמן.

ג) יש כאן אסכה באנטישמיות אישית, ואני מכיר באופן אישי מס־פר אנשים שנתערבו בפרשה זו ברצונם ושלא מרצונם.

בית משפט אחד קבע שההזמנות להעיד בפני „ועדת סטיין" לא היו חוקיות, אבל בינתיים נשאר כתם על אנשים אלה. כך גם התנועה נשתרבבה בעניין. מדוע? אם „ג'נרל מוטורס" נותן כסף ל„צלב־האדום" ואח"כ מוצאים פגם במכו־ניות שלהם. הם מאשימים את ה„צלב האדום"?

ד) אין ספק שיש כאן נימה אנטי־שמית, אין שום צורך לפי כל החוקי ההגינות העיתונאית והחוקית, להזכיר כל יום שהרב ברגמן, הוא רב אור־תודוקסי אשר נולד בהונגריה". אין שום צורך להזכיר את קורותיו וקו־רות משפחתו, זה אינו נוגע כלל למשפט זה.

ה) כתבתי מכתב חריף לחבר ה־קונגרס אד קאטס, בו מחיתי שלא היתה לו כל סיבה לערב בפרשה זו את מדינת ישראל. ברגמן לא ביקש מיקלט במדינת ישראל, הערתי לו מדוע לא כתב לשווייצריה ולאוסט־רליה הוא השיב לי כי אם כך ה־שאילתא שהעלתה בכנסת לא היתה במקומה. עניתי לו למגיתה שאילתא זו היו חשבונות פוליטיים, הערתי למר קאטס, שבעיית בתי המחסה היא בעייה כללית ואינה קשורה דווקא לרב ברגמן. אני מעיד כמצא עיים שאותם התנאים הקשים, קיי־מים בכל בית חולים עירוני ואפילו תנאים גרועים מזה.

אני רב רשמי בבית חולים ובבית מחסה שאינו קשור לברגמן, ואני מכיר את המצב היטב. גם מבקרי בית חולים יהודי. ראיתי ונוכחתי בטיפול הלקוי שאף הרופאים ה־מנהלים על אף רצונם לא יכלו להת־גבר עליהם. המקור לכל זאת נובע מ„איגוד הפועלים 1199". כבר כתב־תי מאמר באחד העתונים בארה"ב והצבעתי על עבודה בלתי־פוסקת ועל גל אנטישמיות שהם מפעלים נגד חולים ורופאים יהודיים אפילו במוסדות יהודיים".

כיצד נחלצים מהמשבר?

— מה לדעתך הפתרון להחלץ מ־המשבר הפוקד כיום את התנועה ב־ארה"ב?

— לדעתי, טרם מצאנו את הפתרון. חלק מן הפתרון תלוי בתנועה בארץ. לא היתה כאן דרישה של שינוי עמ־דות, היות ולצערנו התנועה בארץ והעולם היהודי בכללו, סובלים, אף שלא בבדק מכל מה שנתרחש כאן.

אולם התנועה, אני מקווה, מסוגלת לתנופה. ישוב הפתרון, או חלק חשוב מהפתרון של משבר התנועה בעולם, תלוי בשינוי במצב הפנימי של ה־תנועה בארץ. התנועה בגולה מת־קיימת על הישגיה ופעולותיה של התנועה בארץ ועל הכוח האידיאולוגי והרעיוני שמאחד את כולנו.

עברנו לנושא אחר. הנוער היהודי בארה"ב. אומר הרב ברנשטיין: „יש כיום קוטביות אצל הנוער היהודי בארה"ב. מצד אחד נוער החוזר ל־יהדות ומצד שני נוער המתבולל לגמרי. הסיבות לכך רבות, ראשית החינוך. מי שמקבל חינוך יהודי נש־אר במסגרת, האחרים נאבדים. יש בעלי תשובה שמוצאים דרכם ליה־דות. אין ספק שמדינת ישראל מהווה גורם לכך. היום נוער מחפש ערכים. אינו מוכן לפשרות פשטניות. הגבל רק שישנם כאלו המוצאים את ה־ערכים בכל מיני דתות זרות וכוזרות.

— האם מדינת ישראל מקרינה על היהדות באותה מידה כפי שהיה ב־עבר?

— לא רק על היהדות כי אם גם על העולם כולו. הנה, בשבוע שעבר, שוחחתי בוושינגטון עם רבים מ־חברי הקונגרס, הם חזרו ואמרו לי שהעם האמריקאני אוהד את ישראל, משום שזו מדינה שיש לה רצון ה־קיום והנכונות לעמוד מול כל העולם. העם האמריקאני מכבד עמידה כזו. הוא גם אוהד את מי שסובל. הנה, גדלה דווקא לאחר מלחמת יום הכיפורים גברה האהדה למדינה. א־מר לי סנטור אחד בכל המלחמות על אף הנצחונות, הן נראו בעינינו כדוד שהכה את גוליית, מלחמת יום הכיפורים נראית בעיני האמריקאני כדוד שנהיה קצת יותר קטן מכה את גוליית שנהיה יותר גדול.

אין עתיד ליהודי ארה"ב

שאלה אחרת שהפנינו להרב ברנ־שטיין התייחסה לנוער הדתי באר־ה"ב. שאלנו מה חלקו בברכה ל־כנן ישראל?

— הנוער הדתי הוא שותף פעיל במערכה זו. לא יכולה להיות הפגנה בלי תלמידי „ישיבה יוניברסיטי". בהפגנה הגדולה שנערכה לפני בנין או"ם, ערכתי סקר פרטי, ונסתבר כי כל שניים מארבעה גברים שהיו באיזור שלי חבשו כיפות. היום ידועים הכל, גם אנשי הממכל ה־שגרירות הישראלית שאין לארגן כל הפגנה שהיא מבלי הכיפה הסרוגות. זהו הנוער התוסס והמתסיס, זה גם מתבטא במספר הצעירים העולים לישראל.

— כרב, וכאדם המתמצא בעולם התורה, היכן כיום עולם הישיבות ב־ארה"ב?

— יש הרבה תורה באמריקה, ולי־מוד התורה הולך וגדל, ישנם ערים קטנות כמו למשל סקראנטון שבפנסיל־בניה שהקימו כנת ישיבה ולומדים ברוח ישראל סבא, ישנן הרבה ישי־בות כאלו אבל כולן רחוקות ממדינת ישראל, מהמפלגה ומהתנועה.

מדוע?

— מפני שהתבצרנו בכמה מקו־מות, ב„ישיבה יוניברסיטי" ב„בית המדרש" בשיקאגו ובתמיכה ובפעי־לות במדינת ישראל. אנו הסתפקנו בזאת ששלחנו את הילדים שלנו ללמוד בארץ, בישיבת „מרכז־הרב", ב„הר עציון" ב„כרם דיבנה" ואפי־לו בשעלבים.

הנוער שלנו אינו מחוסן. מי ש־מקבל חינוך יהודי מלא או כלום. אין כיום דרך ביניים. תלמודי־התורה, אותם בתי ספר של יום א' של מס־פר שעות אחר הצהרים הולכים ונע־לכים. „תלמוד־התורה" באיזור שלי שלפני 10 שנים היו בו 200 ילד, כיום יש בו פחות מרבע. בכל ארה"ב מגיע העשירית מתלמודי התורה עד למעלה מ־80 אחוז.

✱

הרב אליעזר ברנשטיין, אינו צו־פה עתיד ורוד ליהדות ארה"ב: „ה־אוכלוסיה היהודית יורדת מנקודה דמוגרפית, מאידך היהדות הדתית עולה במובן דמוגרפי. לכן מסתבר, כי אותם יהודים, שישארו יהודים, ולא יעלו לישראל, יסתגרו בתוך גיטו רוחני יהודי מבוצר, באשר סביבו פריפריה של חצאי מתבוללים. כתוצאה מכך תרד גם ההשפעה של היהודים באמריקה.

והיה אם נלך

(סוף מעמוד 3)

מפני חרם נפט משום שמאגרי הנפט בעולם, יש להם רזרבות לכשך חצי שנה, ואין להניח שמלחמה תימשך יותר משבועיים. אבל כל מלחמה מזעזעת את המשק העולמי, כשם ש־מלחמת הכיפורים שהיתה קצרה יח־סית גרמה לזעזוע במשק העולמי ש־לא נרפא ממנו עד היום. ארה"ב, ה־גדולה במדינות, נמצאת כיום בסבך כלכלי, ואינה יכולה להרשות לעצמה זעזוע. לכן רק בריה המועצות מעוניינת בהבצתה אש. אם כי גם היא אינה בטוחה מראש אם התוצאות תהיינה לטובתה, כפי שארע במלחמת יום הכיפורים שהיא היחידה שהפסידה מבחינת מעמדה.

הליכה לג'ניבה במצב דברים זה, בטרם הובהרו העמדות, ובטרם נערך מרים הכנה, היא איפוא הליכה עיוורה לדיונים שיסתיימו בכשלון בטוח. אך עם זאת, אין לבטל את ג'נבה ויש להחזיק אותה בדיוק כדי לזמן את הצדדים בעת הצורך.

„פצצת הנפט" ומה מאחוריה?

מאת ברוך אדלר

שידור סנסציוני, שעליו חוזר ה־שבוע בכל מהדורות חדשות ברדיו ו־בטלוויזיה, בדבר האפשרויות של מציאת נפט בארץ בכמויות גדולות העלולות כמה מונים על התצרוכת של ישראל, הפיח תקווה בלב רבים כי הנה ישראל הופכת למעצמת נפט. ההתפכחות באה זמן קצר לאחר מכן כשנתברר כי הידיעות היו מוק־דמות מדי וישראל עדיין רחוקה מ־להיות כווית שניה או אבו־דאבי ו־מקורות הנפט היחידים שלה הם לכל היותר בארות הנפט המידלדלים ו־הולכים של חלק המקורות השופעים, אמנם, של אבו־רודס, אך העומדים בכל הנראה לפני נטישה עם הנסיגה הצפויה בקרוב מאיזור זה.

ישראל תמשיך גם להבא להיות תלויה באספקת הנפט שלה במקורות זרים.

את הצעד הנראה כיום כרחוק מלהתקבל על הדעת ... את הזרמת הנפט שלה לישראל. עדיין אין פירושו של דבר חנק כלכלי ו־בידינו מקורות נפט אלטרנטיביים. אולם, אין ספק שצעד כזה עלול להנחית מכה קשה עלינו וצריך לראות את המצב בעיניים פקו־חות ולא לשגות באשליות שווא ול־התכונן גם למצב כזה העלול לבוא באחד הימים. מסיבה זו מובנת ה־עמדה התקיפה נגד נטישת שדות ה־נפט באבו־רודס, המובעת ע"י כל העוסקים בנושא הנפט. הללו מתריעים על הסכנה החמורה הצפויה למדינה בנסיגה מאבו־רודס ומזהירים מפני צעד כזה, ולו גם יהיה מלווה בהב־טחות אמריקאיות לאספקת נפט ב־מקום הנפט שיאבד. מאותה סיבה נעשית באחרונה גם פעולה מקיפה להירחש חיפושי הנפט בארץ, שהוז־נחו בשנים האחרונות לאחר האכז־בות הרבות שהנחילו הקידוחים ש־נעשו בעבר, כשאף שדה נפט חדש לא נתגלה אחרי חלץ.

האופטימיות של הגיאולוגים

נוכח מצבה זה של מדינת ישראל בנושא הנפט מובנת השמחה שתקפה את ישראל עם פרסום הידיעות בדבר הגילוי הסנסציוני של כמויות ענק של נפט באיזור רמאללה. אולם, בינתיים נתברר כי הנפט נמצא רק בדמיונם של הגיאולוגים וספק אם הוא נמצא גם באדמה. מקורה של הידיעה, נת־ברר, היא בכנס של גיאולוגים שנערך בשבוע שעבר ושבו דיווחו על ה־קידוחים שבוצעו באיזור רמאללה ו־על המסקנות המדעיות שאפשר לל־מוד מהן ושלפיהן יש יסוד להניח כי אכן ימצא נפט באיזור. כמויות הנפט שעליהן הצביעו הגיאולוגים הן לכל היותר השערה ולגביהן אף הם מודים כי אין לתלות בהן תקוות מידיות.

האופטימיות של הגיאולוגים לגבי מה שמצוי מתחת לקרקע ברמאללה נובעת מהעובדה שבקידוח זה, שבו הגיעו לעומק של 4,200 מטרים, נת־קלו בשכבה של גבס. שכבה דומה נתגלתה גם במקומות אחרים בארץ ולכן סביר להניח, לדעת הגיאולוגים, כי יש רציפות בשכבה זו העשויה לאגור מתחתיה נפט. ההנחה ששכבת גבס (טריאס) אכן אוספת מאגרי נפט הועלתה כבר לפני מספר שנים ע"י גיאולוגים ישראליים אך טרם אומתה בארץ. אולם, נכונות השערה זו אומתה בסוריה, שבה החלו לפני כמה חדשים להפיק נפט בכמויות ניכרות בקידוח שבו חדרו אל מתחת לשכבת גבס.

מחסור בציוד לקידוח עמוק

בכדי להגיע לשכבת הגבס צריך לקדוח קידוח עמוק, עד 6,000 מטרים. קידוח כזה טרם בוצע בארץ — מס־ביר מר מ. חן, מנכ"ל חברת „לפי־דות־נפטא", החברה שביצעה את ה־קידוח ברמאללה — ואין גם בארץ ציוד מתאים לקידוח כזה. ציוד כזה, מסתבר, יקר מאד וקשה להשיגו ב־שום שהעולם כולו עסוק עתה, בעק־בות משבר הדלק, בקדחות של קידוחי נפט. אולם, לפני שמתחילים בכלל לחפש ציוד לקידוח עמוק, צריך עוד להחליט עקרונית אם אכן רוצים לגשת לקידוח זה ולהשקיע בו סכומי ענק הדרושים לכך ההחלטה על כך טרם נפלה, אם כי הגיאולוגים ממלי־צים עליה בחום. לדעתם רק קידוח יכול להוכיח אם אכן הם צודקים בהשערתם וכדאי לדבריהם להסתכן בקידוח כזה, ולו גם בהשקעת הוצ־אות הדרושות לכך.

מנהל המכון הגיאולוגי, א. זוהר, הגיאולוג י. דרוקמן, שכבר לפני כמה שנים, עמד על האפשרויות הגלומות מתחת לשכבת הגבס, והגיאולוג א. קשאי, מציעים לבצע 16 קידוחים בעומק של שישה ק"מ ולהשקיע ב־קידוחים אלה 20 מיליון דולר. קידו־חים אלה, כאמור, יקרים מאד, אך הסבירות למציאת נפט היא אחד לכל 16 קידוחים.

הסיכויים להתחלת הקידוחים כבר בזמן הקרוב הם קלושים ביותר וגם אם יוחלט עליהם כחיוב יעבור עוד זמן רב עד שניתן יהיה לממש הח־לטה זו. במקרה הטוב ביותר, אומר ב. ר. גולדיס, מנהל החברה הממ־שלתית לחיפושי נפט „חנ"ה", אפשר יהיה לבצע זאת רק לקראת סוף 1976.

בינתיים ממשיכים בקידוחים הרגי־לים, לעומקים שבהם קדחו עד כה. בשנה הקרובה מתכננים 12 קידוחים חדשים באזורים שבהם לא קדחו עד כה. בין היתר יחפשו נפט בקידוחים שיבוצעו ברצועת עזה, במפרץ חיפה, ברצועת החוף ובעמק יזרעאל וכן ב־דרך הערבה.

יהדות התפוצות

(סוף מעמ' 3)

היהדות אינה רק דרך על לימוד בצורה שיכלית אלא היא תורה דתית. מנהיג הפונה אל קהל יהודי, צריך להיות מודע לזאת. אין זה מספיק ללמד דיני שבת, אלא גם מה זאת שבת; „טעמו וראו כי טוב ה'" — כציטה הראייה לא רק הבנה שיכלית, הטעימה והראייה יביאו לידי ההבנה השכלית, זה פירושו של „הנעשה והנשמע" — כתוך החוויה עצמה תבינו מה שכתוב.

שנית, הרב צריך לעורר עניין, ל־הראות את החוויות הדתיות. להעמיק בטקסט של התורה, ולהוציא מתוכו את הקטעים הרלוונטיים לאותו מעמד ולאותה קהילה באותה שעה. העיקר, הוא חייב להתייחס לתלמידיו ולאנשי קהילתו כאב לבנו. להשתתף בשמ־חתם ואם ר"ל, גם באבלם, כמו ש־כתוב „ושננתם לבניך" אלו התלמי־דים הנקראים בכל מקום.

— האם חייב רב להיות מומחה לתרבות המערבית, להכיר את עולם המדע על מנת שיצליח בת־פקידו?

— לא בהכרח, משיב הרב פרופ־סור ריסקין, אבל רב מוכרח למצוא שפה משותפת עם הקהילה ובמיוחד עם בני הנוער. מה שאדם אומר זה שעושה את הרושם ולא מה שהוא חושב. חז"ל השתמשו בשפת העם כשהיה להם מה להגיד. אין ספק שרצוי שלרב תהיה השכלה כללית. היא יכולה לעזור לו.

בדור הקודם קבע דבר זה יותר מאשר עכשיו. אז, רצה הדור להיות קודם כל אמריקאי. מעורה בחיי ה־תרבות האמריקאית, וזאת משום ש־הוא רצה להסגין את ה„אמריקאיות" שלו, משום שאביו ואמו דיברו עדיין אידיש. אז חיפשו את האמריקאניזציה והרב היה צריך להסתגל לחיפוש זה ולדרך זו. אולם היום החיפוש של הנוער הוא אחרי אידיאלים. הם מו־כנים לוותר על הרבה דברים ועל הרבה דרישות כדי לראות מנהיג רו־חני. כמובן אם לרב יש ערכים ו־השכלה זה יותר טוב אבל קודם כל עליו להיות מנהיג רוחני.

מחפשים את המאור שבמדינת ישראל

— בתהליך הזה של חזרה ל־ערכים, של נוער המחפש ערכים היכן מקומה של מדינת ישראל?

— המדינה צריכה להיות האידיאל הגדול ביותר — אומר פרופסור ריס־קין, בכל ההיסטוריה שימשה בסיס להגשמת החזון שלנו. יש לנו חלום להיות „אור לגויים וגוי קדוש" וכדי להגשים זאת הלכה למעשה אנו זקו־קים לארץ. אנחנו חייבים להסביר זאת לנוער, לספר להם, כי אנו, לאחר השואה, יודעים כיצד העולם יכול להיות אי־מוסרי. אנחנו צריכים ל־החדיר בנוער כי מצפון העולם זה עם ישראל.

אני חושב שאפשר להראות לנוער שני דברים עיקריים: ראשית, גם התגלות האל — בתוך ההיסטוריה העולמית, עם קום מדינת ישראל. בתורה מדובר על ברית ה' לעם ישר־אל ועל הבטחה שהעם ישב בארצו, לבטח, על אף שינתק לתקופות זמן מארצו. ואם אחרי שנות גלות, הש־שואה, קמה מדינת ישראל, אפשר להראות את נצחיות העם ונצחיות הארץ.

שנית, מדינת ישראל היא המעבדה שממנה אפשר להראות לעולם היהודי כיצד אפשר לנהל מדינה מודרנית לפי חוקי התורה. הבעייה היא כאשר ב־מעבדה כיום „שוברים את המבחנות", שהדת הפכה לכדור פוליטי.

אני מאמין בשיבה גדולה אל ה־יהדות. יש בתוך כל יהודי הגרעין של לאומיות ורוחניות דתית. זה יתע־וררו פעם. תפקידנו לעורר את שיותר מהר.

אני אישית מכיר עשרות מקרים של תועים שחזרו ליהדות. אבל תפ־קידנו לרדת אל העם. עלינו להוציא רבנים עם „אכפתיות" זהו „ילך".

מה מחפש הנוער היהודי באמריקה, הוא אינו רוצה לראות את הדת כ־פולחן ריק. הוא רוצה לראות את ה־רוח מאחורי ההלכה הפורמלית, הוא רוצה לראות את האור הבוקע מן ה־שבת, שהתורה תעשה כמנו אדם הגון יותר. כך גם כלפי המדינה. הוא אינו רוצה לראות בישראל מדינה פורמלית הוא רוצה לראות את המאור של המדינה, ואת עלינו להראות לו.

נשמור על אחדות האומה

(סוף מעמוד 6)

עכשיו אסור לנו להרשות לשטן המחלוקת שיפריד בינינו ויביא לידי בזבוז כוחות לחיכוכים פני־מיים, תהיינה הסיבות אשר תהיינה.

המלאכה מרובה בכל התחו־מים. בשטח הריאורגניזציה ו־הרחבת והשלמת החינוך התורני. איך נוכל הרשות לעצמנו לאבד אף רגע אחד לפילוגים?

יש בלי כל ספק לתת עדיפות למאמצים המוקדשים למשוך חז־רה למסגרתנו התנועתית את ה־חברים שהתרחקו ממנה מסיבה זו או אחרת, או נעשו אדישים לענייניה, מאשר ליצור תהום חדש בין חלקי התנועה, הנתונה כולה במשבר חריף והסוחב אחריו גם הסניפים בחוץ לארץ.

✱

חברים צעירים, מאד יקי־רים! אחינו ורעינו דברו נא שלום בנו, כי עת לעשות לה' הפרו תורתך. בזמן שיש צורך חיוני לעשות לה' ותורתו, חייב כל אחד. הנאמן ליהדות הדתית־הלאומית להפר את תורתו שלי. בטלו נא את רצונכם מפני ה־אתגרים הגדולים המוטלים על כולנו. כוונו את מאמציכם ואת כוחותיכם הרעננים להתחדשות התנועה ע"י ההקרבות והבנה הדדית ותזכו לראות את הבית הרוחני והחומרי הגדול הנמצא בתוך תנועתנו. נצלו אותו הבנייה הרחבת השורות, דבר העשוי להביא ברכה לא רק ליהדות ה־דתית־הלאומית, אלא לעם כולו, הרי זאת מטרתנו ושאיפתנו.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה: ימי חול - 400—700—900

אוריון — בר המזל

הבירה — שבוע 2 — ג'אגרנאט

אורנע — שבוע 2 — תיק אודסה

ארנון — קורצ'ק והילדים

מיטשל — הקשר היווני

תל־אביב

אסתר — שבוע 5 — איש הכנופיה

גורדון — שבוע 12 — הולך רגל

פאר — שבוע 5 — בר מזל

סינרמה — שבוע 5 — מיסטר מג'סטיק

חן — שבוע 2 — מלכודת בירח הדבש

דרייב אין — טרזן וההפכה בג'ונגל 5.00 — פארק האהבה 7.15 — הרוג את כלם 9.45

חיפה

ארמון — שבוע 2 — חזיז ורעם

עצמון — משאלת מות

רון — תיק אודסה

חן — שלל

אודלי — שבוע 10 — אוונטי

פאר — ללא רגיעה

אורה — רצח באוריינט אקספרס

אמפי — 5 בני כלבה

מירון — שלושת האגרופים

משרד התקשורת

מודיע לציבור

כי החל מיום שישי, י"ט בשבט תשל"ה (31.1.75), יופעל תעריף מוזל בחיוג הבינלאומי הישיר בסוף השבוע בלבד לבריטניה וצפון אירלנד.

מחיר דקת שיחה יהיה 10.65 ל"י.

התעריף המוזל יחול בחצות יום שישי עד חצות יום ראשון.

התעריף לדקה בשיחה בינלאומית באמצעות „18" ישאר גם להבא 14.20 ל"י בכל ימות השבוע.

ציבור עובדי "שמן" בשנת 1929

במלאת 50 שנה לייסודו של "שמן", חלוץ התעשיה העברית בארץ־ישראל - אנו מוקירים את זכרם של המייסדים, אנשי החזון והמעשה, אשר הניחו לפני יובל שנים מסד למפעלנו.

אנו מודים למאות העובדים, בעבר ובהווה, אשר הודות למסירותם, יוזמתם ודבקותם הגענו עד הלום.

אנו מבטיחים לכל אלה אשר למענם אנו מפתחים, מייצרים ומשווקים מאז ועד היום - ובראש וראשונה לעקרת־הבית הישראלית - כי גם בשנים הבאות עלינו לטובה נמשיך ונעשה כמיטב תבונתנו ותנופתנו כדי לספק מיגוון של מוצרים מעולים במחירים סבירים.

50 שנה שמן

פורום • אדלר

هكذا من الاصل

هكذا من الأصل

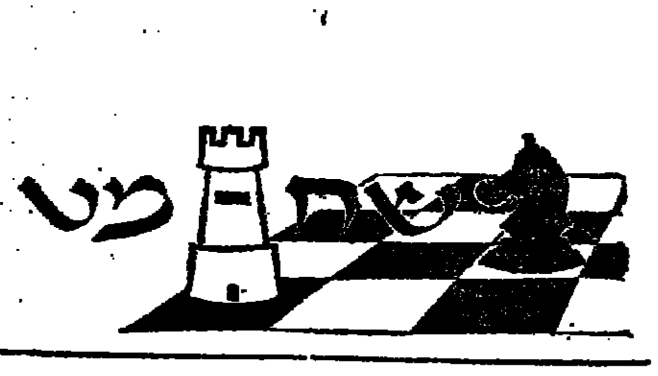

בעריכת
שלמה קנדלשיין

„מרכז הנוער" תל-אביב מובילה במשחקי הליגה

קבוצת מרכז הנוער א' תל-אביב מובילה בליגה הלאומית בתום סי-בוב הסבוב השני. בסבוב זה ניצחה בצורה משכנעת את „הפועל" עמק חפר/נתניה כשרב אמן ליאוניד ס-קוביץ שחקן הלוח הראשון של מרכז הנוער א' תל-אביב ערך את משחק הבכורה שלו בישראל. שמקוביץ ניצח, יעקב ברנשטין מאירך נצחה ושחקן הלוח השני האמן הבינלאומי כשה צירניאק סגן אלוף הארץ ע"י אלוף הארץ לשעבר עוזי גלר. דולקת בעקבות מרכז הנוער א' תל-אביב בהפרש מחצית הנקודה אלופת אש-תקד אס"א טכניון א' חיפה שניצחה גם היא בצורה משכנעת את רמת-גן א'.

במשחק מרכזי אחר זכתה אס"א אוניברסיטת תל-אביב בנצחון מי-נימלי של „הפועל" בת-ים שהופיע ללא רב אמן ולדימיר ליברזון. בלוח הראשון ניצח „הבת-ימי" ליאון לדרמן את האמן הבינלאומי שכצון כגן.

בין „האריות שבחבורה" זכתה קבוצת „אליצור-רשבסקי" א' תל-אביב בהישג נאה כשסיימה בתיקו 3 : 3 עם „הפועל" ירושלים.

התוצאות המלאות של הסבוב השני:

„מרכז הנוער" א' תל-אביב — נבחו במשותף אורנשטין (שבדיה) וסטרינן (פינלנד) עם 5½ נק' כ"א. „הפועל" עמק חפר/נתניה 4 : 2.
אס"א טכניון א' חיפה — רמת-גן א' 4 : 1 (1).
אס"א אוניברסיטה א' תל-אביב — „הפועל" בת-ים 3½ : 2½.
„לסקר" תל-אביב — „הפועל" „פלדקלייף" ראשון לציון 3½ : 2½.
„רובינשטיין" א' ירושלים — קבוצה עירונית חיפה 4½ : 1½.
„הפועל" ירושלים א' — „אליצור-רשבסקי" א' תל-אביב 3 : 3.

מצב הנקודות בצמרת:
1. „מרכז הנוער" א' תל-אביב — 8½ נק' 2. אס"א טכניון א' חיפה — 8 נק' (1) 3. „הפועל" בת-ים — 7½ נק' וכו'.

אליפות אוניברסיטת תל-אביב

המצב בצמרת לאחר הסבוב ה-שמיני: 1—2. מיכאל לב ורפאל ספקף — 5 נק' (1) 3—4. נתן בירנ-בוים 4½ נק' (1) אברהם קלדור — 4½ נק' וכו'.

*

האמן הצעיר דורון לימוד ייצג את ישראל בתחרות נוער בשוודיה. הישגו 4½ נק' מ-9 משחקים (50%) הקנה לו מקום אמצעי בטבלה. בתחרות השתתפו 33 צעירים.

*

אלופת ישראל אולגה פודרזינסקה יצאה להולנד לייצג את ישראל ב-תחרות בינלאומית חזקה לנשים ב-וייק-אן-זי. אנו מאחלים לה הצלחה מלאה.

*

האסיפה הכללית השנתית של מוע-דון השחמט „עמנואל לסקר" בתל-אביב (רח' הירקון 54) תתקיים ב-יום ה' הקרוב (6.2.75) שעה 19.00.

*

עשרים מדינות נרשמו לתחרות גביע אירופה למועדונים הנערכת זו הפעם הראשונה בתולדות פיד"א.

באשר לאליפות אירופה לנבחרות לאומיות תערך התחרות בשיטת בתים מוקדמים ע"ג 8 לוחות בצרפת ו-2 שחקני מלואים.

ישראל הוגרלה לבית אחד עם מערב גרמניה, ספרד ויוון.

*

בתחרות החורף בשוודיה השתתפו 48 שחקנים שהתחרו ב-9 סבובים „שוויצריים".

הדו-קרב הרדיופוני צוויג — צ'רניאק

להלן המשך המשחק הזה מהמהלך ה-15:

15. מהב3 0—0 ! 16. רגג1 ! פ:ד5 17. ג:ד5 פבג4 18. ה4.

מצעי המשחק משודרים מידי יום שעה 20.00.

*

משחקי שלב שמינית גמר אליפות הארץ הגיעו החודש לסיומם. אנו מביאים את נצחונו של הצעיר אליהו נוריאלי מנצחי בית רמת-גן.

המביט המלכה
נת ברוך — אליהו נוריאלי
1. ד4 פו6 2. ג4 ה6 3. פג3 פג4 4. רו5 ... [illegible]

[illegible]

„פינת המשחק הקצר"
שומבור 1970
ספרדית
י. קופרייצ'יק — א. פל...
1. ה4 ה5 2. פו3 פג6 3. רב5 ... [illegible]

פתרון הבעיה שהבאנו ... הקודם (א. קולדרש, מט מסעים): 1. ד7 ... [illegible]

סלע קרן נאמנות צבירה

תאריך	מחיר יחידה	מחיר פדיון
30.1.75	104.08	101.53

תשקיפים ורשימת השקעות ניתן להשיג בכל סניפי בנק המזרחי המאוחד בע"מ ובכל הבנקים הבאים: בנק המזרחי המאוחד בע"מ המסחר חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

סלע

בס"ד

משרד החינוך והתרבות — המחלקה להכשרת עובדי הוראה

תלפיות

בית מדרש ממלכתי דתי להכשרת עובדי הוראה (מכללה בדרך)

החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ו.

בבית המדרש קיימות מגמות להכשרת:
- מורות למלאכה לבתי"ס היסודי ולחטיבת הביניים
- מורות לתזונה ולכלכלת-בית לבתי"ס היסודי ולחטיבת הביניים
- מורות לציור ואמנות לבתי"ס היסודי והעל-יסודי
- גננות (דו-שנתי)
- מורות לגיל הרך (דו-שנתי)
- מורות כוללות לכיתות ג'—ו' (דו-שנתי)
- מורות לחטיבת הביניים (תלת-שנתי ושעורי השלמה)

*

פרטים והרשמה: במשרד ביהמ"ד — רח' מלצ'ט 29, תל-אביב, טל': 281461 ; 287689.

לשכת הרבנות והמועצה הדתית — אילת

דרושים

משגיחים ומנקרים לאילת

תנאים טובים עם עזרה בדיור

*

בהצעות לפנות בכתב למועצה הדתית אילת ת.ד. 15 אילת

ב"ה

הופיע גליון מ"ד של
„דעות"
בטאון האקדמאים הדתיים בישראל

בתוכן:
מלחמת יום הכיפורים באספקלריה היסטורית
להערכת דמותו של דוד בן-גוריון
רב מובניות התורה
מסירות נפש בספר הכוזרי
דרכנו בחינוך המיני

מנוי לשנתיים 10 ל"י   כתובת המערכת: רשב"א 15, ירושלים

קיצור שולחן ערוך

(סוף מעמוד 4)

שבת, מעלית אוטומאטית בשבת, מלאכות האסורות בשבת. הכנת תה וקפה בשבת, מקור חשמלי, כירים של גז. דין אדם העובר ברחוב ו-שומע שידור בשבת, אם מותר לו להאזין לאותו שידור. ברכת הגומל, והבדל בין בני עדות שונות. חיל החוזר ממערכות המלחמה צריך ל-ברך הגומל או לאו.

כל השיעורים בהלכה מתרגם ה-מחבר למושגי זמננו. דרך משל: כ-שכותב שיעור אכילה לחיוב ברכה אחרונה, כותב כזית שהוא עשרים ושמונה גרם, ושיעור שתיה לברכה אחרונה, רביעית שהיא שמונים ושבעה גרם, ועושה זאת בכל מקום שנזכרים שיעורים אלה, כנראה כדי להקל על הקורא. דרך משל: „ה-קובע סעודה על עוגות עד שיעור שלש ביצים שהם 168 גרם מברך וכו'".

ושוב כדי להקל על הקורא, כ-נראה, אחרי שהביא המחבר כל סי-מני עצי ועשבי בשמים (פרק מ"ו סעיף ד') מפרט בסעיפים הבאים רשימה של בשמים שברכתם „עצי בשמים" ואחרים שברכתם „עשבי". כך הוא עושה גם בפירות, ובסוף פרק מ' מפרט רשימה של פירות שברכתם העץ, ובסוף פרק מ"א של אלה ש-ברכתם האדמה. אין ספק, שזה מיקל על הקורא ומאפשר לו לברך את ה-ברכה המתאימה על כל פרי מבלי להתלבט ולהזדקק בעצמו לפי ה-כללים שנתבארו בתחלה.

חידוש נוסף הוא פרק נ"ד העוסק ב„הלכות בטחון ליחיד ולאומה", ו-פרק נ"ה העוסק ב„יסודות השלי-מות במצוות שבין אדם למקום ו-בין אדם לחבירו". אגב, ב„מקור חיים" השלם הקדיש מחברנו לפר-קים אלה מקום נרחב למדי.

עוד פרט חשוב ביותר בספרנו, שאין בו מחלוקת, וכל פסקי ההלכה באים בצורה ברורה, מוחלטת וחד-משמעית.

יצויין, שהספר נדפס בהידור רב, ואותיות מאירות עינים. יתכן ויש להביא בחשבון במהדורות הבאות, ניר פשוט יותר, וכריכה רכה, כדי להוזיל את מחירו ולהפכו לנחלת הכלל, כי ברכה מרובה בספר „קי-צור שולחן ערוך" זה, שהוא „מקור חיים" להוגים בו.

תפיסה ביאר-יהודית

(סוף מעמוד 4)

ריות, והשניה התחום הלאומי החבר-תי כדי לקיים תרבות רבת אנפין בישראל.

אחרי בחינה ראשונה של מאבקים צעירים הוא שמם את המגמה המסור-תית בתפיסה ביאר יהודית כי היא מישנית, ולכן הוא פנה למגמה ה-לאומית התברתית, כדי להציב בה סכר מול תופעות התבוללות פנים ישראליות.

הוא קורא לשימור המורשות העד-תיות בעבר הקרוב והרחוק, וליצירת אקלים נאות להבעת אותו מצב חב-רתי פסיכולוגי, כבין היציאה מתנאי ניכור, והשיבה ליהדות תוך זיקה לבעיות יום יום. מסתו של איתמר יעון קטס כתובה ברוח אתגרית ורצון כנה, ואם כי אמות המידה ב-הערכה הנושא נתונות לחלוקי דעות, הרי התגובה הרגשית של הרצאה ראוייה להרגש כמסה ומסע אל ה-ערכים.

עוד תכנית לבניית דירות להשכרה

תכנית לבניית דיור להשכרה לזו-גות צעירים ועולים חדשים עובדה על ידי ח"כ חיים לבנאו, ולדעתו עשוייה התכנית לא רק להקל על מצוקת הדיור אלא גם לשחרר תק-ציבים ציבוריים.

התכנית מציעה להקים כ-15 אלף דירות בנות שנים ושלושה חדרים, שישכרו לזוגות צעירים ולעולים חדשים ללא כל תנאים, ובחישוב שכר הדירה ישלם את מחיר הדי-רה בתום 15 שנה. במשך תקופה זו יהיה הבונה, בעל הדירה, פטור ממס הכנסה ומס רכוש וכן יוכה לסטוד מגורות בנית.

ח"כ לבנאו מסר, כי יציג את תכניתו לדיון של שולחן ועדת העבו-דה של הכנסת.

החל מהיום ב-8:30 בבוקר - כל הקודמת זוכה!!!

מכירת ענק!!

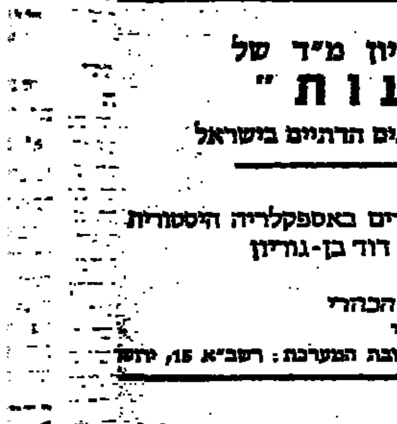

חיסול כל מלאי הצמר!!

★ צמרים רבים יחוסלו מתחת למחיר הקרן!!!
חלק מהמחירים בה נמוכים שאין באפשרותנו לפרסמם- מבלי להקנים את הספקים!
★ כל הצמרים באחריות מלאה ואיכות מעולה!

ארנון — הצגה שבורים היתה!! מחיר רגיל: 3.55 לחיסול— 1.95 ל"י — 25 צבעים

אנגור — להיט העונה!! מחיר רגיל: 3.95 לחיסול— 2.50 ל"י — מבחר עשיר של צבעים

גולדה — אקרילין (צמר סינטטי) מחיר רגיל: 4.55 לחיסול— 2.95 ל"י — הזדמנות -בלתי חוזרת

אלו הן רק דוגמאות אחדות ממבחר סוגי הצמר לסריגת יד ומכונה הכלולים במכירת הענק

חסכי מעל 50%
קני צמר עכשיו-לעונה הבאה

מירה — צמר סינטטי המבוקש ביותר מחיר רגיל: 4.50 לחיסול— 2.65 ל"י — כל הצבעים!

רונית — אקריליק ניילון (40 גרם) מחיר רגיל: 2.85 לחיסול— 1.50 ל"י — בשלל צבעים מלאי מוגבל!

אפולו — צמר סינטטי-לכל המשפחה! מחיר רגיל: 3.95 לחיסול— 2.65 ל"י — 30 צבעים!

חסכי 50 ל"י! בקנית מכונת סריגה אמפיסל 8 פלוס — ההצעה מוגבלת!!!

אמפיסל

תל-אביב: המלך ג'ורג' 62 ; אלנבי 98 ; אבן הגליל 9, תחנה מרכזית ; נחלת בנימין 6.
ירושלים: יפו 43.
חיפה: הרצל 31.
באר-שבע: הרצל 66.
חולון: סוקולוב 66 ; מרכז מסחרי. קרית שרת.
בת-ים: בלפור 37.

ראשון-לציון: רוטשילד 48.
רחובות: הרצל 194.
פתח-תקוה: אמפיסל, אשכנזי 3.
רמת-גן: רח' ביאליק 29.
אשדוד: שבי ציון 127.
הרצליה: סוקולוב 36.
רעננה: אחוזה 109.
נתניה: אמפיסל, תחנה מרכזית: אלפי, הרצל 9.

נהריה: ריכנטל, הרצל 37.
עכו: אמפיסל, מרכז מסחרי.
דימונה: הדקל 35.
אשקלון: אמפיסל, רח' הרצל.
חדרה: הנשיא 60.
קרית גת: בנין רסקו 108.
אילת: אמפיסל, מרכז התיירות החדש.

בחוג המשפחה

מאת
בתיה כרמי

כנס התנ"ך העשירי של תנועת האשה הדתית לאומית

בכנס התנ"ך העשירי שנערך ביום שלישי כ' טבת במוזיאון תל-אביב, השתתף קהל רב. באו חברות מבית-שאן, קרית-גת, אשקלון, ירושלים, כפר סימון, כפר הראה, צוחה, חיפה, הקריות ממושב ומכפר, ביניהם עולים חדשים, שמילאו את ה-אולם מפה אל פה. הכנס היה מוקדש השנה לציון שנת האשה הבינלאומית.

פתחה את הכנס זהבה מלכיאל יו"ר ועדת התרבות הארצית ש-עמדה בדבריה על חשיבותו של לימוד התנ"ך בסניפי התנועה. לימוד תורה — אמרה היא מאז ומתמיד חלק בלתי נפרד של התכנית התרבותית שלנו. הת-כנסות א' מלכדת את הלומדות וממריצה אותן בלמודיהן.

בהמשך דבריה אמרה: שנת השלי"ה שהיא שנת האשה ה-בינלאומית היא שעת כושר ל-פעולה מוגברת לשפר חירותן של נשים יהודיות ממדינות ערב. כלפי פנים יש תפקיד חשוב ו-יחודי לתנועת האשה הדתית ב-ישראל. להגביר את ערכי היה-דות. בת ישראל היתה בכל ה-דורות סמל לצניעות והצנע ל-כת. והאם היהודיה היתה לסמל האמהות בעולם כולו. בחברה המתירנית של ימינו שהתירה כל רסן אין פלא שיציבות הבית ו-המשפחה היהודית התערערו. ב-שנה זו נפעל להדוק המשפחה ומעמד האשה עפ"י ערכי היה-דות, וביצור אוירה של התנדבות עם תוכה לראות באבדן אריבנו.

הרבנית שרה הרצוג, נשיאת תנועתנו, הביאה את ברכתה ל-כנס בציינה את החשיבות של לימוד תורה לחברות. „אנו לו-מדים תורה לא לשם לימוד בל-בד אלא כדי ללמוד וללמד. אנו חיים בתקופה קשה שלאחר מל-חמת יום הכפורים עטורת גבורה וקדושה בה הוכח פעם נוספת כי לא בחיל ולא בכח כי ברוחי אמר ה' צבאות.

תנועת האשה הדתית לאומית הוכיחה את תרומתה הגדולה ל-בנין העם והארץ. הבה נמשיך את התהליך של תקומת עם יש-ראל בארצו לקראת גאולה אר-צנו ולאור ספר הספרים נפלס דרכנו".

פרופ' אוריאל סימון — ראש המחלקה לתנ"ך באוניברסיטת בר-אילן הרצה על „חנה אם שמואל, דמות מופת בישראל". המרצה עמד על דמותה ה-מופלאה של חנה ועל רצונה העז לזכות בפרי בטן באשר היתה מוכנה להקדיש אותו לה'.

צביה רוזנצוייג למדה פרק כ"א מספר בראשית, על גדולם של יצחק וישמעאל.

שר הדתות ד"ר יצחק רפאל שנבצר ממנו להופיע בכנס שלח מברק ברכה. מברקים נתקבלו מהמחלקה לתרבות תורנית בי-רושלים שהם השותפים הנאמ-נים בתקציב פעולות תרבות תורניות וחוגי תנ"ך. ומנכ"ל ה-פועל המזרחי החבר בן-נתן.

מקהלת הבנות של ביה"ס „מוריה" הנעימה את הצבור ב-מזמורות שירים מפסוקי התנ"ך בניצוחו של יעקב הלפי. יהודית ברוקנר קראה את פסוקי התנ"ך של השירים. ליוותה בפסנתר דו-רית גדל. תפילת חנה הוקראה ע"י רבקה לקינג, תלמידה מ-ביה"ס המקצועי בנוה הרצוג.

הכנס אורגן ע"י חנה הצרוני, מרכזת המדור לתרבות של ה-תנועה האשה הדתית לאומית.

בנשיאות: טובה סנהדראי, רבנית צפיה גורן, רבנית שרה הרצוג, צביה רוזנצוויג, זהבה מלכיאל.

ההשפעה המוסיקלית של טון הדבור על העתיד הרגשי של הילד

„התקופה הפורמטיבית של חינוך תינוקות, בה התינוק מנהל שיחה קדם-דיבורית, היא התקו-פה הקובעת את הדרך בה יבטא הילד מאוחר יותר, את רגשותיו באמצעות הקול". אומר ד"ר חיים צור שהוא ד"ר למוסיקולו-גיה אשר מלבד היותו מוסיקאי העוסק בנגינה, כתיבה, חבור ו-הוראת מוסיקה, הריהו חוקר את השפעת המוסיקה על האדם.

„התינוק איננו מתייחס למלים הנאמרות אלא לאופי הקול" מו-סיף ד"ר חיים צור ומסביר „אם התינוק שומע קול עדין, רך ו-ענוג, הוא מפתח רגישות לאופי של קול מעין זה, לעומת זאת, אם הוא שומע טון קשה בדבור הוא עלול להיות מושפע מכך לרעה.

אם המדברת אל תינוקה בטון שלו, עושה לו שרות בלתי יעיל. על האם לדבר אל בנה באותו טון בו היא מדברת אל אנשים מבוגרים, שכן הילד מחקה את הצלילים אותם הוא קולט ויש לדאוג לכך שהתינוק ילמד לקבל דרכים נכונות לחיקוי הקולות, בצורה טבעית, ולא בדרך של קולות מחוקים", מדגיש ד"ר צור שכן לדעתו אם מאפשרים לתי-נוק לשמוע דבור שקט ורגוע כדוגמה אותה שיחה שבין מבו-גרים שבאופיה היא כנה, שקטה ורגועה, נפתח בילד אופי יציב עם הרבה דמיון ועושר ביכולת ההבעה שלו ובעתיד כשרון וב-סיס טוב להבנת רגשותיהם של אחרים באמצעות מוסיקה. את רגשותיו של המבוגר ניתן ל-זהות באמצעות טון הדבור. כך נדע אם הוא כועס, עצוב או רגוע, כשהוא מבטא רגשות ב-צורה יעילה ביותר בדרך בה הוא מפיק את הקול.

אם נסיר את המלים ונקשיב רק לטון בו נאמרים הדברים נוכל לזהות את סוג הרגש.

„אנחנו טוענים" מוסיף ד"ר חיים צור „שגם המוסיקה הן ה-קלה, הן המודרנית, נראה ע-ליה הלבושה של תרבות. אם נסיר מהמוסיקה את הלבוש ה-תרבותי נגיע להתבטאות של-פני התקופה בה האדם למד ל-דבר. התקשורת של הילד הקטן עם הסביבה בתקופת הילדות היא למעשה תקשורת שלא ב-התאם לקוד של מלים אלא ב-התאם לצלילים. עם הסרת ה-לבוש התרבותי מהמוסיקה נגיע לקוד קדם-דיבורי ונוכל לזהות את סוג הרגש אותו רצה לבטא המוסיקאי, כדוגמת אותן עקר-מות מלודיות שאנו מוצאים ב-ביטוי הרגשות בטון הדבור, ש-אף הוא מעין מוסיקה.

המוסיקה היא שפה המאפשרת לאדם להתבטא, להעביר אינפו-רמציה וליצור הקשורה בתחום הרגשית.

לגבי התחלת היווצרותה של המוסיקה, יש 4 תאוריות האו-מרות שההתחלה היתה כחיקוי קולות הטבע, הבכיה, או התגב-רות על פחדים הנובעים מרוחו-ת בטבע. התאוריה המודרנית טוענת שהמוסיקה מתחילה ב-רגע בו נולד האדם ומגרונו מו-פק הצליל הראשון. הצלילים אותם משמיע התינוק נובעים מסיבות פיזיולוגיות על-רצוניות. כנשימה או לחצים.

ההורים מטפלים בתינוק בהת-אם לצרכים כמו: האכלה או הח-לפת חיתולים.

„אלא שיצר לב האדם רע מ-נעוריו" מדגיש ד"ר צור „התי-נוק לומד עד מהרה להריץ אליו את הוריו בעזרת הצלילים".

הורים מנוסים יודעים מתי מ-חייב צליל הבכי של ילדם תשו-מת-לב ומתי הוא משועמם. לכל סוג בכי יש צליל בעבי מיוחד ועל ההורים לאבחן בין הצלי-לים השונים.

לפעמים טוב להניח לילד ב-מדה מסויימת להיות גם קצת „רשע" מסכם ד"ר חיים צור „כשאנחנו נותנים לו את האפ-שרות לחקות את הקולות של עצמו ניתנת לו גם ההזדמנות לפתח את דמיונו".

תרופות הסבתא מצוינות לשפעת

האימרה המפורסמת אומרת: שפעת עוברת תוך שבעה ימים אם נותנים אנטיביוטיקה ותוך שבוע אם לא נותנים אותה.

„תרופות הסבתא הינן מצוי-נות במקרים של שפעת" אומר ד"ר יהודה שיינפלד ממכון „הלר" בבית-החולים „תל-הש-שומר". „תרופות הסבתא כוללות הרבה תה חם, שכיבה במטה ו-תרופות להורדת החום".

כיום ידוע מבנה הוירוס ה-גורם לשפעת. קיימים היום גם מבחנים לזיהוי זיהום בגוף ב-אמצעות נוגדנים המופיעים בדם כנגד הוירוס" מסביר ד"ר יהודה שיינפלד:

„בעקבות שינויים במזג ה-אויר ונוכחות הוירוס נוטים א-נשים יותר לשפעת בתקופות החורף. מאחר שהזיהום מועבר באמצעות טיפות הרוק, יש הסו-ברים שאחת הסיבות לשכיחות הגבוהה ביותר של שפעת הינה שהיה בחדרים סגורים כמו או-למות-קולנוע וחדרי-בתים. ה-התעטשויות וההשתעלויות המ-רובות גורמות להעברה נרחבת של הוירוס לאנשים בסביבה. מ-אחר שכיום ידועים הוירוסים ה-גורמים לשפעת הוכן כנגדם חי-סון.

„הבעיה עם חיסון זה" מדגיש ד"ר יהודה שיינפלד „שהוא ניתן בדרך כלל כנגד זנים מסויימים של וירוסי השפעת ומדי פעם מתגלים זנים אחרים, שהם הם, התוקפים אותנו והחיסון אינו עוזר כנגדם".

כיום נוטים לחסן כנגד ה-שפעת אנשים שהם בעלי סיכון ביותר, כגון, זקנים, חולשים, חולי-לב, שדו-ממשלה, קשישי-צבא וכיוצא בזה.

אנשים צעירים יכולים לעבור את מחלת השפעת ללא סיבוכים ולקבל חיסון טבעי. לפיכך מי שפוחד מזריקה, מוטב לו ש-ישכב שלושה ימים עם חום, בבית ויחוסן באופן טבעי".

מלאכת יד להעסקת ילדיך

העטגנות או יום גשום מאל-צים את הילדים להשאר בין כתלי-הבית ואת מתלבטת במה להעסיק אותם כדי שלא יהפכו לך את הבית.

נסי להעסיק אותם במלאכה קלה ונעימה בחמרים הנמצאים בהישג ידך.

בגיל הצעיר יהנו הילדים לי-צור יצירות עשויות שקדים או קליפות אגוזים.

אפשר ליצור סנאי משני שק-דים, שני קסמים לרגלים, שתי אזנים וזנב גזורים מקרטון או-תם מדביקים אלו לאלו.

ממחצית קליפת אגוז אפשר ליצור: סירת מפרש או צבי ו-כדי כיד הדמיון הטובה עליכם.

בגיל הבוגר יוכלו ה-ילדים להכין מתקנים של ממש. הנוי אותם להכנת כן לצבעים ועפרונות. כך תצרפו את היפה אל המועיל ותשליטו מעט סדר על שולחן-הכתיבה הסובל לרוב מאי-סדר. את הכן לצבעים מ-כינים מקובית עץ מנקבים בדפ-נותיה נקבים רבים בקוטר ה-עפרונות משייפים וצובעים. אם יש לכם גזרי-עץ תוכלו לשייף דמות בעל-חי כמו: קיפוד שמ-גבו יזדקרו הצבעים.

עבודה קלה ומקורית היא ה-כנת מסגרת מחבל לתמונה. ל-אחרונה חזרו התמונות העגולות לאופנה, מאחר שהזמנת מסגרת הינה יקרה למדי יעטר החבל המודבק את התמונה מטבעת ע-גולה וכפולה (מעין כפתורים), ו-התוצאה תמונה נאה תולה וב-עיקר תעסוקה מהנה.